

Aurelia Cotuțiu
Diana Florea

Manualul grefierului
Noțiuni de drept procesual civil
Ediția 2

Editura C.H. Beck

0740190004

Manualul grefierului

Noțiuni de drept procesual civil

2020

COTUȚIU, AURELIA

Activitate: în prezent judecător la Tribunalul Arad, având grad de judecător de curte de apel.

Studii: Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, promoția 1975; doctor în drept al aceleiași facultăți în anul 1997 cu o teză în domeniul dreptului finanțelor publice.

S-a specializat în dreptul transporturilor și dreptul concurenței, fiind titulara acestor discipline la Facultatea de Drept a Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad, precum și în drept procesual civil, fiind formator la Școala Națională de Grefieri.

Publicații: a publicat studii de specialitate în revistele Dreptul, Pandectele Române, Revista de dreptul muncii, Curierul judiciar și revistele facultăților de drept din Arad, Oradea și Timișoara. A publicat cursuri universitare, manuale și monografii la editurile Gutenberg Arad, Servo - Sat Arad și All Beck București.

FLOREA, DIANA

Data nașterii: 25 iunie 1976, în Timișoara.

Studii: Octombrie 2001 – februarie 2003, Masterat „Dreptul afacerilor”, în cadrul Facultății de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara; 2005 – doctorand în domeniul Drept comercial, în cadrul Academiei de Studii Economice din București.

Activitate: Octombrie 1998, București, examenul de primire în profesia de avocat. Din 1 ianuarie 1999, avocat stagiar în Baroul Timis, în cadrul Cabinetului individual de avocatură „Viorel Sfetcu”. Din 1 iulie 2000, avocat definitiv în Baroul Timiș. 30 august 2000, în urma promovării examenului de intrare la Institutul Național al Magistraturii, trecerea pe tabloul avocaților incompatibili. 1 octombrie 2000 - 30 iunie 2001, auditor de justiție, Institutul Național al Magistraturii. Din 26 noiembrie 2001, judecător definitiv, Judecătoria Arad. Din 21 mai 2002, formator în cadrul Școlii Naționale de Grefieri. Din 1 ianuarie 2005, detașat în funcția de expert la Institutul Național al Magistraturii. În urma examenului de promovare a magistraților în funcții de execuție din octombrie – noiembrie 2005, judecător la Tribunalul București. Din aprilie 2006, șef al departamentului de formare inițială din cadrul Institutului Național al Magistraturii. În urma examenului de promovare a magistraților în funcții de execuție din iunie 2006, promovat pe loc la Curtea de Apel București.

Publicații: În revista „Jurisprudentia”, tipografia Universității de Vest din Timișoara, 1997, lucrarea „Tentativa de omor și vătămarea corporală gravă prin punerea în primejdie a vieții persoanei”; „Îndrumar teoretic și practic privind activitatea grefierului de ședință”, în colaborare, Editura Gutenberg, Arad, 2003; „Noțiuni de drept procesual civil pentru grefieri”, în colaborare, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2004; „Manualul grefierului – Noțiuni de drept procesual civil”, în colaborare, Editura All Beck, București, 2004 și „Infracțiunea de înșelăciune comisă prin utilizarea cambiei, biletului la ordin sau cecului”, în Revista „Themis” a Institutului Național al Magistraturii nr. 1/2005.

Aurelia Cotuțiu

Diana Florea

Manualul grefierului

Noțiuni de drept procesual civil

Editura C.H. Beck
București 2006

Editura C.H. Beck este acreditată CNCSIS – Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior

Manualul grefierului. Noțiuni de drept procesual civil
Aurelia Cotuțiu, Diana Florea

Copyright © 2006 – Editura C.H. Beck

Toate drepturile rezervate Editurii C.H. Beck
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii C.H. Beck.
Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
COTUȚIU, AURELIA

Manualul grefierului : noțiuni de drept procesual civil /
Aurelia Cotuțiu, Diana Florea. - Ed. a 2-a, rev. - București :
Editura C.H. Beck, 2006
ISBN (10) 973-115-019-6 ; ISBN (13) 978-973-115-019-2

I. Florea, Diana

347.964.2(498)
347.91/.95(498)

Editura C.H. Beck Str. Serg. Nuțu Ion nr. 2, sector 5, București
Tel.: (021) 410.08.47; (021) 410.08.09;
(021) 410.08.73; (021) 410.08.46
Fax: (021) 410.08.48
E-mail: comenzi@beck.ro

Editor: Forina Șerban
Tehnoredactor: Cătălin Mantu

Tipărit la S.C. TIPARG S.A. Pitești

Cuprins

Cuvânt introductiv	XV
§1. Procesul civil	1
1.1. Definiția și structura procesului civil	1
1.2. Principiile care guvernează procesul civil.....	2
1.2.1. Principiul formalismului.....	2
1.2.2. Principiul contradictorialității.....	2
1.2.3. Principiul disponibilității	3
1.2.4. Principiul publicității	4
1.2.5. Principiul oralității.....	5
1.2.6. Principiul nemijlocirii.....	5
1.2.7. Principiul rolului activ al judecătorului.....	6
1.3. Organizarea judecătorească.....	6
1.3.1. Considerații generale.....	6
1.3.2. Instanțele judecătorești	7
1.3.2.1. Categoriile de instanțe	7
1.3.2.2. Competența materială a instanțelor judecătorești	7
1.3.2.3. Competența teritorială a instanțelor judecătorești.....	11
1.3.2.4. Întinderea competenței instanței sesizate. Prorogarea de competență	15
1.3.2.5. Necompetența instanței. Excepția de incompetență și conflictele de competență.....	19
1.3.3. Ministerul Public	23
1.3.3.1. Aspecte generale	23
1.3.3.2. Formele participării procurorului în procesul civil	23
1.3.4. Reguli generale privind organizarea justiției.....	23
1.3.4.1. Independența justiției.....	23
1.3.4.2. Accesul liber la justiție.....	24
1.3.4.3. Constituirea ierarhică a instanțelor judecătorești și dublul grad de jurisdicție.....	25
1.3.4.4. Egalitatea în fața justiției	25
1.3.4.5. Dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil și într-un termen rezonabil.....	25

§2. Acțiunea în procesul civil	28
2.1. Considerații generale	28
2.2. Elementele acțiunii civile	28
2.3. Clasificarea acțiunilor civile	29
2.3.1. Acțiuni principale, incidentale, accesorii	29
2.3.2. Acțiuni în realizare, constatare și constituire	29
2.3.3. Acțiuni personale, reale și mixte	31
§3. Participanții la procesul civil	33
3.1. Instanța de judecată	33
3.1.1. Constituirea și compunerea instanței. Colegialitatea instanței	33
3.1.2. Incidente cu privire la compunerea și constituirea instanței	35
3.1.2.1. Greșita compunere	35
3.1.2.2. Incompatibilitatea	35
3.1.2.3. Abținerea și recuzarea	36
3.1.3. Strămutarea pricinilor	39
3.2. Părțile	40
3.2.1. Noțiunea de parte în procesul civil	40
3.2.2. Drepturile și îndatoririle procesuale ale părților	40
3.2.3. Condițiile pentru a fi parte în procesul civil	41
3.2.3.1. Capacitatea procesuală	41
3.2.3.2. Calitatea procesuală	44
3.2.3.3. Dreptul	48
3.2.3.4. Interesul	48
3.2.4. Coparticiparea procesuală	49
3.2.4.1. Felurile coparticipării procesuale	49
3.2.5. Participarea terților în procesul civil	50
3.2.5.1. Considerații teoretice	50
3.2.5.2. Intervenția voluntară	50
3.2.5.3. Intervenția forțată	53
3.2.6. Reprezentarea judiciară convențională a părților	55
3.2.6.1. Considerații teoretice	55
3.2.6.2. Felurile reprezentării judiciare convenționale	55
3.2.6.3. Condițiile reprezentării judiciare convenționale	55
3.2.6.4. Sancțiunea lipsei dovezii calității de reprezentant	55
3.2.6.5. Reprezentarea judiciară a persoanelor juridice	56
§4. Dispoziții generale privind actele de procedură	57
4.1. Definirea actului de procedură	57

4.2. Clasificarea actelor de procedură	58
4.3. Sancțiuni pentru neîndeplinirea condițiilor referitoare la actul de procedură	59
4.3.1. Nulitatea actului de procedură. Cazuri, condiții, regimul nulității	59
4.4. Condiții generale privind forma și conținutul cererilor în justiție	62
4.5. Cererea de chemare în judecată	63
4.5.1. Cuprinsul cererii de chemare în judecată	63
4.5.2. Sancțiunile neîndeplinirii cerințelor prevăzute pentru cuprinsul cererii de chemare în judecată	64
4.5.3. Primirea cererilor de chemare în judecată	65
4.5.4. Timbrarea cererilor de chemare în judecată (Legea nr. 146/1997)	67
4.5.5. Efectele juridice ale introducerii cererii de chemare în judecată	75
4.6. Întâmpinarea	76
4.6.1. Definirea actului	76
4.6.2. Cuprinsul întâmpinării	76
4.6.3. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării	76
4.7. Cererea reconvențională	76
4.7.1. Definirea actului	76
4.7.2. Condiții de admisibilitate	77
4.7.3. Procedura formulării cererii	77
4.7.4. Timbrajul cererii	80
4.8. Citația și comunicarea actelor de procedură	80
4.8.1. Citația	80
4.8.1.1. Noțiune și importanță	80
4.8.1.2. Cuprinsul citației	80
4.8.1.3. Comunicarea citației și a celorlalte acte procedurale	82
4.8.1.4. Locul citării	87
4.8.2. Termenul în cunoștință	90
4.9. Încheierile de ședință	93
§5. Termenele procedurale	103
5.1. Noțiune	103
5.2. Clasificarea termenelor procedurale	103
5.3. Durata și calculul termenelor procedurale	103
5.4. Sancțiunile aplicabile în caz de nerespectare a termenelor procedurale	105

§6. Excepții de procedură	110
6.1. Definiție	110
6.2. Excepțiile de procedură și apărările de fond	110
6.3. Procedura de soluționare	110
6.4. Principalele excepții procedurale	112
6.4.1. Excepția de incompetență	112
6.4.2. Excepția lipsei capacității de exercițiu	114
6.4.3. Excepția lipsei dovezii calității de reprezentant	115
6.4.4. Excepția de litispendență	116
6.4.5. Puterea de lucru judecat	116
6.4.6. Excepția de neconstituționalitate	116
§7. Administrarea dovezilor	120
7.1. Probele	120
7.1.1. Definirea noțiunii de probă	120
7.1.2. Condiții de admisibilitate a probelor	120
7.1.3. Subiectul, obiectul și sarcina probei	121
7.1.4. Reguli comune privind administrarea probelor	121
7.1.4.1. Propunerea probelor	121
7.1.4.2. Încuviințarea probelor	121
7.1.4.3. Administrarea probelor	122
7.1.5. Convențiile asupra probelor	122
7.1.6. Asigurarea dovezilor	122
7.2. Proba cu înscrisuri	123
7.2.1. Considerații teoretice	123
7.2.2. Înscrisuri autentice	123
7.2.3. Înscrisuri sub semnătură privată	124
7.2.4. Alte înscrisuri	124
7.2.5. Administrarea probei cu înscrisuri	124
7.3. Verificarea de scripte	125
7.3.1. Procedura verificării de scripte	125
7.3.2. Procedura falsului	126
7.4. Proba cu martori	129
7.4.1. Considerații teoretice	129
7.4.2. Admisibilitatea probei cu martori	129
7.4.2.1. Regula stabilită de art. 1191 alin. (1) C.civ.	129
7.4.2.2. Regula stabilită de art. 1191 alin. (2) C.civ.	130
7.4.2.3. Excepții comune de la regulile prevăzute de art. 1191 alin. (1) și (2) C.civ.	130
7.4.3. Administrarea probei cu martori	131

7.4.3.1. Propunerea martorilor	131
7.4.3.2. Persoanele care pot fi ascultate ca martori	135
7.4.3.3. Ascultarea propriu-zisă	135
7.5. Expertiza	136
7.5.1. Considerații teoretice	136
7.5.2. Admisibilitatea expertizei	136
7.5.3. Administrarea expertizei	136
7.6. Cercetarea la fața locului	143
7.6.1. Considerații teoretice	143
7.6.2. Administrarea probei	144
7.7. Interogatoriul	144
7.7.1. Considerații teoretice	144
7.7.2. Mărturisirea. Definiție și felurile mărturisirii	145
7.7.3. Admisibilitatea mărturisirii	145
7.7.4. Administrarea probei mărturisirii. Interogatoriul	146
7.7.5. Propunerea interogatoriului	146
7.7.6. Obiectul interogatoriului	146
7.7.7. Persoanele care pot răspunde la interogatoriu	146
7.7.8. Luarea interogatoriului	147
7.8. Prezumțiile	147
7.8.1. Definirea noțiunii	147
7.8.2. Felurile prezumțiilor	148
§8. Judecata	149
8.1. Activitatea premergătoare ședinței de judecată	149
8.1.1. Întocmirea și afișarea listelor de ședință	149
8.1.2. Pregătirea lucrărilor și dosarelor din lista de ședință	150
8.2. Activitatea în timpul ședinței de judecată (ședința propriu-zisă)	151
8.2.1. Activitatea premergătoare deschiderii ședinței de judecată ..	151
8.2.2. Deschiderea ședinței	152
8.2.3. Ordinea în care au loc dezbaterile	152
8.2.4. Apelul părților și referatul cauzei	152
8.2.5. Amânarea cauzelor	153
8.2.6. Stăruința pentru împăcarea părților	153
8.2.7. Prima zi de înfățișare și funcția ei procedurală	153
§9. Incidente procedurale	155
9.1. Suspendarea judecății	155
9.1.1. Felurile suspendării	155
9.2.1. Procedura suspendării	159

9.2. Perimarea	160
9.2.1. Termenul de perimare.....	160
9.2.2. Procedura de constatare a perimării.....	161
9.3. Renunțarea la judecată	161
9.3.1. Condiții.....	161
9.3.2. Efecte.....	161
9.4. Renunțarea la dreptul subiectiv	163
9.4.1. Condiții	163
9.4.2. Efecte.....	163
9.5. Achiesarea.....	164
9.5.1. Considerații teoretice.....	164
9.6. Tranzacția judiciară.....	164
9.6.1. Considerații teoretice.....	164
9.7. Conexarea și disjungerea	165
9.7.1. Condiții	165
§10. Amenzi judiciare și despăgubiri.....	168
§11. Activitatea ulterioară ședinței de judecată.....	170
11.1. Amânarea judecării cauzelor; întocmirea încheierilor de ședință, circuitul dosarelor	170
§12. Hotărârile judecătorești	173
12.1. Deliberarea judecătorilor și pronunțarea hotărârii	173
12.2. Forma și conținutul hotărârilor judecătorești	173
12.3. Efectele hotărârilor judecătorești	175
12.4. Învățarea cu formulă executorie.....	175
12.5. Execuția vremelnică.....	176
12.6. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârilor judecătorești....	177
§13. Cheltuieli de judecată.....	181
13.1. Considerații teoretice	181
§14. Căile de atac	182
14.1. Considerații teoretice	182
14.2. Sistemul căilor de atac	182
14.3. Apelul.....	182
14.3.1. Definiție.....	182
14.3.2. Părți	183
14.3.3. Obiectul apelului	183

14.3.4. Termenul de apel	184
14.3.5. Timbrajul cererilor de apel	184
14.3.6. Procedura de judecată.....	184
14.3.7. Soluțiile asupra apelului	187
14.4. Recursul	187
14.4.1. Definiție.....	187
14.4.2. Părți	188
14.4.3. Obiectul recursului	188
14.4.4. Termenul de recurs.....	189
14.4.5. Motivele de recurs	189
14.4.6. Timbrajul cererii de recurs	190
14.4.7. Procedura de judecată.....	190
14.4.8. Suspendarea executării hotărârii recurate.....	191
14.4.9. Soluțiile asupra recursului	191
14.5. Recursul în interesul legii	193
14.5.1. Considerente teoretice	193
14.6. Contestația în anulare.....	193
14.6.1. Definiție.....	193
14.6.2. Părți	194
14.6.3. Termenul de formulare	194
14.6.4. Timbrarea contestației	194
14.6.5. Procedura de judecată.....	194
14.6.6. Suspendarea executării hotărârii atacate cu contestație....	194
14.6.7. Soluțiile asupra contestației.....	195
14.6.8. Căile de atac împotriva hotărârii pronunțate asupra contestației.....	195
14.7. Revizuirea	195
14.7.1. Definiție.....	195
14.7.2. Părți	197
14.7.3. Timbrarea cererii de revizuire	197
14.7.4. Procedura de judecată.....	197
14.7.5. Suspendarea executării hotărârii atacate cu revizuire.....	198
14.7.6. Soluțiile asupra revizuirii	198
14.7.7. Căile de atac împotriva hotărârii pronunțate asupra revizuirii.....	198
§15. Executarea silită.....	199
15.1. Considerații generale	199
15.2. Participanții la executarea silită	199
15.2.1. Părțile	199

15.2.2. Instanța judecătorească.....	199
15.2.3. Organele de executare	200
15.3. Titlurile executorii	200
15.3.1. Aspecte preliminare.....	200
15.3.2. Hotărârile judecătorești	200
15.3.3. Alte titluri executorii	201
15.4. Contestația la executare	202
15.4.1. Aspecte preliminare.....	202
15.4.2. Subiectele și obiectul contestației.....	202
15.4.3. Termenul de exercitare.....	202
15.4.4. Procedura de judecată.....	203
15.4.5. Soluțiile asupra contestației.....	203
15.4.6. Căile de atac	203
15.4.7. Suspendarea executării silite a hotărârii atacate cu contestație	204
§16. Proceduri speciale.....	205
16.1. Ordonanța președințială	205
16.1.1. Definiție.....	205
16.1.2. Condițiile ordonanței.....	205
16.1.3. Procedura de soluționare a ordonanței.....	205
16.1.4. Hotărârea dată asupra ordonanței	205
16.1.5. Căile de atac	206
16.1.6. Procedura de judecată a recursului	206
16.2. Sechestrul asigurator.....	206
16.2.1. Definiție.....	206
16.2.2. Condiții.....	206
16.2.3. Procedura de soluționare a cererii	207
16.3. Poprirea asiguratorie	208
16.3.1. Definiție.....	208
16.3.2. Procedura popririi.....	208
16.4. Sechestrul judiciar.....	208
16.4.1. Definiție.....	208
16.4.2. Procedura de soluționare a cererii	209
16.5. Reconstituirea dosarului.....	209
16.6. Procedura divorțului.....	210
16.7. Partajul judiciar	217

Lista exemplelor de încheieri de ședință și practice

Exemplu de încheiere prin care instanța ia act de alegerea de competență făcută de părți și amână judecarea cauzei pentru studierea înscrișurilor depuse în ședință	17
Exemplu de încheiere prin care se respinge excepția necompetenței	19
Exemplu de practica pentru hotărârea de declinare a competenței.....	21
Exemplu de încheiere de amânare a judecării, pentru participarea procurorului.....	34
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei în vederea soluționării cererii de recuzare	37
Exemplu de încheiere pentru termenul la care se invocă excepția lipsei capacității procesuale a unui pârât.....	42
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei pentru a se face dovada calității de reprezentant	45
Exemplu de practica a hotărârii prin care urmează a se respinge acțiunea, ca fiind introdusă de o persoană lipsită de calitate procesuală activă	46
Exemplu de practica pentru hotărârea prin care acțiunea urmează a fi respinsă ca lipsită de interes.....	48
Exemplu de încheiere prin care se admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu	51
Exemplu de adresă prin care instanța comunică părții cuantumul taxei judiciare de timbru care trebuie achitată de aceasta	73
Exemplu de încheiere prin care se disjunge cererea reconvențională depusă după prima zi de înfățișare	77
Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei, la cererea pârâtului care a primit citația cu mai puțin de 5 zile înaintea termenului de judecată.....	84
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei, în cazul unei proceduri viciate cu pârâtul	91
Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei în vederea îndeplinirii procedurii de citare a pârâtului prin publicitate	92
Exemplu de încheiere de amânare a pronunțării.....	95
Exemplu de încheiere prin care se repune pe rol cauza.....	96
Exemplu de încheiere prin care se amendează un martor.....	107
Exemplu de încheiere prin care excepția lipsei calității procesuale active este unită cu fondul	110
Exemplu de practica pentru sentința prin care urmează a se admite excepția necompetenței teritoriale a instanței.....	113

Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei pentru împlinirea lipsurilor privind lipsa capacității de exercițiu a unei părți.....	114
Exemplu de încheiere prin care se sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării unei excepții de neconstituționalitate.....	117
Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, în temeiul art. 183 C.proc.civ.	127
Exemplu de încheiere privind încuviințarea probei testimoniale	131
Exemplu de încheiere privind înlocuirea unui martor	133
Exemplu de încheiere prin care se încuviințează proba cu expertiza	137
Exemplu de încheiere prin care se respinge cererea privind efectuarea unei noi expertize și se încuviințează efectuarea unei contraexpertize	138
Exemplu de încheiere prin care se încuviințează efectuarea unei expertize contrarii.....	141
Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, datorită lipsei părților	155
Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei datorită neîndeplinirii de către reclamant a obligațiilor stabilite în cursul judecății	158
Exemplu de încheiere prin care se constată renunțarea la judecată	162
Exemplu de încheiere prin care se dispune conexarea a două cauze.....	165
Exemplu de încheiere prin care se admite cererea de îndreptare a erorii materiale.....	178
Exemplu de încheiere pentru încuviințarea probelor într-o cauză având ca obiect acțiunea principală pentru desfacerea căsătoriei și cererea reconvențională pentru partaj	213
Exemplu de adresă prin care se solicită comunicarea veniturilor realizate de una din părți, pentru stabilirea contribuției de întreținere.....	215
Exemplu de practica pentru hotărârea de divorț.....	216
Exemplu de încheiere prin care se încuviințează probe în cadrul procesului de partaj	220

Cuvânt introductiv

Lucrarea a fost elaborată și editată la jumătatea anului 2004 pentru a răspunde unor obiective ale Centrului de pregătire și perfecționare a grefierilor și celuilalt personal din justiție, în prezent, Școala Națională de Grefieri, între care amintim:

- cunoașterea organizării și funcționării instanțelor de judecată civile;
- însușirea principiilor fundamentale care guvernează procedura civilă;
- deprinderea tehnicilor de redactare a actelor de procedură civilă.

De asemenea, o considerăm necesară și datorită lipsei unor lucrări de specialitate care să se adreseze lucrătorilor din justiție, de regulă cu studii medii.

Fiind practiciene ale dreptului, am considerat util să prezentăm succint instituțiile dreptului procesual civil, în termeni generali, așa cum sunt cunoscute în doctrina și practica judiciară, fără a crea loc opiniilor teoretice și critice. Urmărim transmiterea unor cunoștințe generale, indispensabile activității de zi cu zi a lucrătorilor din instanțele civile.

În cuprinsul lucrării, propunem și unele „modele” de acte de procedură, care pot fi îmbunătățite sub aspectul formei și conținutului și categoric adaptate la specificul fiecărui litigiu judecat după normele procedurii civile: civil, comercial, locativ, de dreptul muncii, de dreptul familiei, de contencios administrativ etc.

Deși ne adresăm, în principal, grefierilor și celuilalt personal specializat al instanțelor judecătorești, considerăm că lucrarea este utilă și practicienilor tribunalelor arbitrale.

Manualul grefierului s-a epuizat în câteva luni de la editare, astfel încât reeditarea acestuia a fost solicitată de către grefierii instanțelor judecătorești din țară.

Acesta este motivul pentru care am reactualizat și revăzut lucrarea, având în vedere ultimele modificări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 219/2005 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, intrată în vigoare în data de 16 iulie 2005.

§1. Procesul civil

1.1. Definiția și structura procesului civil

Procesul civil este activitatea desfășurată de instanță, părți, organe de executare și alte persoane sau organe, care participă la înfăptuirea de către instanțele judecătorești a justiției în pricinile civile, în vederea stabilirii drepturilor și intereselor civile deduse judecății și executării silită a hotărârilor judecătorești sau a altor titluri executorii, conform procedurii prevăzute de lege.

Procesul civil parcurge două faze:

- judecata;
- executarea silită.

I. Faza judecății

- este declanșată prin cererea de chemare în judecată, prin care se învestește instanța competentă;
- sfârșește prin rămânerea irevocabilă a hotărârii pronunțate asupra litigiului.

Are mai multe *etape*:

Etapă scrisă – părțile se încunoștințază reciproc, prin intermediul cererii de chemare în judecată, întâmpinării sau cererii reconvenționale, asupra pretențiilor, apărărilor și în legătură cu probele care urmează a fi administrate în vederea dovedirii acestora.

Etapă dezbaterilor în ședința de judecată – se desfășoară la unul sau mai multe termene de judecată, părțile își susțin pretențiile și apărările, în contradictoriu, administrează probele, le analizează și pun concluzii.

Etapă deliberării și pronunțării hotărârii. După închiderea dezbaterilor, judecătorii deliberază în secret asupra soluției. Sentința se pronunță întotdeauna în ședință publică.

Etapă apelului este declanșată de partea nemulțumită de sentință, și poate provoca o nouă judecată în fond când hotărârea este nelegală.

Etapă recursului, sau și *a altor căi extraordinare de atac* – contestația în anulare, revizuirea. Sunt declanșate de partea nemulțumită de hotărârea definitivă, respectiv irevocabilă.

II. Faza executării

- intervine în cazul hotărârilor susceptibile de a fi puse în executare cu ajutorul forței de constrângere a statului sau a altor titluri executorii, în măsura în care debitorul nu își execută de bunăvoie obligația.

Nu este obligatorie parcurgerea tuturor fazelor și etapelor:

- etapa debaterilor nu are loc dacă reclamantul renunță la judecată;
- etapa deliberării nu are loc dacă părțile sting litigiul printr-o tranzacție, instanța verificând doar legalitatea acesteia;
- etapa căilor de atac lipsește dacă hotărârea pronunțată nu este atacată prin căi de atac ordinare sau extraordinare;
- faza executării lipsește dacă debitorul își execută de bunăvoie obligația consemnată în titlul executoriu;
- există numai faza executării dacă creditorul pune în executare un alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească.

În toate fazele și etapele, cu excepția deliberării, participarea grefierului de ședință este obligatorie.

1.2. Principiile care guvernează procesul civil

1.2.1. Principiul formalismului

Presupune că legea stabilește anumite condiții privind activitatea instanței și a auxiliarilor săi, precum și raporturile dintre părți și aceste organe, condiții denumite „forme procedurale”.

Legea impune conținutul, modul de îndeplinire a actelor de procedură, precum și termenul când trebuie efectuate actele de procedură.

Exemple: formele necesare chemării părților în fața instanței, administrării probelor, pronunțării hotărârii, exercitării căilor de atac.

Formalismul constituie o *garanție* pentru justițiabili, o protecție împotriva arbitrarului judecătorului sau a relei-credințe a părții adverse.

1.2.2. Principiul contradictorialității

Presupune că toate elementele procesului trebuie supuse dezbaterii și discuției părților, că fiecare parte trebuie să aibă posibilitatea de a se exprima cu privire la orice element care ar avea legătură cu pretenția dedusă judecății.

Nu este necesar ca partea să se fi exprimat efectiv, fiind suficient ca aceasta să fi fost în măsură să o facă.

În Codul de procedură civilă există dispoziții prin aplicarea cărora se asigură respectarea acestui principiu:

- articolul 152 și art. 242 alin. (2) prevăd că pricina se judecă și dacă se prezintă numai una din părți, sau chiar dacă lipsesc ambele părți, însă cel puțin una din părți a cerut judecata în lipsă;

- articolul 85 prevede că judecătorul nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților;

- articolul 107 prevede că atunci când judecătorul constată că partea care lipsește nu a fost legal citată, dispune amânarea judecății și refacerea procedurii de citare;

- cererea de chemare în judecată și întâmpinarea se comunică adversarului, părțile aducându-și la cunoștință, reciproc, pretențiile și apărările lor, precum și mijloacele de probă pe care înțeleg să le folosească, aspecte prevăzute de art. 112 și art. 115;

- cererea de intervenție voluntară se comunică părților inițiale [art. 52 alin. (3)];

- cererea de chemare în judecată a altei persoane se comunică părții potrivnice, precum și celui chemat. La exemplarul destinat chematului în judecată se anexează copii de pe cererea de chemare în judecată, întâmpinare, și de pe înscrisurile de la dosar (art. 57 alin. ultim);

- cererea de chemare în garanție se comunică persoanei chemate în garanție (art. 62);

- cererea de arătare a titularului dreptului se comunică persoanei indicată ca titular, împreună cu copii de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisurile depuse la dosar [art. 65 alin. (2)];

- președintele completului dă cuvântul ambelor părți, dacă este nevoie chiar și în replică, și poate pune în discuția părților orice împrejurări de fapt sau de drept care duc la dezlegarea pricinii (art. 128 și art. 129);

- încuviințarea probelor se face în ședință, după ce părțile își exprimă punctul de vedere asupra admisibilității lor;

- hotărârile judecătorești se comunică dacă termenul de apel sau de recurs curge de la momentul comunicării (art. 266).

1.2.3. Principiul disponibilității

Presupune următoarele aspecte:

- *dreptul persoanei interesate de a porni sau nu procesul civil*

Prin excepție, de exemplu, instanța care judecă cererea de divorț se pronunță din oficiu cu privire la încredințarea minorilor și stabilirea contribuției părinților la întreținerea acestora (art. 42 C.fam.);

- *dreptul de a determina limitele cererii de chemare în judecată sau ale apărării*

Reclamantul stabilește persoanele care sunt chemate în judecată; instanța nu poate introduce din oficiu o altă persoană în proces; această posibilitate o au doar reclamantul și pârâtul, sau terții, sub forma intervenției voluntare.

Reclamantul stabilește obiectul cererii, iar instanța este obligată să se pronunțe numai cu privire la ceea ce s-a cerut.

Pârâtul determină limitele apărării, condițiile și mijloacele prin care răspunde la cererea reclamantului.

Judecătorul este în drept să pună în dezbaterea părților orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau întâmpinare, pentru a preveni orice greșeală de judecată;

- *dreptul de a renunța la judecată sau la dreptul subiectiv, dreptul de achiesare și dreptul de a stinge litigiul printr-o tranzacție*

Articolul 246 C.proc.civ. prevede posibilitatea renunțării la judecată, iar art. 247 C.proc.civ. se referă la renunțarea la dreptul subiectiv dedus judecății.

- *dreptul de a ataca sau nu hotărârea și de a stăruia sau nu în calea de atac exercitată*

Partea poate să declare că renunță la calea de atac, posibilitate prevăzută de art. 267 C.proc.civ.

- *dreptul de a cere executarea hotărârilor judecătorești*

1.2.4. Principiul publicității

Procesul civil, cu excepția deliberării, se desfășoară înaintea instanței, în ședință publică, în prezența părților, dar și a oricărei alte persoane străine de litigiu, care dorește să asiste la dezbateri.

Constituția României prevede că ședințele de judecată sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege, dispoziție cuprinsă și în art. 121 alin. (1) C.proc.civ.

Instanța poate dispune ca dezbaterile să se țină în *ședință secretă*, dacă dezbaterile publice ar putea vătăma ordinea sau moralitatea publică sau pe părți. În acest caz, părțile vor putea fi însoțite, în afară de apărătorii lor, de cel mult două persoane desemnate de ele, astfel cum prevede art. 121 alin. (2) C.proc.civ.

Ședința poate fi *declarată secretă* fie la cererea părții interesate, fie din oficiu, iar instanța va motiva întotdeauna luarea măsurii. Această

măsură poate privi judecata întregului proces sau numai o parte a acestuia (ascultarea unui martor).

Uneori, legea prevede că judecata se face fără prezența părților, dar nu în legătură cu fondul cauzei, ci în rezolvarea unor incidente ivite în cursul procesului, cum ar fi recuzarea.

Pronunțarea hotărârii se face în toate cazurile în ședință publică [art. 121 alin. (3) C. proc. civ.].

Pentru a se aduce la cunoștința publicului, a părților și reprezentanților lor cauzele care urmează a fi judecate, se întocmește de către grefier câte o listă cu procesele fixate la fiecare termen de judecată și se afișează cu cel puțin 24 de ore înaintea începerii ședinței.

1.2.5. Principiul oralității

Articolul 127 C.proc.civ. prevede că pricinile se dezbat verbal, dacă legea nu dispune altfel.

Președintele are obligația, sub sancțiunea nulității hotărârii, de a da cuvântul părților pentru a-și susține oral pretențiile, a discuta regularitatea actelor de procedură, a propune probe și a formula concluzii.

Totuși, cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și cererea reconvențională, hotărârea instanței se redactează în scris, iar susținerile orale ale părților și ale altor participanți se consemnează în acte scrise: încheieri, depoziții de martori, concluzii scrise, procese-verbale.

1.2.6. Principiul nemijlocirii

Constă în obligația instanței de a cerceta direct și nemediat toate elementele care servesc la dezlegarea pricinii.

Instanța cercetează nemijlocit probele administrate în cauză: înscrisuri, depoziții de martori.

Astfel, părțile pot depune copii certificate de pe înscrisuri, dar sunt obligate să depună înscrisurile originale la grefă sau să le aibă asupra lor la ședință, sub sancțiunea de a nu se ține seama de înscris, conform art. 139 alin. (1) C.proc.civ.

Judecătorul cercetează personal înscrisurile originale, audiază martori care au perceput personal faptele pe care le relatează, poate dispune efectuarea unei cercetări la fața locului, deci nu se bazează pe depoziții extrajudiciare sau pe depozițiile unor martori care au cunoscut faptele de la alte persoane.

Legea prevede anumite derogări de la acest principiu, determinate de necesitatea bunei administrări a justiției (de exemplu, dovezile administrate de o instanță incompetentă rămân câștigate cauzei; situația când se recurge la asigurarea dovezilor; comisia rogatorie).

1.2.7. Principiul rolului activ al judecătorului

Principiul rolului activ al judecătorului este consacrat de prevederile art. 129 C.proc.civ., care, la alin. (5), dispune că judecătorii au îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. Ei vor putea ordona administrarea probelor pe care le consideră necesare, chiar dacă părțile se împotrivesc.

Dispozițiile legale stabilesc modalitățile concrete pentru aplicarea acestui principiu:

- judecătorul dă calificarea exactă cererii, în raport de conținutul ei, și nu după denumirea dată de parte (art. 84 C.proc.civ.);
- judecătorul conduce dezbaterile, ia măsuri legale pentru buna desfășurare a procesului;
- judecătorul invocă din oficiu încălcarea normelor imperative, de ordine publică;
- judecătorul pune întrebări părților, pune în discuția lor orice împrejurare de fapt sau de drept, care duc la soluționarea cauzei [art. 129 alin. (4) C.proc.civ.];
- instanța poate repune cauza pe rol, dacă a constatat necesitatea lămuririi unei împrejurări de fapt sau de drept, cu ocazia deliberării;
- hotărârea indică în dispozitiv calea de atac pe care părțile o au la îndemână și termenul în care se poate exercita (art. 261 pct. 7 C.proc.civ.);
- dacă partea nu a solicitat proba din neștiință sau datorită lipsei de pregătire, instanța poate încuviința și proba propusă peste prima zi de înfățișare (art. 138 pct. 4 C.proc.civ.).

1.3. Organizarea judecătorească

1.3.1. Considerații generale

Instanțele judecătorești sunt organizate și funcționează în temeiul Legii nr. 304/2004, privind organizarea judiciară. La această dată sistemul nostru

judiciar este alcătuit din judecătorii, tribunale, tribunale specializate, curți de apel și Înalta Curte de Casație și Justiție. La nivelul tribunalelor, curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție funcționează mai multe secții, alcătuite pe materii specializate. În ultimii ani s-au înființat secții penale și civile și la judecătoriile cu un număr mai mare de cauze.

1.3.2. Instanțele judecătorești

1.3.2.1. Categoriile de instanțe

Judecătoriile – circumscripțiile acestora sunt stabilite prin hotărâre a Guvernului, la propunerea ministrului justiției.

Tribunalele – în fiecare județ funcționează un tribunal, cu sediul în localitatea de reședință a județului, precum și în municipiul București.

Curțile de apel au sediul stabilit de lege în localitatea de reședință a unui județ sau în municipiul București, își exercită competența într-o circumscripție cuprinzând mai multe tribunale, stabilită prin legea de organizare judecătorească.

Înalta Curte de Casație și Justiție are sediul în municipiul București.

1.3.2.2. Competența materială a instanțelor judecătorești

Competența materială, denumită și de atribuțiune, delimitează sfera de activitate a instanțelor judecătorești *pe linie verticală*.

A. Judecătoriile. Competența materială a judecătoriilor este stabilită de art. 1 C.proc.civ.

Acestea judecă în primă instanță toate procesele și cererile, în afară de cele date prin lege specială în competența altor instanțe și soluționează plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și ale altor organe cu astfel de activitate în cazurile prevăzute de lege.

Codul de procedură civilă prevede, de asemenea, că aceste instanțe soluționează litigiile în orice alte materii date prin lege în competența lor. Această dispoziție procedurală consacră principiul *plenitudinii de jurisdicție* a judecătoriilor. Astfel, în alte materii, sunt în competența judecătoriilor:

- cererile pentru asigurarea dovezilor (art. 236 C.proc.civ.);
- cererile de îndreptare sau completare a propriilor hotărâri (art. 281 C.proc.civ.);
- contestațiile în anulare, revizuirea propriilor hotărâri (art. 319 și art. 323 C.proc.civ.);
- contestațiile la executare (art. 400 C.proc.civ.).

B. Tribunalele. Competența materială a tribunalelor este stabilită de art. 2 C.proc.civ.

Tribunalele au competență de fond, păstrând și competența de control judiciar, judecând ca instanță de apel și ca instanță de recurs.

Astfel, tribunalele soluționează *în fond (în primă instanță)* următoarele categorii de litigii:

- procesele și cererile în materie comercială al căror obiect are o valoare de peste 1 miliard lei, precum și procesele și cererile comerciale al căror obiect este neevaluabil în bani;
- procesele și cererile în materie civilă al căror obiect are o valoare de peste 5 miliarde lei, cu excepția cererilor de împărțeață judiciară, a cererilor în materia succesorală, a cererilor neevaluabile în bani și a cererilor privind materia fondului funciar, inclusiv cele de drept comun, petitorii sau, după caz, posesorii, formulate de terții vătămați în drepturile lor prin aplicarea legilor în materia fondului funciar;
- conflictele de muncă, cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe;
- procesele și cererile în materie de contencios administrativ, în afara celor ce revin competenței curților de apel;
- procesele și cererile în materie de creație intelectuală și de proprietate industrială;
- procesele și cererile în materie de expropriere;
- cererile pentru încuviințarea, nulitatea sau desfacerea adopției;
- cererile pentru repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale;
- cererile pentru recunoașterea, precum și pentru încuviințarea executării silite a hotărârilor date în țări străine;
- în orice alte materii date prin lege în competența lor.

Pentru determinarea competenței materiale între tribunale și judecătoria se folosesc două criterii importante, cel al obiectului litigiului, precum și valoarea obiectului acestuia.

Tribunalele funcționează *ca instanțe de control judecătoresc*, judecând:

- ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătoria în primă instanță, în cazurile expres prevăzute de lege;
- ca instanțe de recurs, recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătoria, care, potrivit legii, nu sunt supuse apelului.

C. Curțile de apel. Competența materială a curților de apel este stabilită în art. 3 C.proc.civ.

Potrivit recentelor modificări, *în primă instanță*, curțile de apel judecă procesele și cererile în materie de contencios administrativ privind actele autorităților și instituțiilor centrale.

Ca instanță de control judiciar, curțile de apel soluționează apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale, în primă instanță.

Curțile de apel soluționează și recursurile, declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel sau împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de tribunale, care potrivit legii, nu sunt supuse apelului, precum și în orice alte cazuri expres prevăzute de lege.

Competența în alte materii dată prin lege curților de apel vizează dispozițiile speciale din Codul de procedură civilă, precum și din legi speciale:

- judecarea conflictelor de competență, ivite între două judecătoria care nu sunt situate în circumscripția aceluiasi tribunal, dacă aparțin razei de activitate teritorială a Curții, precum și conflictul ivit între o judecătoria și un tribunal, ori între două tribunale aflate sub jurisdicția aceleasi curți de apel [art. 22 alin. (2) C.proc.civ.];

- cererile de recuzare a tuturor judecătorilor unui tribunal din jurisdicția sa sau cererea de recuzare care nu poate fi soluționată de tribunal datorită imposibilității constituirii completului de judecată [art. 30 alin. (2) C. proc. civ.];

- cererea de strămutare de la un tribunal întemeiată pe motive de rudenie sau afinitate [art. 39 alin. (1) C.proc.civ.];

- contestația în anulare și cererea de revizuire introdusă împotriva propriilor hotărâri [art. 319 alin. (1) și art. 323 alin. (1) C.proc.civ.].

D. Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența materială a instanței supreme este reglementată de art. 4 C.proc.civ.

Înalta Curte de Casație și Justiție nu reprezintă un al treilea grad de jurisdicție întrucât recursul declarat împotriva unei hotărâri judecătorești pronunțată de altă instanță este considerat o cale extraordinară de atac.

De regulă, Înalta Curte de Casație și Justiție judecă în fond numai în mod excepțional în temeiul unei dispoziții legale speciale.

Înalta Curte de Casație și Justiție judecă, în primul rând, *recursurile* declarate împotriva hotărârilor curților de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege.

Alineatul (2) al art. 299 C.proc.civ. prevede că recursul este de competența instanței imediat superioare celei care a pronunțat hotărârea în apel.

Astfel, recursul declarat împotriva unei hotărâri pronunțate în primă instanță de judecătoria se judecă de tribunal, iar recursul declarat împo-

triva unei hotărâri pronunțate în primă instanță de tribunal, se judecă de curtea de apel, iar recursurile împotriva hotărârilor curților de apel se judecă de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Secția civilă și de proprietate intelectuală judecă recursurile în cauzele civile determinate de Codul de procedură civilă, afară de cele date de lege în competența altor secții.

Secția comercială soluționează recursurile contra hotărârilor pronunțate în materie comercială în cazurile prevăzute de lege.

Secția de contencios administrativ judecă în materie de contencios administrativ în cazurile prevăzute de lege și în materie fiscală.

Fiecare secție a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în raport cu competența sa, soluționează și:

- cererile de strămutare pentru motivele prevăzute de art. 39 alin. (2) C.proc.civ., și anume pentru motiv de bănuială legitimă sau siguranță publică;
- conflictele de competență în cazurile prevăzute de lege, respectiv art. 22 pct. 3 C.proc.civ.;
- orice alte cereri prevăzute de lege.

Potrivit Legii de organizare, la Înalta Curte de Casație și Justiție funcționează și *completul de 9 judecători* care soluționează recursurile în cazurile judecate în primă instanță de secțiile instanței supreme.

Secțiile reunite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție soluționează recursurile în interesul legii, sesizarea privind schimbarea jurisprudenței Curții și sesizarea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor, înainte de promulgare.

Potrivit art. 4 pct. 2 C. proc. civ., instanței supreme îi revin spre soluționare recursurile în interesul legii. Sarcina recursului în interesul legii, cale extraordinară de atac, este de a se da o îndrumare instanțelor judecătorești de pe întreg teritoriul național în interpretarea și aplicarea uniformă a legii. Funcția se îndeplinește prin decizia pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție.

În categoria cererilor diverse, date prin legi speciale în competența Curții amintim: soluționarea conflictelor de competență când instanțele judecătorești aflate în conflict nu se găsesc în circumscripția aceleiași curți de apel sau când conflictul intervine între o curte de apel, un tribunal sau o judecătorie sau chiar între două curți de apel [art. 22 alin. (3) C.proc.civ.]; conflictul de competență ivit între o curte de apel și un alt organ cu activitate jurisdicțională.

1.3.2.3. Competența teritorială a instanțelor judecătorești

Delimitează sfera de activitate a instanțelor judecătorești pe linie orizontală, între instanțe același grad.

În principiu, normele legale care reglementează competența teritorială au caracter *dispozitiv*, părțile putând deroga de la ele, expres sau tacit. Există situații, prevăzute de norme juridice speciale, cuprinse în Codul de procedură civilă, precum și în acte normative speciale, în care se prevăd reguli de competență teritorială *imperative*, care au un caracter de ordine publică.

A. *Competența teritorială de drept comun* este reglementată în art. 5 C.proc.civ., în sensul că cererea se face la *instanța domiciliului pârâtului*, iar dacă acesta are *domiciliul în străinătate* sau *nu are domiciliul cunoscut*, cererea se face la *instanța reședinței sale din țară*.

Când nici *reședința pârâtului nu este cunoscută*, cererea se introduce la *instanța domiciliului sau reședinței reclamantului*.

După sesizarea instanței, împrejurarea că pârâtul își modifică locuința statornică nu este de natură să influențeze competența instanței care a fost deja investită.

Articolul 7 alin. (1) C.proc.civ. prevede că dacă pârâtul este o *persoană juridică de drept privat*, cererea se introduce la *instanța sediului ei principal*.

Când pârâtul este o *asociație sau societate fără personalitate juridică* cererea se introduce la instanța domiciliul persoanei căreia i s-a încredințat *conducerea asociației*, respectiv societății. În lipsa unei astfel de persoane, cererea se introduce la *instanța domiciliului oricăruia dintre asociați*.

B. *Competența teritorială alternativă*:

- articolul 6 C.proc.civ. dispune că atunci când pârâtul are o *îndeletnicire profesională ori una sau mai multe așezări agricole, comerciale sau industriale* cererea se poate face și la *instanța locului acestor așezări sau îndeletniciri*, pentru obligațiile patrimoniale care sunt născute sau care urmează să se execute în acel loc;

- articolul 7 alin. (2) C.proc.civ. prevede că, în cazul chemării în judecată a unei *persoane juridice de drept privat*, cererea se poate face la instanța locului unde aceasta are *reprezentanța*, pentru obligațiile ce urmează a fi executate în acel loc sau pentru cele care au izvorul în acte încheiate prin reprezentant sau din faptele săvârșite de acesta. Prin *reprezentanța persoanei juridice* înțelegem un organism al acesteia care înde-

plinește o funcție specializată în numele societății și o reprezintă față de partenerii ei. Obligația, obiect al litigiului, trebuie să fie executabilă la locul reprezentanței, sau să fie generată de actele sau faptele reprezentanței;

- articolul 8 C.proc.civ.: cererile îndreptate *împotriva statului, a direcțiilor generale, a regiilor publice*, caselor autonome și administrațiilor comerciale se pot face la instanțele din capitala țării sau la cele din reședința județului unde își are *domiciliul reclamantului*;

- articolul 9 C.proc.civ.: când cererea este îndreptată *împotriva mai multor pârâți*, competența teritorială aparține *oricăreia dintre instanțele de domiciliu ale pârâților*. În cazul în care printre pârâți sunt și obligați accesorii, cererea se introduce la instanța competentă pentru oricare din debitorii principali;

- articolul 10 C.proc.civ. prevede mai multe cazuri de competență alternativă și anume:

- pct. 1: în cererile privitoare la *executarea, anularea, rezoluțiunea sau rezilierea unui contract* este competentă *instanța locului prevăzut în contract pentru executarea, chiar și în parte, a obligațiunii*;

- pct. 2: în cererile ce izvorăsc dintr-un raport de *locațiune* a unui imobil, în acțiunile în *justificare sau în prestație tabulară*, competența revine *instanței locului unde se află imobilul*;

- pct. 3: în cererile ce izvorăsc dintr-o *cambie, cec sau bilet la ordin* este competentă și *instanța locului de plată*. Toate cele trei instrumente de plată sunt titluri de credit, care conferă dreptul la plata unei sume de bani și prevăd locul plății determinat în condițiile unei legi speciale;

- pct. 4: în cererile privitoare la *obligațiile comerciale*, competența teritorială revine *instanței locului unde obligația a luat naștere, sau instanței de la locul plății*;

- pct. 5: în cererile generate de un *contract de transport*, care este un contract comercial, este competentă și *instanța locului de plecare sau de sosire*;

- pct. 7: în pricinile privitoare la plata unei *pensii de întreținere* este competentă și *instanța domiciliului reclamantului*;

- pct. 8: în cererile care izvorăsc dintr-un *fapt ilicit* este competentă și *instanța în circumscripția căreia s-a săvârșit faptul*.

- articolul 11 C.proc.civ.: în materia *asigurărilor*, cererea de despăgubiri se poate face și la instanța în circumscripția căreia se află:

1. domiciliul asiguratului;
2. bunurile asigurate;
3. locul unde s-a produs accidentul.

Reguli referitoare la competența alternativă:

- reclamantul poate să renunțe la beneficiul instanței alternative și să introducă cererea potrivit competenței teritoriale de drept comun – domiciliul pârâtului, respectiv sediul său;

- alegerea uneia dintre instanțele deopotrivă competente revine exclusiv reclamantului (art. 12 C.proc.civ.);

- odată sesizată instanța, reclamantul nu poate reveni la alegerea sa;

- instanța nu poate declina competența dacă a fost legal sesizată, indiferent de partea care invocă necompetența teritorială;

- instanța nu poate pune în discuție, din oficiu, competența teritorială când are caracter alternativ.

C. Competența teritorială exclusivă. Este reglementată prin norme imperative, care interesează ordinea publică, și anume art. 13-16 C.proc.civ. La acestea se adaugă dispozițiile unor legi speciale.

Articolul 13 C.proc.civ. – În materie imobiliară, cererile privitoare la bunuri imobile se fac la *instanța în circumscripția căreia se află imobilele*.

Dacă imobilul este situat în circumscripția mai multor instanțe cererea se va face la instanța domiciliului sau reședinței pârâtului, dacă se află într-una din aceste circumscripții, iar în caz contrar, la oricare dintre instanțele în circumscripția cărora se află imobilul.

Dispozițiile menționate au în vedere drepturile reale de proprietate sau de uzufruct asupra unor imobile, precum și acțiunile privind servituțile, ipotecile și acțiunile posesorii.

Articolul 14 C.proc.civ. – În materie de moștenire, sunt de competența *instanței celui din urmă domiciliu al defunctului*:

1. cererile privitoare la validitatea sau executarea dispozițiilor testamentare;

2. cererile privitoare la moștenire precum și la pretențiile pe care moștenitorii le au unii împotriva altora;

3. cererile legatarilor sau ale creditorilor defunctului împotriva vreunui dintre moștenitori sau împotriva executorului testamentar.

Legea are în vedere cel din urmă domiciliu al defunctului respectiv *ultima locuință efectivă a defunctului*, și nu domiciliul înscris în actul de identitate.

Articolul 15 C.proc.civ. – În materie de societate, până la sfârșitul lichidării în fapt, cererile sunt de competența instanței unde societatea își are sediul principal. Sediul principal este cel ales în actul constitutiv și în statutul societății.

Articolul 16 C.proc.civ. – În materia reorganizării judiciare și a falimentului este competent exclusiv *tribunalul* în circumscripția căruia se află *sediul principal al debitorului*. Toate procedurile legate de reorganizarea judiciară și de faliment se derulează în fața tribunalului în jurisdicția căruia se află sediul declarat la Registrul Comerțului. Conform art. 6 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, toate procedurile prevăzute de această lege, cu excepția recursului împotriva hotărârii pronunțate de judecătorul sindic în temeiul art. 11 din lege, sunt de competența tribunalului în a cărui rază teritorială își are sediul debitorul, astfel cum figurează acesta în registrul comerțului, respectiv în registrul asociațiilor și fundațiilor, și sunt exercitate de un judecător sindic.

Articolul 607 C.proc.civ. – Cererea de divorț este de competența judecătoriei în circumscripția căreia se află *cel din urmă domiciliu comun* al soților, însă *numai atunci când cel puțin unul din soți mai locuiește în circumscripția acestei instanțe*.

Dacă soții nu au avut domiciliul comun, precum și atunci când niciunul dintre soți nu mai locuiește în circumscripția judecătoriei în care s-a aflat cel din urmă domiciliu comun, competența aparține *instanței domiciliului pârâtului*.

Când *pârâtul nu domiciliază în țară sau nu este cunoscut domiciliul său*, competența revine *instanței de la domiciliul reclamantului*.

Prin legi speciale se stabilesc competențe exclusive, cum ar fi, de exemplu:

- cererile de deschidere a procedurii adopției interne, cererile de încredințare a copilului în vederea adopției, cererile de încuviințare și de desfacere a adopției sunt de competența tribunalului în a cărui rază teritorială se află domiciliul adoptatului. Cauzele pentru care nu se poate determina instanța competentă se judecă de către Tribunalul București (art. 61 din Legea nr. 273/2004);

- în cazul litigiilor de muncă, competența de soluționare a cererii revine instanței în raza căreia este situat domiciliul reclamantului [art. 284 alin. (2) din Legea nr. 53/2003];

- plângerile referitoare la carnetul de muncă se adresează de către titularul acestuia judecătoriei în a cărei rază teritorială își are sediul unitatea care a luat măsura respectivă (art. 8 pct. 2 din Decretul nr. 92/1976);

- în materia asigurărilor sociale, art. 156 din Legea nr. 19/2000 se referă la cererile îndreptate împotriva C.N.P.A.S. sau împotriva caselor teritoriale de pensii, stabilind că acestea se adresează instanței în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau sediul reclamantul. Celelalte cereri se

adresează instanței în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau sediul pârâtul;

- acțiunea în anulare, completarea sau modificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe acestea se introduce la judecătoria în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau sediul persoanei interesate sau a autorității publice reclamante [art. 57 alin. (2) din Legea privitoare la actele de stare civilă, nr. 119/1996].

Soluționarea acelorasi categorii de cereri formulate de cetățenii români cu domiciliul în străinătate și de străini este de competența Judecătoriei Sectorului 1 al municipiului București;

- în materia fondului funciar, plângerea împotriva hotărârii Comisiei județene sau împotriva ordinului prefectului sau a oricărui act administrativ prin care s-a refuzat atribuirea terenului se face la judecătoria în a cărei rază teritorială este situat terenul (art. 53-56 din Legea fondului funciar, nr. 18/1991).

- contestația la executare formulată împotriva titlurilor executorii reprezentate de hotărâri judecătorești pronunțate de instanța de contencios administrativ, aparține instanței care a soluționat fondul litigiului de contencios administrativ, respectiv tribunalului sau curții de apel [art. 2 alin. (1) lit. ș) din Legea nr. 554/2004 coroborat cu art. 373¹ C.proc.civ.]

1.3.2.4. Întinderea competenței instanței sesizate. Prorogarea de competență

Instanța sesizată de reclamant și competentă să rezolve cererea sa se va pronunța și asupra mijloacelor de apărare ale pârâtului, precum și în privința incidentelor privind procedura de judecată, suspendarea și stingera acesteia, privind competența sau probele etc.

Prorogarea competenței intervine atunci când o instanță competentă să soluționeze cererea cu care a fost sesizată de reclamant devine competentă:

- în temeiul legii;
- în temeiul unei hotărâri judecătorești pronunțată de o instanță superioară, sau
- în temeiul convenției părților,

să rezolve și cereri care, în mod obișnuit, nu intră în competența sa.

A. Cazuri de *prorogare legală* a competenței:

1. Articolul 9 C.proc.civ. – reclamantul poate introduce cererea la instanța domiciliului *oricăruia dintre pârâți*.

2. Articolul 17 C.proc.civ. – *cererile accesorii și incidentale* sunt în căderea instanței competente să judece cererea principală. Justificarea constă în dependența acestor cereri de cererea principală.

Sunt cereri *accesorii* toate acelea care se grefează pe acțiunea principală. Cea mai întâlnită este situația mai multor capete de cerere formulate în temeiul unui petit principal. Exemplificăm cu cererea pentru plata contribuției la întreținerea minorului, accesorie cererii principale de stabilire a paternității minorului față de pârât, cererea accesorie de despăgubire, de evacuare, de notare a procesului în cartea funciară, raportate la acțiunea principală în revendicare.

Dacă reclamantul formulează mai multe capete de cerere, dintre care unele sunt accesorii, acestea vor fi soluționate de instanța competentă pentru cererea principală, chiar dacă în mod obișnuit ar fi competente alte instanțe.

Cererile *incidentale* sunt cele introduse în cadrul unui proces care a fost intentat.

Astfel, în cursul unui proces început se pot formula cereri privind luarea măsurilor asiguratorii, pentru asigurarea dovezilor, cereri reconvenționale, intervenția voluntară, cererea pentru chemarea în judecată a altor persoane, cererea de chemare în garanție, cererea pentru arătarea titularului dreptului.

Prorogarea nu operează când cererile sunt de competența unor organe din sisteme diferite de jurisdicție.

Când cererile sunt de competența instanțelor judecătorești, prorogarea operează chiar dacă se nesocotesc norme de competență materială sau teritorială exclusivă.

3. Articolul 164 C.proc.civ. – *conexitatea* – părțile vor putea cere întrunirea mai multor pricini care se află înaintea aceleiași instanțe sau instanțe deosebite de același grad, în care sunt aceleași părți sau chiar împreună cu alte părți și al căror obiect și cauză au între ele o strânsă legătură.

Dosarul se trimite instanței mai întâi investite, cu excepția cazului în care părțile solicită trimiterea lui la una din celelalte instanțe, sau când una din pricini este de competența unei instanțe, și părțile nu o pot înlătura.

Litispendența, prevăzută de art. 163 C.proc.civ., nu este un caz de prorogare de competență, pentru că este vorba de același litigiu. Astfel, nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte înaintea mai multor instanțe.

B. Prorogarea judecătorească intervine în temeiul unei hotărâri judecătorești:

- în caz de delegare a instanței (art. 23 C.proc.civ.);

- în caz de recuzare a tuturor judecătorilor unei instanțe sau atunci când din cauza recuzării nu se poate alcătui completul de judecată;

- în caz de strămutare a pricinilor;

- în caz de admitere a recursului și de casare cu trimitere la altă instanță decât aceea care a judecat prima dată fondul, dar egală în grad cu aceasta.

C. Prorogarea convențională. Potrivit art. 19 C.proc.civ., părțile pot conveni prin *înscriș* sau chiar *verbal* în fața instanței ca pricinile privitoare la bunuri să fie judecate de alte instanțe decât acelea care, potrivit legii, au competența teritorială, în afara situațiilor prevăzute de art. 13-16 C.proc.civ.

În încheierea de ședință, instanța va lua act de înțelegerea exprimată verbal de părți.

Prin convenția de prorogare a competenței părțile nu pot:

- investi o instanță specială cu judecarea unui litigiu de drept comun sau care revine unei alte instanțe speciale;

- investi o instanță de drept comun cu judecarea unui litigiu de competența unei instanțe speciale;

- înlătura un grad de jurisdicție;

- crea alte grade de jurisdicție;

- investi instanța civilă în locul celei penale;

*

Exemplu de încheiere prin care instanța ia act de alegerea de competență făcută de părți și amână judecarea cauzei pentru studierea înscrisurilor depuse în ședință:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta S.C. _____ S.R.L., cu sediul _____ în contradictoriu cu pârâtul _____, cu domiciliul _____ având ca obiect daune.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă reprezentanta reclamantei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, pârâtul _____, lipsind reclamantul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care, reprezentanta reclamantei arată că a introdus cererea de chemare în judecată la această instanţă, întrucât pârâtul este de acord ca acţiunea privind pretenţiile rezultând din contractul de transport încheiat între părţi să fie judecată de instanţa sediului transportatorului.

Pârâtul arată că este de acord ca acţiunea să fie judecată de această instanţă.

Instanţa, văzând prevederile art. 19 C.proc.civ., ia act de înţelegerea părţilor, care au convenit ca Judecătoria _____ să soluţioneze acţiunea în pretenţii formulată de reclamanta _____.

Instanţa acordă cuvântul părţilor cu privire la probe.

Reprezentanta reclamantei depune copia scrisorii de transport internaţional din _____, copia facturii fiscale nr. _____/_____ emisă de S.C. _____ S.R.L., copia invitaţiei la conciliere nr. ____/____.

Un exemplar al acestor înscrisuri se comunică pârâtului, care solicită acordarea unui termen pentru studierea înscrisurilor depuse.

Reprezentanta reclamantei nu se opune la admiterea cererii de amânare formulată de pârât.

INSTANŢA

Constatând că înscrisurile depuse de reclamantă în probaţiune au fost comunicate pârâtei la acest termen de judecată,

Văzând prevederile art. 96 C.proc.civ., considerând întemeiată cererea pârâtului, pentru a lua cunoştinţă de actele care i s-au comunicat în şedinţă,

DISPUNE

Admite cererea de amânare formulată de pârât.

Acordă termen pentru judecarea acţiunii la data de _____, pentru când părţile cunosc termenul.

Pronunţată în şedinţă publică azi, _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin av. ____ din Baroul de avocaţi _____,

TC pârâtul _____.

*

1.3.2.5. Necompetenţa instanţei. Excepţia de necompetenţă şi conflictele de competenţă

Atunci când se contestă competenţa pe parcursul procesului, după sesizarea instanţei şi înainte de a se pronunţa o hotărâre, se invocă excepţia de necompetenţă a instanţei.

Excepţia de necompetenţă este absolută în cazul încălcării *competenţei generale* a instanţelor judecătoreşti, a *competenţei materiale*, precum şi a celei *teritoriale exclusive*. Ea poate fi invocată de oricare dintre părţi, de procuror sau de instanţă din oficiu.

Excepţia de necompetenţă relativă intervine în cazul încălcării *competenţei teritoriale de drept comun* (când nu este exclusivă). Poate fi invocată numai de către pârât, art. 158 pct. 5 C.proc.civ. precizând că partea care s-a adresat instanţei necompetente nu poate cere declararea necompetenţei.

În cazul *respingerii* excepţiei, se pronunţă o *încheiere* interlocutorie, care leagă instanţa, şi care nu se atacă separat, ci numai *odată cu fondul*.

*

Exemplu de încheiere prin care se respinge excepţia necompetenţei:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Şedinţa publică din _____

Preşedinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acţiunea formulată de reclamanta S.C. _____ S.R.L., cu sediul în _____ împotriva pârâtei S.C. _____ S.R.L., cu sediul în _____ având ca obiect daune.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică, se prezintă reprezentanta reclamantei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, şi reprezentanta pârâtei, consilier juridic _____, lipsind părţile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință.

Reprezentanta pârâtei invocă excepția necompetenței teritoriale a instanței, arătând că sediul său este în localitatea _____, iar potrivit art. 7 alin. (1) C.proc.civ., cererea împotriva unei persoane juridice de drept privat se face la instanța sediului ei principal. Solicită declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoriei _____, în circumscripția căreia se află sediul societății pârâte.

Reprezentanta reclamantei solicită respingerea excepției necompetenței teritoriale a instanței, arătând că a introdus acțiunea la această instanță, în conformitate cu dispozițiile art. 10 pct. 5 C.proc.civ., întrucât în circumscripția acestei instanțe se află locul de plecare al autovehiculului care a efectuat transportul.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la excepția necompetenței teritoriale a instanței, invocată de societatea pârâtă, constată că, prin contractul de transport încheiat între părți, s-a stabilit că autovehiculul societății reclamante, care are calitatea de transportator, va pleca la data de _____ din localitatea _____. Competența de soluționare a acțiunii izvorâte din contractul de transport aparține instanței locului de plecare, în conformitate cu prevederile art. 10 pct. 5 C.proc.civ. De asemenea, instanța în circumscripția căreia se află sediul societății pârâte este competentă să soluționeze prezentul litigiu, în baza prevederilor art. 7 alin. (1) C.proc.civ.

Constatând că societatea reclamantă a înțeles să introducă acțiunea la această instanță, care este instanța locului de plecare, și care este competentă să soluționeze litigiul, și văzând prevederile art. 12 C.proc.civ., potrivit cărora reclamantul este cel care are alegerea între mai multe instanțe deopotrivă competente,

DISPUNE

Respinge excepția necompetenței teritoriale a instanței.

Amână judecarea cauzei la data de __, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședință publică, azi _____.

Președinte _____

Grefier _____

TC reclamanta _____ prin av. ____ din Baroul de avocați _____.

TC pârâta _____ prin consilier juridic _____.

*

În cazul admiterii excepției, instanța își declină competența, pronunțând o hotărâre care poate fi atacată cu recurs în 5 zile de la pronunțare; hotărârea nu se comunică. Această hotărâre dezinvestește instanța care a dat-o și investeste instanța în favoarea căreia s-a pronunțat declinarea de competență.

*

Exemplu de practica pentru hotărârea de declinare a competenței:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA
DOSAR NR. _____

SENTINȚA CIVILĂ NR. _____

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea formulată de reclamantul _____, domiciliat în _____ împotriva pârâtului _____, domiciliat în _____ având ca obiect revendicarea imobilului situat în _____, înscris în cartea funciară nr. ____ a localității _____, cu nr. topografic _____.

La apelul nominat făcut în ședință publică, se prezintă reclamantul, asistat de av. _____ din Baroul de avocați _____, și pârâta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acțiunea este legal timbrată cu suma de _____ lei taxă judiciară de timbru, conform art. ____ din Legea nr. 146/1997 și _____ lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei.

Instanța pune în discuția părților excepția de necompetență materială invocată de pârâtă prin întâmpinare.

Pârâta solicită admiterea excepției de necompetență materială a instanței și declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului _____.

Reprezentantul reclamantei solicită admiterea excepției necompetenței materiale a judecătoriei, arătând că valoarea imobilului supus partajării depășește 5 miliarde lei.

*

Instanța care a fost investită prin hotărârea de declinare a competenței este datoare să își verifice propria competență. Dacă și această instanță consideră că nu este competentă, are îndatorirea de a stabili instanța căreia îi aparține competența soluționării cauzei.

Dacă această instanță stabilește că pricina este de competența instanței mai întâi investite, pronunță la rândul ei o hotărâre de declinare a competenței în favoarea acesteia. Situația creată este denumită *conflict negativ de competență*.

Conflictul de competență pozitiv apare atunci când două instanțe se declară ambele competente să soluționeze aceeași pricină.

Conflictul de competență dintre instanțele judecătorești se rezolvă pe calea *regulatorului de competență*. Acesta se pronunță de către *instanța superioară comună instanțelor aflate în conflict*.

Prin urmare, conflictul ivit între două judecătorii din circumscripția aceluiași tribunal se judecă de acel *tribunal*.

Dacă judecătoriile nu țin de același tribunal sau dacă în conflict este o judecătorie și un tribunal sau două tribunale, competența revine *curții de apel* în raza căreia se află instanțele respective.

Când cele două instanțe aflate în conflict nu sunt în circumscripția aceleiași curți de apel ca și atunci când conflictul s-a ivit între două curți de apel, regulatorul de competență se pronunță de către *Înalta Curte de Casație și Justiție*.

Când conflictul de competență se ivește între o instanță judecătorească și un organ cu activitate jurisdicțională, acesta se soluționează de instanța judecătorească ierarhic superioară instanței aflate în conflict.

Instanța soluționează conflictul de competență *fără citarea părților, în camera de consiliu*. Hotărârea este supusă *recursului în termen de 5 zile de la comunicare*. Fac excepție hotărârile Înaltei Curți de Casație și Justiție, care sunt irevocabile. Prin această hotărâre se stabilește instanța competentă, respectiv organul jurisdicțional competent, iar dosarul i se va înainta după rămânerea irevocabilă a hotărârii.

În cazul declarării *recursului împotriva regulatorului*, acesta se soluționează de către instanța ierarhic superioară, *cu citarea părților*.

Instanța desemnată competentă prin regulatorul de competență este obligată să soluționeze pricina, nemaiputând să se declare necompetentă. Sub acest aspect, regulatorul de competență are putere de lucru judecat.

1.3.3. Ministerul Public

1.3.3.1. Aspecte generale

Procurorul este un participant la procesul civil, iar formele concrete de participare a procurorului la procesul civil sunt stabilite de art. 45 C.proc.civ.

1.3.3.2. Formele participării procurorului în procesul civil

A. Pornirea procesului civil

Articolul 45 alin. (1) C.proc.civ. prevede că Ministerul Public poate porni acțiunea civilă ori de câte ori este necesar pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale *minorilor*, ale *persoanelor puse sub interdicție* și ale *dispăruților*, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege.

În cazul în care procurorul a pornit acțiunea, titularul dreptului la acțiune va fi introdus în proces. El se va putea folosi de dispozițiile art. 246, art. 247 și art. 271-273 C.proc.civ., iar în cazul în care procurorul și-ar retrage cererea, va putea cere continuarea judecății.

B. Participarea la judecata procesului civil

Articolul 45 alin. (3) și (4) C.proc.civ. prevede că procurorul poate pune concluzii în orice proces civil, în oricare fază a acestuia, dacă apreciază că este necesar pentru apărarea ordinii de drept, a drepturilor și libertăților cetățenilor. În cazurile anume prevăzute de lege, participarea și punerea concluziilor de către procuror sunt obligatorii.

C. Exercitarea căilor de atac

Procurorul poate, în condițiile legii, să exercite căile de atac împotriva oricăror hotărâri [art. 45 alin. (5) C.proc.civ.].

D. Cererea de punere în executare a hotărârilor

În cazurile prevăzute de alin. (1), procurorul poate să ceară punerea în executare a hotărârilor pronunțate în favoarea persoanelor prevăzute la acel alineat [art. 45 alin. (5) C.proc.civ.].

1.3.4. Reguli generale privind organizarea justiției

1.3.4.1. Independența justiției

Garanția procesului echitabil se regăsește și în modul de organizare și funcționare a instanțelor care trebuie să fie *independente și imparțiale*,

stabilite numai prin lege. Judecătorii care funcționează trebuie să fie, de asemenea, independenți și imparțiali atât în raport cu părțile din proces, cât și cu partidele politice și celelalte organe ale statului. Pentru statutul judecătorilor, inamovibilitatea pe durata mandatului lor reprezintă garanția independenței.

1.3.4.2. Accesul liber la justiție

Accesul liber la justiție este unul din elementele prevăzute de *art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, care prevede că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că accesul liber la justiție nu trebuie să fie teoretic și iluzoriu, ci *concret și efectiv*. Astfel, cheltuielile de procedură sau imposibilitatea obținerii unei asistențe juridice gratuite efective pot împiedica accesul la o instanță judecătorească.

Accesul liber la justiție mai poate fi *îngrădit* de elemente privind cauțiunea, autorizarea, amenda civilă sau termenele fixate de lege, dar nu întotdeauna aceste limitări constituie violări ale dispozițiilor art. 6 paragraf 1.

Astfel, s-a decis că este compatibilă cu dispozițiile Convenției amenda civilă aplicată pentru exercitarea abuzivă a dreptului, atunci când hotărârea de condamnare este suficient motivată (Decizie pronunțată la data de 2 iulie 1991 de către Comisie în dosarul nr. 13487/88, privind cererea petentului Louis Rio împotriva Franței, Colecția HUDOC). Statele au obligația de a garanta accesul liber la justiție, îndeplinirea acestei îndatoriri neimplicând însă obligația generală de a asigura asistență judiciară în procesele privind drepturi și obligații cu caracter civil. Articolul 6 paragraful 3 prevede o asemenea obligație numai pentru procesele penale. Pe de altă parte, în cazul în care asistența juridică gratuită apare ca fiind indispensabilă pentru asigurarea accesului efectiv la o instanță, datorită complexității procedurii sau a cauzei, articolul 6 paragraful 1 poate, în anumite circumstanțe, cere statelor să ofere asistență juridică gratuită (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 17.12.2002 în cauza A. împotriva Marii Britanii, cererea nr. 35373/97, Colecția HUDOC).

În materie civilă, printre măsurile care să asigure accesul liber la justiție pot figura: scutirea de plata taxelor judiciare de timbru, asistența juridică gratuită, simplificarea procedurii, conceperea unor formulare

tipizate de sesizare a instanțelor care să se găsească la dispoziția celor interesați etc.

1.3.4.3. Constituirea ierarhică a instanțelor judecătorești și dublul grad de jurisdicție

Justiția este organizată pe sistemul dublului grad de jurisdicție. Hotărârea primei instanțe este supusă, sub aspectul legalității și temeiniciei, controlului instanței de apel. Recursul este o cale extraordinară de atac și nu constituie al treilea grad de jurisdicție.

1.3.4.4. Egalitatea în fața justiției

Este și un principiu constituțional, art. 16 din Constituție statuând că cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, și că nimeni nu este mai presus de lege.

Legea nr. 304/2004 prevede că justiția se desfășoară în mod egal pentru toate persoanele.

Astfel, principiul egalității în fața justiției presupune că toate persoanele au o vocație egală de a fi judecate de aceleași instanțe judecătorești și după aceleași reguli de procedură, fără nicio discriminare.

Pentru a se asigura realizarea principiului, este nevoie și de intervenția statului, pe cale legislativă, prin dispoziții privind: scutirea, reducerea, eşalonarea sau amânarea plății taxelor de timbru, asistența juridică gratuită.

1.3.4.5. Dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil și într-un termen rezonabil

Dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil și într-un timp rezonabil este al doilea element cuprins de art. 6 paragraf 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Pentru a fi echitabil, procesul trebuie să se desfășoare după o procedură contradictorie, cu respectarea dreptului la apărare și a egalității armelor, iar fiecare parte trebuie să dispună de posibilități suficiente, echivalente și adecvate pentru a-și susține poziția asupra problemelor de fapt și de drept, și niciuna din părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Cel mai important dintre principiile rezultate din art. 6 al Convenției este acela al egalității armelor. Acest principiu presupune că fiecare parte din proces trebuie să aibă șanse egale de a-și prezenta cauza, inclusiv probele, și că nimeni nu trebuie să beneficieze de un avantaj substanțial asupra adversarului său.

Criteriul „termenului rezonabil” este o noțiune subiectivă, care poate varia după cum este vorba de cauze civile sau penale, în Convenție nefiind definită această cerință.

Curtea a concluzionat în sensul unor încălcări ale art. 6 în cauze în care o procedură de divorț durase 9 ani (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 21.02.1989 în cauza Bock împotriva Germaniei, dosarul nr. 1/1988/145/199, Colecția HUDOC), sau când au trebuit 7 ani și 7 luni pentru a trece de la nivelul tribunalului administrativ la Consiliul de Stat (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 24.10.1989 în cauza H. împotriva Franței, dosarul nr. 10073/82, Colecția HUDOC), și 6 ani și 7 luni pentru a obține o hotărâre definitivă într-o acțiune în responsabilitate, (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 29.03.1989 în cauza Neves și Silva împotriva Portugaliei, dosarul nr. 5/1988/149/203, Colecția HUDOC).

Printre factorii examinați de Comisie și de Curte pentru a determina dacă o procedură răspundea criteriului „termenului rezonabil” se numără: complexitatea cauzei, natura pretențiilor, modul în care autoritățile au tratat cazul, comportamentul reclamantului care a fost în măsură să contribuie la prelungirea termenului și împrejurările particulare care ar putea justifica prelungirea procedurii.

Numai întârzierea imputabilă organelor judiciare sau statului – inclusiv datorită modificărilor legislative produse în timpul unui proces – este considerată o violare a duratei rezonabile (Decizia pronunțată la data de 13.10.1986 de către Comisie în dosarul nr. 9630/81, privind cererea petentului Pasquale Minniti, împotriva Italiei, Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 28.06.1990 în cauza Obermeier împotriva Austriei, dosarul nr. 11761/85, Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 29.03.1989 în cauza Neves și Silva împotriva Portugaliei, dosarul nr. 5/1988/149/203, Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 7.07.1989 în cauza Sanders S.A. împotriva Spaniei, dosarul nr. 11681/85, Colecția HUDOC).

În cazul în care se constată culpa părților în prelungirea nejustificată a procesului, condamnarea nu va interveni (Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 27.10.1993 în cauza Monnet împotriva Franței, dosarul nr. 13675/88, Colecția HUDOC).

În Codul de procedură civilă din România nu este consacrat în mod expres principiul operativității. Există însă texte care urmăresc acest obiectiv, și anume:

- amânarea judecării în temeiul înțelegerii părților se poate încuviința o singură dată – art. 155 alin. (1);

- instanța va putea da un singur termen pentru lipsa de apărare, temeinic motivată – art. 156 alin. (1);

- pronunțarea se poate amâna pentru un termen, care nu poate fi mai mare de 7 zile, iar redactarea hotărârii trebuie să se facă în termen de cel mult 30 de zile de la pronunțare – art. 260 alin. (1) și art. 264 alin. (1).

§2. Acțiunea în procesul civil

2.1. Considerații generale

Acțiunea este un ansamblu de mijloace procesuale prin care, în cadrul procesului civil, se asigură protecția dreptului subiectiv civil, prin recunoașterea sau realizarea lui, în cazul în care este încălcat sau contestat, ori a unor situații juridice ocrotite de lege.

2.2. Elementele acțiunii civile

Elementele acțiunii civile sunt părțile, obiectul și cauza.

I. Părțile

Procesul civil presupune existența unei persoane, care se adresează instanței judecătorești, cerând apărarea unui drept pe care pretinde că îl are, ori a unui interes ocrotit de lege, precum și a unei persoane, care este chemată în judecată, întrucât se susține că ar fi încălcat sau contestat dreptul afirmat, sau față de care se dorește realizarea interesului vizat.

Cel care a formulat acțiunea se numește *reclamant*, iar cel chemat în judecată, *pârât*. Acestea sunt denumirile generice.

În apel, părțile se numesc apelant și intimat, în recurs, recurent și intimat, în revizuire, revizuent și intimat, în contestație, contestator și intimat, iar în faza de executare silită, creditor și debitor.

Procesul se leagă între părți, respectiv cele cu denumirea de mai sus, fiind excluși reprezentanții lor legali sau convenționali.

Pe parcursul derulării procesului, pot interveni terțe persoane, fie din inițiativa lor, fie a părților inițiale. Aceștia dobândesc calitatea de părți, iar hotărârea pronunțată le este opozabilă.

II. Obiectul acțiunii civile constă în protecția dreptului subiectiv și a unor interese, pentru realizarea cărora este obligatorie declanșarea unui proces.

Obiectul acțiunii devine obiectul procesului, iar judecătorii verifică, apreciază și constată dacă ceea ce pretind părțile este veridic, și hotărăsc întocmai.

Obiectul acțiunii trebuie să fie licit, posibil și determinat.

III. Cauza acțiunii civile este scopul către care se îndreaptă voința petentului sau a celui care se apără, scop care motivează partea să acționeze.

În privința cauzei se cer îndeplinite următoarele condiții: să existe, să fie reală, licită și morală.

2.3. Clasificarea acțiunilor civile

2.3.1. Acțiuni principale, incidentale, accesorii

După criteriul căii procedurale pe care partea a ales-o pentru apărarea dreptului său, acțiunile sunt principale, accesorii și incidentale.

Acțiunile principale au existență de sine stătătoare și prin introducerea lor se declanșează procesul (de exemplu, acțiunea principală de divorț).

Acțiunile accesorii sunt formulate în cadrul procesului, iar rezolvarea lor depinde de soluția dată acțiunii principale.

Astfel, se poate introduce acțiunea de divorț principală, prin care se solicită desfacerea căsătoriei, iar acțiunile accesorii sunt cele care privesc încredințarea minorilor, stabilirea contribuției la întreținerea lor, reglementarea folosinței locuinței, partajul bunurilor comune. Dacă acțiunea accesorie privind partajul bunurilor comune este făcută de pârât sub forma cererii reconvenționale, are caracter incidental.

Acțiunile incidentale pot avea o existență de sine stătătoare, dar sunt formulate în cadrul unui proces deja început.

Sunt cereri incidentale: cererea de intervenție principală, cererea de chemare în garanție etc.

Clasificarea are importanță sub aspectul competenței întrucât acțiunile accesorii și incidentale sunt în competența instanței care judecă acțiunea principală. Sub aspectul căilor de atac și al termenelor, trebuie precizat că hotărârea pronunțată pentru soluționarea unor astfel de acțiuni are caracter unitar, astfel încât calea de atac și termenul prevăzute pentru acțiunea principală sunt valabile și pentru cele accesorii și incidentale.

Ca regulă generală, în practica hotărârii, atunci când se arată acțiunea a cărei soluționare este pe rol, menționându-se obiectul acesteia, se menționează separat și cererile incidentale, nu și cele accesorii.

2.3.2. Acțiuni în realizare, constatare și constituire

După *criteriul scopului material urmărit de reclamant* acțiunile sunt:

- acțiuni în realizarea dreptului;

- acțiuni în constatarea existenței sau inexistenței unui drept; și
- acțiuni pentru constituirea de drepturi.

Acțiunile în realizarea dreptului (art. 109 C.proc.civ.) sunt acțiunile prin care reclamantul, care se pretinde titularul unui drept subiectiv, solicită instanței să-l oblige pe pârât la respectarea dreptului, iar dacă acest lucru nu mai este posibil, la despăgubiri pentru prejudiciul suferit. (de exemplu, acțiunea în revendicare, pentru plata unei sume de bani, evacuarea dintr-un imobil, rezilierea sau rezoluțiunea unui contract, încetarea tulburării posesiei, interzicerea ridicării unei construcții etc.).

În cazul acestor acțiuni, dacă se constată temeinicia solicitărilor reclamantului instanța pronunță o hotărâre care constituie titlu executoriu, susceptibilă de a fi executată silit, obligând pârâtul la predarea unui bun, a unei sume de bani sau la abținerea de a acționa într-un anume mod.

Acțiunile în constatare (art. 111 C.proc.civ.) sunt denumite și în recunoașterea sau în confirmarea dreptului. Prin aceste acțiuni, reclamantul solicită recunoașterea unui drept al său sau inexistența unui drept al pârâtului împotriva sa.

Pentru exercitarea acestor acțiuni se cere ca reclamantul să aibă interes în constatarea dreptului său sau în stabilirea inexistenței dreptului pârâtului, precum și condiția negativă ca să nu aibă la îndemână acțiunea în realizarea dreptului.

Astfel, acțiunile în constatare sunt admisibile numai în lipsa posibilității de a promova acțiunea în realizare, având un caracter cu totul subsidiar. În acest sens, art. 111 C.proc.civ. prevede că partea care are interes poate să facă cerere pentru constatarea existenței sau neexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului.

Hotărârea pronunțată în aceste litigii nu poate fi executată silit, neconstituind titlu executoriu.

Este inadmisibilă acțiunea în constatarea existenței sau inexistenței unei stări de fapt, situație pentru care este reglementată procedura asigurării dovezilor (art. 235-241 C.proc.civ.).

Acțiunile în constatare sunt clasificate în:

- *acțiuni declaratorii*, prin care se cere instanței să constate existența sau inexistența unui raport juridic între reclamant și pârât (de exemplu, acțiunea reclamantului prin care acesta solicită instanței interpretarea unei clauze îndoielnice din contractul încheiat cu pârâtul și pe care fiecare parte o interpretează în alt mod);
- *acțiuni interrogatorii*, prin care titularul dreptului, în mod preventiv, cheamă în judecată o persoană care ar putea contesta dreptul reclaman-

tului, pentru a răspunde și a se lua act dacă recunoaște sau nu dreptul (de exemplu, reclamantul legatar universal îl cheamă în judecată pe eredele care nu voiește să îi recunoască testamentul, constrângându-l să-și arate obiecțiile în fața instanței. În acest fel se obține o hotărâre judecătorească care stabilește validitatea testamentului, opozabilă pârâtului);

- *acțiuni provocatorii*, prin care titularul unui drept cheamă în judecată pe cel care îi cauzează o tulburare serioasă în exercițiul dreptului său. Pârâtul trebuie să-și valorifice pretențiile, respectiv să-și dovedească dreptul pe care pretinde că îl are, sub sancțiunea de a nu-l mai putea invoca dacă nu și-l demonstrează (de exemplu, acțiunea în constatarea dreptului de proprietate).

Acțiunile în constituire de drepturi, numite și în transformare, tind la schimbarea sau desființarea unor raporturi juridice existente între părți și înlocuirea cu raporturi juridice noi.

Hotărârile pronunțate pot avea efect numai pentru viitor – *ex nunc* (în cazul acțiunii de divorț), sau pot avea efecte și pentru trecut (în cazul acțiunii pentru desființarea a căsătoriei, tăgăduirea paternității).

2.3.3. Acțiuni personale, reale și mixte

După *criteriul naturii dreptului ce se valorifică prin acțiune*, acțiunile pot fi:

- acțiuni personale;
- acțiuni reale; și
- acțiuni mixte.

În afara clasificării rămân importante categorii de acțiuni, cum ar fi cele privitoare la starea și capacitatea persoanelor.

În funcție de obiectul dreptului subiectiv apărut acțiunile se clasifică în personale mobiliare, personale imobiliare, reale mobiliare și reale imobiliare.

Acțiunile reale imobiliare se subclasifică în petitorii și posesorii.

Acțiunile personale sunt acele acțiuni prin care se valorifică un drept personal, de creanță. Sunt nelimitate ca număr, izvorând din drepturi de creanță, care se nasc din acte juridice, din fapte cauzatoare de prejudicii, din lege etc.

Acțiunile personale sunt *mobiliare* atunci când dreptul personal valorificat are ca obiect un bun mobil prin natura sa (corporal), prin determinarea legii (un drept de creanță, o obligație de a face sau de a nu face), sau prin anticipație (recolte vândute pe picioare).

De exemplu, sunt acțiuni personale mobiliare, acțiunile ce urmăresc plata unor sume de bani, predarea unor lucruri fungibile, îndeplinirea unei obligații de a face sau de a nu face.

Acțiunile personale sunt *imobiliare* când dreptul personal valorificat are ca obiect un bun imobil prin natura sa (terenuri, clădiri), prin destinație (utilaje pentru producție) sau prin obiectul la care se aplică (uzufructul bunurilor imobile).

Acțiunile reale sunt acele acțiuni prin care se valorifică un drept real. Cum drepturile reale sunt limitate ca număr și acțiunile reale sunt limitate ca număr [de exemplu, acțiunea în revendicare, acțiunea confesorie și negatorie, prin care se apără, respectiv se contestă un drept de servitute, suprafață, uzufruct, uz, habitație, acțiunea prin care se valorifică un drept real accesoriu (acțiune ipotecară)].

Acțiunile reale sunt *mobiliare* atunci când dreptul real valorificat prin acțiune are ca obiect un bun mobil.

Acțiunile reale sunt *imobiliare* dacă dreptul real valorificat are ca obiect un bun imobil.

Această categorie de acțiuni este subclasificată în acțiuni petitorii și acțiuni posesorii. Cele *petitorii* au ca obiect apărarea dreptului de proprietate sau a unui alt drept real: de servitute, suprafață, uzufruct, uz sau abitație. Acțiunile *posesorii* au ca obiect apărarea posesiei unui bun imobil, posesia fiind privită ca o situație juridică de fapt.

Acțiunile mixte sunt acele acțiuni prin care se valorifică în același timp atât un drept de creanță, cât și un drept real, care izvorăsc din același raport juridic sau din raporturi juridice conexe (de exemplu, acțiunile în anulare sau rezoluțiunea unui contract de întreținere cu privire la un bun imobil, acțiunea în revocarea unei donații pentru neexecutarea unei sarcini).

§3. Participanții la procesul civil

- instanța judecătorească;
- părțile;
- procurorul;
- organul de executare;
- alte persoane: martori, experți, interpreți, avocați etc.

3.1. Instanța de judecată

În procesul civil, instanța este chemată să rezolve litigiile care apar în circuitul civil, iar atunci când este sesizată cu o cerere de chemare în judecată, instanța are obligația să o rezolve.

Articolul 3 C.civ. prevede că judecătorul care va refuza să judece, sub cuvânt că legea nu prevede, sau că este întunecată sau neîndestulătoare, va putea fi urmărit ca culpabil de denegare de dreptate.

3.1.1. Constituirea și compunerea instanței. Colegialitatea instanței

- *compunerea* instanței = alcătuirea completului de judecată (din unul sau mai mulți judecători);

- *constituirea* instanței = alcătuirea instanței cu toate organele sau persoanele prevăzute de lege: completul de judecată + grefier + magistratul-asistent (la Înalta Curte de Casație și Justiție).

În afară de atribuțiile de execuție (apelul părților, martorilor, referatul cauzei, consemnarea depozitiilor martorilor, luarea notelor de ședință), grefierul are și rolul de a atesta conformitatea celor hotărâte de judecători prin semnarea încheierilor și a hotărârii.

Colegialitatea instanței este un principiu de organizare judecătorească și presupune că activitatea de judecată se desfășoară în fața unui complet format din mai mulți judecători. Cu titlu de excepție, anumite cauze sunt soluționate de complete alcătuite dintr-un singur judecător.

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecății, pentru participarea procurorului:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____, în contradictoriu cu pârâțul _____, având ca obiect rectificarea actului de naștere.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamanta, asistată de av. _____ din Baroul de avocați, lipsind pârâta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care, reprezentanta reclamantei arată că, față de obiectul acțiunii, este necesară participarea la judecată a procurorului.

INSTANȚA

Constatând că, potrivit prevederilor art. 57 alin. (2) din Legea nr. 119/1996, cererea privind rectificarea actelor de stare civilă se soluționează pe baza cercetărilor efectuate de poliție și a concluziilor procurorului,

Considerând necesar a amâna judecarea cauzei în vederea participării procurorului,

DISPUNE

Amână judecarea cauzei la data de _____, în vederea participării procurorului la judecată.

Reclamanta cunoaște termenul. Se citează pârâta.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____ prin av. _____ din Baroul de avocați _____.
Se citează pârâta _____.

*

3.1.2. Incidente cu privire la compunerea și constituirea instanței

3.1.2.1. Greșita compunere

Normele care reglementează compunerea instanței sunt norme de organizare judecătorească, având un caracter imperativ. Dacă instanța soluționează cauza într-o compunere nelegală, hotărârea astfel pronunțată este nelegală și va fi desființată pentru acest motiv, conform art. 304 pct. 1 C.proc.civ.

3.1.2.2. Incompatibilitatea

Cazurile de incompatibilitate prevăzute de art. 24 C.proc.civ. sunt:

- judecătorul care a pronunțat o hotărâre într-o pricină nu poate lua parte la judecarea aceleiași pricini în apel sau în recurs [alin. (1)];
- judecătorul care a pronunțat o hotărâre într-o pricină nu poate lua parte la judecarea aceleiași pricini în cazul în care, în urma controlului judiciar, s-a dispus casarea cu trimitere și rejudecarea cauzei [alin. (1)];
- judecătorul care a fost martor, expert sau arbitru într-o pricină nu poate participa ca judecător la soluționarea ei [alin. (2)].

Aceste cazuri de incompatibilitate sunt limitative și nu pot fi extinse prin analogie la alte situații.

Incompatibilitățile prezentate privesc *numai pe judecători*, nu și pe procurori sau grefieri (art. 36 C.proc.civ.).

Cazul de incompatibilitate poate fi invocat de părți, de procuror, sau de instanță din oficiu, pe cale principală sau pe cale de excepție, în orice stadiu al pricinii, inclusiv în căile extraordinare de atac, iar hotărârea pronunțată de un judecător incompatibil nu poate fi menținută, fiind *nulă*.

Soluționarea cererii de incompatibilitate se face prin *încheiere*, iar în caz de respingere aceasta poate fi *atacată* cu apel, respectiv cu recurs *odată cu fondul*.

3.1.2.3. Abținerea și recuzarea

Cazurile de abținere/recuzare sunt prevăzute de art. 27 C.proc.civ.

Grefierii se pot abține sau pot fi recuzați pentru aceleași motive și în aceleași condiții ca și judecătorii.

Articolul 36 C.proc.civ.: grefierii sunt obligați să se abțină/pot fi recuzați pentru motivele prevăzute la art. 27 C.proc.civ., în afară de cazul prevăzut la pct. 7 (care se referă la judecătorul care și-a spus părerea cu privire la cauza care se judecă).

Judecătorul poate fi recuzat în cazurile limitativ prevăzute de Codul de procedură civilă (art. 27), și anume:

1. când el, soțul său, ascendenții ori descendenții lor, au vreun interes în judecarea pricinii sau când este soț, rudă sau afin până la al patrulea grad inclusiv cu vreuna din părți;

2. când el este soț, rudă sau afin în linie directă ori în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv cu avocatul sau mandatarul unei părți sau dacă este căsătorit cu fratele ori cu sora soțului uneia dintre aceste persoane;

3. când soțul în viață și nedespărțit este rudă sau afin a uneia din părți până la al patrulea grad inclusiv, sau dacă fiind încetat din viață ori des-părțit au rămas copii;

4. dacă el, soțul sau rudele lor până la al patrulea grad inclusiv au o pricină asemănătoare cu aceea care se judecă sau dacă au o judecată la instanța unde una din părți este judecător;

5. dacă între aceleași persoane și una din părți a fost o judecată penală în timp de 5 ani înaintea recuzării;

6. dacă este tutore sau curator al uneia din părți;

7. dacă și-a spus părerea cu privire la pricina ce se judecă;

8. dacă a primit de la una din părți daruri sau făgăduieli de daruri ori altfel de îndatoriri;

9. dacă este vrăjmășie între el, soțul sau una din rudele sale până la al patrulea grad inclusiv, și una din părți, soții sau rudele acestora, până la gradul al treilea inclusiv.

Cererea de recuzare se soluționează de instanța investită cu judecarea pricinii, în alcătuirea căreia nu poate intra cel recuzat.

Când, din cauza recuzării nu se poate alcătui completul de judecată, ori când toți judecătorii instanței sunt recuzați, cererea se soluționează de instanța superioară.

Asupra recuzării instanța se pronunță prin *încheiere*, în camera de consiliu, fără prezența părților, iar dacă este admisă, judecătorul vizat urmează să se retragă de la judecarea pricinii.

În cazul respingerii cererii de recuzare, pricina se soluționează de completul inițial.

Dacă recuzarea a fost formulată cu rea-credință, autorul ei poate fi sancționat cu amendă.

Abținerea se soluționează prin *încheiere*, fără participarea judecătorului în cauză, iar dacă este admisă, judecătorul se retrage din complet. În cazul respingerii ei, judecătorul este dator să participe la soluționarea cauzei.

Regulile cu privire la abținere și recuzare sunt aplicabile și procurorilor, magistraților asistenți și grefierilor.

În cursul judecării cererii de abținere sau de recuzare nu se va face nici un act de procedură. Cererea se soluționează printr-o *încheiere*, de către instanța sesizată cu judecarea pricinii, în alcătuirea căreia nu poate intra judecătorul în cauză.

Încheierea prin care s-a soluționat cererea de abținere, indiferent dacă aceasta a fost admisă sau respinsă, nu este supusă vreunei căi de atac.

Încheierea prin care s-a încuviințat recuzarea nu este supusă niciunei căi de atac.

Încheierea prin care s-a respins recuzarea se poate ataca numai odată cu fondul.

*

Exemplu de *încheiere* de amânare a judecării cauzei în vederea soluționării cererii de recuzare:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată _____ în contradictoriu cu pârâțul _____, domiciliat _____

_____ având ca obiect constatarea nulității absolute, a contractului de vânzare-cumpărare și cererea de intervenție în interes propriu formulată de intervenienta _____, domiciliată _____, având același obiect.

La apelul nominal se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, reprezentantul pârâtului _____, av. _____ din Baroul _____ și intervenienta _____, lipsind reclamanta și pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Intervenienta depune un contract de mandat în formă autentică din care rezultă că l-a împuternicit pe soțul ei, A. M. să o reprezinte în cauză. Mandatarul intervenientei este prezent.

Mandatarul intervenientei depune la dosar chitanța nr. ____/____ prin care face dovada achitării taxei judiciare de timbru în sumă de ____ lei, și timbru judiciar în valoare de ____ lei.

Instanța acordă părților cuvântul în probațiune.

Reprezentantul reclamantei solicită încuviințarea probei cu martorul _____, domiciliat în _____, pentru a dovedi că, la încheierea contractului de vânzare-cumpărare, reclamanta a fost în eroare cu privire la obiectul contractului.

Pârâtul depune la dosar o cerere de recuzare a completului de judecată, chitanța nr. ____/____ privind achitarea taxei judiciare de timbru în sumă de 3,4 lei, și timbru judiciar în valoare de 0,3 lei.

INSTANȚA

Constatând că pârâtul a formulat o cerere de recuzare a completului de judecată, timbrată cu 3,4 lei taxă judiciară de timbru conform art. 3 lit. d) din Legea nr. 146/1997 și 0,3 lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995, instanța va amâna judecarea cauzei, urmând ca cererea de recuzare să fie soluționată în Camera de Consiliu, potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) C.proc.civ.

Văzând prevederile art. 26 raportat la art. 31 alin. (3) C.proc.civ., instanța se va pronunța cu privire cererea de probațiune după soluționarea cererii de recuzare.

DISPUNE

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Instanța se va pronunța cu privire la cererea de probațiune după soluționarea cererii de recuzare.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

TC pârâtul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

TC intervenienta _____.

*

3.1.3. Strămutarea pricinilor

Dispozițiile legale privind strămutarea pricinilor sunt cuprinse în art. 37-40 C.proc.civ.

Împrejurările care determină strămutarea sunt prevăzute de art. 37 C.proc.civ.:

- când una din părți are două rude sau afini până la gradul al patrulea inclusiv printre magistrații instanței sau asistenții judiciari ai instanței [alin. (1)];

- strămutarea pricinii se poate cere și pentru motive de bănuială legitimă sau de siguranță publică [alin. (2)].

Bănuiala este considerată legitimă ori de câte ori se poate presupune că nepărtinirea judecătorilor ar putea fi știrbită „datorită împrejurărilor pricinii, calității părților sau vrăjmășiilor locale”.

Motivele de siguranță publică sunt împrejurările care îndreptățesc a se presupune că judecata procesului la instanța competentă ar putea produce tulburarea ordinii publice.

Competența de soluționare a cererii de strămutare întemeiată pe motiv de rudenie sau afinitate până la gradul al patrulea inclusiv revine instanței imediat superioare [art. 39 alin. (1) C.proc.civ.].

Cererea de strămutare întemeiată pe bănuială legitimă sau motive de siguranță publică se soluționează de către Înalta Curte de Casație și Justiție [art. 39 alin. (2) C.proc.civ.].

Cererea de strămutare se judecă în camera de consiliu.

Președintele instanței poate suspenda judecarea cauzei, fără citarea părților.

Cererea de strămutare se rezolvă *cu citarea părților*, prin *sentință*. Aceasta *nu se motivează*.

Dacă cererea este admisă, prin hotărârea pronunțată se stabilește instanța care va prelua judecarea pricinii și măsura în care actele de procedură îndeplinite de instanța inițială sunt desființate ori se mențin.

În cazul respingerii cererii de strămutare se continuă judecata la instanța inițială. Hotărârea dată asupra strămutării nu este supusă *niciunei căi de atac*.

3.2. Părțile

3.2.1. Noțiunea de parte în procesul civil

Procesul civil are loc între o persoană care se adresează instanței judecătorești, cerând apărarea unui drept sau interes pe care pretinde că îl are, și persoana chemată în judecată, întrucât se pretinde că ar fi încălcat sau contestat dreptul afirmat.

În cadrul fazelor și etapelor procesului civil, părțile poartă denumiri diferite: reclamant – pârât, contestator – intimat, revizuent – intimat, apelant – intimat etc.

3.2.2. Drepturile și îndatoririle procesuale ale părților

Drepturile procesuale:

- dreptul fiecărei părți de a adresa cereri instanței;
- dreptul de a participa la judecarea pricinii (presupune dreptul la citare);
- dreptul de apărare (de a răspunde pretențiilor formulate, de a administra probe, de a cunoaște dosarul, de a fi asistat de avocat);
- dreptul de a participa la proces personal sau prin mandatar;
- dreptul de a recuza pe judecători, procurori, grefieri etc.;
- dreptul de a ataca hotărârile instanței;
- dreptul de a pretinde restituirea cheltuielilor de judecată în cazul câștigării procesului;
- dreptul de a dispune de soarta procesului – prin renunțare la judecată sau la dreptul subiectiv, prin recunoașterea pretențiilor formulate.

Îndatoririle procesuale:

Părțile sunt obligate să îndeplinească actele de procedură în condițiile, ordinea și termenele prevăzute de lege, sub sancțiunea nulității, perimării, decăderii.

Articolul 723 alin. (1) C.proc.civ. prevede că drepturile procedurale trebuie exercitate cu bună-credință și potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege.

3.2.3. Condițiile pentru a fi parte în procesul civil

Pentru a fi parte în procesul civil o persoană trebuie să îndeplinească, în mod cumulativ, următoarele condiții:

- să pretindă un drept;
- să justifice un interes;
- să aibă capacitate procesuală;
- să aibă calitate procesuală.

3.2.3.1. Capacitatea procesuală

A. *Capacitatea procesuală de folosință*. Capacitatea procesuală de folosință este aptitudinea unei persoane de a avea drepturi și obligații pe plan procesual.

În cazul *persoanelor fizice*, capacitatea de folosință începe la nașterea lor și încetează la moartea lor.

În cazul *persoanelor juridice*, capacitatea procesuală de folosință se dobândește la data înregistrării, sau de la data actului de dispoziție, a recunoașterii acestuia, de la data autorizării, ori de la data îndeplinirii oricărei alte cerințe prevăzute de lege. Încetează la momentul încetării persoanei juridice însăși.

B. *Capacitatea procesuală de exercițiu*. Capacitatea procesuală de exercițiu este aptitudinea unei persoane de a-și exercita personal drepturile procesuale și de a-și îndeplini obligațiile procesuale.

Persoanele fizice dobândesc capacitate de exercițiu deplină la vârsta de 18 ani (minora de 15/16 ani, prin căsătorie). Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice încetează prin moarte, punere sub interdicție judecătorească sau prin anularea căsătoriei înainte ca femeia să împlinească 18 ani.

Articolul 42 C.proc.civ. prevede că persoanele care nu au exercițiul drepturilor lor nu pot sta în judecată decât dacă sunt reprezentate, asistate sau autorizate.

a) Reprezentarea

Reprezentarea intervine în cazul persoanelor fizice lipsite de capacitatea de exercițiu: minorii sub 14 ani și persoanele puse sub interdicție. Aceștia stau în proces prin reprezentanții lor – părinți, tutori.

b) Asistarea

Asistarea intervine în cazul persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă – minori între 14-18 ani. Aceștia se citează personal, dar asistați de părinți/tutore, care semnează alături de minori cererile și sunt citați în acest scop la judecarea cauzei.

În litigiile izvorând din contractul de muncă se citează numai minorul personal.

Aceste aspecte se consemnează distinct, în modul arătat, în partea introductivă a hotărârilor.

c) Autorizarea

Autorizarea intervine în cazul în care reprezentantul legal al celui lipsit de capacitate de exercițiu sau ocrotitorul legal care asistă pe minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă face acte procesuale de dispoziție (renunțarea la judecată, tranzacția).

Este necesară *autorizarea specială a organului competent*, de regulă autoritatea tutelară.

În cazul *persoanelor juridice*, capacitatea procesuală de exercițiu se dobândește, în temeiul legii, de la data înființării lor și sfârșește odată cu încetarea persoanelor juridice.

Persoana juridică își exercită drepturile și își îndeplinește obligațiile prin organele sale, sau prin alte subiecte de drept împuternicite de aceste organe.

C. *Sanctiunea lipsei capacității procesuale*. Actele de procedură făcute de o persoană fără capacitate de folosință sunt *nule*.

Actele de procedură îndeplinite de cel care nu are exercițiul drepturilor procedurale sunt *anulabile*. Instanța va acorda un termen pentru împlinirea lipsurilor, sau pentru ratificarea actelor de către ocrotitorul legal.

*

Exemplu de încheiere pentru termenul la care se invocă excepția lipsei capacității procesuale a unui pârât:

ROMÂNIA

JUDECĂTORIA _____

DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâții _____, domiciliat _____, și _____, domiciliat _____ având ca obiect prestație tabulară.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentanta reclamantului, av. _____ din Baroul de avocați _____ și pârâtul _____, lipsind reclamantul și pârâții _____ și _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Reprezentanta reclamantului depune la dosar copia certificatului de deces seria __ nr. __ eliberat la data de __ de către Primăria _____.

Instanța pune în discuția părților excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____.

Reprezentanta reclamantului solicită respingerea excepției lipsei capacității de folosință a pârâtei _____, arătând că va preciza acțiunea în sensul introducerii în cauză a moștenitorilor acestei pârâte.

Pârâtul _____ arată că lasă soluția cu privire la excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____ la aprecierea instanței.

INSTANȚA.

În deliberare cu privire la excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____, constată că prin adresa nr. _____, de la fila __, emisă de Biroul de evidență a populației din cadrul Serviciului de evidență informatizată a persoanei _____ a comunicat că pârâta, fiica lui _____ și _____, născută la data de 31.12.1906 în localitatea _____, a decedat în anul 1989 în _____. Acțiunea reclamantului fiind introdusă în anul 2003, instanța reține că pârâta era decedată la data introducerii acțiunii, capacitatea acesteia de folosință încetând la data decesului, potrivit art. 7 alin. (1) din Decretul nr. 31/1954, motiv pentru

care instanța va admite excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____.

DISPUNE

Admite excepția lipsei capacității de folosință a pârâtei _____.

Acordă termen pentru judecarea acțiunii la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____,

TC pârâtul _____

Se citează pârâtul _____ domiciliat în _____.

*

3.2.3.2. Calitatea procesuală

Calitatea procesuală presupune existența unei identități între persoana reclamantului și cel care ar fi titular al dreptului afirmat (calitate procesuală *activă*), respectiv între persoana pârâtului și cel despre care se pretinde că este obligat în raportul juridic dedus judecății (calitate procesuală *pasivă*).

- reclamant – calitate procesuală activă
- pârât – calitate procesuală pasivă

A. *Sanțiunea lipsei calității procesuale*. În cazul în care se consideră că o parte nu are calitate procesuală, se pot invoca următoarele excepții:

- *excepția lipsei calității procesuale active (a reclamantului)* – o invocă pârâtul/instanța din oficiu. Dacă o invocă pârâtul, în încheiere se consemnează în primul rând concluziile acestuia, apoi concluziile reclamantului. Dacă o invocă instanța, se consemnează concluziile reclamantului, apoi ale pârâtului;

- *excepția lipsei calității procesuale pasive (a pârâtului)* – o invocă pârâtul/instanța din oficiu.

A nu se confunda cu excepția lipsei dovezii *calității de reprezentant*, care se referă la reprezentantul părții, și care poate fi:

- avocat, care își dovedește calitatea de reprezentant prin împuternicirea avocațială;
- consilier juridic, care își dovedește calitatea de reprezentant prin de-legația de reprezentare;
- mandatar, care își dovedește calitatea de reprezentant prin procura de reprezentare.

În aceste cazuri, se acordă un termen pentru a se depune la dosar dovada calității de reprezentant, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ.

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei pentru a se face dovada calității de reprezentant:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____, domiciliată _____ în contradictoriu cu pârâta _____, domiciliată _____ având ca obiect obligație de a face.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, și pârâta _____, lipsind reclamanta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei, după care, reprezentantul reclamantei depune la dosar copia certificatului de căsătorie seria __ nr. __ eliberat la data de __ de către Primăria _____, adeverința nr. __ / __ eliberată de către _____. Un exemplar al acestor înscrisuri se comunică pârâtei.

Instanța constată că, deși acțiunea este formulată prin avocat, la dosar nu este depusă împuternicirea avocațială, și pune în discuția părților această împrejurare.

Reprezentantul reclamantei arată că a încheiat un contract de asistență juridică cu reclamanta, pentru înregistrarea și susținerea prezentei acțiuni, solicitând un termen pentru a depune la dosar împuternicirea avocațială.

Pârâta solicită respingerea cererii de amânare formulată de reprezentantul reclamantei.

INSTANȚA

În deliberare, constatând că reprezentantul reclamantei nu a făcut dovada calității sale de reprezentant al părții, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ., va acorda un termen pentru ca acesta să depună împuternicirea avocațială.

DISPUNE

Acordă termen pentru judecarea acțiunii la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Reprezentantul reclamantei va face dovada calității sale.

Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____,

TC pârâțul _____

Dacă se constată lipsa calității procesuale, active sau pasive, instanța va *respinge cererea*, ca fiind introdusă de o persoană fără calitate procesuală activă sau ca fiind introdusă împotriva unei persoane fără calitate procesuală pasivă.

*

Exemplu de practica a hotărârii prin care urmează a se respinge acțiunea, ca fiind introdusă de o persoană lipsită de calitate procesuală activă:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

SENTINȚA CIVILĂ NR. _____
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

Pe rol fiind soluționarea acțiunii civile formulate de reclamantul _____, domiciliat _____, în contradictoriu cu pârâta _____, domiciliată _____, având ca obiect evacuare.

La apelul nominal se prezintă reclamantul și reprezentantul pârâtei, av. _____ din Baroul de avocați _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acțiunea este legal timbrată, cu 8,5 lei taxă judiciară de timbru, potrivit art. 3 lit. b) din Legea nr. 146/1997, și 0,3 lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei.

Reprezentanta pârâtei invocă excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, arătând că acesta nu este proprietarul imobilului în litigiu, iar, pe de altă parte, pârâta este titulara unui drept locativ asupra imobilului, în baza unui contract de închiriere.

Reclamantul consideră că are calitate procesuală activă, întrucât pârâta nu și-a achitat cheltuielile comune datorate Asociației de proprietari, astfel că aceasta are datorii la furnizorii de energie termică.

*

B. Transmisiunea calității procesuale. Drepturile sau obligațiile care intră în conținutul raportului juridic dedus judecății pot fi transmise în cursul procesului, având loc în acest caz și o transmisiune a calității procesuale.

Transmisiunea calității procesuale poate fi:

- *legală* – în cazul persoanelor fizice, prin succesiune, iar în cazul persoanei juridice, prin reorganizare;

- *convențională* – în cazul în care se vinde sau se donează bunul litigios sau are loc preluarea datoriei, cu consimțământul creditorului.

Cel care dobândește calitatea procesuală ca efect al transmisiunii preia procesul în starea în care se găsește în momentul în care a avut loc transmisiunea, actele procesuale îndeplinite de autorul său fiindu-i opozabile.

3.2.3.3. Dreptul

Afirmarea existenței unui drept subiectiv civil, ce se cere a fi protejat, este o condiție de exercițiu a acțiunii civile. Dreptul respectiv trebuie să îndeplinească anumite condiții:

- să fie recunoscut și ocrotit de lege;
- să fie exercitat în limitele sale externe și interne;
- să fie exercitat cu bună-credință;
- să fie actual.

Sanctiunea lipsei dreptului. Dacă reclamantul nu justifică un drept sau nu sunt îndeplinite cerințele pe care trebuie să le îndeplinească dreptul, acțiunea va fi respinsă.

Dacă dreptul nu este actual, se va invoca excepția de prematuritate, iar cererea va fi respinsă ca prematură.

3.2.3.4. Interesul

Interesul este folosul practic urmărit de cel care a pus în mișcare acțiunea civilă.

Interesul poate fi material sau moral.

A. Condiții. Interesul trebuie să îndeplinească anumite cerințe:

- să fie *legitim* (interesul trebuie să fie în legătură cu pretenția formulată, cu dreptul subiectiv civil afirmat);
- să fie *născut și actual* (să existe în momentul în care se exercită dreptul la acțiune);
- să fie *personal și direct* (să-l vizeze în mod nemijlocit pe cel care recurge la forma procedurală).

B. Sanctiunea lipsei interesului. Dacă se consideră că reclamantul nu justifică un interes în promovarea acțiunii, se invocă excepția lipsei de interes, iar cererea va fi respinsă ca atare.

Dacă interesul nu este născut și actual, cererea va fi respinsă ca prematură.

*

Exemplu de practica pentru hotărârea prin care acțiunea urmează a fi respinsă ca lipsită de interes:

ROMÂNIA

JUDECĂTORIA _____

DOSAR NR. _____/_____

SENTINȚA CIVILĂ nr. _____

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____, domiciliată _____ în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat _____ având ca obiect majorarea contribuției de întreținere.

La apelul nominal se prezintă reclamanta și pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acțiunea este scutită de plata taxei judiciare de timbru, conform art. 15 lit. c) din Legea nr. 146/1997.

S-a făcut referatul cauzei, după care instanța invocă excepția lipsei de interes în promovarea acțiunii și acordă cuvântul părților cu privire la această excepție.

Reclamanta lasă soluția cu privire la această excepție la aprecierea instanței.

Pârâtul solicită admiterea excepției, arătând că reclamanta nu justifică un interes în promovarea acțiunii, întrucât contribuția de întreținere pe care el o datorează reclamantei a fost stabilită la un procent de 25 % din veniturile realizate, prin sentința civilă nr. ____/____, pronunțată de Judecătoria ____ în dosarul nr. _____.

*

3.2.4. Coparticiparea procesuală

Coparticiparea procesuală este prevăzută de art. 47 C.proc.civ., care stabilește că mai multe persoane pot fi împreună reclamante sau pârâte, însă drepturile și obligațiile lor trebuie să aibă aceeași cauză, sau obiectul pricinii să fie un drept sau o obligație comună.

3.2.4.1. Felurile coparticipării procesuale

În principiu, coparticiparea procesuală este *facultativă*, dar poate fi și *obligatorie*, cum este cazul ieșirii din indiviziune.

Coparticiparea procesuală poate fi:

- *activă* – există mai mulți reclamânți;
- *pasivă* – există mai mulți pârâți;
- *mixtă* – există mai mulți reclamânți și mai mulți pârâți.

Coparticiparea procesuală poate fi:

- coparticipare subiectivă – există o pluralitate de persoane cu aceleași interese;
- coparticipare obiectivă – într-un singur proces sunt reunite mai multe cereri între care există o strânsă legătură (conexitatea prevăzută de art. 164 C.proc.civ.).

3.2.5. Participarea terților în procesul civil

3.2.5.1. Considerații teoretice

Părților inițiale din proces li se pot adăuga terțe persoane, care dobândesc calitatea de părți.

- terțul este chemat în proces de una din părți = intervenție forțată;
- terțul cere introducerea sa în proces = intervenție voluntară.

3.2.5.2. Intervenția voluntară

A. Definire. Atunci când terțul cere introducerea sa în proces, ne aflăm în prezența unei intervenții voluntare, întrucât inițiativa de a fi introdus în proces aparține terțului.

Este reglementată de art. 49-56 C.proc.civ.

B. Formele intervenției voluntare. Există două forme de intervenție voluntară:

Intervenție în interes propriu (intervenție principală):

= cererea unui terț de a intra într-un proces pornit de alte părți, pentru a-și apăra un drept propriu;

- se face sub forma cererii de chemare în judecată [art. 50 alin. (1) C.proc.civ.] și este îndreptată împotriva ambelor părți din proces, terțul tinzând să câștige pentru sine, cel puțin în parte, obiectul procesului.

Intervenție în interesul uneia din părți (intervenție accesorie):

= cererea unui terț de a intra într-un proces pornit de alte părți, pentru a apăra dreptul unei părți din proces.

- terțul tinde, prin apărățile pe care le face, ca soluția în proces să se dea în favoarea părții pentru care a intervenit.

C. Procedura de soluționare a cererii. Articolul 52 alin. (1) C.proc.civ. prevede că instanța va da o încheiere prin care se pronunță asupra

admisibilității în principiu a cererii de intervenție, încheiere care se atacă odată cu fondul.

Dacă cererea de intervenție este admisă, ea *se comunică* părților inițiale.

Terțul, numit intervenient, devine parte în proces, și toate actele de procedură vor fi îndeplinite și față de el.

Dacă reclamantul renunță la judecată, judecata cererii de intervenție principală (în interes propriu) continuă, nu însă și cea a cererii de intervenție accesorie (în interesul părții).

Cererea principală și cea de intervenție se judecă împreună și se pronunță o singură hotărâre. Disjungerea se poate dispune numai în cazul cererii de intervenție principală.

*

Exemplu de încheiere prin care se admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâta _____, domiciliată _____ având ca obiect obligație de a face.

La apelul nominal se prezintă reprezentantul reclamantului, av. _____ din Baroul de avocați _____, reprezentanta pârâtei, av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind părțile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei, după care instanța constată că, prin serviciul registratură, a fost depusă la dosar o cerere de intervenție în interes propriu, formulată de _____, care este prezentă. Se comunică un exemplar al cererii de intervenție părților, care nu solicită acordarea unui termen pentru a lua cunoștință de conținutul acesteia.

Instanța pune în discuția părților admisibilitatea în principiu a cererii de intervenție în interes propriu, formulată de _____.

Intervenienta solicită admiterea în principiu a cererii sale.

Reprezentantul reclamantului solicită admiterea în principiu a cererii de intervenție în interes propriu.

Reprezentanta pârâtei solicită respingerea cererii de intervenție în interes propriu. Invocă excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, arătând că intervenienta a dobândit dreptul de proprietate asupra imobilului prin contractul de vânzare-cumpărare încheiat la data de _____, astfel că, la data introducerii acțiunii, _____, reclamantul nu mai avea calitatea de proprietar al imobilului. Susține că, în aceste împrejurări, cererea de intervenție în interes propriu nu mai poate fi admisă.

Instanța acordă cuvântul reprezentantului reclamantului cu privire la excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, invocată de pârâtă.

Reprezentantul reclamantului arată că nu se opune la admiterea excepției lipsei calității procesuale a reclamantului, însă această soluție nu va împiedica judecarea cererii de intervenție în interes propriu. Precizează că la data introducerii acțiunii, conform extrasului de carte funciară, reclamantul era proprietarul apartamentului.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la admisibilitatea în principiu a cererii de intervenție în interes propriu, formulată de _____, reține că acesta invocă un drept propriu în temeiul căruia poate exercita posesia și dispoziția asupra imobilului, fiind proprietara apartamentului _____, dobândit de la reclamant, prin contractul de vânzare-cumpărare încheiat la data de _____, autentificat cu încheierea de autentificare nr. _____ de Biroul notarului public _____.

Constatând îndeplinite condițiile prevăzute de art. 49 C.proc.civ., văzând și prevederile art. 52 C.proc.civ., instanța va admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu, formulată de _____.

În ceea ce privește excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului, instanța constată că la data de _____, prin contractul de vânzare-cumpărare, autentificat cu încheierea de autentificare nr. _____ de Biroul notarului public _____, reclamantul a vândut intervenientei apartamentul _____, astfel că la data introducerii acțiunii, _____, nu mai era titularul dreptului de proprietate asupra imobilului,

drept care îi conferea posibilitatea de a promova prezenta acțiune. În consecință, întrucât reclamantul nu este titularul dreptului care intră în conținutul raportului juridic dedus judecății, instanța va admite excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului.

DISPUNE

Admite în principiu cererea de intervenție în interes propriu, formulată de _____.

Admite excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului.

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când părțile au termen în cunoștință.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

TC pârâta _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

TC intervenienta _____.

*

3.2.5.3. Intervenția forțată

Sunt reglementate trei forme de intervenție forțată:

- chemarea în judecată a altor persoane;
- chemarea în garanție;
- arătarea titularului dreptului.

A. Chemarea în judecată a altor persoane

a) *Definire.* Oricare din părți poate să cheme în judecată o altă persoană care ar putea pretinde aceleași drepturi ca și reclamantul.

Este reglementată de art. 57 - 59 C.proc.civ.

- pârâtul poate formula această cerere prin întâmpinare sau până la prima zi de înfățișare;

- reclamantul poate depune cererea până la închiderea dezbaterilor înaintea primei instanțe;

- cererea trebuie să îndeplinească condițiile de formă pentru cererea de chemare în judecată, se comunică celui chemat și părții adverse.

b) Procedura de soluționare a cererii

- terțului i se comunică cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și copii de pe înscrisurile depuse la dosar;
- terțul chemat în judecată devine intervenient principal, iar hotărârea îi va fi opozabilă.

B. Chemarea în garanție

a) Definiție. Partea poate să cheme în judecată o altă persoană împotriva căreia ar putea să se îndrepte, în cazul în care ar pierde procesul, cu o cerere în garanție sau despăgubire.

Este reglementată de art. 60 - 63 C.proc.civ., astfel:

- se face în condițiile de formă prevăzute pentru cererea de chemare în judecată;
- pârâtul trebuie să depună cererea odată cu întâmpinarea sau la prima zi de înfățișare;
- reclamantul poate depune cererea până la închiderea dezbaterilor în fața primei instanțe.

b) Procedura de soluționare a cererii

- cererea de chemare în garanție se comunică terțului chemat în proces, acordându-i-se un termen pentru a depune întâmpinare și a-și pregăti apărarea;

- chematul în garanție devine parte;

- cererea de chemare în garanție se judecă odată cu cererea principală.

Se poate dispune disjungerea cererii de chemare în garanție, dacă soluționarea acesteia ar întârzia judecarea cererii principale.

C. Arătarea titularului dreptului

a) Definiție. Pârâtul care deține un lucru pentru altul sau care exercită în numele altuia un drept asupra unui lucru va putea arăta pe acela în numele căruia deține lucrul sau exercită dreptul, dacă a fost chemat în judecată de o persoană care pretinde un drept real asupra lucrului.

Este reglementată de art. 64 - 66 C.proc.civ.

b) Procedura de soluționare a cererii

- pârâtul poate face arătarea titularului dreptului printr-o cerere motivată depusă odată cu întâmpinarea sau la prima zi de înfățișare;
- cererea se comunică terțului, împreună cu copiile de pe cererea de chemare în judecată și înscrisurile de la dosar;

- dacă cel arătat ca titular recunoaște susținerile pârâtului și reclamantul consimte, el va lua locul pârâtului, care va fi scos din judecată;

- când cel chemat nu se înfățișează sau tăgăduiește arătările pârâtului, dobândește calitatea de intervenient în interes propriu, iar hotărârea îi va fi opozabilă.

3.2.6. Reprezentarea judiciară convențională a părților

3.2.6.1. Considerații teoretice

Părțile în proces pot să exercite drepturile procedurale personal sau prin mandatar (art. 67 C.proc.civ.).

Uneori, dreptul de a fi reprezentat este restrâns – partea este obligată să se prezinte personal în instanță – de exemplu, pentru soluționarea cererii de divorț în fața instanțelor de fond, sau pentru luarea interogatoriului.

3.2.6.2. Felurile reprezentării judiciare convenționale

Reprezentarea judiciară convențională a *persoanelor fizice*:

- prin mandatar neavocat;
- prin avocat.

Reprezentarea judiciară convențională a *persoanelor juridice*: persoana juridică participă la procesul civil prin reprezentantul său, consilier juridic, care acționează pe baza unei delegații.

3.2.6.3. Condițiile reprezentării judiciare convenționale

Articolul 68 alin. (2) C.proc.civ. prevede că dreptul de reprezentare mai poate fi dat și *prin declarație verbală*, făcută în instanță și *trecută în încheierea de ședință*.

În cazul reprezentării prin mandatar neavocat, acesta își dovedește calitatea de reprezentant prin procură – înscris sub semnătură legalizată. Poate pune concluzii numai prin avocat. În aceste cazuri, asistarea de către avocat nu este cerută:

- doctorilor sau licențiaților în drept când ei sunt mandatar în pricinile soțului sau rudelor până la al patrulea grad inclusiv;
- la judecătoria când partea este reprezentată prin soț sau rudă până la al patrulea grad inclusiv.

Recunoașterile privitoare la drepturile în judecată, renunțările, cum și propunerile de tranzacție nu se pot face decât în temeiul unei procuri speciale (art. 69 C.proc.civ.).

3.2.6.4. Sancțiunea lipsei dovezii calității de reprezentant

Instanța va da un termen pentru a se face dovada calității de reprezentant, iar în caz contrar va anula cererea.

3.2.6.5. Reprezentarea judiciară a persoanelor juridice

Persoana juridică nu participă personal la procesul civil, prin organul său de conducere, ci prin reprezentantul său, consilier juridic, care acționează pe baza unei delegații semnată de șeful oficiului juridic sau de conducătorul persoanei juridice.

§4. Dispoziții generale privind actele de procedură

4.1. Definirea actului de procedură

Orice act (operațiune juridică și înscrisuri) făcut pentru declanșarea procesului, în cursul și în cadrul procesului civil, de către instanța judecătorească, părți și ceilalți participanți la proces, legat de activitatea procesuală a acestora, reprezintă un act de procedură.

Exemplu – în cazul citării se deosebesc trei acte de procedură:

- citația propriu-zisă;
- comunicarea citației;
- dovada de primire sau procesul-verbal încheiat de agentul procedural.

Fiecare act de procedură trebuie îndeplinit în anumite condiții și termene. Există două reguli cu caracter general cu privire la îndeplinirea actelor de procedură:

- actele de procedură trebuie făcute în *formă scrisă*;
- actele de procedură trebuie să relateze în *chiar conținutul lor* că au fost îndeplinite cerințele legii.

În ceea ce privește *forma scrisă*, aceasta a fost instituită deoarece astfel se poate dovedi mai ușor existența actului și se asigură conservarea acestuia. De asemenea, în acest mod se poate verifica respectarea cerințelor prevăzute de lege. Condiția se referă la actele de procedură care îmbracă forma scrisă.

Excepții:

- cererea de recuzare a judecătorului;
- mandatul judiciar;
- renunțarea la judecată.

În ceea ce privește *a doua regulă*, cuprinsul actului nu poate fi completat cu probe extrinseci (alte înscrisuri, martori sau prezumții). În cazul actelor de procedură orale, verificarea respectării dispozițiilor legii se face cu ajutorul actelor de procedură scrise, întocmite pentru consemnarea actelor orale.

O a treia regulă ar fi aceea că actele de procedură trebuie redactate în *limba română*. Condiția decurge din principiul constituțional conform

căruia procedura judiciară se desfășoară în limba română. Părților care nu vorbesc limba în care se desfășoară procedura judiciară li se asigură posibilitatea de a lua cunoștință de piesele dosarului, precum și dreptul de a vorbi în instanță și de a pune concluzii prin interpret.

4.2. Clasificarea actelor de procedură

A. În raport de organele sau persoanele care le întocmesc sau de la care emană:

- *actele părților* – cererea de chemare în judecată, întâmpinarea, cererea reconvențională, cererea de exercitare a unei căi de atac, cererea de a se pune în executare hotărârea;

- *actele instanței* – încheierile, hotărârea judecătorească, dispoziția de comunicare a hotărârii;

- *actele organelor auxiliare ale justiției* – dovezile de comunicare a actelor de procedură;

- *actele altor participanți în proces* – întocmirea și depunerea raportului de expertiză, depoziția de martor, cererea de anulare a unei amenzi făcută de un martor sau expert.

B. După conținutul lor:

- *actele de procedură pot cuprinde o manifestare de voință*, cum este cazul cererii de chemare în judecată, întâmpinării, cererii pentru exercitarea unei căi de atac, achiesării, renunțării, tranzacției;

- *actele de procedură care constată o operație procedurală*: citația, dovada de comunicare etc.

C. În funcție de modul de efectuare a actelor de procedură acestea sunt:

- *acte scrise*: cererea de chemare în judecată sau exercitarea unei căi de atac, hotărârile instanței etc.;

- *acte orale*, cum sunt: depoziția martorilor, răspunsul la interogatoriu, susținerile părților, pronunțarea dispozitivului hotărârii etc.

D. În funcție de natura lor:

- *acte judiciare* – care se îndeplinesc în fața instanței – interogatoriul, depoziția martorului;

- *acte extrajudiciare* – care se îndeplinesc în cadrul procesului, dar în afara instanței – expertiza.

4.3. Sancțiuni pentru neîndeplinirea condițiilor referitoare la actul de procedură

Sancțiunile sunt prevăzute de lege și vizează toate actele de procedură, indiferent că acestea sunt emise de instanță, de părți sau de alți participanți la proces.

Sancțiunile diferă în funcție de însemnătatea formei procedurale, și de interesul care impune respectarea formei.

Sancțiunile nerespectării regulilor de întocmire a actelor procedurale sunt următoarele:

- *nulitatea* actului de procedură;

- *obligația de a completa sau de a reface actul* îndeplinit cu încălcarea dispozițiilor legii;

- *obligația de a despăgubi partea vătămată* prin încălcarea formelor procedurale;

- sancțiuni *pecuniare*;

- sancțiuni *disciplinare*;

- sancțiuni specifice, și anume:

- neluarea în considerare a adăugirilor, ștersăturilor sau schimbărilor din cuprinsul hotărârii, care nu sunt semnate de judecător (art. 265 C.proc.civ.);

- neluarea în considerare a adăugirilor, ștersăturilor sau schimbărilor din cuprinsul mărturiei, dacă nu au fost încuviințate de judecător, precum și semnate de judecător, de grefier și de martor [art. 198 alin. (2) C.proc.civ.];

- neluarea în considerare a adăugirilor, ștersăturilor sau schimbărilor aduse răspunsurilor la interogatoriu, dacă nu sunt semnate de președintele completului de judecată, de grefier, de partea care a propus interogatoriul și de partea care a răspuns la interogatoriu [art. 221 alin. (1) C.proc.civ.].

4.3.1. Nulitatea actului de procedură. Cazuri, condiții, regimul nulității

Este sancțiunea procedurală care intervine în cazul actului de procedură care nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru validitatea lui, lipsindu-l total sau parțial de efecte.

I. Clasificarea nulităților actelor de procedură. Criterii:

1. după cum nulitățile sunt sau nu prevăzute de lege:
 - nulități *exprese* – în acest caz vătămarea se presupune;
 - nulități *virtuale* – vătămarea trebuie dovedită.
2. după cum nulitatea intervine pentru nerespectarea condițiilor proprii unui act de procedură sau datorită dependenței acelui act de procedură de un alt act de procedură:
 - nulități *proprii*;
 - nulități *derivate*.
3. după cum privesc forma exterioară sau intrinsecă a actului de procedură:
 - nulități *extrinseci* – vizează încălcarea unor condiții externe ale actului de procedură – exemple – competența, necesitatea efectuării actului de procedură într-un anumit termen prevăzut de lege, plata taxelor de timbru, greșita compunere a instanței;
 - nulități *intrinseci* – se referă la nerespectarea condițiilor proprii ale actului de procedură.
4. după caracterul normei încălcate:
 - nulități *absolute* – dacă la întocmirea actului de procedură au fost încălcate norme imperative;
 - nulități *relative* – dacă la întocmirea actului de procedură au fost nesocotite norme dispozitive.
5. după întinderea efectelor nulității:
 - nulitate *totală* – sancțiunea vizează întregul act de procedură;
 - nulitate *parțială* – o parte a actului de procedură rămâne neafectată.

II. Cazurile de nulitate a actelor de procedură prevăzute de art. 105 C.proc.civ. și condițiile în care operează nulitatea

„Actele de procedură îndeplinite de un judecător incompetent sunt nule.

Actele îndeplinite cu neobservarea formelor legale, sau de un funcționar incompetent se vor declara nule numai dacă prin aceasta s-a pricinuit părții o vătămare ce nu se poate înlătura decât prin anularea lor. În cazul nulităților anume prevăzute de lege, vătămarea se presupune până la dovada contrarie”.

Primul alineat prevede un caz de nulitate necondiționată de existența unei vătămări. Se are în vedere întocmirea actului de o instanță incompetentă, referindu-se la instanța judecătorească, nu la judecător, deci nu se are în vedere alcătuirea greșită a completului de judecată. Sunt avute în

vedere normele de competență generală, materială și teritorială. *Excepție* – în cazul declarării incompetenței, dovezile administrate în instanța incompetentă rămân câștigate judecății și instanța competentă nu va dispune refacerea lor decât pentru motive temeinice.

Alineatul (2) constituie dreptul comun în materia nulității actelor de procedură – nulitatea intervine numai dacă sunt îndeplinite *cumulativ trei condiții*:

1. să existe un act de procedură care a fost întocmit cu nerespectarea formelor legale sau de către un funcționar incompetent;
 2. actul de procedură să fi produs părții o *vătămare*;
 3. vătămarea să nu poată fi înlăturată decât prin anularea actului.
- prima cerință presupune ca actul de procedură să fi fost întocmit cu nerespectarea condițiilor proprii acestuia – forma sau conținutul lui – , sau faptul că actul a fost întocmit de un funcționar incompetent;
 - a doua cerință, vătămarea, poate consta într-un prejudiciu patrimonial sau în amânarea procesului, surprinderea pârâtului prin faptul că nu i s-a comunicat copie de pe cererea de chemare în judecată, împiedicarea părții de a-și pregăti apărarea prin citarea cu nerespectarea cerințelor legale etc.;
 - în ceea ce privește a treia cerință, dacă nu s-a produs o vătămare părții, actul de procedură nu este lovit de nulitate (exemplu – cauza s-a judecat peste rând dar partea a fost prezentă și a pus concluzii, dacă pârâtul nu a fost citat, în situația în care cererea reclamantului a fost respinsă, dacă procedura de citare a fost viciată, dar partea se prezintă în instanță, dacă în procesul-verbal de îndeplinire a procedurii de citare nu este indicată locuința părții, dar partea a semnat personal de primirea citației).

Constatarea existenței vătămării este lăsată la aprecierea instanței. În cazul nulităților prevăzute expres, vătămarea se prezumă, iar cealaltă parte urmează să dovedească inexistența vătămării pentru a face inoperantă nulitatea.

Articolul 106 alin. (2) C.proc.civ. prevede că judecătorul poate dispune îndreptarea neregularităților săvârșite cu privire la actele de procedură, adică *refacerea sau completarea* actului.

Dacă instanța dispune refacerea *în întregime* a actului de procedură, aceasta nu înseamnă înlăturarea vătămării – instanța dispune mai întâi *anularea* actului, apoi efectuarea aceluiași act, cu respectarea formelor prevăzute de lege.

Articolul 107 prevede că președintele va amâna judecarea pricinii ori de câte ori constată că partea care lipsește nu a fost citată cu respectarea

cerințelor prevăzute de lege sub sancțiunea nulității. Grefierul de ședință va trebui să menționeze o asemenea împrejurare atunci când face referatul cauzei, indicând care anume cerință nu a fost respectată.

III. Alte cazuri de nulitate

- cererile nu sunt timbrate potrivit dispozițiilor legale;
- compunerea sau constituirea nelegală a completului de judecată;
- nerespectarea termenelor prohibitive (actele de procedură îndeplinite prematur).

IV. Efectele nulității actelor de procedură

Declararea nulității unui act de procedură are ca efect *scoaterea aceluia act din cauză*, deci *lipsirea actului de procedură respectiv de efectele pe care i le dă legea*.

Nulitatea afectează atât operațiunea juridică, cât și actul încheiat pentru constatarea acelei operațiuni – exemplu – nulitatea comunicării citației atrage și nulitatea dovezii de primire sau a procesului-verbal încheiat de agentul procedural.

Nulitatea operează *retroactiv*, indiferent dacă norma încălcată este imperativă sau dispozitivă – *efectul de invalidare a actului de procedură îndeplinit cu nerespectarea cerințelor legale se produce din momentul în-tocmirii aceluia act*, și nu din momentul constatării nulității.

Dacă prin actul anulat s-au luat anumite *măsuri*, acestea nu vor mai fi aduse la îndeplinire, sau dacă au fost îndeplinite nu vor mai fi luate în considerare.

Nulitatea unui act de procedură *nu atrage nulitatea actelor precedente sau a celor ulterioare*, dacă acestea sunt *independente* de actul nul – exemplu – nulitatea raportului de expertiză nu atrage nulitatea depozițiilor martorilor.

4.4. Condiții generale privind forma și conținutul cererilor în justiție

Orice cerere adresată instanțelor judecătorești trebuie să fie făcută în scris și să cuprindă: arătarea instanței, numele, domiciliul sau reședința părților, ori denumirea și sediul lor și ale reprezentantului, obiectul cererii și semnătura.

Dacă cererea nu poate fi semnată, judecătorul va stabili identitatea părții și îi va citi conținutul cererii, și despre toate acestea va face mențiune pe cerere.

Articolul 83 C.proc.civ. prevede că, dacă cererea este făcută prin mandatar, se va depune procura în original sau în copie legalizată.

Reprezentantul legal va alătura copie legalizată de pe înscrisul dovăditor al calității sale.

4.5. Cererea de chemare în judecată

4.5.1. Cuprinsul cererii de chemare în judecată

Este menționat de art. 112 C.proc.civ. și constă în:

1. Numele, domiciliul sau reședința părților

În cazul persoanelor juridice, identificarea se face prin denumire, sediu, numărul de înmatriculare în Registrul Comerțului sau de înscriere în Registrul persoanelor juridice, codul fiscal și contul bancar. Dacă reclamantul locuiește în străinătate el trebuie să își aleagă un domiciliu în România, unde i se vor comunica actele privitoare la proces.

2. Numele și calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele acestuia și sediul profesional.

Ori de câte ori cererea de chemare în judecată se formulează de către o altă persoană decât titularul dreptului, cel care formulează cererea trebuie să își justifice calitatea de reprezentant. Cerința există și atunci când reclamantul formulează cererea în numele său, dar și în numele altei persoane, el trebuind să justifice calitatea de reprezentant al acesteia din urmă.

La cererea făcută prin mandatar trebuie anexată procura în original sau în copie legalizată, împuternicirea avocațială ori actul din care rezultă calitatea de reprezentant legal.

3. Obiectul cererii și valoarea lui, după prețuirea reclamantului, atunci când prețuirea este cu puțință.

Cerințele care trebuie îndeplinite de obiectul cererii de chemare în judecată sunt următoarele:

- *să fie licit*, adică ocrotit de o normă juridică, în acord cu normele juridice, să nu contravină acestora;

- *să fie posibil*, în sensul de a fi realizabil prin desemnarea bunului reclamat în concret;

- *să fie determinat sau determinabil*, respectiv să fie o cerere concretă prin identificarea cu exactitate a pretenției.

În funcție de aceste elemente se determină competența materială și teritorială a instanțelor, compunerea completelor de judecată, cuantumul

taxelor de timbru datorate și se stabilește cadrul procesual, instanța neputând depăși limitele obiectului judecății.

Legea recunoaște reclamantului posibilitatea de a întregi sau modifica cererea introductivă de instanță până la prima zi de înfățișare [art. 132 alin. (1) C.proc.civ.].

4. Arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea

Prin cererea de chemare în judecată reclamantul trebuie să prezinte, în concret, modul în care dreptul său subiectiv a fost nesocotit sau încălcat, sau să prezinte situația interesului pe care dorește să îl valorifice, precum și temeiul juridic al pretențiilor sale, acesta constituind cauza cererii.

Este suficient ca reclamantul să indice izvorul dreptului său, cum ar fi un testament, un delict, un contract, judecătorul urmând să dea încadrarea juridică.

Practica a statuat că judecătorul nu este ținut de temeiul juridic al acțiunii indicat de reclamant, întrucât acesta are obligația să dea o calificare legală corectă obiectului cererii.

5. Arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere

Reclamantul are datoria de a prezenta în cererea de chemare în judecată dovezile pe care urmează să le administreze în instanță pentru a dovedi temeinicia susținerilor sale.

Când dovada se face prin înscrisuri, se vor alătura la cerere atâtea copii câți pârâți sunt și o copie de pe fiecare înscris pentru instanță. Copiile vor fi certificate de reclamant că sunt la fel cu originalul.

Dacă reclamantul intenționează să-și dovedească cererea prin interogatoriul pârâtului, va cere înfățișarea în persoană a acestuia.

Dacă se solicită proba cu martori, se va arăta numele și locuința martorilor.

6. Semnătura

4.5.2. Sancțiunile neîndeplinirii cerințelor prevăzute pentru cuprinsul cererii de chemare în judecată

Articolul 133 C.proc.civ. prevede *sancțiunea nulității* pentru cererea de chemare în judecată care nu cuprinde *numele* reclamantului sau al pârâtului, *obiectul* ei sau *semnătura*. Această din urmă lipsă se poate suplini în tot cursul judecății.

Lipsa celorlalte elemente ale cererii, respectiv domiciliul, calitatea celui ce a introdus cererea, motivarea în fapt și în drept atrag nulitatea cererii de chemare în judecată numai în condițiile prevăzute de art. 105

alin. (2) C.proc.civ., și anume dacă s-a pricinuit părții o vătămare ce nu se poate înlătura decât prin anularea cererii.

Pentru neindicarea probelor în cererea de chemare în judecată, în cazul în care nici nu sunt propuse până la prima zi de înfățișare, art. 138 C.proc.civ. prevede sancțiunea de a nu mai putea fi invocate în cursul judecății.

4.5.3. Primirea cererilor de chemare în judecată

La cererea de chemare în judecată se vor alătura atâtea copii de pe cerere câți pârâți sunt (art. 113 C.proc.civ.).

Articolul 114 C.proc.civ. prevede că, la primirea cererii de chemare în judecată, judecătorul delegat verifică îndeplinirea cerințelor prevăzute de lege și, dacă este cazul, îi pune în vedere reclamantului să completeze sau să modifice cererea.

Dacă nu este posibilă completarea de îndată, cererea se va înregistra și i se va acorda reclamantului termen scurt, sub sancțiunea suspendării judecății, în cazul în care acesta nu completează cererea.

În cazul în care cererea a fost expediată prin poștă, reclamantului i se comunică în scris lipsurile ei și termenul scurt până la care poate completa sau modifica această cerere.

Acordarea termenului scurt, atât în cazul în care reclamantul nu poate completa cererea, cât și când aceasta este primită prin poștă, se face cu mențiunea că neîndeplinirea de către reclamant a obligațiilor privind completarea sau modificarea cererii poate atrage suspendarea judecății.

Subliniem, în interesul scurtării duratei procesului, distincțiile care trebuie făcute între dispozițiile art. 114 alin. (2) și art. 114¹ alin. (1) C.proc.civ., precum și importanța aplicării, la înregistrarea cererii de chemare în judecată, între acele cereri care nu au cuprinsul prevăzut de art. 112 C.proc.civ. și cele având conținutul legal.

Astfel, *termenul scurt* se acordă *numai reclamantului* în scopul întocmirii actului de procedură care investeste instanța cu soluționarea unui proces în forma legală. Reclamantul este atenționat că neîndeplinirea obligației până la *termenul scurt* poate fi sancționată de instanță.

Dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, judecătorul stabilește termen de judecată, pe care, sub semnătură, îl dă în cunoștință reclamantului prezent sau reprezentantului acestuia. Celelalte părți vor fi citate potrivit legii (art. 114¹ C.proc.civ.).

Rezultă că dispozițiile legale analizate îl protejează pe pârât de eventualitatea primirii unei cereri de chemare în judecată incomplete și a

declanșării unui proces în temeiul ei, fiind de presupus că nu și-ar putea formula o apărare corespunzătoare.

Odată cu citația, pârâtului i se vor comunica și copii de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisurile alăturate, punându-i-se în vedere *obligația de a depune la dosar întâmpinare, cel mai târziu cu 5 zile înainte de termenul de judecată* [art. 114¹ alin. (2) C.proc.civ.].

Termenul de judecată va fi stabilit astfel încât de la data primirii citației pârâtul să aibă cel puțin 15 zile la dispoziție pentru a-și pregăti apărarea, iar în procesele urgente, cel puțin 5 zile [art. 114¹ alin. (3) C.proc.civ.].

Dacă pârâtul locuiește în străinătate, președintele va putea fixa un termen mai îndelungat, iar prin citație pârâtul va fi informat că are *obligația de a-și alege domiciliul în România*, unde urmează a i se face toate comunicările privind procesul. În cazul în care pârâtul nu se conformează acestei obligații, comunicările se vor face prin scrisoare recomandată, recipisa de predare la poșta română a scrisorii, în cuprinsul căreia se va menționa ce acte se expediază, ținând loc de dovadă de îndeplinire a procedurii [art. 114¹ alin. (4) C.proc.civ.].

Se poate dispune citarea pârâtului la interogatoriu.

*

Exemplu de rezoluție la acordarea termenului scurt prevăzut de art. 114 alin. (2) C.proc.civ.:

Instanța _____
 Dosar nr. _____
 Termen scurt la data de _____

Va fi citat numai reclamantul _____ cu mențiunea de a completa cererea de chemare în judecată cu identificarea imobilului arătând:

- valoarea sa, după aprecierea reclamantului;
- județul, localitatea, strada și numărul;
- numărul de carte funciară și numărul topografic în care este intabulat imobilul.

Înscrisul completator se va depune în trei exemplare și va fi însoțit de trei copii ale cărții funciare privitoare la imobil, sub sancțiunea suspendării judecării cererii.

Judecător _____

(vezi infra „Căile de atac care pot fi exercitate împotriva încheierilor de ședință”)

*

Exemplu de rezoluție la acordarea termenului de judecată în condițiile art. 114¹ alin. (1) C.proc.civ.:

Instanța _____
 Dosar nr. _____
 Termen de judecată _____
 Termen în cunoștința reclamantului _____

Se citează pârâtul cu un exemplar al cererii de chemare în judecată și un exemplar al copiei cărții funciare, cu mențiunea de a depune întâmpinare cu cel puțin 5 zile înaintea termenului de judecată și la interogatoriu.

Judecător _____

*

4.5.4. Timbrarea cererilor de chemare în judecată (Legea nr. 146/1997)

Normele metodologice de aplicare a Legii privind taxele judiciare de timbru prevăd, la art. 2, că acțiunile și cererile se împart, din punct de vedere al taxelor judiciare de timbru, în următoarele categorii:

- A. acțiuni și cereri evaluabile în bani;
- B. acțiuni și cereri neevaluabile în bani;
- C. acțiuni și cereri pentru care legea stabilește un regim distinct de taxare.

Astfel, potrivit art. 2 din *Legea nr. 146/1997*, acțiunile și cererile *evaluabile în bani*, introduse la instanțele judecătorești, se taxează astfel pentru anul 2006:

- a) până la valoarea de 38,8 lei 2 lei;
- b) între 38,81 lei și 388 lei 2 lei + 10% pentru ce depășește 39 lei;
- c) între 388,01 lei și 3879 lei 37 lei + 8% pentru ce depășește 388 lei;
- d) între 3879,01 lei și 19394,80 lei 316 lei + 6% pentru ce depășește 3879 lei;
- e) între 19394,01 lei și 38789,6 lei 1247 lei + 4% pentru ce depășește 19395 lei;

- f) între 38789,01 lei și 193948,20 lei 2023 lei + 2% pentru ce depășește 38790 lei;
 g) peste 193948 lei 5126 lei + 1% pentru ce depășește 193948 lei.

Articolul 2 alin. (2) din Legea nr. 146/1997 prevede că, în cazul *contestației la executarea silită*, taxa se calculează la valoarea bunurilor a căror urmărire se contestă sau la valoarea debitului urmărit, când acest debit este mai mic decât valoarea bunurilor urmărite. Taxa aferentă acestei contestații *nu poate depăși suma de 194 lei*, indiferent de valoarea contestată.

Articolul 3 din Legea nr. 146/1997 stabilește modul cum se taxează acțiunile și cererile *neevaluabile în bani*, astfel:

- a) cereri pentru constatarea existenței sau neexistenței unui drept, făcute în cadrul art. 111 din Codul de procedură civilă 19 lei;
 a¹) cereri în anularea sau declararea nulității unui act juridic 12 lei;
 b) cereri care privesc *dreptul de folosință a locuințelor* sau a unor încăperi, nelegate de plata anumitor sume de bani, precum și cereri de *ordonanță președințială* al căror obiect nu este evaluabil în bani 10 lei;
 c) cereri pentru *stabilirea calității de moștenitor, a masei succesoriale*, cereri de raport, cereri de reducere a liberalităților și cereri de *partaj* 19 lei.
 Separat de această taxă, dacă părțile contestă bunurile de împărțit, valoarea acestora sau drepturile ori mărimea drepturilor coproprietarilor în cadrul cererilor de mai sus, taxa judiciară de timbru se datorează de titularul cererii la valoarea contestată;
 d) cereri de *recuzare* în materie civilă 4 lei;
 e) cereri de *suspendare a executării silite*, inclusiv a executării *vre-melnice*, precum și cereri în legătură cu măsurile asigurătorii 10 lei;
 f) cereri de *perimare* și cereri pentru eliberarea ordonanței de *adjudicare* 10 lei;
 g) contestații în anulare 10 lei;
 h) cereri de *revizuire* 10 lei;
 i) acțiuni în *grănițuire*, în cazul în care nu cuprind și revendicarea unei porțiuni de teren 19 lei.
 În ipoteza în care se revendică și o porțiune de teren, se va adăuga și taxa corespunzătoare valorii suprafeței revendicate;
 j) acțiuni posesorii și cereri care au ca obiect servituți ... 19 lei;
 k) cereri de *strămutare* în materie civilă 4 lei;

l) cereri pentru *investirea cu formulă executorie* a hotărârilor judecătorești pronunțate în țară sau în alte țări și a oricăror alte hotărâri sau înscrisuri prevăzute de lege, care nu sunt executorii potrivit legii 4 lei;

m) cereri introduse de cei vătămați în drepturile lor printr-un *act administrativ* sau prin refuzul nejustificat al unei autorități administrative de a le rezolva cererea referitoare la un drept recunoscut de lege:

- cererea pentru anularea actului sau, după caz, recunoașterea dreptului pretins, precum și pentru eliberarea unui certificat, unei adeverințe sau oricărui alt înscris 4 lei;

- cerere cu caracter patrimonial, prin care se solicită și repararea pagubelor suferite ... 10% din valoarea pretinsă, dar nu mai mult de 39 lei;

n) cereri pentru refacerea înscrisurilor și a hotărârilor dispărute, precum și cereri de repunere în termen 4 lei;

o) cereri pentru *încuviințarea executării silite* 10 lei;

o¹) cereri pentru emiterea *somației de plată* 39 lei;

p) cereri privind instituirea de măsuri asigurătorii asupra navelor și aeronavelor 388 lei;

r) cereri de asistență judiciară, formulate de autoritățile străine, dacă prin convenții internaționale sau pe bază de reciprocitate nu s-a stabilit că asistența judiciară internațională se efectuează gratuit:

- înmânarea de acte judiciare sau extrajudiciare 39 lei;

- efectuarea de comisii rogatorii 78 lei;

s) cereri de *înființare a popririi* 10 lei;

ș) cereri pentru *repunerea pe rol*, când suspendarea judecării se datorează părților 50% din taxa judiciară de timbru pentru cererea sau acțiunea a cărei judecare a fost suspendată;

t) cereri pentru eliberarea de către instanțele judecătorești de copii de pe hotărârile judecătorești, cu mențiunea că sunt definitive sau irevocabile ... 2 lei;

ț) cereri pentru *legalizarea de copii de pe înscrisurile aflate la dosar*, pentru fiecare exemplar de copie în parte 1 leu/pagină;

ț¹) cereri pentru eliberarea oricăror alte *certificate prin care se atestă fapte sau situații rezultate din evidențele instanțelor de judecată* ori cu privire la dosarele aflate în arhiva acestora 1 leu;

u) notificările și somațiile comunicate prin executorii judecătorești, pentru fiecare comunicare 4 lei;

v) cereri adresate Ministerului Justiției pentru supralegalizarea înscrisurilor sau copiilor de pe înscrisuri, destinate a fi utilizate în străinătate 1 leu;

x) cereri adresate Ministerului Justiției pentru autorizarea traducătorilor și interpreților 19 lei;

În ceea ce privește cererile pentru acordarea personalității juridice, pentru autorizarea funcționării și pentru înregistrarea unor persoane juridice, art. 4 din Legea nr. 146/1997 prevede că acestea se taxează după cum urmează:

a) cereri pentru *înregistrarea partidelor politice* 39 lei;

b) cereri pentru *acordarea personalității juridice asociațiilor fără scop lucrativ, fundațiilor, uniunilor și federațiilor de persoane juridice fără scop lucrativ, precum și pentru modificarea actelor constitutive ale acestora* .. 19 lei.

Cererile *neevaluabile în bani, în materie comercială* se taxează, potrivit art. 6 din Legea nr. 146/1997, astfel:

a) cereri pentru înregistrarea sau autorizarea societăților comerciale, precum și pentru modificarea actelor constitutive ale acestora, cereri pentru excluderea unui asociat, precum și cereri de dizolvare și lichidare a unei societăți comerciale 39 lei;

b) cereri pentru lichidarea poziției dominante a unui agent economic 39 lei;

c) acțiuni, cereri și contestații introduse în temeiul Legii nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului și al Legii nr. 83/1998 privind procedura falimentului băncilor 39 lei;

d) cereri pentru contestarea devizului lucrărilor reglementate de art. 67 alin. (3) din Legea nr. 26/1996 (Codul silvic) 19 lei.

Acțiunile și cererile referitoare la *raporturile de familie* se taxează, potrivit art. 7 din Legea nr. 146/1997, astfel:

a) pentru cererea de *divorț* întemeiată pe art. 38 alin. (1) și (2) din Codul familiei 39 lei;

b) pentru cererea de *divorț* întemeiată pe art. 38 alin. (3) din Codul familiei, precum și în cazul în care *reclamantul nu realizează venituri sau acestea sunt inferioare salariului minim brut pe țară* 8 lei;

c) pentru cererile de *stabilire a locuinței minorilor*, formulate potrivit art. 100 alin. (3) din Codul familiei, pentru cererea de *încredințare a copiilor minori, introdusă separat* de acțiunea de divorț, pentru cererile de *reîncredințare a copiilor minori* ulterior divorțului, pentru acțiunea introdusă de un părinte care a recunoscut unul sau mai mulți copii, în scopul *purtării numelui său*, precum și pentru cererile de *încredințare a copiilor minori din afara căsătoriei*, formulate potrivit art. 65 din Codul familiei 6 lei.

Articolul 11 din Legea nr. 146/1997 prevede modul în care se taxează cererile pentru exercitarea *apelului sau recursului* în următoarele situații:

Cererile pentru exercitarea apelului sau recursului împotriva hotărârilor judecătorești se taxează cu 50% din:

- taxa datorată pentru cererea sau acțiunea neevaluabilă în bani, soluționată de prima instanță;

- taxa datorată la suma contestată, în cazul cererilor și acțiunilor evaluabile în bani.

Se timbrează cu 4 lei cererile pentru exercitarea apelului sau recursului împotriva următoarelor hotărâri judecătorești:

- încheierea de scoatere în vânzare a bunurilor în acțiunea de partaj;

- încheierea de suspendare a judecării cauzei;

- hotărârile de declinare a competenței și de dezinvestire;

- hotărârile de anulare a cererii, ca netimbrată sau nesemnată;

- hotărârile prin care s-a respins cererea, ca prematură, inadmisibilă, prescrisă sau pentru autoritate de lucru judecat.

Toate celelalte acțiuni și cereri *neevaluabile în bani*, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se timbrează cu 80 lei (art. 13 din Legea nr. 146/1997).

Articolul 15 din Legea nr. 146/1997 prevede că sunt *scutite* de taxe judiciare de timbru acțiunile și cererile, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac, referitoare la:

a) încheierea, executarea și încetarea contractului individual de muncă, orice drepturi ce decurg din *raporturi de muncă*, stabilirea impozitului pe salarii, drepturile decurgând din executarea contractelor colective de muncă și cele privind soluționarea conflictelor colective de muncă, precum și executarea hotărârilor pronunțate în aceste litigii;

b) plata muncii membrilor *cooperativelor de producție meșteșugărească*, de producție mixtă agricolă-meșteșugărească, de *invalidi și de prestări de servicii*;

c) obligațiile legale și contractuale de întreținere;

d) stabilirea și plata *pensiilor*, precum și alte drepturi prevăzute prin sistemele de asigurări sociale;

e) stabilirea și plata *ajutorului* de șomaj, a ajutorului de integrare profesională și a alocației de sprijin, a ajutorului social, a *alocației* de stat pentru copii, a drepturilor persoanelor cu handicap și a altor forme de protecție socială prevăzute de lege;

f) restituirea de către persoanele fizice și juridice care folosesc personal salariat a sumelor acordate de organul de asigurare cu titlu de pensii și ajutoare sociale celor accidentați în muncă;

g) stabilirea și acordarea despăgubirilor decurgând din condamnarea sau luarea unei măsuri preventive pe nedrept;

h) adopție, constatarea abandonului, ocrotirea minorilor, tutelă, curatelă, interdicție judecătorească, asistența bolnavilor psihic periculoși, precum și la exercitarea de către autoritatea tutelară a atribuțiilor ce îi revin;

i) sancționarea *contraveniențelor*;

j) protecția consumatorilor, atunci când persoanele fizice și asociațiile pentru protecția consumatorilor au calitatea de reclamant împotriva agenților economici care au prejudiciat drepturile și interesele legitime ale consumatorilor;

k) stabilirea drepturilor persoanelor fizice acționare la societățile comerciale agricole pe acțiuni;

l) valorificarea drepturilor Societății Naționale de Cruce Roșie;

m) amenzile de orice fel;

n) exercitarea drepturilor electorale;

o) *cauzele penale*, inclusiv despăgubirile civile, materiale și morale, decurgând din acestea;

p) orice alte acțiuni, cereri sau acte de procedură pentru care se prevăd, prin legi speciale, scutiri de taxă judiciară de timbru;

r) cererile introduse de proprietari sau de succesorii acestora pentru *restituirea imobilelor preluate abuziv de stat* sau de alte persoane juridice în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, precum și cererile *accesorii și incidente*;

s) stabilirea și acordarea despăgubirilor civile pentru pretinse încălcări ale drepturilor prevăzute la art. 2 și 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ratificată prin Legea nr. 30/1994 (M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994, cu modificările ulterioare).

Potrivit Normelor metodologice de aplicare a Legii privind taxele judiciare de timbru, taxele judiciare de timbru se plătesc *anticipat* (art. 20).

Dacă taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal, în momentul înregistrării acțiunii sau cererii, ori dacă, în cursul procesului, apar elemente care determină o valoare mai mare, instanța va pune în vedere petentului să achite suma datorată până la primul termen de judecată. În cazul când se micșorează valoarea pretențiilor formulate în acțiune sau în cerere, după ce a fost înregistrată, taxa judiciară de timbru se percepe la valoarea inițială, fără a se ține seama de reducerea ulterioară.

Neîndeplinirea obligației de plată până la termenul stabilit se sancționează cu anularea acțiunii sau a cererii.

Nu se timbrează cererile depuse în cursul judecății și care nu modifică valoarea taxabilă sau caracterul cererii inițiale, ca de exemplu:

- cererea prin care se depune lista de martori;

- cererea pentru precizarea domiciliului ales sau pentru schimbarea domiciliului;

- cererea pentru depunerea recipiselor de consemnare și a chitanțelor de plată a sumelor ce reprezintă onorarii pentru experți, pensii de întreținere și altele (art. 13).

Nu se timbrează:

- cererile de îndreptare a erorilor materiale;

- tranzacțiile intervenite între părți în cursul procesului civil;

- cererile accesorii privind cheltuielile de judecată;

- cererile pentru exercitarea căilor de atac în astfel de situații (art. 14).

Cererile pentru *repunerea pe rol* a procesului a cărui judecare a fost suspendată datorită părților se timbrează cu 50% din taxa judiciară de timbru pentru cererea sau acțiunea respectivă.

În cazurile în care suspendarea nu este datorată părților, pe cererea de repunere pe rol se va preciza temeiul suspendării și se va face mențiunea: „Cerere exceptată de la plata taxei judiciare de timbru” (art. 16).

Determinarea cuantumului taxei judiciare de timbru se face de către instanța judecătorească, care are *obligația să comunice în scris* plătitorului cuantumul taxei judiciare de timbru, potrivit art. 29 alin. (2) din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997.

Precizăm că anual prin hotărâre de Guvern se actualizează cuantumul taxelor judiciare de timbru.

*

Instanța comunică părții cuantumul taxei judiciare de timbru care trebuie achitată de aceasta făcând o mențiune specială în citație cu următorul cuprins:

În conformitate cu prevederile art. 29 alin. (2) din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997, vă comunicăm că, în temeiul art. ____ din Legea nr. 146/1996, aveți obligația de a timbra acțiunea formulată de dvs., având ca obiect _____, achitând suma de _____ lei, reprezentând taxă judiciară de timbru, în contul bugetului Consiliului local din localitatea _____, și timbrul judiciar în valoare de _____, sub sancțiunea anulării cererii.

*

Obligația de a încunoștința părțile, odatăcu citarea, despre taxele judiciare de timbru ce trebuie achitate în cazurile în care acțiunile și cererile au fost trimise prin poștă este prevăzută în mod expres de lege (art. 36 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997).

Timbrul judiciar a fost inexpress de lege (art. 36 stituit prin Ordonanța Guvernului nr. 32/1995, care ulterior a fost modificată.

Articolul 1 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995 stabilește că timbrul judiciar nu se aplică în cazurile în care nu se percepe taxa judiciară de timbru.

Articolul 3 alin. (1) din acest act normativ prevede că se timbrează, cu timbrul judiciar, cererile de chemare în judecată, adresate instanțelor judecătorești, astfel:

- 0,3 lei, în cazul în care se solicită soluționarea în fond a cauzei;
- 0,15 lei, când cererile au ca obiect exercitarea unei căi de atac.

În cazul în care cererile menționate, indiferent dacă privesc fondul sau o cale de atac, au ca obiect:

- o valoare mai mare de 100 lei, se aplică timbrul judiciar de 1,5 lei;
- o valoare de peste 1000 lei, se aplică timbrul judiciar de 3 lei;
- o valoare de peste 10 000 lei, se aplică timbrul judiciar de 5 lei.

Sunt exceptate de la aplicarea prevederilor menționate cererile introduse de persoanele care se consideră vătămate în drepturile lor printr-un act administrativ sau prin refuzul nejustificat al unei autorități administrative de a le rezolva cererea referitoare la un drept recunoscut de lege, prin care s-a solicitat și repararea pagubei suferite, pentru care timbrul judiciar se calculează potrivit prevederilor alin. (1) al art. 2 din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995.

Se aplică timbrul judiciar de 0,15 lei cererilor adresate instanțelor judecătorești pentru:

- eliberarea de copii, certificate;
- investirea cu formula executorie;
- transcrierea (intabularea) în registrele de publicitate a înstrăinărilor de imobile;
- înscrierea drepturilor de ipotecă, orice alte notări în registrele de publicitate;

- alte cereri care nu fac obiectul activității de judecată, dar sunt supuse taxei de timbru, potrivit legii (art. 4 din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995).

Cererile pentru care se datorează timbru judiciar nu vor fi primite și înregistrate, dacă nu sunt timbrate corespunzător. În cazul nerespectării dispozițiilor ordonanței privind timbrul judiciar, se va proceda conform prevederilor legale în vigoare referitoare la taxa judiciară de timbru (art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995).

4.5.5. Efectele juridice ale introducerii cererii de chemare în judecată

1. Învetește instanța cu judecarea pricinii.

2. Cererea de chemare în judecată *determină cadrul procesual* în care se va desfășura judecata stabilind limitele în care se judecă procesul atât cu privire la obiect, cât și cu privire la părți.

Instanța nu poate lărgi acest cadru, prin introducerea din oficiu a altor persoane în proces sau prin modificarea obiectului cererii.

3. În cazul competenței teritoriale alternative cererea de chemare în judecată *exprimă opțiunea reclamantului pentru una din instanțele deopotrivă competente*, reclamantul nemaiputând reveni ulterior asupra acestei alegeri, iar pârâtul neputând cere declinarea competenței.

4. Acțiunile personale nu pot fi introduse de moștenitori, dar pot fi *continuate* de aceștia dacă au fost *înregistrate înainte de deces* de către titular.

5. Cererea de chemare în judecată operează punerea în întârziere a pârâtului.

Astfel, din acest moment, pârâtul este considerat posesor de rea-credință, în cazul cererilor reale imobiliare și mixte. De asemenea, acesta suportă riscurile pieirii fortuite a bunului determinat, a cărui predare se solicită și este dator să plătească dobânzile la sumele de bani pretinse care anterior sesizării instanței nu erau purtătoare de dobânzi.

6. *Dreptul* care se urmărește a fi valorificat prin introducerea cererii de chemare în judecată *devine drept litigios*.

7. Introducerea cererii de chemare în judecată *întrerupe cursul prescripției dreptului la acțiune*, respectiv a dreptului de a obține obligarea pârâtului la îndeplinirea prestației solicitate.

Are acest efect numai cererea care nu este respinsă, anulată, perimată sau cu privire la care reclamantul să nu fi renunțat.

4.6. Întâmpinarea

4.6.1. Definirea actului

Este actul de procedură prin care pârâtul răspunde la cererea de chemare în judecată, urmărind să se apere față de pretențiile reclamantului.

4.6.2. Cuprinsul întâmpinării

Este prevăzut de art. 115 C.proc.civ.:

- excepțiile de procedură pe care pârâtul le ridică la cererea reclamantului;
- răspunsul la toate capetele de fapt și de drept ale cererii;
- dovezile cu care se apără împotriva fiecărui capăt de cerere; dacă solicită dovada cu martori, pârâtul va arăta numele și locuința lor;
- semnătura.

4.6.3. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării

Întâmpinarea este obligatorie, iar nedepunerea ei la dosar în termenul prevăzut de lege atrage *decăderea* pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică. Întâmpinarea se depune cel mai târziu cu cel puțin 5 zile înainte de termenul stabilit pentru judecată [art. 118 alin. (1) și art. 114¹ alin. (2) C.proc.civ.].

În cazul în care pârâtul nu este reprezentat sau asistat de avocat, judecătorul, la prima zi de înfățișare, trebuie să îi pună în vedere să arate excepțiile, dovezile și toate mijloacele de apărare putând să îi acorde și un termen pentru pregătirea apărării și depunerea întâmpinării [art. 118 alin. (3) C.proc.civ.].

4.7. Cererea reconvențională

4.7.1. Definirea actului

Este mijlocul procedural prin care pârâtul formulează pretenții proprii față de reclamant.

Astfel, art. 119 alin. (1) C.proc.civ. stabilește că, dacă pârâtul are pretenții în legătură cu cererea reclamantului, el poate să facă cerere reconvențională.

Formularea cererii reconvenționale permite rezolvarea tuturor neînțelegerilor dintre părți în cadrul unui singur litigiu, fiind garanția pronunțării unei hotărâri care să stingă pretențiile reciproce dintre părți.

Depunerea cererii reconvenționale nu este obligatorie, pârâtul putând să aleagă calea cererii principale, formulând o cerere de chemare în judecată distinctă.

4.7.2. Condiții de admisibilitate

Cererea trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute pentru cererea de chemare în judecată [art. 119 alin. (2) C.proc.civ.].

Este admisibilă:

- când tinde la o compensație judiciară, la obligarea reclamantului la efectuarea unei prestații în favoarea sa;
- când pune în discuție fundamentul pretențiilor reclamantului – solicită anularea unui contract pe care reclamantul își întemeiase pretenția.

4.7.3. Procedura formulării cererii

Cererea reconvențională se depune odată cu întâmpinarea sau cel mai târziu la prima zi de înfățișare.

Când reclamantul și-a modificat cererea de chemare în judecată, cererea reconvențională se va depune cel mai târziu până la termenul ce se va acorda pârâtului în acest sens.

Sancțiunea nedepunerii cererii reconvenționale până la termenul legal prezentat constă în *judecarea ei separată*, în temeiul art. 135 C.proc.civ., iar nu respingerea ei ca tardivă.

*

Exemplu de încheiere prin care se disjunge cererea reconvențională depusă după prima zi de înfățișare:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâta

_____, domiciliată _____ având ca obiect desfacerea căsătoriei, și cererea reconvențională formulată de pârâta reclamantă reconvențională în contradictoriu cu reclamantul pârât reconvențional, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamantul asistat de av. _____ din Baroul de avocați _____, pârâta, asistată de av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind martorul _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care reprezentantul reclamantului solicită disjungerea cererii de partaj, formulată de pârâta reclamantă reconvențională, și judecarea separată a acesteia, întrucât cererea reconvențională a fost formulată după prima zi de înfățișare. Soluționarea cererii reconvenționale în cadrul procesului de divorț, care este în stare de judecată ar conduce la întârzierea pronunțării instanței asupra cererii principale.

Reprezentanta pârâtei se opune disjungerii cererii reconvenționale de partaj de acțiunea principală, întrucât între cele două cereri există o strânsă legătură.

INSTANȚA

În deliberare cu privire cererea de disjungere a cererii de partaj, formulată de reclamant, constată că prima zi de înfățișare a avut loc la termenul din _____ când s-a discutat probațiunea cu privire la acțiunea de divorț. La termenul ulterior, pârâta reclamantă reconvențională a introdus cererea reconvențională având ca obiect împărțirea bunurilor comune dobândite în timpul căsătoriei.

Instanța constată că pârâta a depus cererea reconvențională după prima zi de înfățișare, iar potrivit art. 119 alin. (3) C.proc.civ., cererea reconvențională se depune odată cu întâmpinarea sau cel mai târziu la prima zi de înfățișare. În consecință, instanța reține că pârâta a depus cererea reconvențională după împlinirea termenului prevăzut de lege în acest scop, fiind incidente prevederile art. 135 C.proc.civ., potrivit cărora cererea reconvențională care nu a fost făcută înăuntrul termenului prevăzut de lege se va judeca deosebit, afară de cazul în care ambele părți consimt să se judece împreună. Ținând seama de faptul că reclamantul se opune soluționării cererii reconvenționale odată cu acțiunea principală, instanța va disjunge cererea reconvențională și o va soluționa separat.

Văzând că martorul _____, încuviințat pentru dovedirea motivelor de divorț lipsește la acest termen, instanța va acorda un termen în vederea audierii sale.

DISPUNE

Disjunge cererea reconvențională privind partajul bunurilor dobândite de părți în perioada căsătoriei, formulată de pârâta reclamantă reconvențională _____ în contradictoriu cu reclamantul pârât reconvențional _____ și stabilește termen pentru judecarea acesteia la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Amână judecarea acțiunii principale de divorț la termenul din _____, pentru când părțile au termen în cunoștință, urmând a se cita martorul _____.

Pentru cererea de partaj se va forma un nou dosar care se va soluționa de același complet.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

TC pârâta _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.
Se citează martorul _____, domiciliat în _____.

*

Dacă reclamantul este de acord, cererile se judecă împreună.

În cazul formulării cererii reconvenționale în cadrul procesului, aceasta are caracter incidental, și potrivit art. 17 C.proc.civ., se soluționează de instanța sesizată cu cererea principală.

Reclamantul – pârât reconvențional are obligația depunerii întâmpinării cu respectarea tuturor condițiilor legale amintite anterior.

Cererea reconvențională se judecă odată cu cererea principală; când numai cererea principală este în stare de judecată, instanța o poate judeca deosebit, dispunând disjungerea acesteia, în temeiul art. 120 alin. (2) C.proc.civ.

4.7.4. Timbrajul cererii

Cererile reconvenționale, cererile de intervenție și de chemare în garanție se taxează *după regulile aplicabile cererii sau acțiunii principale*, astfel cum prevede art. 10 din Legea nr. 146/1997.

De asemenea, Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 146/1997 prevăd că se taxează după regulile aplicabile cererii sau acțiunii principale: cererile reconvenționale, cererile de intervenție și de chemare în garanție.

Cererile reconvenționale, cererile de intervenție și de chemare în garanție ce apar în urma unei acțiuni care are ca obiect drepturi evaluabile în bani sunt supuse taxei judiciare de timbru calculate la valoarea ce se pretinde prin aceste cereri.

4.8. Citația și comunicarea actelor de procedură

4.8.1. Citația

4.8.1.1. Noțiune și importanță

Citarea și comunicarea actelor de procedură în procesul civil este reglementată de art. 85-100 C.proc.civ., dispoziții pe care grefierul trebuie să le cunoască foarte bine în vederea întocmirii corecte a acestor acte procedurale, având în vedere faptul că judecătorul nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților, cu excepția cazurilor când prin lege se prevede altfel.

4.8.1.2. Cuprinsul citației

Articolul 88 C.proc.civ. arată ce trebuie să cuprindă citația:

1. numărul și data emiterii, numărul dosarului;
2. arătarea anului, lunii, zilei și orei de înfățișare;
3. arătarea instanței și a sediului ei;
4. numele, domiciliul și calitatea celui citat;
5. numele și domiciliul părții potrivnice și felul pricinii;
- 5¹. alte mențiuni prevăzute de lege;
6. parafa șefului instanței și semnătura grefierului.

Mențiunile de la punctele 2, 3, 4 și 6 sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

ROMÂNIA

JUDECĂTORIA _____

DOSARUL CIVIL NR. _____/200_

CITAȚIE

emisă la _____, luna _____, anul 200_

Numele și prenumele (denumirea) _____, din comuna _____ orașul municipiul str. _____ nr. _____, blocul _____, scara _____, sector _____, este chemat la această instanță, camera _____, completul _____, pentru ziua de _____, luna _____, anul _____, ora _____, în calitate de _____, în proces cu _____, pentru _____.

Odată cu prezenta se comunică și următoarele acte: _____
Până la termen, sunteți obligați a depune taxa judiciară de timbru în suma de _____ lei și timbru judiciar în sumă de _____ lei, sub sancțiunea anulării cererii.

L.S. PREȘEDINTE

Grefier

JUDECĂTORIA _____ Aprobă C.N.P.R.

SEDIUL: _____ Nr. 103/DC/5004/1998

DOSARUL NR. _____/200_

Ștampila cu
data prezentării

CITAȚIE

Către,

Numele și prenumele (denumirea) _____
domiciliul sau reședința (sediul): str. _____
nr. _____, blocul _____, scara _____, etaj _____ apart. _____

Recomandată

Nr. _____

Ștampila cu
data sosirii

Localitatea _____

Județ (sector) _____

Codul _____

Oficiul poștal _____

.....

Dosarul civil nr. _____ 200__

Cu termen la _____ 200__

Stampila cu
data prezentării

DOVADĂ

Către,
JUDECĂTORIA _____

Localitatea _____

Cod _____

Oficiul poștal nr. ____

Recomandata nr. _____

Stampila cu
data înapoieriiStampila cu
data sosirii

4.8.1.3. Comunicarea citației și a celorlalte acte procedurale se face:

- prin agenții procedurale ai instanței, sau prin orice salariat al acesteia;
- prin agenți sau salariați ai altor instanțe, în ale căror circumscriptii se află cel căruia i se comunică actul;

- dacă totuși comunicarea nu se poate face în modalitățile arătate mai sus, se va face:

- prin poștă, cu scrisoare recomandată cu confirmare de primire;
- prin alte mijloace care asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia. În acest caz nu este suficientă confirmarea că s-a făcut transmiterea prin fax, telex etc., ci este necesar ca la dosar să existe confirmarea primirii actului de către destinatar.

Împreună cu citația se comunică părților, atunci când este cazul, și acte de procedură, cum ar fi: copie de pe cererea de chemare în judecată și înscrisurile care o însoțesc, cererea modificată de către reclamant la prima zi de înfățișare, copie de pe hotărâre când aceasta este necesară pentru curgerea termenului de exercitare a unei căi de atac ordinare.

Articolul 87 C.proc.civ. stabilește anumite reguli speciale de citare:

1. statul, județul, comuna și celelalte persoane juridice de drept public, în persoana capului autorității la contenciosul *sediului central al administrației respective*, sau, în lipsă de contencios, la *sediul administrației*;

2. persoanele juridice de drept privat, prin *reprezentanții* lor, la sediul principal sau la cel al sucursalei ori, după caz, al reprezentanței;

3. asociațiile sau societățile care nu au personalitate juridică, prin *organele lor de conducere*, la sediul administrației lor;

4. abrogat;

5. cei supuși procedurii reorganizării judiciare și a falimentului prin *administratorul judiciar* ori, după caz, *lichidatorul judiciar*;

6. incapabilii, prin reprezentanții lor legali.

În caz de numire a unui *curator special*, citarea se va face prin acest curator;

7. personalul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale României, cetățenii români trimiși ca funcționari la organizații internaționale, precum și membrilor de familie, care locuiesc cu ei, aflați în străinătate, prin *Ministerul Afacerilor Externe*; alți cetățeni români, aflați în străinătate, în interes de serviciu, prin *organele centrale care i-au trimis*, sau în subordinea cărora se află cei care i-au trimis;

8. în cazul în care prin tratate sau convenții internaționale la care România este parte, sau prin acte normative speciale nu se prevede o altă procedură, cei care se află în străinătate, având domiciliul sau reședința cunoscută, printr-o citație scrisă, trimisă cu *scrisoare recomandată, cu dovadă de primire*; dacă domiciliul sau reședința celor aflați în străinătate nu sunt cunoscute, citarea se face prin *publicitate*. În toate cazurile, dacă cei aflați în străinătate au *mandatar cunoscut în țară*, va fi citat și acesta;

9. cei cu domiciliul sau reședința necunoscută, prin *publicitate*.

În ceea ce privește citarea prin publicitate, dacă reclamantul învederează că, deși a făcut tot ce i-a stat în putință, nu a izbutit să afle domiciliul pârâtului, președintele instanței va dispune citarea acestuia prin publicitate. Această modalitate de citare se realizează prin *afișarea* citației la ușa instanței și *publicarea* ei în Monitorul Oficial al României sau într-un ziar mai răspândit, când președintele instanței apreciază că o asemenea măsură este necesară. Afișarea și publicarea citației se face cu cel puțin 15 zile înainte de termenul de judecată, iar în pricinile urgente, cu cel puțin 5 zile (art. 95 C.proc.civ.);

10. moștenitorii, până la intervenirea lor în proces, printr-un *curator special*, numit de instanță.

Articolul 94 C.proc.civ. stabilește că, atunci când comunicarea actelor de procedură nu se poate face din cauză că s-a *dărâmat clădirea, a devenit de nelocuit* sau din alt motiv asemănător, agentul va depune actul la

grefa instanței, care va înștiința din timp partea despre această împrejurare, urmând a se face aplicarea prevederilor art. 95 C.proc.civ.

Niciun act de procedură nu se poate îndeplini în zilele de sărbătoare legală, în afară de cazuri urgente, după încuviințarea președintelui (art. 97 C.proc.civ.).

Schimbarea domiciliului uneia din părți în timpul judecății trebuie, sub sancțiunea de a nu fi luată în considerare, să fie adusă la cunoștința instanței prin cerere la dosar, iar celeilalte părți prin scrisoare recomandat, a cărei recipisă de predare se va depune la dosar odată cu cererea prin care se înștiințează instanța despre schimbarea domiciliului (art. 98 C.proc.civ.).

Termenul de înmânare a citației: art. 89 C.proc.civ. prevede că, sub pedeapsa nulității, citația trebuie înmănată părții cu cel puțin 5 zile înaintea termenului de judecată. În pricinile urgente, termenul poate fi și mai scurt, după aprecierea instanței.

Dacă partea, personal sau prin mandatar, se înfățișează, orice viciu de procedură se acoperă. În acest caz, partea are dreptul să ceară amânarea, în temeiul art. 89 alin. (2) C.proc.civ., dacă nu i s-a înmănat citația în termen, împrejurare care se va consemna în încheierea de ședință.

*

Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei, la cererea pârâtului care a primit citația cu mai puțin de 5 zile înaintea termenului de judecată:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____, domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat _____ având ca obiect rezoluțiunea contractului de vânzare-cumpărare.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul reclamantului, av. _____ din Baroul de avocați _____, și pârâtul _____, lipsind reclamantul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Pârâtul învederează instanței că a primit citația cu trei zile înaintea termenului de judecată, și nu a avut posibilitatea să-și pregătească apărarea, prezentând instanței citația primită. Solicită acordarea unui termen pentru a-și pregăti apărarea.

Reprezentantul reclamantului nu se opune cererii de amânare a judecății formulată de pârât.

INSTANȚA

În deliberare, constatând că citația a fost înmănată pârâtului cu trei zile înaintea termenului de judecată, cu încălcarea prevederilor art. 89 C.proc.civ.

Văzând prevederile art. 89 alin. (2) C.proc.civ., care acordă dreptul părții, căreia nu i s-a înmănat citația în termen, să ceară amânarea,

DISPUNE

Admite cererea de amânare formulată de pârât și acordă termen pentru judecarea cauzei la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamantul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____,
TC pârâtul _____

*

Dovada de primire și procesul-verbal se detașează și se restituie instanței.

Procesul-verbal încheiat de cel însărcinat cu înmânarea actului de procedură trebuie să cuprindă:

1. anul, luna și ziua când a fost încheiat;

2. numele celui care l-a încheiat;
3. funcția acestuia;
4. *numele, prenumele și domiciliul celui căruia i s-a făcut comunicarea*, cu arătarea *numărului, etajului, apartamentului sau camerei*, dacă cel căruia i s-a făcut comunicarea locuiește într-o clădire cu mai multe etaje sau apartamente, sau în hotel, și dacă actul de procedură a fost înmănat la locuința sa, ori a fost afișat pe ușa acestei locuințe;
5. arătarea instanței de la care pornește actul de procedură, și identificarea lui, iar pentru citații, și a termenului de înfățișare;
6. arătarea înscrisurilor comunicate;
7. numele și calitatea celui căruia i s-a făcut înmânarea sau locul unde s-a făcut afișarea;
8. semnătura celui care a încheiat procesul-verbal.

Se face mențiune în procesul-verbal dacă cei care urmează să semneze dovada de primire sau procesul-verbal refuză sau nu pot să o facă.

Mențiunile de la punctele 1, 2, 4, 5, 7, 8 sunt prevăzute sub sancțiunea nulității.

Atunci când prezintă referatul cauzei, grefierul are datoria să menționeze dacă pe dovada de îndeplinire a procedurii de citare lipsește una din aceste mențiuni.

JUDECĂTORIA _____

COMPLETUL _____
TERMEN LA _____

DOSARUL CIVIL NR. _____/200__

CIVIL

Dovada de îndeplinire a procedurii de citare
PROCES-VERBAL

Astăzi _____, luna _____, anul 200__

Subsemnatul agent procedural, având de înmănat citația în dosarul cu nr. de mai sus, emisă de _____ și următoarele acte....., m-am deplasat în comuna, satul/ orașul, municipiul str..... nr. blocul..... scara etaj apart., sector/ județ....., la adresa numit, citat în calitate de, în proces cu pentru în ziua de .. luna..... anul 200__, ora ..., la _____, completul....., cu mențiunea de a depune taxa judiciară de timbru în sumă de lei și timbru judiciar în sumă de lei, unde:

1. Găsind pe, destinatar, soț, rudă cu destinatarul, persoana care locuiește cu destinatarul, portar, administrator, serviciul de registratură sau funcționarul însărcinat cu primirea corespondenței, serviciul personal, administrația spitalului, comandamentul unității militare, administrația locului de deținere^x.

a) acesta a primit, semnând în fața noastră; b) refuzând primirea, am afișat actul; c) primind actul, a refuzat să semneze de primire; d) primind actul, acesta nu a putut să semneze de primire, deoarece

2. Am afișat actul: pe ușa principală a locuinței destinatarului; pe ușa principală a clădirii^x, hotelului^x

a) persoana prevăzută la pct. 1 a refuzat primirea; b) nici o persoană de la pct. 1 nu a fost găsită; c) în lipsa persoanelor de la pct. 1, nu s-a putut afla data când cel citat poate fi găsit; d) persoana citată, schimbându-și adresa, nu s-a putut afla noua adresă (noua adresă este); e) persoana citată, fiind o persoană juridică, s-a refuzat primirea.

Semnătura agentului

L.S.

Semnătura primitorului actului.....

Calitatea în care a primit actul.....

Actul de identitate al primitorului.....

^x se vor sublinia cuvintele care corespund modului de îndeplinire a procedurii.

Trebuie făcută distincția între *lipsa de procedură*, ceea ce presupune că la dosar nu există dovada de comunicare, și *procedura viciată*, în acest caz dovada de comunicare fiind la dosar, dar fără a îndeplini condițiile legale.

4.8.1.4. Locul citării

Înmânarea citației și a tuturor actelor de procedură se face la domiciliul sau reședința celui citat, sau oriunde când cel citat primește citația, astfel cum prevede art. 90 C.proc.civ.

Înmânarea citațiilor și a tuturor actelor de procedură, în cazurile prevăzute de art. 87 pct. 1, 2, 3, 5 și 7, precum și în cele prevăzute de art. 90 alin. (3), (4), (5) și (6), sau atunci când actul urmează a fi înmănat unui avocat sau notar public, se poate face funcționarului sau persoanei însărcinate cu primirea corespondenței care și-a arătat clar numele și prenumele,

calitatea, și a semnat dovada (art. 91 C.proc.civ.). Nu este necesară aplicarea ștampilei.

Citația și celelalte acte de procedură se înmânează personal celui citat, care va semna dovada de primire (art. 92 C.proc.civ.).

Dacă cel citat este găsit la domiciliu, dar refuză să primească citația, sau nu vrea sau nu poate să semneze dovada de primire, agentul îi va lăsa citația sau, în cazul refuzului de primire, o va afișa pe ușa locuinței, încheind proces-verbal. Dacă există mențiunea că s-a comunicat actul *prin afișare*, dar *nu se arată la ce adresă s-a făcut afișarea*, și nici *motivele* pentru care s-a procedat în acest mod, comunicarea este lovită de nulitate.

Dacă cel citat nu este găsit la domiciliu, agentul va înmâna citația unei persoane din familie, sau, în lipsa acesteia, oricărei alte persoane care locuiește cu cel citat, cu excepția persoanelor sub 14 ani sau a persoanelor lipsite de judecată. Persoana care primește citația va semna dovada de primire. Dacă aceste persoane nu vor sau nu pot să semneze, agentul le lasă citația și încheie proces-verbal.

Dacă persoanele respective nu vor să primească citația sau agentul nu găsește pe nimeni la domiciliul celui citat, va afișa citația pe ușa celui citat și încheie proces-verbal. Simpla mențiune, făcută în procesul-verbal, că s-a afișat citația pe ușa locuinței, *fără a se arăta și apartamentul*, face ca, în cazul imobilelor cu mai multe etaje și apartamente, procedura de citare să fie considerată nulă, deoarece nu se poate verifica dacă afișarea s-a făcut pe ușa locuinței proprii celui citat.

Dacă cel citat locuiește la hotel, sau într-o clădire cu mai multe apartamente și nu este indicat numărul camerei sau apartamentului, agentul va înmâna citația administratorului sau portarului, sau celui care în mod obișnuit îl înlocuiește, sau dacă aceștia refuză să o primească, va afișa citația pe ușa principală a clădirii și va încheia proces-verbal.

În cazul *persoanelor juridice*, procedura de citare, și nici comunicarea altor acte de procedură nu este posibilă prin afișare, cu excepția cazurilor în care se refuză primirea sau dacă se constată lipsa oricăror persoane la sediul acestora (art. 92¹ C.proc.civ.).

Proba îndeplinirii procedurii de citare se face numai cu dovada de primire sau procesul-verbal, nefiind posibile alte probe. Dovezile de înmânare trebuie să existe la dosar.

În ceea ce privește *procedura de citare a părților cu domiciliul sau sediul în străinătate*, trebuie respectate prevederile Legii nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială

precum și ale Ordinului ministrului justiției nr. 2888/C/2003, pentru aprobarea metodologiei de aplicare a legii.

Astfel, conținutul și forma cererii sunt stabilite de art. 6 din această lege, care prevede cuprinsul cererii de asistență judiciară internațională referitoare la comunicarea de acte:

a) denumirea autorității judiciare de la care emană actul ce urmează a fi transmis;

b) numele și calitatea părților;

c) natura actului de transmis;

d) adresa destinatarului;

e) indicarea tuturor documentelor-anexă la actul ce se transmite;

f) indicarea termenului fixat de autoritatea judiciară.

Cererea va fi însoțită de actul care urmează a fi comunicat, în dublu exemplar.

La cerere se va anexa și formularul de dovadă a comunicării, care va cuprinde următoarele mențiuni:

a) denumirea autorității judiciare solicitante;

b) actele transmise în vederea comunicării;

c) numele și domiciliul destinatarului;

d) denumirea autorității judiciare solicitate;

e) numele și calitatea persoanei care a primit actele (destinatar, soț, rudă – pentru persoanele fizice, sau funcția – pentru persoanele juridice);

f) semnătura destinatarului (cu aplicarea ștampilei, pentru persoanele juridice);

g) data comunicării actelor;

h) motivele necomunicării (refuzul destinatarului, adresa schimbată etc.);

i) semnătura agentului de procedură și ștampila autorității judiciare solicitate.

În ceea ce privește *traducerea cererii și a documentelor-anexă*, art. 7 prevede că „Dacă prin convenții internaționale nu se prevede altfel, cererea și documentele-anexă vor fi traduse în limba statului solicitat, astfel:

a) cererea de asistență judiciară internațională – prin grija Ministerului Justiției;

b) documentele-anexă – prin grija autorităților judiciare române și pe cheltuiala părților interesate, în afară de cazurile în care părțile sunt scutite de plata cheltuielilor judiciare;

c) formularul de dovadă a comunicării va avea titlul și mențiunile tipărite în limbile franceză, engleză și germană, prin grija Ministerului Justiției”.

Articolul 8 din Legea nr. 189/2003 stabilește că „(1) Dovada comunicării de acte în străinătate se face astfel:

a) la comunicarea prin poștă, direct destinatarului actului – cu dovada de primire a scrisorii recomandate ce conține citația și documentele-anexă;

b) la comunicarea prin intermediul autorității centrale competente a statului solicitat ori al misiunii diplomatice sau consulare a României din statul solicitat – cu formularul prevăzut la art. 6 alin. (3);

(2) În cazul în care destinatarul refuză primirea actelor sau nu locuiește la adresa indicată de reclamant, autoritatea judiciară română va proceda conform normelor relevante din dreptul comun. Citarea prin publicitate se face cu cel puțin 40 de zile înaintea termenului de judecată; în cazuri urgente, acest termen poate fi redus la 20 de zile”.

La data de 1 aprilie 2004 a intrat în vigoare Convenția privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, încheiată la Haga la 15 noiembrie 1965, la care România a aderat prin *Legea nr. 124/2003*.

În acest sens, în vederea îndeplinirii procedurii de citare în străinătate se vor utiliza formularele privind cererea în vederea notificării și comunicării în străinătate a unui act judiciar sau extrajudiciar și dovada de înmănare transmise la instanțe de Ministerul Justiției, Direcția relații internaționale și drepturile omului, ținându-se seama și de lista statelor-părți la Convenția de la Haga, care, de asemenea, a fost transmisă instanțelor.

4.8.2. Termenul în cunoștință

Regulile privind termenul în cunoștință sunt prevăzute în art. 153 C.proc.civ., astfel:

- partea care a depus cererea personal sau prin mandatar, și care a luat cunoștință de termenul fixat de președinte sau de judecătorul de serviciu nu va mai fi citată;

- partea care a fost prezentă la înfățișare, personal sau prin reprezentant, nu va mai fi citată, fiind presupusă cunoașterea termenelor următoare.

Această regulă nu se aplică în următoarele situații:

- dacă se redeschide judecata după ce a fost suspendată;
- în cazul fixării unui termen pentru chemarea la interogatoriu;
- când cauza se repune pe rol;
- în cazul militarilor în termen și al deținuților, care vor fi întotdeauna citați.

Preschimbarea termenului luat în cunoștință sau pentru care au fost trimise citațiile se poate face numai pentru motive temeinice și *cu citarea părților*, în termen scurt, în *camera de consiliu*. Preschimbarea termenului se face de către completul de judecată, dacă procesul a început, iar dacă nu a avut loc nicio ședință de judecată, cererea va fi soluționată de către președintele instanței, vicepreședintele, președintele de secție, sau judecătorul care îl înlocuiește.

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei, în cazul unei proceduri viciate cu pârâțul:

JUDECĂTORIA
TRIBUNALUL
DOSAR NR. ____/____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

Pe rol soluționarea cauzei civile având ca obiect acțiunea formulată de reclamantul _____ în contradictoriu cu pârâțul _____ având ca obiect pretenții.

La apelul nominal făcut în ședință publică, se prezintă reclamantul, lipsind pârâțul.

Procedura de citare nu este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care reclamantul învederează instanței viciul de procedură cu pârâțul, întrucât la dosar s-a restituit dovada de îndeplinire a procedurii de citare cu mențiunea „Destinatar necunoscut la adresa _____”, și arată că în urma demersurilor efectuate, a aflat noul domiciliu al pârâțului, solicitând citarea pârâțului la adresa din _____.

INSTANȚA

Constatând că procedura de citare a pârâțului este viciată, întrucât dovada de îndeplinire a procedurii de citare a fost restituită instanței cu mențiunea „Destinatar necunoscut la adresa _____”,

Văzând prevederile art. 107 C.proc.civ., instanța va amâna judecarea cauzei, pentru îndeplinirea procedurii de citare a pârâtului, care urmează a fi citat la domiciliul indicat de către reclamant.

DISPUNE:

Amână judecarea cauzei la _____, pentru când se va cita pârâtul la domiciliul indicat, _____.

Reclamantul cunoaște termenul.

Pronunțată în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamantul _____

Se citează pârâtul _____, domiciliat în _____.

*

În cazul în care prin acțiune se indică faptul că pârâtul nu are domiciliul cunoscut, iar procedura de citare pentru primul termen se îndeplinește prin afișare, instanța poate aprecia că se impune și publicarea citației într-un ziar, și va acorda un termen în acest sens, precizând în încheiere și temeiul legal:

*

Exemplu de încheiere de amânare a judecării cauzei în vederea îndeplinirii procedurii de citare a pârâtului prin publicitate:

JUDECĂTORIA

TRIBUNALUL

DOSAR NR. ____/____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

Pe rol fiind soluționarea cauzei civile având ca obiect acțiunea formulată de reclamantul _____ domiciliat _____ în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat _____ având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în ședință publică, se prezintă reclamantul, asistat de av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care instanța constată că procedura de citare a pârâtului a fost îndeplinită prin afișare la ușa instanței, potrivit prevederilor art. 95 alin. (2) C. proc. civ.

INSTANȚA

Având în vedere obiectul acțiunii, respectiv partajarea unui imobil, văzând și dispozițiile art. 95 alin. (2) și (3) C.proc.civ., apreciază necesară publicarea citației într-un ziar, motiv pentru care,

DISPUNE

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când se va cita pârâtul prin afișare la ușa instanței, și prin publicarea citației în ziar.

Reclamantul va depune dovada publicării citației în ziar.

Reclamantul cunoaște termenul.

Pronunțată în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

4.9. Încheierile de ședință

A. Conținutul încheierii de ședință

Codul de procedură civilă nu reglementează expres cuprinsul încheierii. Aceasta constituie însă „în mic o hotărâre”, având ca atare aceleași părți componente ca și hotărârea: practica, considerentele și dispozitivul.

Față de prevederile art. 261 C.proc.civ. se poate determina cuprinsul încheierii:

- arătarea instanței care a pronunțat-o și numele judecătorilor care au luat parte la judecată;

- numele, domiciliul, sau reședința, ori, după caz, denumirea și sediul părților, calitatea în care s-au judecat, numele mandatarilor sau reprezentanților legali și al avocaților;

- obiectul cererii și susținerile în prescurtare ale părților, cu arătarea dovezilor;

- arătarea concluziilor procurorului;
- motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței, precum și cele pentru care s-au înlăturat cererile părților;
- dispozitivul;
- calea de atac și termenul în care se poate exercita;
- arătarea că pronunțarea s-a făcut în ședință publică, precum și semnăturile judecătorilor și grefierului.

În *practica* încheierii se menționează:

- obiectul cauzei și părțile;
 - părțile prezente, reprezentanții acestora, părțile lipsă, alți participanți – martori, experți, interpreți;
 - mențiunea cu privire la îndeplinirea procedurii de citare;
 - mențiunea că s-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință – referat care trebuie să cuprindă, pe scurt, obiectul pricinii și stadiul în care se află judecata acesteia, se comunică modul în care s-a îndeplinit procedura de citare a persoanelor chemate la proces, și dacă s-au îndeplinit celelalte măsuri dispuse de instanță la termenele anterioare [art. 104 alin. (10) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești];
 - actele depuse la dosar prin serviciul registratură;
 - cererile și susținerile părților, excepțiile invocate.
- În *considerente* se arată motivarea instanței referitoare la admiterea sau respingerea cererilor sau excepțiilor invocate de părți, precum și motivul pentru care se iau anumite măsuri.

Dispozitivul va cuprinde:

- dispoziția de admitere sau respingere a cererilor sau excepțiilor invocate de părți;
- măsurile dispuse;
- termenul la care se amână judecata;
- mențiunea privind părțile care urmează a fi citate sau care au termenul în cunoștință.

De exemplu, asupra probelor propuse de părți, instanța se pronunță printr-o încheiere motivată, atât în caz de admitere cât și în caz de respingere. Încheierea prin care se încuviințează probele va arăta *faptele* ce vor trebui dovedite, și *mijloacele de dovadă încuviințate* pentru dovedirea lor [art. 168 alin. (1) C.proc.civ.].

Încheierea de încuviințare a probelor este o încheiere preparatorie, care nu leagă instanța, deci aceasta poate reveni asupra probei încuviințate, cu obligația de a arăta de ce administrarea probei a devenit inutilă.

B. Termenul de întocmire a încheierii

Încheierea de ședință se întocmește de către grefier pe baza notelor luate în cursul ședinței, în termen de 2 zile de la terminarea ședinței [art. 107 alin. (1) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești]. Se întocmește câte o încheiere pentru fiecare termen de judecată, cu excepția situației când în ședința în care au avut loc dezbaterile se pronunță și hotărârea, deoarece aceasta va cuprinde și ceea ce s-a petrecut la acel termen.

C. Încheierea de amânare a pronunțării

Dacă pronunțarea nu s-a făcut la termenul la care a avut loc judecata, grefierul de ședință întocmește o încheiere de amânare a pronunțării pentru acel termen, care este o încheiere de dezbateri, ține loc de parte introductivă a hotărârii și face corp comun cu hotărârea. „Mersul dezbaterilor și concluziile părților au fost consemnate în încheierea de ședință din termenul din 18.6.2002, care face parte integrantă din prezenta sentință, și când instanța, având nevoie de timp pentru a delibera și pentru a da posibilitate părților să depună concluzii scrise, a amânat pronunțarea.”

Lipsa acestei încheieri, sau nesemnarea ei de către toți judecătorii sau de către grefier atrage *nulitatea hotărârii*, deoarece face imposibilă exercitarea controlului judiciar cu privire la compunerea instanței, dacă procedura de citare a fost legal îndeplinită, dacă părțile au fost prezente personal sau prin reprezentant etc.

Și încheierea de amânare a pronunțării se întocmește de grefier în termen de 2 zile lucrătoare de la terminarea ședinței.

*

Exemplu de încheiere de amânare a pronunțării:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

Pe rol fiind soluționarea cauzei civile având ca obiect revendicare, formulată de reclamantul _____ domiciliat _____ împotriva pârâtului _____ domiciliat _____.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamantul, asistat de av. ____ din Baroul de avocați ____, reprezentantul pârâtului av. ____ din Baroul de avocați ____, și martorul ____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Se audiază sub prestare de jurământ martorul prezent, declarația acestuia fiind consemnată și atașată la dosar.

Nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanța constată cauza în stare de judecată și acordă cuvântul pe fond părților.

Avocatul reclamantului solicită admiterea acțiunii, menționând că reclamantul este titularul dreptului de proprietate pentru imobilul în litigiu, în baza contractului de vânzare-cumpărare depus la dosar.

Avocatul pârâtului solicită respingerea acțiunii, precum și obligarea reclamantului la plata cheltuielilor de judecată.

INSTANȚA

Pentru a da posibilitate părților să depună concluzii scrise, în baza dispozițiilor art. 146 C.proc.civ.,

Văzând prevederile art. 260 C.proc.civ.,

DISPUNE

Amână pronunțarea la data de ____

Pronunțată în ședință publică, azi, ____

Președinte

Grefier

*

După închiderea dezbaterilor, dacă instanța găsește necesare noi lămuriri, cauza poate fi *repusă pe rol*:

*

Exemplu de încheiere prin care se repune pe rol cauza:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA ____
DOSAR NR. ____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din ____

Președinte: ____

Grefier: ____

S-a luat în examinare plângerea formulată de petentul ____ domiciliat ____ împotriva procesului-verbal de contravenție nr. ____ din data de __, încheiat de ____.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentanta organului de constatare a contravenției ____, consilier juridic ____, lipsind petentul.

Ministerul Public este reprezentat de procurorul ____, din Parchetul de pe lângă Judecătoria ____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care, nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanța constată cauza în stare de judecată și acordă cuvântul pe fond.

Reprezentanta intimății solicită respingerea plângerii.

Reprezentanta Ministerului Public solicită admiterea plângerii și anularea procesului-verbal de contravenție, întrucât nu este semnat de organul constator.

INSTANȚA

În deliberare, constată că pe procesul-verbal de contravenție depus la dosar se menționează că petentul locuiește fără forme legale în ____, iar pe parcursul procesului, acesta a fost citat doar la domiciliul din ____, procedura de citare fiind îndeplinită prin afișare, la acest din urmă domiciliu,

Consideră necesar a se cita petentul și la adresa unde locuiește fără forme legale, motiv pentru care, în temeiul art. 85 și art. 90 alin. (1) C.proc.civ.,

Văzând și prevederile art. 151 C.proc.civ.,

DISPUNE

Repune cauza pe rol și fixează termen la data de _____, pentru când se va cita petentul, atât de la domiciliul din _____, cât și la adresa unde locuiește fără forme legale, _____.

Președinte

Grefier

Red. ____

Data ____

Se citează petentul _____, la următoarele adrese:

1. _____.

2. _____.

Se citează organul constatator _____.

*

D. Încheieri preparatorii – încheieri interlocutorii

Încheierile premergătoare (care preced hotărârea) vor fi date cu același număr de voturi ca și hotărârile; orice dispoziție luată de instanță prin încheiere va fi motivată.

Încheierile interlocutorii, spre deosebire de încheierile preparatorii, leagă instanța, aceasta neputând reveni asupra ceea ce a decis. Soluțiile cuprinse în aceste încheieri lasă să se întrevadă rezultatul procesului sau rezolvă parțial un aspect al procesului. Exemple: încheierea de admitere în principiu a intervenției voluntare, încheierea prin care instanța a respins excepția de necompetență, prin care s-a pronunțat asupra excepției de prescripție, a puterii de lucru judecat, încheierea de admitere în principiu în procesele de partaj.

E. Căile de atac care pot fi exercitate împotriva încheierilor de ședință

Încheierile premergătoare pot fi atacate cu apel numai odată cu fondul (art. 282 C.proc.civ.).

Excepție fac încheierile prin care s-a întrerupt cursul judecării, care pot fi atacate separat.

De asemenea, există încheieri premergătoare care nu pot fi niciodată atacate, legea prevăzând expres această soluție și anume: încheierea prin care s-a încuviințat sau respins abținerea, aceea prin care s-a încuviințat recuzarea.

Asupra *suspendării judecării procesului*, instanța se pronunță prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs în mod separat. În acest caz, recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului (art. 244¹ C.proc.civ.).

Renunțarea la judecată se constată prin încheiere dată fără drept de apel [art. 246 alin. (2) C.proc.civ.]. Calea de atac împotriva acestei încheieri este recursul, în termen de 15 zile de la comunicare.

În cadrul contestației la executare, se poate *suspenda executarea silită* prin încheiere, care poate fi atacată separat, cu recurs în 15 zile de la comunicare [art. 403 alin. (3) C.proc.civ.].

Încheierea de *admitere în principiu în cazul procesului de partaj* poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs, odată cu fondul, fiind supusă aceluiași cai de atac ca și hotărârea dată asupra fondului procesului (art. 673⁸ C.proc.civ.).

În cazul *sechestrului asigurator*, cererea se soluționează în camera de consiliu, fără citarea părților, prin încheiere executorie, care poate fi atacată cu recurs în 5 zile de la comunicare. Dacă nu s-a depus cauțiunea în termenul fixat de instanță, aceasta va duce la desființarea de drept a sechestrului, care se constată prin încheiere irevocabilă, fără citarea părților. Dispozițiile sunt aplicabile și în cazul popririi.

În cazul cererii pentru încuviințarea *sechestrului judiciar*, instanța se pronunță prin încheiere supusă recursului în termen de 5 zile de la pronunțare.

În cazul *procedurilor necontencioase* (cereri pentru autorizații judecătorești, pentru luarea măsurilor legale de supraveghere, de ocrotire) se dă o încheiere, executorie, supusă recursului în 15 zile de la pronunțare pentru cei care au fost de față și de la comunicare, pentru cei care au lipsit [art. 336 alin. (2) C.proc.civ.].

Procedura necontencioasă se aplică și la soluționarea cererilor date în competența președintelui instanței pentru luarea unor măsuri cu caracter necontencios.

Recursul împotriva încheierii date de președintele judecătorei se judecă la tribunal, iar recursul împotriva încheierii date de președintele tribunalului sau curții de apel se judecă de un complet al instanței respective [art. 339 alin. (1) și (3) C.proc.civ.].

Reamintim dispozițiile art. 114 alin. (1) C.proc.civ. care dau *președintelui sau judecătorului care îl înlocuiește* căderea de a verifica, la primirea cererii de chemare în judecată, dacă aceasta întrunește cerințele art. 112-113 C.proc.civ.

În cazul cererilor incomplete se dă reclamantului un termen scurt, arătându-se lipsurile și că are obligația de a le înlătura până la împlinirea acestuia, sub sancțiunea suspendării judecării.

Dacă la termenul scurt se constată că lipsurile cererii nu au fost remediate se pronunță suspendarea judecării prin încheiere. Termenul de recurs este de 15 zile și curge de la pronunțare pentru reclamantul prezent și de la comunicare pentru cel în lipsă [art. 339 alin. (1) și 336 C.proc.civ.]

Recursul împotriva încheierilor date de președintele tribunalului, respectiv al curții de apel, *sau de judecătorul care îi înlocuiește se judecă* de un complet din 3 judecători ai instanței respective.

*

Exemplu de încheiere de suspendare a judecării cererii pentru lipsuri neînlăturate la termenul scurt acordat reclamantului:

ROMÂNIA
TRIBUNALUL _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

Pe rol fiind cererea formulată de reclamantul _____, domiciliat în _____ la termenul scurt fixat în condițiile art. 114 alin. (2) C.proc.civ.

La apelul nominal se prezintă reclamantul.

Procedura completă, pârâtul nefiind citat.

S-a făcut referatul cauzei arătându-se că, deși reclamantul a fost îndatorat să precizeze valoarea și locul situării imobilului pretins prin cererea de chemare în judecată, cu indicarea județului, localității, străzii, numărului și al numărului cărții funciare și numărului topografic, și să anexeze copii ale cărții funciare, nu a adus la îndeplinire obligațiile.

Reclamantul declară că nu este cazul să completeze cerea cu cele menționate deoarece pârâtul cunoaște la care imobil se referă.

Instanța pune în discuție suspendarea judecării cererii incomplete în condițiile art. 114 alin. (4) C.proc.civ.

Reclamantul se opune suspendării și solicită amânarea cauzei și citarea pârâtului.

TRIBUNALUL

Constată că la înregistrarea cererii de chemare în judecată formulată de reclamantul _____ împotriva pârâtului, pentru acțiune în revendicare, cu privire la imobilul moștenit de reclamant, s-a acordat acestuia un termen scurt pentru a completa cererea cu datele de individualizare ale imobilului, astfel cum prevede art. 112 alin. (1) pct. 3 C.proc.civ.

Reclamantul nu a completat cererea de chemare în judecată astfel că aceasta nu întrunește condițiile prevăzute de lege pentru fixarea termenului de judecată la care să fie citat pârâtul, conform art. 114¹ alin. (1) C.proc.civ., astfel că sunt aplicabile dispozițiile art. 114 alin. (4) C.proc.civ.

DISPUNE

Suspendă judecarea cererii reclamantului _____ domiciliat în _____ pentru revendicarea unui imobil.

Cu drept de recurs în 15 zile de la pronunțare.

Pronunțată în ședința publică din _____

Președinte,

Grefier,

Notă

Recursul împotriva încheierii date de președintele judecătoriei se judecă de tribunal, iar recursul împotriva încheierii date de președintele tribunalului sau curții de apel se judecă de un complet al instanței respective, conform art. 339 alin. (3) C.proc.civ.

F. Obligațiile grefierului după redactarea încheierilor

Articolul 107 din Regulament prevede că încheierile de amânare a judecării cauzelor, conceptele de citare pentru termenul următor, adresele și celelalte lucrări dispuse de instanță, precum și încheierile de amânare a pronunțării se întocmesc de grefier în 2 zile lucrătoare de la terminarea ședinței, iar partea introductivă a hotărârilor în 3 zile.

Conform art. 108 din Regulament, judecătorii sunt obligați să verifice efectuarea în termen a încheierilor și a celorlalte lucrări întocmite de

grefierul de ședință, restituindu-le pe cele necorespunzătoare, atunci când este cazul, cu îndrumările necesare pentru refacerea lor.

După redactarea și semnarea încheierilor, grefierii de ședință predau dosarele amânate arhivarului registrator, care semnează de primirea lor pe listele de ședință – exemplarul grefierului respectiv.

Citațiile și mandatele de aducere se întocmesc în ordinea urgenței, cel mai târziu a doua zi după întocmirea conceptelor de citare. Notele telefonice de citare se transmit de îndată, făcându-se mențiunea datei, orei și persoanei care le-a primit, după care se depun la dosar.

§5. Termenele procedurale

5.1. Noțiune

Termenul procedural este intervalul de timp înăuntrul căruia trebuie îndeplinit un act de procedură sau înăuntrul căruia este interzisă îndeplinirea unui act de procedură.

5.2. Clasificarea termenelor procedurale

1. După *caracterul lor* acestea sunt:

- *imperative*, și anume acelea înăuntrul cărora trebuie îndeplinit un act de procedură;
- *prohibitive*, înăuntrul cărora legea interzice îndeplinirea unui act de procedură.

2. După *modul în care sunt stabilite* termenele sunt:

- *legale*, atunci când sunt stabilite prin lege;
- *judecătorești*, atunci când sunt stabilite de instanță;
- *convenționale*, când sunt stabilite de părți (cele stabilite în arbitraj).

3. După *sanctiunea* care intervine în caz de nerespectare termenele sunt:

- *absolute*, respectiv obligatorii pentru părți și instanță, de respectarea lor depinzând validitatea actului procedural, în caz contrar intervenind decăderea sau nulitatea;

- *relative*, care nu afectează valabilitatea actului procedural dar pot atrage sancțiuni de ordin pecuniar sau disciplinar.

4. După *durata lor* termenele sunt stabilite *pe ore, zile, săptămâni, luni, ani*.

5.3. Durata și calculul termenelor procedurale

Durata termenelor procedurale presupune stabilirea punctului de plecare al termenului și al punctului de împlinire.

De regulă, termenele încep să curgă *de la data comunicării* actului de procedură [art. 102 alin. (1) C.proc.civ.]; data comunicării rezultă din procesul-verbal întocmit de agentul procedural.

Există situații când termenele încep să curgă de la alte momente decât comunicarea actului de procedură, de exemplu, de la pronunțarea hotărârii.

Punctul de împlinire este acela în care termenul își realizează efectul, încetând posibilitatea de a mai exercita dreptul în vederea căruia termenul a fost acordat, sau născându-se dreptul de a îndeplini anumite acte de procedură.

Articolul 101 C.proc.civ. stabilește modul de calcul al termenelor.

Termenele se înțeleg „pe zile libere” neintrând în calcul nici ziua când începe termenul și nici cea în care se sfârșește.

Astfel, termenele stabilite pe ore încep să curgă de la miezul nopții zilei următoare.

Termenele stabilite pe săptămâni, luni, ani se sfârșesc în ziua corespunzătoare săptămânii, lunii, anului de plecare.

Termenele care încep la 29, 30 sau 31 ale lunii și care se împlinesc într-o lună care nu are o asemenea zi, se socotesc împlinite în ultima zi a lunii corespunzătoare.

Termenul care se sfârșește într-o zi de sărbătoare legală sau când serviciul este suspendat se prelungește până la sfârșitul primei zile lucrătoare ce urmează.

Întreruperea și suspendarea termenelor de procedură sunt cauze legale de modificare a cursului termenului.

Întreruperea are ca efect înlăturarea perioadei consumate înainte de ivirea cauzei de întrerupere, iar după încetarea cauzei de întrerupere urmează să curgă un nou termen cu aceeași durată echivalentă cu a termenului inițial [art. 103 alin. (1) C.proc.civ., art. 285 alin. (1) C.proc.civ.].

Suspendarea termenului de procedură presupune oprirea curgerii acestuia pe durata existenței unor situații limitativ prevăzute de lege, la sfârșitul cărora termenul își reia cursul. Ca urmare, în calculul termenului se socotesc două perioade, cea scursă până la ivirea motivului de suspendare și cea care urmează încetării acestuia. În acest sens, de exemplu, art. 250 C.proc.civ. se referă la suspendarea cursului perimării pe toată durata suspendării judecății pronunțată de instanță pentru temeiurile prevăzute de art. 244 C.proc.civ.

5.4. Sancțiunile aplicabile în caz de nerespectare a termenelor procedurale

I. Decăderea

Decăderea este o sancțiune procedurală care constă în pierderea dreptului privitor la declararea unei căi de atac sau la îndeplinirea unui alt act de procedură ce nu a fost exercitat în termenul prevăzut de lege.

Astfel, art. 103 C.proc.civ. dispune că neexercitarea oricărei căi de atac și neîndeplinirea oricărui alt act de procedură în termenul legal atrage decăderea, afară de cazul când legea dispune altfel sau când partea dovedește că a fost împiedicată printr-o împrejurare mai presus de voința ei.

De exemplu, art. 170 C.proc.civ. dispune că, atunci când s-a încuviințat o cercetare locală, expertiză sau dovadă cu martori, partea care a propus-o este obligată ca, în termen de 5 zile de la încuviințare, să depună suma statornicită de instanță pentru cheltuielile aferente. Pentru nerespectarea acestei obligații, art. 170 alin. (3) C.proc.civ. a instituit sancțiunea decăderii.

Alteori aplicabilitatea sancțiunii decăderii rezultă din reglementarea legală, de exemplu când se referă la o cerere care trebuie făcută înainte de începerea oricărei dezbateri.

Intervine numai în caz de nerespectare a termenelor legale imperative, nu și în cazul termenelor judecătorești (caz în care judecătorul are posibilitatea să nu mai acorde un nou termen pentru îndeplinirea actului).

Decăderea lipsește actul de procedură de efecte în ce privește funcția sa procedurală. Dacă actul cuprinde manifestări de voință, declarații sau constatări de fapt, acestea își vor produce efectele. Astfel, cererea de apel respinsă ca tardivă poate constitui o mărturisire extrajudiciară.

II. Perimarea

Este sancțiunea care intervine în cazul nerespectării cerinței de a exista continuitate între actele procedurale.

Articolul 248 C.proc.civ. prevede că orice cerere de chemare în judecată, contestație, apel, recurs, revizuire și orice altă cerere de reformare sau de revocare se perimă de drept, chiar împotriva incapabililor, dacă a rămas în *nelucrare din vina părții timp de un an*.

În materie *comercială* termenul de perimare este de *șase luni*.

Partea nu se socotește în vină, când actul de procedură urma să fie îndeplinit din oficiu.

Termenul perimării nu curge cât timp, fără vina părții, cererea n-a ajuns încă la instanța competentă să o judece sau nu se poate fixa termen de judecată.

Cursul perimării este suspendat cât timp dăinuiește suspendarea judecării, pronunțată de instanță în cazurile prevăzute de art. 244 C.proc. civ., precum și în alte cazuri stabilite de lege, dacă suspendarea nu este cauzată de lipsa de stăruință a părților în judecată (art. 250 C.proc.civ.).

III. Prescripția

Prescripția este o sancțiune de drept material, prin care se pierde dreptul la acțiune neexercitat în cadrul termenului de prescripție. Termenul de prescripție nu se confundă cu termenul procedural imperativ, a cărui nerespectare se sancționează cu decăderea, instituție a dreptului procesual civil.

IV. Sancțiuni disciplinare

Pentru nerespectarea formelor procedurale, de regulă a termenelor relative, pot fi aplicate sancțiuni disciplinare judecătorului sau personalului auxiliar de specialitate. Pentru aceștia din urmă, sancțiunile aplicabile sunt cele prevăzute în Legea nr. 567/2004 privind statutul personalului auxiliar al instanțelor judecătorești și al parchetelor.

V. Sancțiuni pecuniare

Pot privi părțile sau alți participanți la procesul civil.

Părților li se pot aplica amenzi judiciare pentru exercitarea abuzivă a drepturilor procedurale, în temeiul art. 108¹ pct. 1 lit. a) – e) C.proc.civ.

În afară de amenda judiciară, partea poate fi obligată și la despăgubiri pentru pagubele cauzate prin amânare.

Amenda poate fi aplicată și altor participanți la proces, prin încheiere, în temeiul art. 108¹ pct. 2 lit. a) – g), astfel:

Litera a): *martorului* care deși legal citat nu se prezintă sau refuză să depună mărturie fără motiv întemeiat, în afară de cazul când este minor;

Litera b): *avocatului* sau reprezentantului părții, dacă nu se prezintă sau nu respectă îndatoririle stabilite de lege sau de instanță, dacă în acest mod s-a cauzat amânarea judecării procesului;

Litera c): *expertului* care refuză, fără motiv întemeiat, să efectueze expertiza, ori celui care nu depune raportul de expertiză în termenul acordat, sau refuză să dea lămuririle cerute;

Litera d): neluarea de către conducătorul unității în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia sau pentru efectuarea la timp a expertizei precum și împiedicarea de către orice persoană a efectuării expertizei în condițiile legii.

Litera e): celui care deține și nu prezintă un înscris sau un bun la termenul fixat de instanță;

Litera f): oricărei autorități sau persoane care nu comunică, în termenul fixat de instanță, datele care rezultă din actele și evidențele ei;

Litera g): celui însărcinat cu îndeplinirea actelor de procedură (agentul procedural) care cauzează amânarea judecării sau executării silite.

Litera h) împiedicarea în orice mod a exercitării, în legătură cu procesul, a atribuțiilor ce revin judecătorilor, experților desemnați de instanță în condițiile legii, agenților procedurali, precum și altor salariați ai instanțelor;

Litera i) nerespectarea de către executorul judecătoresc a obligației de a depune la dosarul instanței actele de executare, potrivit dispozițiilor art. 373¹ alin. (3) C.proc.civ.

Amenda și despăgubirea se stabilesc prin *încheiere executorie*, care se comunică celui obligat, dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia.

În termen de 15 zile de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii, cel obligat poate face *cerere de reexaminare*, solicitând să se revină asupra amenzii sau despăgubirii. Cererea se soluționează prin *încheiere irevocabilă, în camera de consiliu*.

*

Exemplu de încheiere prin care se amendează un martor:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, împotriva pârâtului _____ domiciliat în _____, având ca obiect rezilierea contractului de închiriere.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentanta reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, pârâtul, și martorii _____ și _____, lipsind martorul _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care se ia interogatoriu pârâtului, citindu-i-se întrebările formulate de reprezentanta

reclamantei, răspunsurile acestuia fiind consemnate pe filă separată și atașate la dosar.

Se audiază martorii sub prestare de jurământ, declarațiile acestora fiind consemnate și atașate la dosar.

Reprezentanta reclamantei solicită amânarea cauzei pentru a se audia și martorul care lipsește la acest termen de judecată.

INSTANȚA

Considerând necesar a se cita martorul lipsă în vederea audierii acestuia, întrucât martorul nu s-a prezentat la acest termen de judecată, deși a fost legal citat, văzând dispozițiile art. 108¹ pct. 2 lit. a) C.proc.civ., va aplica o amendă în cuantum de ____ martorului ____,

DISPUNE

Amendează pe martorul ____ domiciliat, în ____ având Cod numeric personal ____, cu suma de ____ lei.

Executorie în condițiile art. 108⁴ C.proc.civ., și cu drept de reexaminare pentru martorul ____, în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii către acest martor.

Amână judecarea cauzei la data de ____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședința publică din ____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta ____ prin avocat ____ din Baroul de avocați ____,

TC pârâtul ____

Încheierea se comunică martorului ____ domiciliat în ____.

Se emite adresă de debitare pentru amenda aplicată martorului ____.

Notă:

Codul numeric personal al persoanelor fizice se obține de la Serviciul Public Comunitar de Evidență a Persoanelor (O.U.G. nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români).

Model de scrisoare de debitare cu adresă de confirmare :

ROMANIA
JUDECATORIA ____
CU SEDIUL ____
Dosar nr. ____
Din ____

Domnului Director

al Direcției Generale a Finanțelor Publice a Județului ____

Conform art. 137 din O.G. nr. 92/2003, vă comunicăm dispozitivul încheierii de ședință dată la ____ în dosar nr. ____ al Judecătoriei ____, care constituie titlul de creanță pentru suma de ____ lei reprezentând amendă judiciară aplicată în temeiul art. 108 alin. (1) lit. c) C.proc.civ. la care a fost obligat debitorul ____ CNP ____, cu domiciliul ____, pentru refuzul de a se prezenta în instanță în calitate de martor. Suma se va achita în contul ____ deschis la Trezoreria ____, beneficiar Tribunalul ____.

Primirea prezentei va fi confirmată completând partea de jos a imprima-tului, care va fi trimis de îndată la adresa indicată.

Președinte Grefier

- Organ de executare -

Data

PREȘEDINTELUI JUDECĂTORIEI ____
cu sediul ____

Confirmăm primirea scrisorii de debitare nr. ____ / ____ a Judecătoriei ____ prin care ni s-a comunicat dispozitivul încheierii de ședință din data de pronunțată de Judecătoria ____ în dosarul nr. ____ / ____.

Semnătura și ștampila

§6. Excepții de procedură

6.1. Definiție

Excepțiile de procedură sunt mijloace prin care, în cadrul procesului civil, partea interesată, procurorul sau instanța din oficiu invocă, în condițiile prescrise de lege și fără a pune în discuție fondul pretenției deduse judecării, neregularități procedurale sau lipsuri privind exercițiul dreptului la acțiune, urmărind întârzierea sau împiedicarea judecării în fond.

6.2. Excepțiile de procedură și apărările de fond

Apărările de fond sunt mijloacele prin care pârâtul invocă obiecțiuni împotriva fondului pretenției reclamantului, urmărind respingerea acesteia ca neîntemeiată.

Excepțiile nu se confundă cu apărările de fond, întrucât nu pun în discuție fondul pretenției formulate, iar prin invocarea lor se tinde la întârzierea judecării sau la împiedicarea judecării fondului.

6.3. Procedura de soluționare

Articolul 137 C.proc.civ. prevede că instanța se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care fac de prisos, în totul sau în parte, cercetarea în fond a pricinii.

Alineatul (2) al aceluiași articol prevede posibilitatea unirii excepției cu fondul, stabilind că excepțiile nu vor putea fi unite cu fondul decât dacă pentru judecarea lor este nevoie să se administreze *dovezi în legătură cu dezlegarea în fond a pricinii*.

*

Exemplu de încheiere prin care excepția lipsei calității procesuale active este unită cu fondul:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHIEIERE

Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâta _____ domiciliată în _____, având ca obiect revendicare imobiliară.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, și pârâta _____, lipsind reclamanta.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Reprezentantul reclamantei depune la dosar extras de Carte Funciară nr. ____ al localității _____ adevărîța nr. ____ / ____ eliberată de către _____. Un exemplar al acestor înscrisuri se comunică pârâtei, care arată că nu solicită acordarea unui termen pentru studierea lor.

Pârâta depune la dosar întâmpinare, prin care invocă excepția lipsei calității procesuale active a reclamantei. Un exemplar al întâmpinării se comunică reprezentantului reclamantei, care arată că nu solicită amânarea judecării pentru a lua cunoștință de conținutul întâmpinării.

Instanța pune în discuția părților excepția lipsei calității procesuale active a reclamantei, invocată de pârâtă prin întâmpinare.

Pârâta solicită admiterea excepției, deoarece reclamanta nu este proprietara imobilului în litigiu, acesta fiind dobândit de pârâtă, în temeiul unui contract de vânzare-cumpărare încheiat cu numiții _____ și _____.

Reprezentantul reclamantei solicită respingerea excepției, întrucât reclamanta a dobândit proprietatea asupra imobilului prin uzucapiune, exercitând posesia în condițiile legii timp de mai mult de 30 de ani. Solicită audierea martorilor ____ și ____ pentru dovedirea acestei împrejurări.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la excepția lipsei calității procesuale a reclamantei, constată că pârâta contestă calitatea reclamantei de proprietară a

imobilului revendicat, calitate pe care reclamanta tinde să o dovedească prin administrarea unor probe testimoniale, care sunt necesare și pentru soluționarea fondului litigiului.

Având în vedere că pentru soluționarea excepției invocate se impune administrarea aceluiași probe care sunt necesare pentru soluționarea fondului cauzei, instanța constată incidența în cauză a dispozițiilor art. 137 alin. (2) C.proc.civ., care permit unirea excepțiilor procesuale cu fondul cauzei, dacă pentru soluționarea acestora este nevoie să se administreze dovezi în legătură cu dezlegarea în fond a pricinii. Ținând seama de aceste aspecte, instanța va uni cu fondul cauzei excepția lipsei calității procesuale a reclamantei.

DISPUNE

Unește cu fondul excepția lipsei calității procesuale a reclamantei.
Acordă termen la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul și vor propune probe.
Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte _____ Grefier _____

TC reclamanta _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____,
TC pârâtul _____

*

Dacă excepția invocată este întemeiată, instanța o *admite*, pronunțând o *încheiere*, dacă dispune amânarea judecării, sau o *hotărâre* (*sentință sau decizie*), dacă respinge sau anulează cererea, își declină competența.
Dacă excepția este *respinsă*, se pronunță o *încheiere interlocutorie*.
Încheierea de admitere sau de respingere a excepției se atacă *odată cu fondul*.

6.4. Principalele excepții procedurale

6.4.1. Excepția de necompetență

Este mijlocul procesual prin care se invocă necompetența instanței.

Dacă instanța *respinge* excepția de necompetență, declarându-se competentă, pronunță o *încheiere interlocutorie*, care leagă instanța, nemai-putându-se reveni asupra încheierii.

Dacă excepția este *admisă*, instanța este obligată să stabilească instanța competentă sau organul cu activitate jurisdicțională competent și, prin *sentință sau decizie*, își va declina competența.

Calea de atac împotriva hotărârii de declinare a competenței este *recursul în 5 zile de la pronunțare*.

*

Exemplu de practica pentru sentința prin care urmează a se admite excepția necompetenței teritoriale a instanței:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

SENTINȚA CIVILĂ NR. _____

Ședința publică din _____

Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâții _____ și _____ domiciliati în _____, având ca obiect evacuare.

La apelul nominat făcut în ședință publică, se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind părțile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acțiunea este legal timbrată cu suma de 10 lei taxă judiciară de timbru, conform art. 3 lit. b) din Legea nr. 146/1997 și 0,3 lei timbru judiciar, conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei, după care, se constată depusă la dosar, prin serviciul registratură, întâmpinarea formulată de pârâți, prin care aceștia solicită trimiterea dosarului la Judecătoria _____, din care un exemplar i se comunică reprezentantului reclamantei.

Reprezentantul reclamantei depune la dosar extras CF nr. ____ al localității _____ și arată că nu solicită amânarea judecării pentru studierea întâmpinării.

Instanța reține că prin cererea formulată de pârâți, privind trimiterea dosarului la Judecătoria _____, aceștia au înțeles să invoce excepția necompetenței teritoriale a instanței și acordă cuvântul reprezentantului reclamantei, cu privire la această excepție.

Reprezentantul reclamantei arată că lasă la aprecierea instanței soluționarea excepției invocate.

*

6.4.2. Excepția lipsei capacității de exercițiu

Dacă se consideră că o parte este lipsită de capacitate de exercițiu, se invocă excepția lipsei capacității de exercițiu, iar instanța, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ., va acorda un termen pentru împlinirea lipsurilor.

Dacă lipsurile nu se împlinesc, instanța va anula actele de procedură săvârșite de cel lipsit de capacitate de exercițiu.

*

Exemplu de încheiere prin care se amână judecarea cauzei pentru împlinirea lipsurilor privind lipsa capacității de exercițiu a unei părți:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în _____, având ca obiect stabilirea contribuției de întreținere.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamanta și pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care, reclamanta depune la dosar copia certificatului de naștere seria ____ nr. ____ eliberat la data de ____ de către _____, din care un exemplar se comunică pârâtului.

Instanța constată lipsa capacității de exercițiu a reclamantei și pune această împrejurare în discuția părților.

Reclamanta lasă soluția la aprecierea instanței.

Pârâtul solicită citarea în cauză a mamei reclamantei.

INSTANȚA

În deliberare, constată că, astfel cum rezultă din copia certificatului de naștere seria ____ nr. ____ eliberat la data de ____ de către _____, reclamanta are vârsta de 13 ani, iar potrivit art. 11 alin. (1) lit. a) din Decretul nr. 31/1954, persoanele care nu au împlinit vârsta de 14 ani nu au exercițiul drepturilor lor. Astfel, instanța constată că se impune citarea mamei reclamantei, în calitate de reprezentantă legală a acesteia, motiv pentru care, văzând prevederile art. 161 alin. (1) C.proc.civ.,

DISPUNE

Acordă termen pentru judecarea acțiunii la data de _____, pentru când părțile cunosc termenul și se va cita numita _____, mama recla-

mantei, în calitate de reprezentantă legală a acesteia.

Pronunțată în ședință publică azi, _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____.
TC pârâtul _____.

*

6.4.3. Excepția lipsei dovezii calității de reprezentant

În cazul în care se invocă excepția lipsei dovezii calității de reprezentant, instanța, în temeiul art. 161 alin. (1) C.proc.civ., va acorda un termen pentru împlinirea lipsurilor.

Consecința admiterii excepției este anularea actelor de procedură săvârșite de cel care nu și-a justificat calitatea de reprezentant al părții.

6.4.4. Excepția de litispendență

Articolul 163 C.proc.civ. prevede că nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeași cauză, același obiect și de aceeași parte înaintea mai multor instanțe.

Această excepție se va putea ridica de părți sau de judecător în orice stare a pricinii în fața instanțelor de fond.

Dacă excepția este admisă, dosarul se va trimite instanței care a fost mai întâi investită, iar în cazul când pricinile se află în judecata unor instanțe de grade deosebite, la instanța cu grad mai înalt.

6.4.5. Puterea de lucru judecat

Pentru a exista puterea lucrului judecat, trebuie să existe tripla identitate prevăzută de art. 1201 C.civ., de părți, obiect și cauză.

Excepția de putere a lucrului judecat poate fi invocată pe cale de excepție, sau pe calea apelului sau recursului, revizuirii.

6.4.6. Excepția de neconstituționalitate

Prin încheiere, instanța va examina condițiile de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate, prin prisma prevederilor art. 29 alin. (1), (2), (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, și anume, dacă:

- excepția de neconstituționalitate vizează o lege sau o ordonanță în vigoare sau o dispoziție dintr-o lege sau ordonanță, de care depinde soluționarea cauzei;
- obiectul excepției nu se referă la o prevedere legală constatată ca fiind neconstituțională printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale, dintr-o lege sau dintr-o ordonanță.

Competența de soluționare a excepției de neconstituționalitate revine, potrivit art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, Curții Constituționale.

În baza art. 29 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, republicată, prin încheiere, instanța sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate.

Instanța își exprimă opinia asupra excepției de neconstituționalitate invocate, prin încheierea de sesizare a Curții Constituționale.

În baza art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, republicată, instanța suspendă judecarea cauzei până la soluționarea excepției de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională.

*

Exemplu de încheiere prin care se sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării unei excepții de neconstituționalitate:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Sedința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare cererea formulată de creditoarea _____ domiciliată _____, împotriva debitoarelor _____ domiciliat _____ și _____, și terțului poprit _____ cu sediul _____, având ca obiect validarea popririi.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul creditoarei av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind celelalte părți.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care reprezentantul creditoarei solicită suspendarea judecării cauzei și sesizarea Curții Constituționale în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate invocate la termenul anterior.

Având în vedere că celelalte părți, deși legal citate nu s-au prezentat, și nici nu și-au precizat în scris punctul de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate, instanța reține cauza în vederea examinării condițiilor de admisibilitate a excepției invocate.

INSTANȚA

Față de excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor O.G. nr. ____, invocată de către reprezentantul creditoarei _____, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată la _____ la data de _____, sub nr. _____, creditoarea _____ a solicitat validarea popririi cu privire la suma de _____ reprezentând despăgubiri, menționând că în ceea ce privește suma de _____ lei reprezentând accize, datorată în baza titlului executor constituit de sentința civilă nr. _____, pronunțată de _____, în dosar nr. _____, împotriva debitoarelor _____ și _____, terțul poprit _____ a dat curs popririi, fără însă a-și îndeplini această obligație și pentru suma reprezentând despăgubiri.

La termenul din _____, creditoarea _____ a invocat excepția de neconstituționalitate a O.G. nr. _____, ordonanță invocată în apărare, la termenul din _____, de către terțul poprit. Creditoarea a arătat că prevederile ordonanței menționate încalcă principiul constituțional al separației puterilor în stat, întrucât _____

Deși legal citate, debitoarele și terțul poprit nu și-au exprimat punctul de vedere în legătură cu excepția invocată de creditoare.

Examinând condițiile de admisibilitate a excepției, prin prisma prevederilor art. 29 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, instanța constată că excepția de neconstituționalitate vizează o ordonanță de guvern în vigoare, de care depinde soluționarea cauzei, iar obiectul excepției nu se referă la o prevedere legală constatată ca fiind neconstituțională printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale, fiind astfel îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de textele legale menționate.

Exprimându-și opinia asupra excepției de neconstituționalitate a O.G. nr. _____, invocată de către creditoarea _____, instanța consideră că: _____

Având în vedere aspectele învederate mai sus, instanța apreciază că dispozițiile O.G. nr. _____ sunt (ne) constituționale, (ne) aducând atingere principiului separației puterilor în stat.

Întrucât competența de soluționare a excepției de neconstituționalitate revine, potrivit art. 29 alin. (1) și (4) din Legea nr. 47/1992, republicată, Curții Constituționale, văzând și prevederile art. 11 par. A lit. d) din aceeași lege,

DISPUNE

În baza art. 29 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, republicată, sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate a O.G. nr. _____, excepție invocată de creditoarea _____, cu sediul în _____, în prezenta cauză, având ca obiect

cererea de validare a popririi, formulată de creditoare, în contradictoriu cu debitoarele _____ cu sediul în _____ și _____, cu sediul în _____, și terțul poprit _____.

În baza art. 29 alin. (5) din Legea nr. 47/1992, republicată, constată suspendarea judecării cauzei până la soluționarea excepției de neconstituționalitate a O.G. nr. _____ de către Curtea Constituțională.

Cu recurs pe toată durata suspendării .

Data în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

Redact. _____

Se comunică părților:

Creditoarea _____ cu sediul în _____.

Debitoarea _____ cu sediul în _____.

Debitoarea _____ cu sediul în _____.

Terțul poprit _____ cu sediul în _____.

*

Amintim că dacă excepția este considerată de instanță inadmisibilă, instanța respinge, printr-o încheiere motivată, cererea de sesizare a Curții Constituționale. Încheierea poate fi atacată numai cu recurs la instanța imediat superioară, termenul fiind de 48 ore de la pronunțare.

Termenul de soluționare a recursului este de 3 zile [art. 29 alin. (6) din Legea nr. 47/1992 republicată].

§7. Administrarea dovezilor

Judecătorul nu poate soluționa litigiul dedus judecății numai pe baza susținerilor părților. Aceste afirmații trebuie dovedite prin probele administrate în cauză.

7.1. Probele

7.1.1. Definirea noțiunii de probă

În sens larg, prin probă se înțelege:

- acțiunea de stabilire a existenței sau inexistenței unui anumit fapt;
- mijlocul prin care se poate stabili faptul ce trebuie dovedit;
- rezultatul realizat prin folosirea mijloacelor de probă.

În sens restrâns, prin probă se înțelege:

- mijloc de probă (mijlocul prevăzut de lege prin care se poate dovedi un fapt);
- fapt probator (fapt material care este dovedit prin intermediul mijlocului de probă).

7.1.2. Condiții de admisibilitate a probelor

Proba trebuie să fie:

- *legală* – să nu fie oprită de legea materială sau procesuală (de exemplu, în cazul înscrisurilor autentice, constatările personale ale organului instrumentator pot fi contestate numai prin înscrierea în fals);
- *verosimilă* – să nu contravină legilor naturii, sau să tindă la dovedirea unor fapte imposibile;
- *pertinentă* – să aibă legătură cu obiectul procesului;
- *concludentă* – să privească împrejurări care sunt de natură să ducă la rezolvarea cauzei.

7.1.3. Subiectul, obiectul și sarcina probei

Judecătorul este *subiectul* probei, întrucât probele se administrează în proces pentru a-l convinge pe judecător despre existența sau inexistența raportului juridic dedus judecății.

Obiectul probei este reprezentat de acele fapte care tind la dovedirea raportului juridic litigios.

Sarcina probei revine celui care face o afirmație în fața instanței de judecată (art. 1169 C.civ.)

După ce reclamantul a dovedit faptul generator al dreptului său, pârâțul se apără, dovedind netemeinicia pretenției reclamantului.

În principiu, sarcina probei se împarte între reclamant și pârât.

7.1.4. Reguli comune privind administrarea probelor

7.1.4.1. Propunerea probelor

Reclamantul arată în cererea de chemare în judecată dovezile pe care se sprijină fiecare capăt de cerere.

Pârâtul, prin întâmpinare, indică dovezile cu care se apără împotriva fiecărui capăt de cerere; dacă formulează cerere reconvențională, va arăta dovezile pe care își întemeiază pretențiile.

În principiu, propunerea probelor se face prin cererea de chemare în judecată respectiv întâmpinare, ori cel mai târziu până la prima zi de înfățișare.

7.1.4.2. Încuviințarea probelor

Instanța pune în discuția părților probele propuse, apoi va da o *încheiere* de admitere sau de respingere a probelor respective.

Articolul 168 alin. (1) C.proc.civ. prevede că încheierea prin care se încuviințează dovezile va arăta *faptele* ce trebuie dovedite, precum și *mijloacele de dovadă încuviințate*.

În încheiere se va arăta *temeiul* pentru care o probă a fost încuviințată sau respinsă, pentru că încheierea, formând corp comun cu hotărârea, este supusă controlului judiciar.

Dacă instanța a încuviințat o probă, nu mai poate reveni asupra ei decât motivat și numai dacă proba a devenit neconcludentă, inutilă sau imposibil de administrat.

7.1.4.3. Administrarea probelor

Administrarea probelor se face:

- în fața instanței de judecată [art. 169 alin. (1) C.proc.civ.];
- în ordinea stabilită de aceasta [art. 168 alin. (2) C.proc.civ.];
- înainte de începerea dezbaterilor asupra fondului pretențiilor deduse judecății [art. 167 alin. (2) C.proc.civ.].

7.1.5. Convențiile asupra probelor

Prin convențiile asupra probelor, încheiate de părți, acestea au posibilitatea de a lărgi sau restrânge regimul probelor stabilit de lege, pentru dovedirea raporturilor dintre ele.

Convențiile asupra probelor pot privi puterea doveditoare a probelor, sarcina probei, admisibilitatea probelor, administrarea probelor.

Aceste convenții sunt permise dacă nu se încalcă dispoziții imperative ale legii.

7.1.6. Asigurarea dovezilor

Articolul 235 C.proc.civ. prevede că oricine are interes să constate de urgență mărturia unei persoane, părerea unui expert, starea unor lucruri, mobile sau imobile, sau să dobândească recunoașterea unui înscris, a unui fapt ori a unui drept, va putea cere administrarea acestor dovezi dacă este primejdie ca ele să dispară sau să fie greu de administrat în viitor.

Cererea poate fi făcută chiar dacă nu este primejdie în întârziere, în cazul când pârâtul își dă învoirea.

Cererea se va depune, potrivit art. 236 C.proc.civ.:

- înainte de judecată, la *judecătoria* în circumscripția căreia se află martorul sau obiectul cercetării;
- în timpul judecății, la instanța care judecă pricina.

Partea va arăta în cerere:

- dovezile a căror administrare o pretinde;
- faptele ce voiește să dovedească;
- primejdia întârzierii sau învoirea pârâtului.

Pârâtul nu este obligat să depună întâmpinare.

Instanța va hotărî prin încheiere dată în camera de consiliu.

În caz de *primejdie în întârziere*, instanța va putea încuviința cererea și *fără citarea părților*.

Administrarea dovezii se va face de îndată sau la termenul ce se va fixa (art. 237 C.proc.civ.).

Încheierea instanței este *executorie* și poate fi atacată *cu recurs în termen de 5 zile de la pronunțare*, dacă s-a dat *cu citarea părților*, și *de la comunicare*, dacă s-a dat *fără citarea lor*.

Dacă cererea s-a făcut *pe cale incidentală*, încheierea dată în timpul judecării unei pricini nu poate fi *atacată decât odată cu fondul*.

Articolul 239 C.proc.civ. prevede că orice persoană care are interes să constate de urgență o anumită stare de fapt care ar putea să înceteze ori să se schimbe până la administrarea dovezilor, va putea cere instanței în circumscripția căreia urmează să se facă constatarea să delege un executor judecătoresc din aceeași circumscripție să constate la fața locului această stare de fapt.

Președintele poate încuviința facerea constatării fără înștiințarea aceleia împotriva căruia se cere.

Procesul-verbal de constatare va fi comunicat în copie celui împotriva căruia s-a făcut constatarea, dacă nu a fost de față. El va face dovada până la dovada contrarie.

În caz de primejdie în întârziere, administrarea dovezii și constatarea prin executori judecătorești se vor putea face și în zilele de sărbătoare și chiar în afara orelor legale, cu încuviințarea anume a magistratului (art. 240 C.proc.civ.).

7.2. Proba cu înscrise

7.2.1. Considerații teoretice

Înscrisul constă în orice declarație, despre un act sau fapt juridic, făcută prin scriere de mână, dactilografare, litografare, imprimare pe hârtie sau pe orice alt material.

7.2.2. Înscrise autentice

Sunt acelea care s-au făcut *cu solemnitățile cerute de lege*, de un *funcționar public*, care are *dreptul de a funcționa* în locul unde actul s-a încheiat (art. 1171 C.civ.); exemple: actele autentice notariale, hotărârile judecătorești, procesele-verbale întocmite de agenții procedurale însărcinați cu înmânarea actelor de procedură.

Se bucură de prezumția de validitate, cel care îl folosește fiind scutit de orice dovadă.

Dacă constată obligații ajunse la scadență pot fi *investite cu formula executorie*.

Este opozabil tuturor celorlalte persoane.

7.2.3. Înscrișuri sub semnătură privată

Înscrișurile sub semnătură privată sunt acele înscrișuri care sunt întocmite de părți, fără intervenția vreunui organ al statului, semnate de părțile de la care emană.

Poate fi scris de mâna părții, a unui terț, dactilografiat, imprimat, singura condiție de valabilitate este *semnătura părților*.

Uneori, se cere îndeplinirea unor condiții speciale:

- testamentul olograf trebuie scris în întregime, datat și semnat de mâna testatorului;
- formalitatea multiplului exemplar – în cazul convențiilor sinalagmatice – acestea trebuie întocmite în atâtea exemplare originale câte părți cu interese contrarii sunt, iar pe fiecare exemplar se face mențiune despre numărul originalelor întocmite;
- mențiunea „bun și aprobat” care trebuie efectuată pe înscrișuri care constată convenții din care se nasc obligații unilaterale (o parte se obligă să plătească alteia o sumă de bani).

7.2.4. Alte înscrișuri

Răboaiele constau în semne pe bucăți de lemn, care reprezintă înregistrarea simbolică a unei prestații efectuate periodic.

Registrele comerciale, ținute de comercianți.

Registrele, cărțile și hârtiile casnice constau în însemnări în legătură cu unele evenimente din viața persoanelor ce obișnuiesc să țină astfel de documente casnice – de exemplu, un împrumut.

Mențiunea făcută de creditor pe titlul de creanță prin care se tinde a proba liberarea debitorului de datorie.

Scrisorile pot constitui probe în măsura în care conțin mărturisirea extrajudiciară a unor fapte care au relevanță în cauză.

Telegrama este un înscriș caracterizat prin aceea că destinatarul nu primește originalul, ci o copie, certificată de un funcționar.

7.2.5. Administrarea probei cu înscrișuri

Când dovada se face prin înscrișuri, se vor alătura la cerere atâtea copii câți părți sunt, mai mult câte o copie de pe fiecare înscriș, pentru

instanță; copiile vor fi certificate de reclamant că sunt la fel cu originalul (art. 112 C.proc.civ.). Pârâtul va proceda în mod asemănător în cazul depunerii întâmpinării.

Partea care a depus un înscriș în copie certificată este datorare să aibă asupra sa la ședință originalul înscrișului sau să-l depună mai înainte în păstrarea grefei, sub pedeapsa de a nu se ține seama de înscriș.

Dacă partea potrivnică nu poate să-și dea seama de exactitatea copiei față cu originalul înfățișat în ședință, judecătorul va putea acorda un termen scurt, obligând partea să depună originalul în păstrarea grefei (art. 139 C.proc.civ.).

Înscrișurile depuse de părți rămân dobândite judecății și nu se mai pot retrage fără învoirea părții potrivnice.

Înscrișurile depuse în original nu vor putea fi retrase decât după ce se vor lăsa copii legalizate de grefa instanței, la care s-a făcut depunerea.

Când partea învederează că partea potrivnică deține un înscriș privitor la pricină, instanța poate ordona înfățișarea lui, în temeiul art. 172 C.proc.civ.

Cererea de înfățișare nu poate fi respinsă dacă înscrișul este comun părților sau dacă însăși partea potrivnică s-a referit în judecată la înscriș ori dacă, după lege, ea este obligată să înfățișeze înscrișul.

Dacă înscrișul se găsește în păstrarea unei autorități sau a altei persoane, instanța va dispune aducerea lui în termenul fixat în acest scop, în temeiul art. 175 C.proc.civ. Cel care deține înscrișul este îndreptățit să refuze aducerea acestuia în cazurile prevăzute de art. 173 C.proc.civ.

Înfățișarea și aducerea înscrișului se fac pe cheltuiala părții care a cerut dovada; suma de plată va fi stabilită prin încheiere irevocabilă.

7.3. Verificarea de scripte

Această secțiune din Codul de procedură civilă cuprinde două proceduri – verificarea de scripte și procedura falsului.

7.3.1. Procedura verificării de scripte

Intervine atunci când *se contestă un înscriș sub semnătură privată*, de către partea căreia i se opune înscrișul respectiv, sau dacă moștenitorii celui de la care se pretinde că ar emana înscrișul declară că nu cunosc scrisul sau semnătura autorului lor.

Astfel, art. 177 C.proc.civ. prevede că acela căruia i se opune un înscris sub semnătură privată este dator, fie să recunoască, fie să tăgăduiască scrisul ori semnătura.

Moștenitorii sau urmașii în drepturi ai aceluia de la care se pretinde a fi înscrisul pot declara că nu cunosc scrisul sau semnătura acestuia.

Când una din părți declară că nu recunoaște fie scrisul, fie semnătura, instanța va pași la verificarea înscrisului, în temeiul art. 178 C.proc.civ.

Președintele instanței va obliga pe cel căruia i se atribuie scrierea sau semnătura să scrie și să semneze sub dictarea sa, părți din înscris.

Refuzul de a scrie va putea fi socotit ca o recunoaștere a scrisului.

Dacă instanța, după verificarea înscrisului cu scrisul sau semnătura făcută în fața ei sau cu alte înscrisuri, nu este lămurită, va dispune ca verificarea să se facă prin *expert*, obligând părțile să depună de îndată înscrisuri pentru verificare, în temeiul art. 179 C.proc.civ.

Se primesc ca atare:

1. înscrisurile autentice;
2. înscrisurile private, netăgăduite de părți;
3. partea din înscris netăgăduită;
4. scrisul sau semnătura făcută înaintea instanței.

Înscrisurile depuse pentru verificare vor fi *semnate* de președinte, grefier și părți.

Părțile iau cunoștință de înscrisuri în ședință.

Rezultatul verificării de scripte se consemnează într-o încheiere interlocutorie.

7.3.2. Procedura falsului

Este folosită în cazul înscrisurilor autentice, care, în privința constatărilor personale ale agentului constatator, fac dovadă până la înscrierea în fals, precum și în cazul înscrisurilor sub semnătură privată, care au fost defăimate ca false, dacă a fost arătat și autorul falsului.

Dacă una din părți declară că scrisul sau semnătura este falsă și cealaltă parte nu este de față, instanța va dispune înfățișarea părților în persoană, la alt termen, când partea care a invocat înscrisul va arăta mijloacele sale de apărare și va depune înscrisul pentru verificare (art. 180 C.proc.civ.).

Părțile pot fi reprezentate și prin mandatar cu procură specială, dacă dovedesc o împiedicare bine întemeiată.

Președintele va constata, prin *proces-verbal*, starea materială a înscrisului defăimat, dacă există pe el ștersături, adăugiri sau îndreptări, apoi îl

va *semna*, spre neschimbare, și-l va încredința grefei, după ce va fi *semnat de grefier și de părți* (art. 181 C.proc.civ.).

Dacă părțile nu vor sau nu pot să semneze, se va face arătare în procesul-verbal.

La termenul fixat, președintele întreabă partea care a înfățișat înscrisul dacă înțelege să se folosească de el.

Dacă partea lipsește, nu voiește să răspundă sau declară că nu se mai folosește de înscris, acesta va fi înlăturat.

Dacă partea care a defăimat înscrisul ca fals lipsește sau nu voiește să răspundă sau nu stăruie în declarație, înscrisul va fi socotit ca recunoscut.

Dacă partea care defaimă înscrisul ca fals arată pe autorul sau complicele falsului, instanța poate suspenda judecata pricinii, înaintând înscrisul procurorului împreună cu procesul-verbal ce se va încheia, în temeiul art. 183 C.proc.civ.

*

Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, în temeiul art. 183 C.proc.civ.:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamantul _____ domiciliat în _____, în contradictoriu cu pârâțul _____ domiciliat în _____, având ca obiect despăgubiri.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul reclamantului, av. _____ din Baroul de avocați _____, pârâțul, asistat de av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind reclamantul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care reprezentantul reclamantului depune la dosar cerere de suspendare a

cauzei în baza art. 183 C.proc.civ. și solicită sesizarea Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ pentru efectuarea cercetărilor pentru infracțiunea prevăzută de art. 290 C.pen. Arată că reclamantul nu recunoaște semnătura de pe înscrisul intitulat „chitanță” din data de _____.

Reprezentantul pârâtului arată că semnătura de pe înscrisul menționat este semnătura reclamantului și lasă la aprecierea instanței soluția cu privire la cererea reclamantului.

INSTANȚA

În deliberare, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată la această instanță sub nr. _____ la data de _____, reclamantul _____ a chemat în judecată pe pârâtul _____, solicitând obligarea acestuia la plata sumei de _____, reprezentând împrumutul acordat acestuia, precum și obligarea pârâtului la plata cheltuielilor de judecată.

La termenul din _____, pârâtul a depus la dosar un înscris intitulat „chitanță” întocmit la data de _____, înțelegând să se folosească de el în probațiune.

La termenul din _____, reclamantul a tăgăduit semnătura sa de pe înscrisul arătat mai sus, a solicitat verificarea autenticității acelui înscris și a solicitat suspendarea judecății și sesizarea Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ în vederea cercetării falsului având ca obiect înscrisul respectiv, considerând că autorul falsului este pârâtul.

Având în vedere dispozițiile art. 183 C.proc.civ., constatând că reclamantul insistă în trimiterea cauzei la Parchetul de pe lângă Judecătoria _____ în vederea efectuării de cercetări sub aspectul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 290 C.pen, instanța va suspenda judecarea cauzei și va înainta Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ originalul înscrisului intitulat „chitanță” din data de _____, pentru efectuarea de cercetări sub aspectul săvârșirii, de către pârâtul _____, a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată prevăzută de art. 290 C.pen.

DISPUNE

În baza art. 183 C.proc.civ., suspendă judecarea cauzei privind acțiunea în daune formulată de reclamantul _____, domiciliat în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat în _____.

Înaintează Parchetului de pe lângă Judecătoria _____ înscrisul intitulat „chitanță” din data de _____, în original, pentru efectuarea de cercetări sub aspectul săvârșirii, de către pârâtul _____, a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată prevăzută de art. 290 C.pen.

Cu recurs de la comunicare pe timpul cât durează suspendarea cursului judecării procesului.

Pronunțată în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

Red. _____

Se comunică părților:

reclamantul _____, domiciliat în _____,
pârâtul _____, domiciliat în _____.

*

7.4. Proba cu martori

7.4.1. Considerații teoretice

Martorii sunt persoane străine de interesele în conflict, care relatează în fața instanței de judecată despre acte sau fapte privitoare la pricina care se judecă și pot servi la rezolvarea ei.

Relatarea făcută de martor în fața instanței se numește depoziție de martor sau mărturie.

7.4.2. Admisibilitatea probei cu martori

Faptele juridice pot fi probate cu martori.

Există fapte naturale care nu pot fi probate cu martori: nașterea, căsătoria, decesul.

7.4.2.1. Regula stabilită de art. 1191 alin. (1) C.civ.

Dovada actelor juridice al căror obiect are o valoare care depășește suma de 250 lei, chiar pentru depozit voluntar, nu se poate face decât prin act autentic sau act sub semnătură privată.

Pentru dovada acestor acte juridice nu se admit alte probe.

Legea prevede că anumite contracte se încheie în scris, indiferent de valoarea lor, de exemplu, tranzacția, contractul de închiriere de locuințe.

7.4.2.2. Regula stabilită de art. 1191 alin. (2) C.civ.

Nu se va primi niciodată o dovadă prin martori, în contra sau peste ceea ce cuprinde actul, nici despre ceea ce se pretinde că s-ar fi zis înaintea, la timpul sau în urma confecționării actului, chiar cu privire la o sumă sau valoare ce nu depășește 250 lei.

Nu se poate face dovada cu martori în contra unui înscris (că prețul ar fi altul decât cel prevăzut în înscris sau că nu ar fi fost plătit la încheierea contractului, astfel cum se arată în înscris);

Nu se poate dovedi cu martori peste cuprinsul unui înscris (nu se poate dovedi cu martori faptul că părțile au adus verbal modificări actului).

7.4.2.3. Excepții comune de la regulile prevăzute de art. 1191 alin. (1) și (2) C.civ.

1. Articolul 1191 alin. (3) prevede că *părțile pot conveni* ca și în cazurile arătate să se poată face dovada cu martori, dacă aceasta privește drepturi de care ele pot să dispună.

Această convenție poate fi și tacită: reclamantul propune proba cu martori, iar pârâtul, în loc să se opună, solicită proba cu martori pentru dovedirea aceluiași act juridic.

2. *În materie comercială*, în principiu, proba cu martori este admisibilă fără restricții, cu excepția cazului în care legea comercială prevede necesitatea unui înscris.

3. *În dreptul familiei*, pentru dovada bunurilor proprii în raporturile patrimoniale dintre soți, proba cu martori este admisibilă.

4. Existența unui *început de dovadă scrisă*: să existe un înscris, de orice fel, să provină de la cel căruia îi este opus sau de la o persoană față de care partea este un succesor în drepturi și înscrisul să fie de natură a face demn de crezut faptul pretins.

În baza art. 225 C.proc.civ., poate fi considerată ca un început de dovadă atitudinea părții care, fără motive temeinice, refuză să răspundă la interogatoriu sau nu se înfățișează, deși a fost citată cu mențiunea expresă de a se prezenta la interogatoriu.

5. *Imposibilitatea preconstituirii probei scrise* – art. 1198 C.civ. presupune neputința creditorului de a-și procura o dovadă scrisă a pretenției formulate, ca urmare a faptului că aceasta s-a născut dintr-un cvasicontract, delict sau cvasidelict, din depozitul necesar, incendiu, ruină, naufra-

giu etc., când este cu neputință părților să își preconstituie înscrisul. La aceste imposibilități materiale de preconstituire a înscrisurilor, practica judiciară a adăugat și *imposibilitatea morală*, ca urmare a unor relații deosebite care există între părți, de rudenie, afinitate, prietenie.

6. *Imposibilitatea conservării probei scrise* – creditorul a pierdut titlul ce îi servea ca dovadă scrisă, dintr-o cauză de forță majoră. Practica judiciară interpretează foarte larg noțiunea de forță majoră reglementată de art. 1198 pct. 4 C.civ. asimilând aici sustragerea, distrugerea sau reținerea înscrisului de către partea potrivnică, pierderea dosarului instanței.

7.4.3. Administrarea probei cu martori

7.4.3.1. Propunerea martorilor

Sub sancțiunea decăderii din probă, cu excepția cazurilor prevăzute de art. 138 C.proc.civ.:

- reclamantul arată martorii în cererea de chemare în judecată sau cel mai târziu până la prima zi de înfățișare;
- pârâtul indică martorii în întâmpinare sau cel mai târziu până la prima zi de înfățișare.

Articolul 186 alin. (2) C.proc.civ. prevede că, dacă proba cu martori a fost încuviințată în cursul judecății, partea este obligată, sub sancțiunea decăderii, să depună lista martorilor în termen de 5 zile de la încuviințare, iar dovada contrară trebuie cerută, sub pedeapsa decăderii, în aceeași ședință dacă amândouă părțile sunt de față [art. 167 alin. (4) C.proc.civ.].

Se indică numele fiecărui martor și locul unde urmează a fi citat. Instanța poate mărgini numărul martorilor propuși, în temeiul art. 187 C.proc.civ.

În încheierea prin care s-a încuviințat proba cu martori, se vor preciza și faptele asupra cărora martorii vor fi ascultați [art. 168 alin. (1) C.proc.civ.].

În temeiul art. 186 alin. (3) C.proc.civ., instanța poate dispune înlocuirea martorilor, pentru motive întemeiate.

*

Exemplu de încheiere privind încuviințarea probei testimoniale:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, împotriva pârâtului _____ domiciliat în _____, având ca obiect desfacerea căsătoriei.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamanta, asistată de avocat _____ din Baroul de avocați _____ și pârâtul _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care instanța acordă cuvântul părților cu privire la probațiune.

Avocatul reclamantei solicită încuviințarea probei cu martorii _____ domiciliat în _____ și _____, domiciliat în _____, pentru a dovedi neînțelegerile dintre soți, precum și faptul că reclamanta se ocupă de educarea minorilor rezultați din căsătorie. Solicită efectuarea anchetei sociale la domiciliile părților.

Pârâtul nu se opune la audierea martorilor propuși, și cere ascultarea martorei _____, domiciliată în _____, pentru a dovedi că împrejurările arătate de reclamantă în acțiune nu sunt reale, iar el a avut o conduită corespunzătoare în familie.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la probele testimoniale solicitate de părți, consideră pertinentă, concludentă și utilă proba cu martorii _____ și _____ propuși de reclamantă, precum și proba cu martora _____ solicitată de pârât, pentru a se dovedi aspectele arătate în acțiune și respectiv, întâmpinare, astfel că, în temeiul art. 186 C.proc.civ., probele solicitate urmează a fi încuviințate.

Față de prevederile art. 42 alin. (1) C.fam., va admite și cererea de efectuare a anchetelor sociale la domiciliul reclamantei, precum și la domiciliul pârâtului

DISPUNE

Încuviințează proba cu martorii _____, _____ și _____, care urmează a fi citați. Se emite adresă către Primăria _____ serviciul autoritate tutelară, pentru efectuarea anchetei sociale.

Amână judecarea cauzei la data de _____ pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin avocat _____ din Baroul de avocați _____.

TC pârâtul _____

Se citează martorii:

_____, domiciliat în _____;

_____, domiciliat în _____;

_____, domiciliată în _____.

Se emite adresă pentru efectuarea anchetei sociale către Primăria _____.

*

Exemplu de încheiere privind înlocuirea unui martor:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, împotriva pârâtului _____ domiciliat în _____, având ca obiect desfacerea căsătoriei.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamanta, asistată de avocat _____ din Baroul de avocați _____, pârâtul _____ asistat de avocat _____ din Baroul de avocați _____, martorii 1 și 2, lipsind martorul 3.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care se audiază martorii _____ și _____, sub prestare de jurământ, declarațiile acestora fiind consemnate și atașate la dosar.

Reprezentantul pârâtului depune la dosar adeverința nr. ____/____ eliberată de Spitalul _____, învederând instanței că martorul 3 este internat în spital și nu se va putea prezenta în vederea audierii sale. Solicită înlocuirea acestui martor cu un alt martor, care cunoaște împrejurările pentru a căror dovedire a fost încuviințat martorul 3.

Reprezentantul reclamantei nu se opune înlocuirii martorului 3, dar solicită ca pârâtul să precizeze numele martorului care urmează să fie audiat în locul martorului 3.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la cererea de înlocuire a martorului 3, constată că acest martor este internat în spital, astfel cum rezultă din adeverința nr. ____/____ eliberată de Spitalul _____. Având în vedere această împrejurare, precum și prevederile art. 186 alin. (3) C.proc.civ., instanța va încuviința înlocuirea martorului 3, urmând ca pârâtul să precizeze numele și domiciliul martorului în termen de 5 zile, sub sancțiunea decăderii, în condițiile art. 186 alin. (2) și (3) C.proc.civ.

DISPUNE

Încuviințează înlocuirea martorului _____.

Pârâtul va indica numele și domiciliul martorului în termen de 5 zile, sub sancțiunea decăderii.

Amână judecarea cauzei la data de ____ pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședința publică din ____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin avocat _____ din Baroul de avocați _____.

TC pârâtul _____, prin avocat _____ din Baroul de avocați _____.

Se citează martorul încuviințat, după indicarea numelui și domiciliului acestuia.

*

7.4.3.2. Persoanele care pot fi ascultate ca martori

În principiu orice persoană care are cunoștință despre faptele cauzei poate fi ascultată ca martor în procesul civil.

Articolul 189 C.proc.civ. stabilește că nu pot fi ascultați ca martori:

- rudele și afinii până la gradul III inclusiv;
- soțul sau fostul soț;
- interzișii și cei declarați de lege incapabili de a mărturisi;
- cei condamnați pentru mărturie mincinoasă.

Interdicția este absolută pentru ultimele două cazuri.

O altă interdicție este prevăzută de art. 190 C.proc.civ. care dispune că, în cauzele privitoare la *starea civilă și la divorț* pot fi audiați ca martori cei care sunt rude și afini, dar nu și descendenții.

Articolul 191 C.proc.civ. stabilește că sunt scutiți de a fi martori:

- preoții, medicii, moașele, farmaciștii, avocații, notarii publici și alte persoane pe care legea le obligă să păstreze secretul cu privire la faptele încredințate lor în exercițiul profesiei;
- funcționarii publici și foștii funcționari publici, asupra împrejurărilor secrete de care au avut cunoștință în această calitate;
- cei care prin răspunsurile lor s-ar expune ei înșiși sau ar expune pe vreuna din persoanele arătate în art. 189 la punctele 1 și 2 la o pedeapsă penală sau la disprețul public.

7.4.3.3. Ascultarea propriu-zisă

Președintele, înainte de a lua mărturia, va cere martorilor să arate:

1. numele, îndeletnicirea, locuința și vârsta;
2. dacă este rudă sau afin cu una din părți și în ce grad;
3. dacă se află în serviciul uneia din părți;
4. dacă este în judecată, în dușmănie sau în legături de interes cu vreuna din părți.

Articolul 196 C.proc.civ. prevede că fiecare martor va fi ascultat deosebit, cei neascultați neputând fi de față.

Ordinea ascultării martorilor va fi statornicită de președinte, ținând seama și de cererea părților.

După ascultare, martorul rămâne în sala de ședință până la sfârșitul cercetării, afară numai dacă instanța hotărăște altfel.

Martorul nu are voie să citească un răspuns scris de mai înainte; el se poate folosi însă de însemnări cu încuviințarea președintelui, dar numai cu privire la cifre sau denumiri.

Mărturia se va scrie de grefier, după dictarea președintelui sau a judecătorului delegat, și va fi semnată pe fiecare pagină și la sfârșitul ei de judecător, grefier și martor, după ce acesta a luat cunoștință de cuprins. Dacă martorul nu voiește sau nu poate să semneze, se face vorbire despre aceasta.

Orice adăugiri, ștersături sau schimbări în cuprinsul mărturiei trebuie încuviințate și semnate de judecător, de grefier și martor, sub pedeapsă de a nu fi ținute în seamă, în temeiul art. 198 alin. (2) C.proc.civ.

Locurile nescrise din declarație trebuie împlinite cu linii, astfel încât să nu se poată adăuga nimic.

7.5. Expertiza

7.5.1. Considerații teoretice

Expertiza este un mijloc de probațiune reglementat în art. 201- 214 C.proc.civ.

7.5.2. Admisibilitatea expertizei

Când pentru lămurirea unor împrejurări de fapt instanța consideră necesar să cunoască părerea unor specialiști, va numi, la cererea părților ori din oficiu, unul sau trei experți, stabilind prin încheiere *punctele asupra cărora ei urmează să se pronunțe și termenul în care trebuie să efectueze expertiza*, astfel cum prevede art. 201 C.proc.civ., precum și plata experților.

7.5.3. Administrarea expertizei

Propunerea expertizei se face de părți sau instanța din oficiu poate dispune efectuarea ei.

Proba *se încuviințează prin încheiere* și se numește expertul ales de părți. Dacă părțile nu se înțeleg, se *solicită biroului* local de expertiză recomandarea unui număr de experți, din care instanța va numi un expert, prin tragere la sorți.

Dacă s-a încuviințat expertiza, partea care a propus-o este obligată ca în termen de 5 zile de la încuviințare să depună suma stabilită de instanță ca *onorariu provizoriu* pentru expertiză.

În încheiere se vor menționa *obiectivele* la care expertul va trebui să răspundă.

*

Exemplu de încheiere prin care se încuviințează proba cu expertiza:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, împotriva pârâtului _____ domiciliat în _____, având ca obiect ieșire din indiviziune.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentanta reclamantei, av. ____ din Baroul de avocați ____ și reprezentantul pârâtului av. ____ din Baroul de avocați ____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care instanța acordă cuvântul în probațiune.

Reprezentanta reclamantei solicită efectuarea unei expertize tehnice în construcții în vederea stabilirii valorii tehnice și de circulație a apartamentului nr. ____ din _____, precum și a investițiilor efectuate la imobil de reclamantă, după anul __, când pârâtul a părăsit imobilul.

Reprezentantul pârâtului nu se opune efectuării expertizei, dar solicită ca unul din obiectivele acesteia să fie stabilirea valorii îmbunătățirilor aduse la imobil de părinții săi, până în anul __, când părțile s-au mutat în imobil.

INSTANȚA

Având în vedere obiectul cauzei, respectiv partajarea imobilului situat în _____, consideră utilă efectuarea unei expertize tehnice în construcții în vederea stabilirii valorii masei partajabile, astfel că, văzând și prevederile art. 673⁶ alin. (2) C.proc.civ.,

DISPUNE

Încuviințează cererea reclamantei privind efectuarea unei expertize tehnice în construcții privind apartamentul nr. ____ din ____, înscris în CF nr. ____, având ca obiective:

1. stabilirea valorii tehnice și de circulație a apartamentului;
2. determinarea valorii investițiilor efectuate la imobil de reclamantă, după anul ____;
3. stabilirea valorii îmbunătățirilor aduse la imobil de părinții pârâtului, până în anul ____;
4. dacă bunul poate fi comod partajabil în natură, în ce mod anume, precum și propunerea loturilor care urmează a fi atribuite.

Se solicită expertului coordonator o listă cu trei experți în specialitatea construcții.

Stabilește onorariu provizoriu pentru expertiză în cuantum de 1.000.000 lei, care va fi achitat de reclamantă în contul expertului care va fi numit, până la data de ____, sub sancțiunea decăderii din probă.

Amână judecarea cauzei la data de ____ pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședință publică azi, ____ .

Președinte

Grefier

TC reclamanta ____ prin av. ____ din Baroul de avocați ____

TC pârâtul ____ prin av. ____ din Baroul de avocați ____

Notă:

Se introduce în cauză expertul ____ din ____, care se citează telefonic prin expertul coordonator.

*

Exemplu de încheiere prin care se respinge cererea privind efectuarea unei noi expertize și se încuviințează efectuarea unei contraexpertize:

ROMÂNIA
TRIBUNALUL ____
SECȚIA CIVILĂ
DOSAR NR. ____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din ____

Președinte: ____

Judecător: ____

Grefier: ____

S-au luat în examinare conform listei de ședință, apelurile declarate de reclamantele ____ și ____ domiciliată în ____ și de pârâta ____ domiciliată în ____, împotriva sentinței civile nr. ____ din ____, pronunțată de Judecătoria ____ în dosarul nr. ____, pentru ieșire din indiviziune.

La apelul nominal se prezintă reprezentantul apelantei ____, avocat ____ din Baroul de avocați ____ și reprezentanta apelantei ____, avocat ____ din Baroul de avocați ____, intimata ____, lipsind apelantele, și martorii ____ și ____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei, după care, se constată depusă la dosar prin serviciul de registratură al instanței un înscris al dnei expert ____ care solicită instanței să se stabilească onorariul și obiectivele expertizei.

Avocatul apelantei ____ completează timbrarea apelului depunând la dosar chitanța CEC în sumă de ____ lei, privind achitarea taxei judiciare de timbru. Învederează instanței că valoarea imobilului care face obiectul litigiului a mai fost stabilită printr-o altă expertiză, într-un alt dosar. Consideră necesar a se lua în calcul valoarea imobilului din anul 1973, dată de la care apelantele au efectuat mai multe investiții.

Avocatul apelantei ____ consideră necesar a se efectua o nouă expertiză în cauză, care să stabilească valoarea imobilului în funcție de starea tehnică a acestuia în anul 1962, dată la care s-a mutat în imobil apelanta ____ și soțul ei, deoarece au făcut investiții la imobil până la decesul părinților ____, investiții care nu au fost valorificate cu prilejul judecății din anul 1973.

Întrucât în cauză s-a mai efectuat o expertiză, instanța pune în discuție efectuarea unei contraexpertize tehnice, potrivit dispozițiilor art. 201 alin. (1)

C.proc.civ., solicitând să comunice disponibilitatea de a se achita onorar pentru trei experți.

Reprezentanții apelantelor solicită încuviințarea efectuării expertizei de un singur expert pentru a nu crește valoarea acesteia, care este greu suportată de părți.

Intimata solicită efectuarea unei contraexpertize, întrucât în cauză a mai fost efectuată o expertiză de către un expert.

Față de recomandarea Biroului local de expertize judiciare ____ aflată la dosar, instanța pune în discuția părților împrejurarea dacă au eventuale obiecțiuni sau posibile cereri de recuzare față de vreunul din experții ____, ____ și ____.

Reprezentanții părților declară că nu au rezerve față de niciunul dintre experții tehnici numiți și solicită un termen pentru citarea experților.

TRIBUNALUL

Față de împrejurarea că la judecata cauzei în primă instanță s-a efectuat o expertiză tehnică de către un expert, va respinge cererea formulată de reprezentanții apelantelor privind efectuarea unei noi expertize de către un expert și va încuviința efectuarea contraexpertizei în colectiv de trei experți, în condițiile art. 210 alin. (1) și 212 C.proc.civ.

Pentru efectuarea unei contraexpertize în cauză și audierea martorilor care au lipsit la acest termen de judecată,

DISPUNE

Respinge cererea formulată de reprezentanții apelantelor privind efectuarea unei noi expertize de către un expert.

Încuviințează efectuarea unei contraexpertize tehnice în construcții și numește pe experții ____, ____ și ____.

Expertiza va avea următoarele obiective:

1. stabilirea valorii de circulație a imobilului în anul 1962;
2. stabilirea valorii de circulație a imobilului în anul 1973;
3. actualizarea acestor valori la data efectuării raportului de expertiză;
4. se vor evidenția separat investițiile efectuate de defuncții ____ și ____

până la decesul acestora și se va reactualiza valoarea lor la data efectuării expertizei;

5. se vor calcula sumele ce revin părților potrivit cu cotele de proprietate intabulate în Cartea funciară.

Stabilește suma de 600 lei onorar pentru experți și obligă pe fiecare parte să plătească pentru câte un expert suma de 200 lei.

Fixează termen de judecată la ____, pentru când părțile cunosc termenul.

Se citează experții cu mențiunea de îndată, și martorii ____, și ____.

Data în ședința publică din ____.

Președinte

Grefier

Red. ____

TC apelanta ____ prin av. ____ din Baroul de avocați ____;

TC apelanta ____ prin av. ____ din Baroul de avocați ____;

TC intimata ____;

Se citează martorii:

____, domiciliat în ____;

____, domiciliat în ____.

Se citează experții:

1. ____, din ____; cu mențiunea de îndată

2. ____, din ____; cu mențiunea de îndată

3. ____, din ____; cu mențiunea de îndată

*

Dacă instanța nu este lămurită prin expertiza făcută, poate dispune întregirea expertizei sau o nouă expertiză. Expertiza contrarie va trebui cerută motivat la primul termen după depunerea lucrării (art. 212 C.proc.civ.).

*

Exemplu de încheiere prin care se încuviințează efectuarea unei expertize contrarii:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în _____, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentantul reclamantei, av. _____ din Baroul de avocați _____, reprezentantul pârâtului, av. _____ din Baroul de avocați _____, lipsind părțile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință după care reprezentantul reclamantei depune la dosar copia unui înscris intitulat „chitanță” întocmit la data de _____, din care un exemplar se comunică reprezentantului pârâtului.

Reprezentantul pârâtului solicită efectuarea unei contraexpertize de către trei experți, menționând că este dispus să achite costul acesteia. Arată că prețul stabilit prin expertiza efectuată în cauză este prea mic raportat la prețul cu care se vând alte imobile asemănătoare în aceeași zonă. Depune la dosar oferta emisă de S.C. __ S.R.L., și un extras din ziarul _____.

Reprezentantul reclamantei solicită respingerea cererii privind efectuarea contraexpertizei, considerând că pârâtul nu a probat susținerea sa, în sensul că prețul imobilului stabilit de expert este prea redus.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la cererea de efectuare a unei expertize contrarii de către trei experți, instanța constată că pârâtul a formulat cererea motivat la primul termen după depunerea lucrării, astfel cum cere art. 212 alin. (2) C.proc.civ.

Instanța constată că expertul a stabilit o valoare de circulație a apartamentului de _____, având în vedere o suprafață utilă de _____ mp precum și îmbunătățirile efectuate la acesta, astfel că, raportat la constatarea expertului în sensul că imobilul este situat în zonă centrală, în subsolul unei

vile, lucrarea nu este lămuritoare în ceea ce privește corectitudinea modului de calcul al valorii tehnice și de circulație a suprafeței utile,

Văzând și prevederile art. 212 alin. (1) C.proc.civ., potrivit cărora, dacă instanța nu este lămurită prin expertiza făcută, poate dispune o nouă expertiză, va încuviința cererea pârâtului privind efectuarea unei expertize contrarii.

Va stabili onorariul provizoriu pentru expertiză de 6.000.000 lei, pe care pârâtul urmează să-l achite, în termen de 5 zile, calculat de la termenul acordat, _____, sub sancțiunea decăderii din probă, față de prevederile art. 170 alin. (1) și (3) C.proc.civ.,

DISPUNE

Încuviințează cererea de efectuare a unei expertize contrarii de către trei experți, formulată de către pârât, în vederea stabilirii valorii tehnice și de circulație a imobilului situat în _____.

Se solicită lista cu experți în construcții de la Biroul local de expertiză.

Stabilește onorariul provizoriu pentru expertiză de 6.000.000 lei, care urmează a fi achitat de pârât în termen de 5 zile calculat de la termenul acordat, _____, sub sancțiunea decăderii din probă.

Amână judecarea cauzei la termenul din _____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____ prin avocat _____

TC pârâtul _____ prin avocat _____

*

7.6. Cercetarea la fața locului

7.6.1. Considerații teoretice

Este un act procedural care are ca scop cercetarea în afara instanței a unor probe materiale.

Duce la constatarea nemijlocită a stării și situației unui obiect, a locului și modului de așezare a unor lucruri, a unor bunuri imobile sau mobile netransportabile în instanță.

Partea interesată solicită încuviințarea acestui mijloc de probă, iar instanța, dacă apreciază că proba este concludentă, o admite printr-o *încheiere*, în care se vor arăta punctele în discuție care urmează a fi lămurite la fața locului, și *termenul* fixat de instanță pentru efectuarea cercetării, la care părțile sunt *citate*. Articolul 215 C.proc.civ. prevede că în încheiere se vor menționa *împrejurările de fapt pentru a căror lămurire a fost încuviințată proba*.

Părțile prezente la admiterea probei iau cunoștință de termenul fixat chiar în ședința de judecată, iar părțile care lipsesc vor fi citate, indicându-se data și locul unde urmează a se prezenta.

7.6.2. Administrarea probei

Instanța poate asculta la fața locului pe *martori și experți*, care vor fi *citați* pentru data și locul unde se efectuează cercetarea locală.

Cercetarea efectuată *fără citarea părților* este lovită de nulitate.

Rezultatul cercetării la fața locului se consemnează într-un *proces-verbal*, conținând descrierea operațiilor efectuate la fața locului; procesul-verbal se depune la dosar.

Spre deosebire de cercetarea la fața locului, ancheta socială este efectuată de delegatul autorității tutelare (obligatorie în unele cauze, de ex. încredințarea minorilor sau stabilirea locuinței acestora).

7.7. Interogatoriul

7.7.1. Considerații teoretice

Articolul 218 prevede că se va putea încuviința chemarea la interogator, când este privitor la fapte personale, care, fiind în legătură cu pricina, pot duce la dezlegarea ei.

Interogatoriul este mijlocul procedural prin care se poate ajunge la obținerea mărturisirii judiciare. Mărturisirea este un mijloc de probă și un act de dispoziție al părții.

7.7.2. Mărturisirea. Definiție și felurile mărturisirii

Mărturisirea sau recunoașterea este mijlocul de probă prin care o parte confirmă existența unui fapt pe care partea adversă își întemeiază o pretenție sau o apărare, confirmare care produce consecințe juridice împotriva autorului său.

Articolul 1204 C.civ. prevede că mărturisirea poate fi extrajudiciară și judiciară.

- mărturisirea *extrajudiciară* este cea făcută în afara judecării procesului. Poate fi scrisă sau verbală. Mărturisirea extrajudiciară scrisă constă în declarația părții într-o cerere adresată unui organ de stat sau consemnată într-un proces-verbal, întocmit de executorul judecătoresc, mărturisirea judiciară făcută într-un alt proces;

- mărturisirea *judiciară* este cea obținută în cursul judecății, în fața instanței, prin intermediul interogatoriului. Poate fi făcută și spontan, consemnându-se în încheierea de ședință.

7.7.3. Admisibilitatea mărturisirii

Mărturisirea privește fapte personale, care, fiind în legătură cu pricina, pot duce la dezlegarea ei, și se poate referi numai la împrejurări de fapt.

Condiții de admisibilitate:

- poate fi făcută numai în legătură cu drepturile de care partea poate să dispună;

- voința celui care face recunoașterea trebuie să fie conștientă și liberă;

- capacitatea necesară pentru încheierea actelor de dispoziție (minorii și interzișii judecătorești nu pot face mărturisiri valabile);

- nu trebuie acceptată de cealaltă parte; este irevocabilă. Poate fi revocată în mod excepțional, pentru eroare de fapt;

- poate fi făcută de titularul dreptului sau de un mandatar cu procură specială;

- este expresă. Excepția de la această regulă este prevăzută de art. 225 C.proc.civ.: instanța poate socoti refuzul nejustificat de a răspunde la interogatoriu sau neprezentarea la interogatoriu ca o mărturisire deplină;

- este admisibilă în toate materiile. O excepție de la această regulă este prevăzută de art. 612 C.proc.civ., care interzice folosirea interogatoriului pentru dovedirea motivelor de divorț; art. 31 alin. (2) C.proc.civ., interzice folosirea interogatoriului ca mijloc de dovadă a motivelor de recuzare.

7.7.4. Administrarea probei mărturisirii. Interogatoriul

În Codul de procedură civilă este reglementată modalitatea de obținere a mărturisirii la cererea părții potrivnice sau la inițiativa instanței.

Declarațiile spontane se consemnează în încheierea de ședință.

7.7.5. Propunerea interogatoriului

Reclamantul poate propune proba prin cererea de chemare în judecată, iar pârâtul prin întâmpinare. Partea respectivă va fi citată cu mențiunea de a se prezenta la interogatoriu.

Dacă interogatoriul părții adverse nu s-a solicitat astfel, operează decăderea din probă. Excepțiile de la această regulă sunt prevăzute de art. 138 C.proc.civ.:

- pct. 3: partea este prezentă, astfel că administrarea probei nu întârzie judecata;
- pct. 4: proba nu a fost cerută din cauza lipsei de pregătire a părții.

7.7.6. Obiectul interogatoriului

- întrebările privesc chestiuni de fapt;
- faptele să fie personale ale părții chemate la interogatoriu;
- faptele să fie în legătură cu pricina, putând duce la dezlegarea ei.

7.7.7. Persoanele care pot răspunde la interogatoriu

Numai părțile din proces pot răspunde la interogatoriu: reclamant, pârât, intervenient, chemat în garanție, chemat în judecată întrucât ar putea pretinde aceleași drepturi ca și reclamantul, cel arătat de pârât ca titular al dreptului.

Partea trebuie să se prezinte *personal* în fața instanței sau prin mandatar cu împuternicire specială.

Articolul 223 alin. (1) C.proc.civ. prevede că partea care are domiciliul în străinătate va putea fi interogată prin cel care o reprezintă în judecată. Interogatoriul va fi comunicat în scris mandatarului, care va depune răspunsul părții dat în cuprinsul unei procuri speciale și autentice.

În ceea ce-i privește pe incapabili, art. 220 C.proc.civ. prevede că interogatoriul se poate lua reprezentanților legali, doar cu privire la actele și faptele săvârșite de ei în această calitate.

Articolul 222 C.proc.civ. stabilește că statul și celelalte persoane juridice de drept public, precum și persoanele juridice de drept privat vor răs-

punde în scris la interogatoriul care li se va comunica. Acesta trebuie semnat de organul care reprezintă persoana juridică în mod valabil. Consilierul juridic nu poate să facă recunoașteri în baza împuternicirii generale, având nevoie de o delegație specială.

În cazul societăților comerciale de persoane, asociații cu drept de reprezentare vor fi citați personal la interogatoriu.

7.7.8. Luarea interogatoriului

Partea care a propus interogatoriul sau instanța din oficiu formulează în scris interogatoriul.

Pe aceeași foaie se consemnează și răspunsurile.

În practică, întrebările sunt trecute în partea stângă a foi, fără a depăși jumătatea colii, iar răspunsurile se trec pe jumătatea din dreapta a colii, în ordinea și în dreptul fiecărei întrebări.

Se numerează cu același număr atât întrebarea cât și răspunsul dat la întrebarea respectivă.

Interogatoriul va fi semnat pe fiecare pagină de președinte, grefier, de cel care l-a propus și de partea care a răspuns. Dacă se fac adăugiri, ștersături sau schimbări, acestea vor fi semnate în același mod, sub sancțiunea de a nu fi luate în considerare.

Dacă părțile nu vor sau nu pot să semneze, se va menționa această împrejurare în josul interogatoriului (art. 221 C.proc.civ.).

7.8. Prezumțiile

7.8.1. Definirea noțiunii

Articolul 1199 C.civ. definește prezumțiile ca fiind consecințele pe care legea sau magistratul le trage dintr-un fapt cunoscut la un fapt necunoscut.

Prin prezumții nu se dovedește direct faptul probator, ci un alt fapt vecin și conex, din a cărui existență se va trage concluzia cu privire la existența sau inexistența faptului necunoscut care trebuie dovedit.

Sunt probe indirecte, rezultatul a două raționamente:

- din cunoașterea probelor directe rezultă existența în trecut a unui fapt, vecin și conex cu faptul generator de drepturi;
- din cunoașterea faptului vecin și conex, rezultă existența faptului principal, datorită legăturii de conexitate dintre aceste două fapte.

7.8.2. Felurile prezumțiilor

1. *Prezumțiile legale* sunt determinate limitativ de lege, de exemplu, puterea lucrului judecat sau mandatul tacit reciproc între soți.

Sunt de două feluri:

- *absolute* – împotriva lor nu este permisă dovada contrară, putând fi răsturnate doar prin mărturisire, dacă aceasta este admisibilă. Dacă mărturisirea nu este admisibilă, aceste prezumții sunt absolute, irefragabile – de ex. puterea lucrului judecat;

- *relative* – împotriva lor se poate face dovada contrară, prin orice mijloc de probă:

- prezumții legale (relative) care pot fi combătute numai de către anumite persoane (de exemplu, numai soțul mamei poate combate prezumția de paternitate, prin tăgăduirea paternității) sau numai prin anumite mijloace de probă, sau în anumite condiții.

2. *Prezumțiile simple* nu sunt determinate de lege; judecătorul le trage de la un fapt cunoscut la un fapt necunoscut, din anumite probe sau împrejurări.

§8. Judecata

8.1. Activitatea premergătoare ședinței de judecată

8.1.1. Întocmirea și afișarea listelor de ședință

După efectuarea verificărilor preliminare, grefierul selectează dosarele cu arestați, precum și cele în care judecata se face, potrivit legii, de urgență și cu precădere pentru a fi înscrise pe listă cu întâietate.

În cazul ședințelor de judecată în care sunt repartizate cauze penale și cauze civile, se întocmește o singură listă de ședință, arătându-se distinct cauzele penale și cauzele civile.

Pe lista cauzelor civile, de asemenea, se dă întâietate cauzelor cu arestați, urmate de cauzele în care legea prevede că judecata se face de urgență, cum ar fi:

- judecarea contestației la executare, care se face de urgență și cu precădere [art. 402 alin. (1) C.proc.civ.];

- ordonanța președințială se judecă de urgență și cu precădere [art. 581 alin. (3) C. proc. civ.];

- judecata de urgență a cererii de sechestru judiciar [art. 600 alin. (1) C.proc.civ.].

- cererile referitoare la conflictele de muncă se judecă în regim de urgență [art. 286 alin. (1) C.muncii];

- plângerile vizând carnetul de muncă se soluționează cu precădere [art. 8 alin. (3) din Decretul nr. 92 /1976];

- cererile în materia contenciosului administrativ se soluționează de urgență și cu precădere [art.17 alin. (1) din Legea nr. 554/2004]);

- plângerile împotriva proceselor-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor se soluționează cu precădere [art. 35 din O.G. nr. 2/2001].

La judecătoria, se ține seama, la includerea pe listă, de faza procesuală în care se află cauza, trecându-se distinct pricinile aflate în primă instanță, de cele aflate în reexaminare.

La tribunale și curți de apel, se arată distinct cauzele aflate în judecată în primă instanță, în apel, și în recurs.

În fiecare segment al listei, întocmită în modul arătat, dosarele se înscriu în ordinea cronologică a înregistrării lor.

Pe lista de ședință, indiferent de stadiul în care se află pricina, aceasta este individualizată prin numele sau denumirea părților, numărul de dosar, data înregistrării și obiectului ei.

În ceea ce privește primul nume, acesta va fi cel al persoanei care a sesizat instanța (reclamant, contestator, revizuent). Dacă mai multe persoane au sesizat instanța prin aceeași cerere, grefierul poate alege să treacă pe listă numele (denumirea) celui care a fost înscris primul în actul de sesizare sau poate opta pentru criteriul alfabetic. La fel procedează și pentru înscrierea pe listă a numelui (denumirii) pârâtului (intimat, debitor etc.).

Lista de ședință se întocmește, în cel puțin 6-7 exemplare, dintre care unul se predă arhivei, un exemplar se afișează la ușa sălii de dezbateri, două exemplare se pun la dispoziția părților și reprezentanților lor în sală, un exemplar se păstrează de către grefier pentru a se completa în timpul dezbaterilor, iar câte un exemplar se predă președintelui completului de judecată și fiecărui judecător în parte, precum și magistraților-asistenți și procurorului, dacă este cazul.

În ceea ce privește afișarea listei de ședință la ușa sălii de dezbateri, Codul de procedură civilă prevede, în art. 125 alin. (1), un termen de cel puțin o oră înainte de începerea ședinței, iar Regulamentul de ordine interioară dispune, în art. 103, că grefierul afișează lista cauzelor cu o zi înaintea termenului de judecată sau cel mai târziu cu o oră înainte de începerea ședinței la instanțele la care activitatea se desfășoară în 2-3 timpi.

Între cele două dispoziții nu există nicio contradicție, urmând a fi respectat termenul de o zi prevăzut de Regulament și a fi afișată lista cauzelor cu o oră înainte de începerea dezbaterilor numai la instanțele la care activitatea se desfășoară în doi sau trei timpi.

8.1.2. Pregătirea lucrărilor și dosarelor din lista de ședință

Grefierul de ședință preia dosarele de la arhivă cu cel puțin două zile înaintea ședinței de judecată, pe baza registrului de termene, semnând pentru primirea dosarelor în acest registru.

De îndată, grefierul verifică dacă termenul de judecată fixat în dosarele preluate corespunde cu data pentru care pregătește ședința. De asemenea, verifică dacă toate aceste dosare sunt repartizate aceluiași complet de judecată și la sala de dezbateri pentru care se pregătește.

Deosebit de importante sunt următoarele:

- activitatea de *verificare a îndeplinirii dispozițiilor* luate la înregistrarea cauzelor precum și la termenul anterior, respectiv dacă sunt cusute și numerotate la dosar dovezile de înmânare a citațiilor, de comunicare a cererilor de chemare în judecată, apelului, recursului etc., și dacă au sosit răspunsurile și documentațiile solicitate anterior;

- *verificarea îndeplinirii procedurilor de citare* a părților, martorilor, experților, fiind necesar să se stabilească data la care s-a predat sau afișat citația, precum și mențiunile arătate în procesul-verbal, care constituie dovada de îndeplinire a procedurii de citare.

8.2. Activitatea în timpul ședinței de judecată (ședința propriu-zisă)

8.2.1. Activitatea premergătoare deschiderii ședinței de judecată

La data fixată pentru ședința de judecată, la prima oră, grefierul *preia de la Registratură corespondența* și actele de procedură sosite în dosare, le coase și le numerotează, și îl informează pe președintele completului de judecată.

Grefierul *intră în sala de judecată* cu 30 de minute înainte de ora fixată pentru începerea ședinței. Grefierul va avea în sala de dezbateri caietul de ședință, precum și imprimare pentru depoziii de martori, inculpați, pentru motivarea lipsei părților și martorilor de la locul de muncă, pentru comunicarea obligațiilor de timbrare, hârtie de scris, inclusiv instrumente de scris suficiente precum și mijloace mecanice sau electronice pentru redactare.

Până la intrarea completului de judecată *predă, la cerere, spre consultare dosarele* părților, reprezentanților lor și experților citați, manifestând deosebită atenție în identificarea lor. După începerea ședinței de judecată, studiul dosarelor se poate face numai cu încuviințarea președintelui de complet.

Grefierul are obligația de a asigura buna funcționare a instalației de amplificare pentru apelul persoanelor ce urmează a fi strigate, iar în lipsa acesteia, asigură prezența la ușa sălii de ședință a aprodului.

Grefierul anunță publicului din sală intrarea completului de judecată.

Potrivit art. 104 din Regulament, fotografierea, filmarea sau înregistrarea în sala de ședință se pot face numai cu acordul președintelui completului, astfel că grefierul trebuie să manifeste o atenție deosebită pentru a observa dacă există o astfel de intenție, atenționându-l pe președinte.

Întrucât dispozițiile art. 122 C.proc.civ. interzic prezența în sala de ședință a persoanelor înarmate, a minorilor, a persoanelor cu o ținută necuviincioasă aceștia pot fi îndepărtați din sală. Grefierul semnalează și aceste împrejurări președintelui completului de judecată.

8.2.2. Deschiderea ședinței

Articolul 128 alin. (1) C.proc.civ. prevede că președintele deschide, suspendă și ridică ședința.

8.2.3. Ordinea în care au loc dezbaterile

Articolul 128 alin. (2) C.proc.civ. prevede că președintele va da cuvântul mai întâi reclamantului și în urmă pârâtului.

Dacă este necesar, președintele poate da cuvântul de mai multe ori, putându-l mărgini în timp de fiecare dată, în baza art. 128 alin. (3) C.proc.civ.

8.2.4. Apelul părților și referatul cauzei

Grefierul va striga cauza, anunțând poziția de pe lista de ședință, de exemplu, „cauza doi, de primă instanță”, continuând cu reclamantul, pârâtul, intervenientul, chematul în garanție, martorul, expertul, dacă este cazul.

Concomitent, consemnează pe conceptul de citare, în dosar, atât prezența celor care au răspuns la apel, cât și lipsa, inclusiv a reprezentanților părților, în mod prescurtat, și sugerăm folosirea literelor „p” și „l”.

Separat, menționează numele și prenumele reprezentantului și calitatea de avocat aparținând unui barou, mandatar cu procură specială, consilier juridic, după caz.

Grefierul începe consemnările în caietul de ședință, notând compunerea instanței, respectiv numele președintelui completului, ale judecătorilor, ale magistraților-asistenți, precum și, dacă este cazul, numele procurorului și parchetul în care acesta funcționează.

Dacă în cursul aceleiași ședințe, compunerea instanței se modifică, se vor face mențiunile corespunzătoare la cauzele respective.

În același timp, grefierul notează în caietul de ședință numărul dosarului, poziția din lista de ședință, părțile prezente și persoanele care au răspuns apelului.

Se efectuează *referatul cauzei*. Ridicându-se, grefierul referă pe scurt:
- obiectul și stadiul pricinii;

- modul de îndeplinire a procedurii de citare a părților și de chemare a martorilor, experților;

- modul cum au fost aduse la îndeplinire măsurile dispuse la înregistrarea cauzei sau la termenul anterior;
după care predă dosarul completului de judecată.

8.2.5. Amânarea cauzelor

După deschiderea ședinței de judecată de către președintele de complet, grefierul va striga, la îndrumarea președintelui, pricinile care, nefiind în stare de judecată, se amână, fără a provoca dezbateri.

Grefierul consemnează toate constatările președintelui completului referitoare la modul de îndeplinire a procedurii de citare, la plata taxei judiciare de timbru și a timbrului judiciar, la verificarea competenței instanței, calității părților, semnării cererii introductive de instanță, a certificării înscrisurilor anexate etc.

Grefierul notează susținerile reclamantului, ale pârâtului, intervenienților, reprezentanților lor, în ordinea în care au luat cuvântul în ședință.

Grefierul continuă să consemneze în caiet măsurile dispuse de președintele completului, (citarea, cu mențiunea la interogator, a timbrării, a prezentării unui înscris, de a depune întâmpinare, consemnarea costului expertizei judiciare, a cheltuielilor de transport pentru martori sau pentru parte, în vederea efectuării expertizei de cercetare a paternității, precum și alte asemenea măsuri). Va consemna atât în caiet, cât și în lista de ședință, termenul acordat de instanță.

8.2.6. Stăruința pentru împăcarea părților

În fața primei instanțe judecătorești au datoria de a încerca împăcarea părților. În acest scop ei pot solicita înfățișarea personală a părților, chiar dacă acestea sunt reprezentate, în temeiul art. 131 C.proc.civ.

Dacă părțile se împacă, judecătorul va constata condițiile împăcării în cuprinsul hotărârii pe care o va da.

8.2.7. Prima zi de înfățișare și funcția ei procedurală

Potrivit art. 134 C.proc.civ., prima zi de înfățișare este aceea în care părțile, legal citate, pot pune concluzii.

Nu întotdeauna prima zi de înfățișare corespunde primului termen de judecată, de exemplu, dacă procedura de citare nu este legal îndeplinită

sau dacă judecarea cauzei se amână pentru lipsă de apărare, acel termen de judecată nu va constitui prima zi de înfățișare.

La prima zi de înfățișare, reclamantul poate cere un termen pentru întregirea sau modificarea cererii de chemare în judecată. Instanța va dispune amânarea judecării și comunicarea cererii modificate pârâtului, în vederea depunerii întâmpinării, în temeiul art. 132 alin. (1) C.proc.civ.

Reclamantul își poate modifica cererea și după prima zi de înfățișare, dacă pârâtul nu se opune.

Articolul 132 alin. (2) C.proc.civ. prevede patru cazuri în care cererea de chemare în judecată nu se socotește modificată și nu se va da un nou termen, ci se *vor trece în încheierea de ședință* declarațiile verbale făcute de reclamant în ședință:

1. când se îndreaptă greșelile materiale din cuprinsul cererii;
2. când reclamantul mărește sau micșorează câtimea obiectului cererii;
3. când cere valoarea obiectului pierdut sau pierit;
4. când înlocuiește cererea în constatare printr-o cerere pentru realizarea dreptului sau dimpotrivă, în cazul în care cererea în constatare poate fi primită.

Dacă pârâtul nu este prezent la termenul la care reclamantul face aceste precizări, iar procesul este în stare de judecată, instanța va putea dispune amânarea cauzei și *comunicarea către pârât a unei copii de pe încheierea de ședință* în care s-a trecut precizarea cererii făcută oral de reclamant.

Reclamantul propune probele pe care nu le-a indicat în cererea de chemare în judecată.

Dacă pârâtul a depus cerere reconvențională, reclamantul poate cere un termen pentru a depune întâmpinare la cererea reconvențională și pentru a propune probele în apărare [art.132 alin. (3) C.proc.civ.].

§9. Incidente procedurale

9.1. Suspendarea judecării

Suspendarea judecării presupune oprirea cursului judecării, datorită unei împrejurări voite de părți sau independente de voința acestora.

Suspendarea judecării este reglementată în art. 242 - 244 C.proc.civ., precum și ca o sancțiune pentru reclamantul care împiedică desfășurarea normală a procesului în baza art. 155¹ C.proc.civ.

9.1.1. Felurile suspendării

A. Suspendarea voluntară

- intervine datorită manifestării de voință a părților, manifestare care poate fi expresă sau tacită.

- art. 242 C.proc.civ. prevede două cazuri de suspendare:

1. când amândouă părțile o cer;
2. dacă niciuna din părți, legal citate, nu se înfățișează la strigarea pricinii. Cu toate acestea pricina se judecă dacă reclamantul sau pârâtul au cerut în scris judecarea în lipsă.

*

Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei, datorită lipsei părților:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE
Ședința publică din _____
Președinte: _____
Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, împotriva pârâtului

_____ domiciliat în _____, având ca obiect desfășurarea căsătoriei.

La apelul nominal făcut în ședință publică nu se prezintă nimeni.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

INSTANȚA

Constatând lipsa părților și faptul că niciuna dintre acestea nu a formulat cerere de judecare în lipsă, ținând seama de dispozițiile art. 242 pct. 2 C.proc.civ.,

DISPUNE

În baza art. 242 pct. 2 C.proc.civ., suspendă judecarea acțiunii de divorț formulate de reclamanta _____, domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____, domiciliat în _____.

Cu recurs de la comunicare, pe timpul cât durează suspendarea cursului judecării cauzei.

Pronunțată în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

Red. ____ data ____

Ex. 3/2 com.

Se comunică părților:

reclamanta _____, domiciliată în _____
pârâtul _____, domiciliat în _____

*

B. Suspendarea legală

a) Suspendarea legală de drept:

Articolul 243 C.proc.civ. prevede cinci cazuri în care judecata principilor se suspendă de drept:

1. prin moartea uneia din părți, afară de cazul când partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a moștenitorilor;

2. prin interdicție sau punere sub curatelă a unei părți până la numirea tutorelui sau curatorului;

3. prin moartea mandatarului uneia din părți, întâmplată cu mai puțin de 15 zile înainte de ziua înfățișării;

4. prin încetarea funcției tutorelui sau curatorului;

5. prin deschiderea procedurii reorganizării judiciare și a falimentului asupra reclamantului, în temeiul unei hotărâri judecătorești irevocabile.

Faptele arătate mai sus nu împiedică pronunțarea hotărârii, dacă ele s-au ivit după închiderea dezbaterilor.

În cazul prevăzut la pct. 1, partea poate cere termen pentru introducerea în cauză a moștenitorilor.

Articolul 21 C.proc.civ. prevede că instanța, înaintea căreia s-a ivit conflictul de competență, va suspenda din oficiu orice altă procedură și va înainta dosarul instanței în drept să hotărască asupra conflictului.

Articolul 155 C.proc.civ. arată că după o amânare în temeiul învoielii părților, judecata, dacă părțile nu stăruiesc, va fi suspendată și nu va fi redeschisă decât după plata sumelor prevăzute de legea timbrului pentru redeschiderea pricinilor.

Articolul 19 alin. (2) C.proc.pen. consacră regula „penalul ține în loc civilul”, care presupune că judecata în fața instanței civile se suspendă până la rezolvarea definitivă a cauzei penale (în cazul în care instanța penală a fost sesizată cu judecarea infracțiunii anterior sesizării instanței civile sau acțiunea penală a fost pusă în mișcare).

În cazul în care s-a invocat excepția de neconstituționalitate suspendarea judecării, printr-o încheiere motivată, este obligatorie.

b) Suspendarea legală facultativă:

Articolul 244 C.proc.civ. prevede două cazuri în care suspendarea judecării este lăsată la aprecierea instanței:

1. când dezlegarea pricinii atârână, în totul sau în parte, de existența sau neexistența unui drept care face obiectul unei alte judecări;

2. când s-a început urmărirea penală pentru o infracțiune care ar avea o înrâurire hotărâtoare asupra hotărârii ce urmează să se dea.

Suspendarea va dăinui până când hotărârea pronunțată în pricina care a motivat suspendarea a devenit irevocabilă.

Articolul 155¹ C.proc.civ. reglementează cazul suspendării judecării procesului când desfășurarea sa normală este împiedicată din vina reclamantului, ori de câte ori acesta nu aduce la îndeplinire obligațiile prevăzute de lege ori stabilite de judecător în cursul judecării.

În acest caz este necesar a se arăta în încheierea de suspendare, concis și clar, care anume obligații nu au fost respectate, împrejurarea că suspendarea va dura până la îndeplinirea lor, iar reluarea judecării se poate face numai la cerere și după plata taxelor de timbru în cuantum de 50 % din taxele datorate inițial.

*

Exemplu de încheiere prin care se suspendă judecarea cauzei datorită neîndeplinirii de către reclamant a obligațiilor stabilite în cursul judecării:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, împotriva pârâtului _____ domiciliat în _____, având ca obiect prestație tabulară.

La apelul nominal se prezintă pârâtul, lipsind reclamantii.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei.

Constatând că reclamantii nu au îndeplinit obligația statornicită la termenul anterior de a face dovada achitării contravalorii expertizei criminalistice a scrisului în contul Laboratorului Teritorial de Expertize Criminalistice _____, se pune în discuție suspendarea judecării.

Pârâtul solicită suspendarea soluționării cauzei întrucât reclamantii împiedică efectuarea expertizei.

INSTANȚA

Constată că la termenul de judecată din data de _____ reclamantii _____ și _____ au fost îndatorați să achite în contul Laboratorului Teritorial de Expertize Criminalistice _____ suma de 500 lei, contravaloarea expertizei criminalistice a scrisului, dispusă în cauză.

Întrucât reclamantii nu au îndeplinit această obligație, împiedicând desfășurarea normală a procesului, efectuarea și administrarea probei încuviințată de instanță la cererea lor, în condițiile art. 155¹ C.proc.civ.;

DISPUNE

Suspendă judecarea acțiunii reclamantilor A.N. și B.N. domiciliați în _____ formulată împotriva pârâtului _____ domiciliat în _____ pentru prestație tabulară, până la depunerea de către reclamant a dovezii că au plătit contravaloarea expertizei în contul laboratorului menționat și a plății taxelor de timbru în cuantum de 50 % din cele datorate inițial.

Cu recurs de la comunicare pe toată durata suspendării judecării.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

Se comunică :

- reclamantilor A.N. domiciliat în _____
B.N. domiciliat în _____
- pârâtului _____ domiciliat în _____

Red./Dact. _____

4 ex/3 com/

În cazul judecării unei cereri de strămutare, președintele instanței va putea cere dosarul pricinii și să ordone, fără citarea părților, suspendarea judecării pricinii, comunicând de urgență această măsură instanței respective. Această suspendare durează până la rezolvarea cererii de strămutare (art. 40 C.proc.civ.).

9.2.1. Procedura suspendării

Asupra suspendării judecării procesului instanța, în toate cazurile, se va pronunța prin *încheiere*, care poate fi atacată *cu recurs*, în mod separat.

Nu pot fi atacate cu recurs încheierile de suspendare pronunțate în cauzele de recurs. (art. 244¹ C.proc.civ.)

Recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului, împotriva:

- încheierii prin care s-a dispus suspendarea;
- încheierii prin care s-a respins cererea de repunere pe rol a procesului.

Redeschiderea procesului se face:

- din oficiu (cazul conflictelor de competență);
- la cererea părților.

În acest sens, art. 245 C.proc.civ. prevede că judecata reîncepe:

1. prin cererea de redeschidere făcută de una din părți, când ea s-a suspendat prin învoirea părților sau prin lipsa lor;

2. prin cererea de redeschidere, făcută cu arătarea moștenitorilor, tutorelui sau curatorului, a celui reprezentat de mandatarul defunct, a noului mandatar sau, după caz, a părții interesate, a administratorului judiciar sau a lichidatorului judiciar, în cazurile prevăzute de art. 243.

9.2. Perimarea

9.2.1. Termenul de perimare

Articolul 248 C.proc.civ. prevede că orice cerere de chemare în judecată, contestație, apel, recurs, revizuire și orice altă cerere de reformare sau de revocare se perimă de drept, chiar împotriva incapabililor, dacă a rămas *în nelucrare din vina părții timp de un an*.

În materie *comercială* termenul de perimare este de *șase luni*.

Termenul perimării *nu curge* cât timp, fără vina părții, cererea n-a ajuns încă la instanța competentă să o judece sau nu se poate fixa termen de judecată.

Cursul perimării este *suspendat* cât timp dăinuiește suspendarea judecării, pronunțată de instanță în cazurile prevăzute de art. 244, precum și în alte cazuri stabilite de lege, dacă suspendarea nu este cauzată de lipsa de stăruință a părților în judecată (art. 250 C.proc.civ.).

Perimarea se suspendă de asemenea pe timpul cât partea este împiedicată de a stăruii în judecată din pricina unor împrejurări mai presus de voința sa.

Perimarea se *întrerupe* prin îndeplinirea unui act de procedură făcut în vederea judecării procesului de către partea care justifică un interes (art. 249 C.proc.civ.).

9.2.2. Procedura de constatare a perimării

Perimarea se constată:

- din oficiu;
- la cererea părții interesate.

Președintele instanței va *cita de urgență părțile* și va dispune ca grefa să întocmească o dare de seamă asupra actelor de procedură în legătură cu perimarea.

Perimarea poate fi invocată și pe cale de excepție, în camera de consiliu sau în ședință publică.

Dacă instanța constată că perimarea *nu a operat*, pronunță o *încheiere*, care poate fi *atacată odată cu fondul procesului*.

Hotărârea care constată perimarea este supusă recursului în termen de 5 zile de la pronunțare.

Efectul perimării constă în aceea că toate actele de procedură făcute în acea instanță nu-și produc efectele.

9.3. Renunțarea la judecată

9.3.1. Condiții

Renunțarea la judecată este reglementată de art. 246 C.proc.civ., care prevede că reclamantul poate să renunțe oricând la judecată:

- verbal în ședință, sau
- prin cerere scrisă.

9.3.2. Efecte

Renunțarea la judecată se constată prin *încheiere* dată fără drept de apel. Astfel, calea de atac este aceea a *recursului*, în 15 zile de la comunicare.

Dacă renunțarea s-a făcut după comunicarea cererii de chemare în judecată, instanța, la cererea pârâtului, va obliga pe reclamant la cheltuieli.

Când părțile au intrat în dezbaterea fondului, renunțarea nu se poate face decât cu învoirea celeilalte părți.

Ca urmare a renunțării la judecată, are loc închiderea dosarului.

Reclamantul poate introduce o nouă cerere, pentru valorificarea acelei lășii drept subiectiv.

*

Exemplu de încheiere prin care se constată renunțarea la judecată:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____ domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în _____, având ca obiect daune în valoare de _____.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reprezentanta reclamantei, consilier juridic _____, lipsind pârâtul.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Acțiunea este legal timbrată cu 30 lei taxă judiciară de timbru, conform art. 2 lit. b), art. 13 din Legea nr. 146/1997 și 1,5 lei timbru judiciar conform art. 3 din O.G. nr. 32/1995.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care reprezentanta reclamantei depune la dosar delegație și cerere de renunțare la judecată, semnată de reclamantă.

Nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanța constată cauza în stare de judecată și acordă cuvântul. Reprezentantul reclamantei solicită să se ia act de renunțarea reclamantei la judecată.

INSTANȚA

Văzând declarația de renunțare la judecată, formulată de către reclamantă, ținând seama de dispozițiile art. 246 C.proc.civ.,

DISPUNE

Ia act de renunțarea reclamantei _____, cu domiciliul în _____, la judecarea acțiunii civile formulate împotriva pârâtului _____, domiciliat în _____, având ca obiect daune în valoare de _____.

Fără cheltuieli de judecată.

Cu recurs în 15 zile de la comunicare.

Pronunțată în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

Red. ____

Ex. 4/2 com.

Se comunică cu:

reclamanta _____, cu domiciliul în _____,

pârâtul _____, domiciliat în _____.

9.4. Renunțarea la dreptul subiectiv

9.4.1. Condiții

Renunțarea la drept este reglementată de art. 247 C.proc.civ.: renunțarea la drept se poate face și fără învoirea celeilalte părți, atât în prima instanță cât și în apel. Renunțarea la drept se poate face și în recurs, chiar dacă dispoziția legală nu prevede.

Nu este necesar consimțământul pârâtului.

Renunțarea se poate face *în ședință* sau *prin înscris autentic*.

9.4.2. Efecte

Instanța dă o *hotărâre* prin care va respinge cererea în fond și va hotărî asupra cheltuielilor.

Hotărârea se dă fără drept de apel. Astfel, calea de atac este aceea a *recursului, în 15 zile de la comunicare*.

Când renunțarea este făcută în instanță de apel, hotărârea primei instanțe va fi anulată în totul sau în parte, în măsura renunțării.

Reclamantul nu mai poate introduce o nouă cerere, pentru valorificarea aceluiași drept subiectiv.

La cererea pârâtului, reclamantul poate fi obligat la plata cheltuielilor de judecată.

9.5. Achiesarea

9.5.1. Considerații teoretice

Achiesarea pârâtului are loc prin recunoașterea pretențiilor reclaman-
tului, spontan sau prin intermediul interogatoriului.

Dacă pârâtul recunoaște în parte pretențiile, instanța poate pronunța o
hotărâre parțială, care este executorie de drept. (art. 270 C.proc.civ.)

Achiesarea părții care a pierdut procesul presupune că:

- partea renunță la dreptul de a ataca cu apel hotărârea de primă instan-
ță sau la apelul declarat, caz în care hotărârea devine definitivă;
- partea renunță la recurs sau retrage recursul, caz în care hotărârea
devine irevocabilă.

Achiesarea poate fi:

- *tacită*: partea execută de bunăvoie hotărârea;
- *expresă*: partea care are dreptul să atace hotărârea declară, după pro-
nunțarea hotărârii, că renunță la calea de atac.

În acest sens art. 267 alin. (1) C. proc. civ. stabilește că, după pronunțarea
hotărârii, partea poate renunța în instanță la calea de atac, făcându-se arătare
despre aceasta într-un *proces-verbal*, semnat de președinte și de grefier.

Renunțările se pot face și ulterior, prin *înfățișarea părții* înaintea pre-
ședintelui sau *prin înscris autentic*.

9.6. Tranzacția judiciară

9.6.1. Considerații teoretice

Este un act de dispoziție, contract prin care părțile termină un proces
început sau preîntâmpină un proces ce se poate naște, prin concesii reci-
proce: renunțări reciproce la pretenții sau prestații noi săvârșite sau primi-
te de o parte în schimbul renunțării de către cealaltă parte la dreptul care
este litigios sau îndoielnic.

Tranzacția încheiată pentru stingerea procesului este o tranzacție judiciară.

Este reglementată în art. 271 - 273 C.proc.civ.

Articolul 271 C.proc.civ. prevede că părțile se pot înfățișa oricând în
cursul judecății, chiar fără să fi fost citate, pentru a cere să se dea hotărâre
care să consfințească învoiala lor.

Învoiala va fi înfățișată *în scris* și va alcătui dispozitivul hotărârii
(art. 272 C.proc.civ.).

Această hotărâre se numește *hotărâre de expedient*, care se poate ataca
cu recurs, în 15 zile de la comunicare (art. 273 C.proc.civ.).

Dacă părțile se înfățișează la ziua fixată pentru judecată, cererea pen-
tru darea hotărârii va putea fi primită, chiar de un singur judecător, ur-
mând ca hotărârea să fie dată de instanță în ședință.

Dacă ele se înfățișează într-o altă zi, instanța va da hotărârea în camera
de consiliu.

9.7. Conexarea și disjungerea

9.7.1. Condiții

Conexarea este reglementată de art. 164 C.proc.civ. și are în vedere
întrunirea mai multor pricini ce se află înaintea aceleiași instanțe sau instanțe
deosebite, de același grad, în care sunt aceleași părți sau chiar împreună cu
alte părți și al căror obiect și cauză au între dânsle o strânsă legătură.

Întrunirea poate fi făcută de judecător chiar dacă părțile nu au cerut-o.

Dosarul va fi trimis instanței mai întâi investite, afară numai dacă
amândouă părțile cer trimiterea lui la una din celelalte instanțe.

Când una din pricini este de competența unei instanțe, și părțile nu o
pot înlătura, întrunirea se va face la acea instanță.

Disjungerea este reglementată de art. 165 C.proc. civ., care prevede
că, în orice stare a judecății, se pot despărți pricinile întrunite, dacă
instanța socotește că numai una din ele este în stare de a fi judecată.

*

Exemplu de încheiere prin care se dispune conexarea a două cauze:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare acțiunea civilă formulată de reclamanta _____
domiciliată în _____, în contradictoriu cu pârâtul _____ domi-
ciliat în _____, având ca obiect ieșire din indiviziune.

La apelul nominal făcut în şedinţă publică se prezintă mandatarul reclamantei, _____, reprezentantul pârâtei, av. _____ din Baroul de avocaţi _____, lipsind părţile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de şedinţă, după care, instanţa pune în discuţie cererea de conexare formulată de reprezentantul pârâtului, privind conexarea la prezentul dosar a dosarului nr. _____, în care reclamanta din acest dosar este chemată în judecată în calitate de pârâtă, de către pârâtul din acest dosar, pentru a fi obligată la plata contravalorii îmbunătăţirilor efectuate de acesta cu privire la acelaşi imobil.

Mandatarul reclamantei este de acord cu conexarea.

Reprezentantul pârâtului solicită efectuarea unei contraexpertize întrucât valoarea imobilului stabilită prin expertiză este prea mică, raportat la valoarea de circulaţie a unui asemenea imobil.

Mandatarul reclamantei lasă la aprecierea instanţei încuviinţarea probei.

INSTANŢA

În deliberare cu privire la cererea de conexare, instanţa constată că dosarele se află în faţa aceleiaşi instanţe, între aceleaşi părţi, obiectul şi cauza având o strânsă legătură, în sensul că prezentul dosar are ca obiect ieşirea din indiviziune cu privire la imobilul situat în _____, iar dosarul nr. _____ are ca obiect obligarea reclamantei din prezentul dosar la plata contravalorii îmbunătăţirilor efectuate de pârâtul din prezentul dosar cu privire la acelaşi imobil. În această situaţie, considerând îndeplinite condiţiile prevăzute de art. 164 C.proc.civ., va admite cererea şi va dispune conexarea dosarului nr. _____ la prezentul dosar.

În deliberare cu privire la cererea pârâtului pentru efectuarea unei contraexpertize, instanţa constată că, deşi pârâtul a formulat cererea la primul termen după depunerea lucrării, nu a motivat această cerere, astfel cum impune art. 212 C.proc.civ., afirmând doar că valoarea imobilului stabilită prin expertiză este prea mică. Pârâtul nu a contestat modul de calcul şi de stabilire a valorii imobilului de către expert şi nici nu a depus înscrisuri care să ateste că imobilul a fost subevaluat prin expertiză, raportat la valoarea de piaţă a altor imobile asemănătoare situate în aceeaşi zonă. În consecinţă, instanţa va respinge cererea pârâtului pentru efectuarea unei contraexpertize.

DISPUNE

Conexează dosarul nr. _____ al Judecătoriei _____ la prezentul dosar, acordând termen pentru judecarea cauzelor conexate la data de _____, părţile având termen în cunoştinţă.

Respinge cererea pârâtului pentru efectuarea unei contraexpertize.

Pronunţată în şedinţă publică, azi, _____.

Preşedinte

Grefier

TC reclamanta _____, prin mandatar, _____;

TC pârâtul _____, prin av. _____ din Baroul de avocaţi _____.

§10. Amenzi judiciare și despăgubiri

Sunt reglementate în cap. IV¹, art. 108¹-108⁵ C.proc.civ., intitulat „Amenzi judiciare și despăgubiri”.

Articolul 108¹ pct. 1 C.proc.civ. prevede sancționarea unor fapte săvârșite de *părți*, în legătură cu procesul, de către instanță, care poate aplica amenda judiciară de la 50 lei la 700 lei, pentru:

- a) introducerea, cu rea-credință, a unor cereri vădit netemeinice;
- b) formularea, cu rea-credință, a unei cereri de recuzare sau de strămutare;
- c) obținerea, cu rea-credință, a citării prin publicitate a oricărei părți;
- d) obținerea, cu rea-credință, de către reclamantul căruia i s-a respins cererea, a unor măsuri asigurătorii prin care pârâtul a fost păgubit;
- e) contestarea, cu rea-credință, a scrierii sau semnăturii unui înscris.

Punctul 2 al art. 108¹ C.proc.civ. prevede posibilitatea sancționării *altor participanți* la proces, cu amendă judiciară de la 30 lei la 500 lei:

a) neprezentarea *martorului* legal citat sau refuzul acestuia de a depune mărturie când este prezent în instanță, în afară de cazul în care acesta este minor;

b) neprezentarea *avocatului, a reprezentantului sau a celui care asistă partea*, ori nerespectarea de către aceștia a îndatoririlor stabilite de lege sau de către instanță, dacă în acest mod s-a cauzat amânarea-judecării procesului;

c) refuzul *expertului* de a primi lucrarea sau nedepunerea lucrării în termenul fixat, ori refuzul de a da lămuririle cerute;

d) neluarea, de către *conducătorul unității* în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză, a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia sau pentru efectuarea la timp a expertizei, precum și împiedicarea de către orice persoană a efectuării expertizei.

e) *neprezentarea unui înscris sau a unui bun*, de către cel care îl deține, la termenul fixat în acest scop de instanță;

f) refuzul sau omisiunea unei *autorități ori a altei persoane de a comunica la cererea instanței*, la termenul fixat în acest scop, datele care rezultă din actele și evidențele ei;

g) cauzarea amânării judecării sau executării silite de către *cel însărcinat cu îndeplinirea actelor de procedură*;

h) împiedicarea în orice mod a exercitării, în legătură cu procesul a atribuțiilor ce revin judecătorilor, experților desemnați de instanță în condițiile legii, agenților procedurali, precum și altor salariați ai instanței;

i) nerespectarea de către executorul judecătoresc a obligației de a depune la dosarul instanței actele de executare, potrivit dispozițiilor art. 373¹ alin. (3).

Articolul 108¹ alin. (2) C.proc.civ. prevede că amenda nu se va aplica persoanelor la care se referă pct. 2 al alin. (1), dacă motive temeinice le-au împiedicat să aducă la îndeplinire obligațiile ce le revin.

Articolul 108² C.proc.civ. prevede alte două situații care pot determina aplicarea unei amenzi judiciare:

- nerespectarea de către oricare dintre părți sau de către alte persoane a măsurilor luate de către instanță pentru asigurarea ordinii și solemnității ședinței de judecată se sancționează cu amendă de la 30 lei la 200 lei [alin. (1)].

- nerespectarea de către orice persoană a dispozițiilor privind desfășurarea normală a executării silite se sancționează de către președintele instanței de executare, la cererea executorului, cu amendă de la 50 lei la 500 lei [alin. (2)].

Odată cu aplicarea sancțiunii se va stabili în ce constă abaterea săvârșită.

În cazul în care, prin săvârșirea, cu intenție sau din culpă, a faptelor prevăzute de art. 108¹ sau 108², s-a pricinuit amânarea judecării sau a executării silite, la cererea părții interesate, cel în cauză va putea fi obligat de către instanța de judecată ori, după caz, de către președintele instanței de executare, la plata unei *despăgubiri* pentru paguba cauzată prin amânare (art. 108³ C.proc.civ.).

Amenda și despăgubirea se stabilesc prin *încheiere executorie*, care se comunică celui obligat, *dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia* (art. 108⁴ C.proc.civ.).

Împotriva încheierii prevăzute la art. 108⁴ cel obligat la amendă sau despăgubire va putea face numai *cerere de reexaminare*, solicitând, motivat, să se revină asupra amenzii ori despăgubirii sau să se dispună reducerea acestora.

Cererea se face în termen de 15 zile, după caz, de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii.

Cererea se soluționează prin *încheiere irevocabilă*, dată *în camera de consiliu*, de către instanța de judecată ori de președintele instanței de executare care a aplicat amenda sau despăgubirea (art. 108⁵ C.proc.civ.).

§11. Activitatea ulterioară ședinței de judecată

11.1. Amânarea judecării cauzelor; întocmirea încheierilor de ședință, circuitul dosarelor

După ce președintele completului închide ședința de judecată, grefierul îi va solicita, în temeiul art. 104 alin. (16) din Regulament, *vizarea caietului* conținând notele de ședință.

O primă activitate cu caracter administrativ în competența grefierului de ședință este ca îndată după terminarea dezbaterilor, să consemneze în registrul de termene pentru arhivă cauzele amânate.

Pentru fiecare ședință trebuie să se deschidă pagină separată în registru, pe care se menționează completul, numărul sălii și data ședinței de judecată.

Rubricația registrului cuprinde:

- numărul curent;
- numele părților (reclamant/pârât);
- numărul dosarului și anul înregistrării;
- obiectul;
- observații.

Operațiunea de înscriere a dosarelor în registru se face utilizându-se lista de ședință completată de grefier în timpul dezbaterilor, și care a fost, în prealabil, verificată comparativ cu lista de ședință a președintelui completului. Astfel se evită orice consemnare greșită în privința termenelor fixate.

Prin urmare, se operează pentru termenul de judecată ales inițial toate cauzele amânate pentru data respectivă, în ordinea înscrierii lor pe listă, făcându-se un semn, pe listă, în dreptul fiecărui dosar înregistrat.

Se continuă completarea registrului, în modul arătat, pentru fiecare termen de judecată, până la epuizarea dosarelor.

Grefierul trebuie să verifice imediat lista de ședință, urmărind ca toate dosarele să fie însemnate pe aceasta. Concomitent se corectează omisiunile și orice greșală.

Dosarele suspendate în ședința de judecată pot fi evidențiate, cu mențiunea „suspendat” și temeiul legal, în registrul de termene din ziua șe-

dinței (În acest fel se oferă o evidență utilă a cauzelor suspendate în scopul verificării periodice a faptului dacă motivele de suspendare mai subzistă, precum și dacă a intervenit perimarea).

În măsura în care președintele completului de judecată solicită redactarea unor minute sau întocmirea unor formulare de acte procedurale, grefierul trebuie să răspundă solicitării.

După întocmirea minuterelor de către completul de judecată, și semnarea lor de către judecători, grefierul trebuie să colaboreze cu membrii acestuia, la înscrierea termenelor și soluțiilor pronunțate în condica de ședință. Concomitent, se vor numerota hotărârile pronunțate, se va înscrie numărul fiecărei hotărâri pe coperta dosarului, și se vor menționa numele redactorilor hotărârii, atât în condică, cât și pe coperta dosarului.

Condicile de ședință se deschid pe materii (civil, penal, comercial, contencios administrativ, maritim și fluvial), precum și pe grade de jurisdicție.

În cauzele în care s-a amânat pronunțarea, se face această mențiune, cu arătarea termenului. La împlinirea termenului de pronunțare, grefierul înscrie în condica de ședință – „Amânare de pronunțare din data de ...”, după care va completa în modul știut, datele privind completul de judecată, precum și mențiunile referitoare la cauză.

Condica de ședință se semnează de președintele completului de judecată, de judecători, precum și de grefier.

La ora anunțată de președintele completului de judecată pentru pronunțări, grefierul de ședință, împreună cu acesta, vor face pronunțarea în ședință publică, chiar dacă părțile lipsesc. Cu acest prilej, grefierul va menționa în caietul de ședință căile de atac pe care părțile sau reprezentanții lor le declară după pronunțarea hotărârii. În același fel se consemnează renunțările la căile legale de atac.

Pe același înscris care cuprinde minuta se întocmește, de îndată, procesul-verbal cu arătările menționate, care se semnează de președinte și grefier.

Deși natura juridică a cauzelor aflate pe rolul instanțelor este diferită (existând cauze penale, civile, comerciale, contencios administrativ, de dreptul muncii), în practică se utilizează numai denumirile de hotărâre penală sau civilă, având în vedere că procedura civilă constituie dreptul comun pentru cauzele de natură comercială, de contencios administrativ și de dreptul muncii, astfel încât și în aceste cauze se utilizează denumirea de sentință sau decizie civilă. În practica fostei Curți Supreme de Justiție, se constată că nu se menționează dacă decizia are caracter penal sau civil,

fiind menționat doar numărul deciziei și secția civilă, penală, comercială și de contencios administrativ.

Numerele hotărârilor se dau în ordinea înscrierii lor în condica de ședință, separat pe materii. În cazul instanțelor la care funcționează secții maritime și fluviale, la hotărârile pronunțate în legătură cu activitatea de transport maritim și fluvial, se adaugă inițialele MF.

La curțile de apel și tribunale, se dă număr separat hotărârilor pronunțate în primă instanță, în apel și în recurs.

În ceea ce privește întocmirea încheierilor de ședință, art. 147 C.proc.civ. prevede că dezbaterile din ședință se vor trece în încheierea de ședință care va fi semnată de judecători și grefier.

Articolul 107 din Regulament prevede că încheierile de amânare a judecății cauzelor, conceptele de citare pentru termenul următor, adresele și celelalte lucrări dispuse de instanță, precum și încheierile de amânare a pronunțării vor fi întocmite de grefier în două zile lucrătoare de la terminarea ședinței de judecată, iar partea introductivă a hotărârilor, în termen de trei zile, cu excepția situațiilor când legea prevede termene mai scurte.

Judecătorul verifică modul de îndeplinire a acestor lucrări și le restituie pe cele întocmite necorespunzător, dacă este cazul, cu îndrumările necesare pentru refacerea lor.

După redactarea și semnarea încheierilor, grefierul de ședință predă dosarele amânate arhivarului, care semnează de primirea lor pe listele de procese (exemplarul grefierului).

§12. Hotărârile judecătorești

12.1. Deliberarea judecătorilor și pronunțarea hotărârii

După închiderea dezbaterilor, judecătorii deliberează în secret asupra soluției care urmează să se dea fiecărei cauze în parte.

După ce s-a întrunit majoritatea, se va întocmi de îndată dispozitivul hotărârii care se *semnează, sub sancțiunea nulității, de către judecători* și în care se va arăta, când este cazul, opinia separată a judecătorilor aflați în minoritate (art. 258 C.proc.civ.).

Astfel, rezultatul deliberării se consemnează, pe scurt, într-o *minută*, care se scrie pe cererea de chemare în judecată, pe ultima încheiere sau pe file separate.

Dispozitivul se pronunță de președinte, în ședință, chiar în lipsa părților.

După pronunțarea hotărârii niciun judecător nu poate reveni asupra părerii sale.

Datele esențiale din minută se trec în condica de ședință, înainte de pronunțarea în ședință publică.

Dacă instanța nu poate hotărî de îndată, *pronunțarea se va amâna* pentru un termen pe care președintele îl va anunța și care nu va putea fi mai mare de 7 zile (art. 260 C.proc.civ.).

Pricina poate fi *repusă pe rol*, dacă instanța găsește necesare noi lămuriri (art. 151 C.proc.civ.).

Părțile sunt citate, deoarece nu mai au termen în cunoștință.

12.2. Forma și conținutul hotărârilor judecătorești

Conținutul hotărârii judecătorești este stabilit de art. 261 C.proc.civ.: Hotărârea se dă *în numele legii* și va cuprinde:

1. arătarea instanței care a pronunțat-o și numele judecătorilor care au luat parte la judecată;

2. numele, domiciliul sau reședința părților, calitatea în care s-au judecat; numele mandatarilor sau reprezentanților legali și al avocaților;

3. obiectul cererii și susținerile în prescurtare ale părților cu arătarea dovezilor;

4. arătarea concluziilor procurorului;

5. motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței, cum și cele pentru care s-au înlăturat cererile părților;

6. dispozitivul;

7. calea de atac și termenul în care se poate exercita;

8. arătarea că pronunțarea s-a făcut în ședință publică, precum și semăturile judecătorilor și grefierului.

Astfel, hotărârea judecătorească are trei părți:

Practica sau partea introductivă:

- grefierul menționează aspectele prevăzute de pct. 1-4 arătate mai sus;
- dacă pronunțarea nu s-a făcut la termenul la care a avut loc judecata, practica va cuprinde numai arătarea instanței și a completului de judecată, celelalte mențiuni fiind cuprinse în încheierea de ședință de la acel termen, care face corp comun cu hotărârea.

Motivarea:

- expunerea considerentelor pentru care s-au admis sau respins cererile părților, cu argumentarea cuvenită în fapt și în drept;
- trebuie să corespundă dispozitivului.

Dispozitivul:

- soluția la care s-a oprit completul de judecată, concretizată în minuta întocmită după deliberare;
- rezolvă toate cererile părților.

În cazul în care, după pronunțare, unul dintre judecători este în imposibilitate de a semna hotărârea, președintele instanței o va semna în locul său, iar dacă cel în imposibilitate să semneze este grefierul, hotărârea va fi semnată de grefierul-șef, făcându-se mențiune despre cauza care a împiedicat pe judecător sau pe grefier să semneze hotărârea.

Se poate acorda un termen pentru executarea hotărârii, în baza art. 262 C.proc.civ., care prevede că, în cazurile în care judecătorii pot da termen pentru executarea hotărârii, ei vor face aceasta, prin chiar hotărârea care dezleagă pricina, arătând și motivele pentru care au încuviințat termenul.

Adăugirile, ștersăturile sau schimbările în cuprinsul hotărârii vor trebui semnate de judecător, sub pedeapsă de a nu fi ținute în seamă (art. 265 C.proc.civ.).

Hotărârea se va face în două exemplare originale, din care unul se atașează la dosarul cauzei, iar celălalt se va depune, spre conservare, la dosarul de hotărâri al instanței (art. 266 C.proc.civ.).

Hotărârea se va comunica părților, în copie, în cazul în care este necesar pentru curgerea termenului de exercitare a apelului sau recursului [art. 266 alin. (3) C.proc.civ.].

12.3. Efectele hotărârilor judecătorești

Hotărârea judecătorească are următoarele efecte:

1. dezinvestește instanța de soluționarea procesului;
2. este un înscris autentic, astfel încât, în ceea ce privește constatările personale ale judecătorilor, face dovadă până la înscrierea în fals;
3. constituie titlu executoriu și poate fi pusă în executare în termen de 3 ani, iar în cazul acțiunilor reale imobiliare, în 10 ani. Prin împlinirea acestor termene, își pierde puterea executorie;
4. are efecte retroactive (constată drepturi preexistente). Cele care creează situații juridice noi au efecte numai pentru viitor;
5. hotărârea definitivă se bucură de autoritatea lucrului judecat.

12.4. Învăstirea cu formulă executorie

Pentru ca o hotărâre judecătorească să poată fi pusă în executare, este necesară învătirea acesteia cu formula executorie.

Astfel, art. 374 C.proc.civ. prevede că nicio hotărâre judecătorească nu se va putea executa dacă nu este învătută cu formula executorie prevăzută de art. 269 alin. (1), afară de încheierile executorii, de hotărârile executorii provizorii și de alte hotărâri prevăzute de lege, care se execută fără formula executorie.

Învătirea hotărârilor cu formula executorie se face de prima instanță.

Se învătesc cu formula executorie:

- hotărârile care au rămas definitive ori au devenit irevocabile;
- înscrisurile autentificate;
- orice alte hotărâri sau înscrisuri, pentru ca acestea să devină executorii, în cazurile anume prevăzute de lege (art. 376 C.proc.civ.).

Formula executorie este cea prevăzută de art. 269 C.proc.civ.:

„Noi, Președintele României”

(Aici urmează cuprinsul hotărârii)

„Dăm împuternicire și ordonăm agenților administrativi și ai forței publice să execute această (hotărâre); procurorilor să stăruie pentru aducerea

ei la îndeplinire. Spre credință, prezenta (hotărâre) s-a semnat de (Urmează semnătura președintelui și a grefierului)".

Articolul 269 alin. (2) prevede că hotărârea investită se va da numai părții care a câștigat sau reprezentantului ei.

12.5. Execuția vremelnică

Regula: numai hotărârea definitivă poate fi pusă în executare.

Excepția: pot fi puse în executare hotărâri de fond, nedefinitive, dacă se bucură de execuție vremelnică, de drept sau judecătorească.

A. Execuția vremelnică de drept

- hotărârea primei instanțe este executorie de drept, în temeiul legii, în cazurile prevăzute expres de art. 278 C.proc.civ.:

1. plata salariilor sau a altor drepturi izvorâte din raporturile juridice de muncă, precum și a sumelor cuvenite, potrivit legii, șomerilor;
2. despăgubiri pentru accidente de muncă;
3. rente ori sume datorate cu titlu de obligație de întreținere sau alocație pentru copii, precum și pensii acordate în cadrul asigurărilor sociale;
- 3¹. despăgubiri în caz de moarte sau vătămare a integrității corporale ori sănătății, dacă despăgubirile s-au acordat sub formă de prestații bănești periodice;
4. reparații grabnice;
5. punerea sau ridicarea sigiliilor ori facerea inventarului;
6. pricini privitoare la posesiune, numai în ce privește posesiunea;
7. în cazul prevăzut de art. 270 (hotărâri parțiale);
8. în orice alte cazuri în care legea prevede că hotărârea este executorie.

B. Execuția vremelnică judecătorească

Articolul 279 C.proc.civ. prevede cazurile în care instanța de judecată poate încuviința executarea vremelnică a hotărârilor privitoare la bunuri, și anume ori de câte ori va găsi de cuviință că măsura este de trebuință față de:

- temeinicia vădită a dreptului;
- starea de insolvabilitate a debitorului; sau
- există primejdie vădită în întârziere; în acest caz instanța va putea obliga la darea unei cauțiuni.

Executarea vremelnică nu se poate încuviința:

1. în materie de strămutare de hotare, desființare de construcții, plantații sau a oricăror lucrări având o așezare fixă;

2. când prin hotărâre se dispune intabularea unui drept sau radierea lui din cartea funciară.

Cererea de executare vremelnică se va putea face și verbal în instanță până la închiderea dezbaterilor.

Dacă cererea a fost respinsă de prima instanță, ea poate fi făcută din nou în apel.

Există posibilitatea suspendării executării vremelnice. În temeiul art. 280 C.proc.civ., cererea pentru suspendarea executării vremelnice se va putea face fie odată cu apelul fie deosebit în tot cursul instanței de apel.

Cererea se va depune la prima instanță sau instanța de apel, în care caz se va alătura în copie legalizată dispozitivul hotărârii.

Cererea de suspendare se va judeca de instanța de apel. Dispozițiile art. 403 alin. (3) sunt aplicabile.

Suspendarea va putea fi încuviințată numai cu dare de cauțiune, al cărei quantum îl va fixa instanța.

Până la dezlegarea cererii de suspendare aceasta va putea fi încuviințată vremelnic, prin ordonanță președințială, chiar înainte de sosirea dosarului, cu respectarea cerinței prevăzute la alin. (4).

12.6. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârilor judecătorești

Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârilor judecătorești este reglementată în secțiunea a VI-a a Codului de procedură civilă, intitulată „Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii”.

A. Îndreptarea hotărârii (art. 281 C.proc.civ.)

Pot fi îndreptate din oficiu sau la cerere:

- erorile sau omisiunile cu privire la numele, calitatea și susținerile părților;
- erorile de calcul;
- orice alte erori materiale din hotărâri sau încheieri.

Instanța se pronunță prin încheiere dată în *camera de consiliu*.

Părțile vor fi citate numai dacă instanța socotește că este necesar să dea anumite lămuriri.

În cazul hotărârilor, îndreptarea se va face în ambele exemplare ale hotărârii.

B. Lămurirea hotărârii (art. 281¹ C.proc.civ.)

În cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea dispozitivului hotărârii ori acesta cuprinde dispoziții potrivnice, părțile pot cere instanței care a pronunțat hotărârea să lămuirească dispozitivul sau să înlăture dispozițiile potrivnice.

Instanța va rezolva cererea de urgență, prin încheiere dată în camera de consiliu, cu citarea părților.

Încheierea se va atașa la hotărâre atât în dosarul cauzei, cât și în dosarul de hotărâri al instanței.

C. Completarea hotărârii (art. 281² C.proc.civ.)

Dacă prin hotărârea dată instanța a omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere principal sau accesoriu ori asupra unei cereri conexe sau incidentale, se poate cere completarea hotărârii în același termen în care se poate declara, după caz, apel sau recurs împotriva acelei hotărâri, iar în cazul hotărârilor date în fond după casarea cu reținere, în termen de 15 zile de la pronunțare.

Cererea se soluționează *de urgență, cu citarea părților, prin hotărâre separată*. Prevederile art. 281¹ alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

Dispozițiile arătate se aplică și în cazul când instanța a omis să se pronunțe asupra cererilor martorilor, experților, traducătorilor, interpreților sau apărătorilor, cu privire la drepturile lor.

În privința căilor de atac, art. 281³ C.proc.civ. prevede că încheierile pronunțate în temeiul art. 281 și 281¹, precum și hotărârea pronunțată potrivit art. 281² sunt supuse *acelorași căi de atac* ca și hotărârile în legătură cu care s-a solicitat, după caz, îndreptarea, lămurirea sau înlăturarea dispozițiilor potrivnice ori completarea hotărârii.

Părțile nu pot fi obligate la plata cheltuielilor legate de îndreptarea, lămurirea sau completarea hotărârii.

*

Exemplu de încheiere prin care se admite cererea de îndreptare a erorii materiale:

ROMÂNIA
TRIBUNALUL _____
SECȚIA CIVILĂ
DOSAR NR. _____

ÎNCHEIERE

Camera de consiliu din _____

Președinte: _____

Judecător: _____

Judecător: _____

Grefier: _____

S-a luat în examinare, conform listei de ședință, cererea de îndreptare a erorii materiale formulată de intimații _____ și _____ cu privire la cheltuielile de judecată acordate în recurs.

La apelul nominal nu se prezintă nimeni.

Procedura de citare a părților nu a fost urmată, conform dispozițiilor art. 281 alin. (2) C.proc.civ.

S-a făcut referatul cauzei, după care, instanța reține cererea spre soluționare.

TRIBUNALUL

Constată că prin cererea înregistrată la această instanță, intimații _____ și _____ au solicitat îndreptarea erorii materiale strecurate în dispozitivul deciziei civile nr. _____ din _____ pronunțată de Tribunalul _____ în dosar nr. ____/_____, în sensul că în locul mențiunii greșite privind cuantumul cheltuielilor de judecată, de 50 lei, să fie trecute cheltuielile de judecată de 500 lei reprezentând onorar de avocat, care să fie suportate de recurenți.

Având în vedere cererea intimaților, cât și dispozițiile art. 281 alin. (1) C.proc.civ., constatând că în chitanța atașată la fila _____ dosar este menționată suma de 500 lei, reprezentând onorariul plătit de intimați apărătorului lor, constată că în mod greșit s-a menționat în dispozitivul hotărârii suma de 50 lei, reprezentând cheltuielile de judecată, care să fie suportate de recurenți, motiv pentru care,

DISPUNE

Admite cererea de îndreptare a erorii materiale formulată de intimații _____ și _____.

Dispune îndreptarea dispozitivului deciziei civile nr. ____/____
pronunțată de Tribunalul ____ în dosarul nr. ____/____, în
sensul că în locul mențiunii greșite privind cuantumul cheltuielilor de ju-
decată, de 50 lei, să fie trecute cheltuielile de judecată de 500 lei
reprezentând onorar de avocat, care să fie suportate de recurenți.

Irevocabilă.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Judecători

Grefier

Red. ____

Dact. ____

Ex. 2

Nu se comunică

§13. Cheltuieli de judecată

13.1. Considerații teoretice

Se compun din taxele de timbru și din alte cheltuieli făcute de părți (pentru transport, cazare, administrarea probelor, onorariile avocaților, deplasarea acestora).

Partea care cade în pretențiuni va fi obligată, *la cerere*, să plătească cheltuielile de judecată, în baza art. 274 C.proc.civ.

Pârâtul care a *recunoscut la prima zi de înfățișare* pretențiile reclaman-
tului nu va putea fi obligat la plata cheltuielilor de judecată, afară nu-
mai dacă a fost pus în întârziere înainte de chemarea în judecată (art. 275
C.proc.civ.).

Când pretențiile fiecărei părți au fost *încuviințate numai în parte*, instan-
ța va aprecia în ce măsură fiecare din ele poate fi obligată la plata chel-
tuielilor de judecată, putând face *compensarea* lor (art. 276 C.proc.civ.).

Partea va fi obligată să plătească numai partea din cheltuielile de jude-
cată corespunzătoare pretențiilor admise.

Dacă acțiunea reclamantului are mai multe capete de cerere și numai
unul a fost admis, sau dacă există cereri de partea ambelor părți, admise
în total sau în parte, instanța va compensa, total sau parțial, cheltuielile de
judecată.

Dacă sunt *mai mulți reclamanți sau mai mulți pârâți*, ei vor fi obligați
să plătească cheltuielile de judecată în mod egal, proporțional sau în
solidar, potrivit cu interesul ce are fiecare sau după felul raportului de
drept dintre ei. (art. 277 C.proc.civ.).

Cheltuielile de judecată pot fi cerute și prin cerere separată.

§14. Căile de atac

14.1. Considerații teoretice

Căile de atac sunt mijloace procedurale prin care se poate cere și obține anularea sau reformarea, totală sau parțială, a unei hotărâri judecătorești.

Reprezintă o formă specială de manifestare a acțiunii civile. În momentul în care partea interesată apelează la o anumită cale de atac, aceasta devine o componentă a dreptului la acțiune pus în mișcare.

14.2. Sistemul căilor de atac

În mod normal, există o cale de atac prin care se rejudecă în fond procesul, de către o instanță superioară – *apelul*.

Hotărârea dată în apel poate fi atacată la o instanță ierarhic superioară, însă numai pentru motivele anume indicate de lege, care, de regulă, sunt motive de nelegalitate, nu și de netemeinicie – *recursul*.

Pentru anumite împrejurări care nu au fost avute în vedere la pronunțarea hotărârii (datorită omisiunii instanței, sau pentru că s-au ivit ulterior), există posibilitatea exercitării unor căi de atac, care sunt judecate chiar de instanța care a pronunțat hotărârea atacată, dar numai în condițiile și pentru motivele limitativ stabilite de lege – *contestăția în anulare, revizuirea*.

În sistemul nostru procesual civil există două grade de jurisdicție – o judecată în primă instanță, și o judecată în apel. Celelalte căi de atac sunt căi extraordinare de atac.

14.3. Apelul

14.3.1. Definiție

Apelul este mijlocul procedural prin care partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe solicită instanței ierarhic superioare, în condițiile prevăzute de lege, reformarea hotărârii atacate.

Este o cale de atac ordinară, suspensivă de executare.

Articolul 282 alin. (1) C.proc.civ. prevede că hotărârile date în primă instanță de judecătorie sunt supuse apelului la tribunal iar hotărârile date în primă instanță de tribunal sunt supuse apelului la curtea de apel.

14.3.2. Părți

Apelul îi vizează pe cei care au avut calitatea de parte la judecata în primă instanță, indiferent de poziția procesuală pe care au avut-o.

Dreptul de apel se exercită de către partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe, parte care se numește *apelant*, împotriva părții adverse, denumită *intimat*.

Exercitarea dreptului de apel este condiționată de:

- justificarea unui interes;
- existența calității procesuale;
- existența capacității de exercițiu;
- partea să nu fi renunțat la dreptul de apel. Articolul 283 C.proc.civ. prevede că partea care a renunțat expres la apel cu privire la o hotărâre nu mai are dreptul de a face apel.

14.3.3. Obiectul apelului

Hotărârile date în primă instanță de judecătorie și de către tribunal pot fi atacate cu apel dacă legea nu dispune altfel.

Împotriva *încheierilor premergătoare* nu se poate face *apel decât odată cu fondul*, în afară de cazul când prin ele s-a întrerupt cursul judecății (art. 282 C.proc.civ.).

Nu sunt supuse apelului hotărârile judecătorești date în primă instanță în cererile introduse pe cale principală privind:

- pensiile de întreținere;
- litigii al căror obiect are o valoare de până la 1 miliard lei inclusiv, atât în materie civilă, cât și în materie comercială;
- acțiunile posesorii;
- cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă;
- luarea măsurilor asiguratorii;
- în alte cazuri prevăzute de lege.
- hotărârile instanțelor judecătorești prin care se soluționează plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și ale altor organe cu astfel de activitate nu sunt supuse apelului, dacă legea nu prevede altfel.

Unele legi speciale prevăd că hotărârile date în materiile respective nu sunt supuse apelului. Amintim Legea nr. 273/2004 – art. 61 pct. 5, Legea nr. 53/2003 – art. 289, Decretul nr. 92/1976 – art. 8 pct. 4.

14.3.4. Termenul de apel

Termenul de apel este de *15 zile de la comunicarea hotărârii*, dacă legea nu dispune altfel (art. 284 C.proc.civ.).

Dacă o parte face apel înainte de comunicarea hotărârii, aceasta se socotește comunicată la data depunerii cererii de apel.

Pentru *procuror* termenul de apel curge de la pronunțarea hotărârii, în afară de cazurile în care procurorul a participat la judecarea cauzei, când termenul curge de la comunicarea hotărârii.

Apelul declarat în termen *suspendă executarea* hotărârii de primă instanță, cu excepția cazurilor anume prevăzute de lege.

Există două cazuri de *întrerupere a termenului* de apel:

- cel prevăzut de art. 285 C.proc.civ.: termenul de apel se întrerupe *prin moartea părții care are interes să facă apel*. În acest caz se face din nou o singură comunicare a hotărârii, la cel din urmă domiciliu al părții, pe numele moștenirii, fără să se arate numele și calitatea fiecărui moștenitor.

Termenul de apel va începe să curgă din nou de la data acestei comunicării.

Pentru moștenitorii incapabili, cei cu capacitate restrânsă sau dispăruți ori în caz de moștenire vacantă, termenul va curge din ziua în care se va numi tutorele, curatorul sau administratorul provizoriu.

- cel prevăzut de art. 286 C.proc.civ.: termenul de apel se întrerupe și *prin moartea mandatarului căruia i s-a făcut comunicarea*. În acest caz se va face o nouă comunicare părții, la domiciliul ei, iar termenul de apel va începe să curgă din nou de la această dată.

14.3.5. Timbrajul cererilor de apel

Cererea de apel se timbrează cu 50% din taxa datorată pentru cererea de chemare în judecată neevaluabilă în bani, iar dacă obiectul litigiului este evaluabil în bani, taxa se calculează la suma contestată (art. 11 din Legea nr. 146/1997).

14.3.6. Procedura de judecată

Potrivit art. 287 C.proc.civ., cererea de apel va cuprinde:

1. numele, domiciliul sau reședința părților ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul lor, precum și, după caz, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice, codul fiscal și contul bancar. Dacă apelantul locuiește în străinătate, va arăta și domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;

2. arătarea hotărârii care se atacă;

3. motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul;

4. dovezile invocate în susținerea apelului;

5. semnătura.

Cerințele de la pct. 2 și 5 sunt prevăzute sub sancțiunea *nulității*, iar cele de la pct. 3 și 4, sub sancțiunea *decăderii*. Aceste cerințe pot fi împlinite până cel mai târziu la prima zi de înfățișare, iar lipsa semnăturii, în condițiile prevăzute de art. 133 alin. (2).

Când dovezile propuse sunt martori sau înscrisuri nearătate la prima instanță, se vor aplica în mod corespunzător dispozițiile art. 112 pct. 5.

La cererea de apel se vor alătura *atâtea copii câți intimați sunt* (art. 288 C.proc.civ.).

Apelul se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă, sub sancțiunea *nulității*.

Președintele va înainta instanței de apel dosarul, împreună cu apelurile făcute, numai după împlinirea termenului de apel pentru toate părțile.

Apelul va fi trimis de îndată dacă s-a făcut cerere pentru suspendarea executării hotărârii primei instanțe.

Conform art. 289 C.proc.civ., președintele instanței de apel, îndată ce primește dosarul:

- va fixa termen de înfățișare, potrivit dispozițiilor art. 114¹;

- va dispune citarea părților;

- va dispune să se comunice intimatului, odată cu citația, o copie de pe cererea și de pe motivele de apel, împreună cu copiile certificate de pe înscrisurile alăturate și care nu au fost înfățișate la prima instanță, punându-i-se în vedere obligația de a depune la dosar întâmpinare cu cel puțin 5 zile înainte de termenul stabilit pentru judecată.

Apelurile făcute împotriva aceleiași hotărâri vor fi repartizate la o singură secție a instanței de apel, iar când apelurile făcute împotriva aceleiași hotărâri au fost repartizate la secții deosebite, președintele ultimei secții investite va dispune trimiterea apelului la secția cea dintâi investită, în baza art. 290 C.proc.civ.

În cazul când intimatul nu a primit, în termenul prevăzut de art. 114¹, comunicarea motivelor de apel și a dovezilor invocate, va putea *cere*, la prima zi de înfățișare, *un termen înăuntrul căruia să depună la dosar întâmpinare*, în temeiul art. 291 C.proc.civ.

Dacă intimatul lipsește la prima zi de înfățișare și instanța constată că motivele de apel nu au fost comunicate, în temeiul art. 291 alin. (2) C.proc.civ., va dispune amânarea cauzei și efectuarea comunicării, iar dacă motivele nu au fost comunicate în termen, instanța va dispune amânarea cauzei cu îndeplinirea cerințelor art. 114¹ alin. (3) sau (4), după caz.

În ceea ce privește probațiunea, părțile nu se vor putea folosi înaintea instanței de apel de alte motive, mijloace de apărare și dovezi decât de cele invocate la prima instanță sau arătate în motivarea apelului ori în întâmpinare. Instanța de apel poate încuviința și administrarea probelor a căror necesitate rezultă din dezbateri (art. 292 C.proc.civ.).

În cazul în care apelul nu se motivează ori motivarea apelului sau întâmpinarea nu cuprinde motive, mijloace de apărare sau dovezi noi, instanța de apel se va pronunța, în fond, numai pe baza celor invocate la prima instanță.

Articolul 293 C.proc.civ. reglementează instituția *aderării la apel*: intimatul este în drept, chiar după împlinirea termenului de apel, să adere la apelul făcut de partea potrivnică, printr-o cerere proprie, care să tindă la schimbarea hotărârii primei instanțe. Cererea se poate face până la prima zi de înfățișare și are ca obiect realizarea intereselor intimatului, potrivit apelantului.

Dacă apelantul principal își retrage apelul sau dacă acesta este respins ca tardiv, ca inadmisibil ori pentru alte motive care nu implică cercetarea fondului, aderarea la apel rămâne fără efecte. Cu toate acestea, dacă aderarea s-a făcut înăuntrul termenului de apel, ea se consideră apel principal.

Potrivit art. 294 C.proc.civ., în apel nu se poate schimba calitatea părților, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot face alte cereri noi.

Excepțiile de procedură și alte asemenea mijloace de apărare nu sunt considerate cereri noi.

Se vor putea cere însă dobânzi, rate, venituri ajunse la termen și orice alte despăgubiri *ivite după darea hotărârii primei instanțe*.

Instanța de apel va verifica, în limitele cererii de apel, stabilirea situației de fapt și aplicarea legii de către prima instanță. Motivele de ordine publică pot fi invocate și din oficiu.

Instanța va putea încuviința *refacerea sau completarea probelor* administrate la prima instanță, precum și *administrarea probelor noi* propuse în condițiile art. 292, dacă consideră că sunt necesare pentru soluționarea cauzei, în temeiul art. 295 C.proc.civ.

14.3.7. Soluțiile asupra apelului

Instanța de apel poate *păstra* ori *schimba*, *în tot sau în parte*, hotărârea atacată.

Principiul neagravării situației în propria cale de atac presupune că apelantului nu i se poate, însă, crea în propria cale de atac o situație mai grea decât aceea din hotărârea atacată, în afară de cazul în care el consimte la aceasta ori sunt aplicabile dispozițiile art. 293 sau art. 293¹.

În cazul în care prima instanță a respins sau a anulat cererea de chemare în judecată fără a intra în cercetarea fondului ori hotărârea s-a pronunțat în lipsa părții care nu a fost citată legal, sentința se desființează cu consecința trimiterii cauzei pentru rejudecare primei instanțe.

Dacă prima instanță s-a declarat competentă și instanța de apel stabilește că a fost incompetentă, anulând hotărârea atacată, va trimite cauza spre judecare instanței competente sau altui organ cu activitate jurisdicțională competent, *afară de cazul când constată propria sa competență*. În acest caz, precum și atunci când există vreun alt motiv de nulitate, iar prima instanță a judecat în fond, instanța de apel, anulând în tot sau în parte procedura urmată și hotărârea pronunțată, *va reține procesul spre judecare*.

În instanța de apel sunt aplicabile dispozițiile de procedură privind judecata în primă instanță, în măsura în care nu sunt potrivnice celor care reglementează apelul (art. 298 C.proc.civ.).

14.4. Recursul

14.4.1. Definiție

Recursul este calea de atac prin care partea interesată solicită, în condițiile și pentru motivele prevăzute de lege, desființarea unei hotărâri date fără drept de apel, în apel, sau de un organ cu activitate jurisdicțională.

Este reglementată în capitolul I al titlului V al Codului de procedură civilă.

Este o cale extraordinară de atac.

14.4.2. Părți

Cel care exercită recursul se numește *recurent*, iar adversarul, *intimat*.

14.4.3. Obiectul recursului

Obiectul recursului este determinat de prevederile art. 299 C.proc.civ.

Sunt supuse recursului hotărârile date fără drept de apel, cele date în apel, precum și, în condițiile prevăzute de lege, hotărârile altor organe cu activitate jurisdicțională.

Astfel, există trei categorii de hotărâri susceptibile de a fi atacate cu recurs:

1. Prima categorie de hotărâri o reprezintă cele date fără drept de apel. Intră în această categorie hotărârile date în cauzele la care face referire art. 282¹ C. proc. civ., și anume:

- cererile introduse pe cale principală privind pensiile de întreținere;
- litigii al căror obiect are o valoare de până la 1 miliard lei inclusiv, atât în materie civilă, cât și în materie comercială;
- acțiunile posesorii;
- cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă;
- luarea măsurilor asiguratorii;
- în alte cazuri prevăzute de lege.

De asemenea, intră în această categorie hotărârile pronunțate în temeiul unor legi speciale, cum ar fi Legea contenciosului administrativ, care prevede că hotărârile în această materie sunt supuse numai recursului, precum și Legea privind soluționarea conflictelor de muncă, Legea privind asigurările sociale, Ordonanța privind contravențiile.

2. Cea mai importantă categorie a hotărârilor atacabile cu recurs este cea a hotărârilor pronunțate în apel. Majoritatea litigiilor se soluționează după procedura de drept comun, iar hotărârile prin care se dezinvestesc instanțele de fond sunt supuse căii ordinare de atac a apelului. Sub acest aspect, nu interesează dacă instanța de fond a soluționat cauza pe baza unui incident procedural, excepție ori pe fond, în oricare din aceste situații soluția primei instanțe neavând caracter definitiv. Dacă însă apelul a fost respins ca tardiv sau anulat pentru netimbrare, recursul nu poate viza fondul sentinței primei instanțe, ci numai viciile procedurale legate de respingerea sau anularea, pe cale de excepție, a apelului.

3. A treia categorie a hotărârilor susceptibile de recurs este a celor care provin de la organe cu activitate jurisdicțională, deci din afara organelor judecătorești.

O situație aparte o au încheierile de ședință:

- încheierile premergătoare sunt atacabile cu recurs numai odată cu fondul cauzei, cu excepția încheierilor prin care s-a întrerupt cursul judecății, precum și a celor prin care s-a suspendat judecarea cauzei;
- Codul de procedură civilă, precum și unele legi speciale, prevăd posibilitatea atacării separate, cu recurs, a unor încheieri;
- recursul declarat împotriva hotărârii se socotește făcut și împotriva încheierilor premergătoare.

14.4.4. Termenul de recurs

Termenul de recurs este de 15 zile de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel (art. 301 C.proc.civ.).

Termenul de recurs curge și în cazul în care comunicarea hotărârii a fost făcută odată cu somația de executare.

Dacă o parte face recurs înainte de comunicarea hotărârii, aceasta se socotește comunicată la data depunerii cererii de recurs.

14.4.5. Motivele de recurs

Recursul se va motiva prin însăși cererea de recurs sau înăuntrul termenului de recurs. Termenul pentru depunerea motivelor se socotește de la comunicarea hotărârii, chiar dacă recursul s-a făcut mai înainte (art. 303 C.proc.civ.).

În cazurile în care Ministerul Public a participat în proces, se va depune o copie de pe motivele de casare pentru procuror.

Potrivit art. 304 C.proc.civ., modificarea sau casarea unei hotărâri se poate cere în următoarele situații, numai pentru motive de nelegalitate:

1. când instanța nu a fost alcătuită potrivit dispozițiilor legale;
2. când hotărârea s-a dat de alți judecători decât cei care au luat parte la dezbaterile în fond a pricinii;
3. când hotărârea s-a dat cu încălcarea competenței altei instanțe;
4. când instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești;
5. când, prin hotărârea dată, instanța a încălcat formele de procedură prevăzute sub sancțiunea nulității de art. 105 alin. (2);
6. dacă instanța a acordat mai mult decât s-a cerut, ori ceea ce nu s-a cerut;
7. când hotărârea nu cuprinde motivele pe care se sprijină sau când cuprinde motive contradictorii ori străine de natura pricinii;

8. când instanța, interpretând greșit actul juridic dedus judecății, a schimbat natura ori înțelesul lămurit și vădit neîndoielnic al acestuia;

9. când hotărârea pronunțată este lipsită de temei legal ori a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a legii;

Potrivit art. 304¹ C.proc.civ., recursul declarat împotriva unei hotărâri care, potrivit legii, nu poate fi atacată cu apel nu este limitat la motivele de casare prevăzute în art. 304, instanța putând să examineze cauza sub toate aspectele.

14.4.6. Timbrajul cererii de recurs

Cererea de recurs se timbrează cu 50% din taxa datorată pentru cererea de chemare în judecată neevaluabilă în bani, iar dacă obiectul litigiului este evaluabil în bani, taxa se calculează la suma contestată (art. 11 din Legea nr. 146/1997).

14.4.7. Procedura de judecată

Recursul se depune la instanța a cărei hotărâre se atacă, sub sancțiunea nulității (art. 302 C.proc.civ.).

Președintele instanței, care primește cererea de recurs, va putea să o înapoieze părții prezente, dacă nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege, pentru a fi refăcută, prelungind termenul de recurs cu 5 zile.

După împlinirea termenului de recurs pentru toate părțile, instanța a cărei hotărâre este recurată va înainta instanței de recurs dosarul împreună cu dovezile de îndeplinire a procedurii de comunicare a hotărârii.

Președintele instanței, după ce va constata că procedura de comunicare a hotărârii a fost îndeplinită, va *fixa termen* de judecată și va *dispune citarea* părților și *comunicarea motivelor* de recurs.

Intimatul este obligat să depună întâmpinare cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de judecată.

În privința termenului ce se fixează pentru ședință publică trebuie avut în vedere dreptul intimatului de a i se asigura termenul minim de 15 zile de la data primirii citației în vederea pregătirii apărării. De asemenea, trebuie respectat și termenul minim, de 5 zile dinaintea termenului de judecată în care acesta are obligația depunerii întâmpinării, potrivit dispozițiilor art. 114¹ alin. (3) C.proc.civ.

De asemenea, este citat și recurentul, precum și celelalte părți. În măsura în care recurentul nu a achitat anticipat taxele de timbru datorate,

odată cu citația i se pune în vedere și cuantumul taxelor pe care este dator să le consemneze, sub sancțiunea anulării recursului.

În ceea ce privește ședința de judecată, art. 309 C.proc.civ. prevede că președintele va da cuvântul părților după citirea raportului.

Procurorul va avea cuvântul cel din urmă, cu excepția cazului în care este parte principală sau recurent [art. 309 alin. (2) C.proc.civ.].

14.4.8. Suspendarea executării hotărârii recurate

Potrivit art. 300 C. proc. civ., recursul suspendă executarea hotărârii numai în cauzele privitoare la:

- strămutarea de hotare;
- desființarea de construcții, plantații sau a oricăror lucrări având o așezare fixă;
- în cazurile anume prevăzute de legi speciale. Astfel amintim dispozițiile art. 61 pct. 5 din Legea nr. 273/2004 care prevăd că exercitarea recursului suspendă executarea.

La cerere, instanța sesizată cu judecarea recursului poate dispune, motivat, suspendarea executării hotărârii recurate și în alte cazuri decât cele la care se referă alin. (1).

Suspendarea la cerere a executării hotărârii poate fi acordată numai după depunerea unei *cauțiuni* ce se va stabili, *prin încheiere*, cu *ascultarea părților în camera de consiliu*, scop în care acestea vor fi *citate în termen scurt*, chiar înainte de primul termen de judecată, dacă este cazul. Sunt aplicabile dispozițiile art. 403 alin. (3) și (4).

Pentru motive temeinice instanța poate *reveni asupra suspendării* acordate. Cauțiunea se eliberează recurentului de îndată, dacă intimatul declară în mod expres că nu urmărește obligarea recurentului la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate în urma exercitării recursului.

14.4.9. Soluțiile asupra recursului

Instanța poate *admite* recursul, îl poate *respinge* sau *anula* ori poate *constata perimarea* lui (art. 312 C.proc.civ.).

În caz de *admitere* a recursului, hotărârea atacată poate fi *modificată* sau *casată*, în tot sau în parte.

Modificarea hotărârii atacate se pronunță pentru motivele prevăzute de art. 304 pct. 6, 7, 8 și 9.

Casarea hotărârii atacate se pronunță pentru motivele prevăzute de art. 304 pct. 1, 2, 3, 4 și 5, precum și în toate cazurile în care instanța a

cărei hotărâre este recurată a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului, sau modificarea hotărârii nu este posibilă, fiind necesară administrarea de probe noi.

Dacă sunt găsite întemeiate mai multe motive dintre care unele atrag modificarea, iar altele casarea, instanța de recurs va casa în întregime hotărârea atacată, pentru a se asigura o judecată unitară.

În caz de *casare*, curțile de apel și tribunalele vor *rejudeca* pricina în fond, fie la termenul când a avut loc admiterea recursului, situație în care se pronunță o singură decizie, fie la un alt termen stabilit în acest scop.

Instanța de recurs, după *casare*, *trimite cauza spre rejudecare* instanței care a pronunțat hotărârea casată sau altei instanțe de același grad în cazul în care:

- instanța a cărei hotărâre este recurată a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului;
- judecata s-a făcut în lipsa părții care nu a fost regulat citată atât la administrarea probelor, cât și la dezbaterile fondului.

În caz de *casare* a hotărârii atacate, pentru motivul prevăzut de art. 304 pct. 3, instanța va *trimite dosarul spre judecare* instanței judecătorești competente sau organului cu activitate jurisdicțională competent, potrivit legii.

În caz de *casare* a hotărârii atacate, pentru motivul prevăzut de art. 304 pct. 4, instanța va *respinge cererea ca inadmisibilă*.

Dacă instanța de recurs constată că *ea însăși era competentă* să soluționeze pricina în primă instanță sau în apel, va *casa* hotărârea recurată și va *soluționa cauza potrivit competenței sale*.

În caz de *casare*, hotărârile instanței de recurs asupra problemelor de drept dezlegate, precum și asupra necesității administrării unor probe sunt obligatorii pentru judecătorii fondului (art. 315 C.proc.civ.).

Când hotărârea a fost casată pentru nerespectarea formelor procedurale, judecata va reîncepe de la actul anulat.

La judecarea recursului, precum și la rejudecarea procesului după *casarea* hotărârii de către instanța de recurs, nu i se poate crea recurentului o situație mai grea.

Hotărârea casată nu are nicio putere. (art. 311 C.proc.civ.)

Actele de *executare* sau de asigurare făcute în puterea unei asemenea hotărâri sunt *desființate de drept*, dacă instanța de recurs nu dispune altfel.

14.5. Recursul în interesul legii

14.5.1. Considerente teoretice

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, precum și colegiile de conducere ale curților de apel au dreptul, pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii pe întreg teritoriul României, să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra chestiunilor de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești (art. 329 C.proc.civ.).

Deciziile prin care se soluționează sesizările se pronunță de Secțiunile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Soluțiile se pronunță în interesul legii și nu au efect asupra hotărârilor judecătorești examinate.

Dezlegarea problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe.

14.6. Contestația în anulare

14.6.1. Definiție

Contestația în anulare este o cale extraordinară de atac, prin care se cere însăși instanței care a pronunțat hotărârea atacată, în cazurile și condițiile prevăzute de lege, să își desființeze propria hotărâre și să procedeze la o nouă judecată.

Contestația în anulare de drept comun este reglementată de art. 317 C.proc.civ.

Hotărârile irevocabile pot fi atacate cu contestație în anulare, pentru motivele arătate mai jos, numai dacă aceste motive nu au putut fi invocate pe calea apelului sau recursului:

1. când procedura de chemare a părții, pentru ziua când s-a judecat pricina, nu a fost îndeplinită potrivit cu cerințele legii;
2. când hotărârea a fost dată de judecători cu călcarea dispozițiilor de ordine publică privitoare la competență.

Cu toate acestea, contestația poate fi primită pentru motivele mai sus-arătate, în cazul când aceste motive au fost invocate prin cererea de recurs, dar instanța le-a respins pentru că aveau nevoie de verificări de fapt sau dacă recursul a fost respins fără ca el să fi fost judecat în fond.

Contestația în anulare specială este reglementată de art. 318 C.proc.civ.

Astfel, hotărârile instanțelor de recurs mai pot fi atacate cu contestație, când:

- dezlegarea dată este rezultatul unei greșeli materiale;
- instanța, respingând recursul sau admitându-l numai în parte, a omis din greșeală să cerceteze vreunul dintre motivele de modificare sau de casare.

14.6.2. Părți

În contestația în anulare, părțile se numesc *contestator* și *intimat*.

Contestator poate fi oricare dintre părțile care au participat la judecarea pricinii în care s-a pronunțat hotărârea ce se atacă.

14.6.3. Termenul de formulare

Termenul în care se poate formula contestația în anulare este reglementat de art. 319 C.proc.civ.

Contestația se poate face oricând înainte de începerea executării, iar în timpul ei, până la împlinirea termenului stabilit la art. 401 alin. (1) lit. b) C.proc.civ.

Împotriva hotărârilor irevocabile care nu se aduc la îndeplinire pe cale de executare silită, contestația poate fi introdusă în termen de 15 zile de la data când contestatorul a luat cunoștință de hotărâre, dar nu mai târziu de un an de la data când hotărârea a rămas irevocabilă.

14.6.4. Timbrarea contestației

Potrivit art. 3 lit. g) din Legea nr. 146/1997, contestația în anulare se timbrează cu 10 lei taxă judiciară de timbru și 0,15 lei timbru judiciar.

14.6.5. Procedura de judecată

Contestația se introduce la instanța a cărei hotărâre se atacă.

Contestația se judecă *de urgență și cu precădere* (art. 320 C.proc.civ.).

Întâmpinarea este obligatorie și se depune la dosar cu cel puțin 5 zile înaintea termenului de judecată.

14.6.6. Suspendarea executării hotărârii atacate cu contestație

Instanța poate suspenda executarea hotărârii a cărei anulare se cere, sub condiția dării unei cauțiuni. Dispozițiile art. 403 alin. (3) și (4) se aplică în mod corespunzător (art. 319¹ C.proc.civ.).

14.6.7. Soluțiile asupra contestației

Contestația în anulare poate fi *admisă*, caz în care soluția care se va pronunța depinde de motivul pentru care a fost admisă contestația, astfel:

- pentru motivul prevăzut în art. 317 pct. 1 C.proc.civ., se anulează hotărârea pronunțată în urma unei proceduri de citare nelegale și se trece la judecata din nou a pricinii;

- pentru motivul necompetenței absolute a instanței care a pronunțat hotărârea atacată, se va anula această hotărâre și se va pronunța o hotărâre de declinare a competenței în favoarea instanței competente sau a organului cu activitate jurisdicțională competent;

- pentru primul motiv prevăzut de art. 318 C.proc.civ. se desființează hotărârea pronunțată în recurs, în acest scop instanța pronunțând o încheiere interlocutorie, iar calea de atac se rejudecă;

- pentru al doilea motiv prevăzut de art. 318 admiterea contestației duce la anularea hotărârii atacate, dacă prin cercetarea motivului de casare omis se ajunge la o casare totală. În cazul în care motivul a cărui cercetare a fost omisă atrage doar o casare parțială, se completează judecarea recursului, soluția acestuia fiind modificată numai în limitele motivului admis.

Contestația în anulare poate fi *respinsă* ca lipsită de interes, ca inadmisibilă, ca tardiv formulată, ca fiind introdusă de o persoană fără calitate procesuală, anulată ca netimbrată sau ca introdusă de o persoană care nu a făcut dovada calității de reprezentant.

14.6.8. Căile de atac împotriva hotărârii pronunțate asupra contestației

Hotărârea dată în contestație este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea atacată.

Nu se poate face o nouă contestație pentru motive ce au existat la data celei dintâi (art. 321 C.proc.civ.).

14.7. Revizuirea

14.7.1. Definiție

Revizuirea este o cale extraordinară de atac, care se poate îndrepta numai împotriva hotărârilor definitive, în cazurile și condițiile expres stabilite de lege.

Se poate cere revizuirea unei hotărâri rămasă definitivă în instanța de apel sau prin neapelare, precum și a unei hotărâri date de o instanță de recurs atunci când evocă fondul.

Motivele de revizuire sunt prevăzute în art. 322 C.proc.civ.:

1. dacă dispozitivul hotărârii cuprinde dispoziții potrivnice ce nu se pot aduce la îndeplinire;
2. dacă s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut, ori s-a dat mai mult decât s-a cerut;
3. dacă obiectul pricinii nu se află în ființă;
4. dacă un judecător, martor sau expert, care a luat parte la judecată, a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune privitoare la pricină sau dacă hotărârea s-a dat în temeiul unui înscris declarat fals în cursul sau în urma judecății, ori dacă un magistrat a fost sancționat disciplinar pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență în acea cauză. În cazul în care, în ambele situații, constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală, instanța de revizuire se va pronunța mai întâi, pe cale incidentală, asupra existenței sau inexistenței infracțiunii invocate. La judecarea cererii va fi citat și cel învinuit de săvârșirea infracțiunii

Pentru ipoteza ultimă este necesar ca sancțiunea disciplinară să fie aplicată magistratului în legătură cu cauza a cărei revizuire se cere și numai pentru exercitarea funcției cu rea-credință ori gravă neglijență, în mod irevocabil;

5. dacă, după darea hotărârii, s-au descoperit înscrisuri doveditoare, reținute de partea potrivnică sau care nu au putut fi înfățișate dintr-o împrejurare mai presus de voința părților, ori dacă s-a desființat sau s-a modificat hotărârea unei instanțe pe care s-a întemeiat hotărârea a cărei revizuire se cere;

6. dacă statul ori alte persoane juridice de drept public sau de utilitate publică, dispăruții, incapabilii sau cei puși sub curatelă nu au fost apărați deloc sau au fost apărați cu viclenie de cei însărcinați să-i apere;

7. dacă există hotărâri definitive potrivnice date de instanțe de același grad sau de grade deosebite, în una și aceeași pricină, între aceleași persoane, având aceeași calitate.

Aceste dispoziții se aplică și în cazul când hotărârile potrivnice sunt date de instanțe de recurs. În cazul când una dintre instanțe este Înalta Curte de Casație și Justiție, cererea de revizuire se va judeca de această instanță;

8. dacă partea a fost împiedicată să se înfățișeze la judecată și să înștiințeze instanța despre aceasta, dintr-o împrejurare mai presus de voința sa;

9. dacă Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorită unor hotărâri judecătorești, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate (Acest motiv de revizuire a fost introdus prin O.U.G. nr. 58/2003).

14.7.2. Părți

În revizuire, părțile se numesc revizuent și intimat (aceștia au avut calitatea de parte în procesul finalizat cu pronunțarea hotărârii care se atacă).

14.7.3. Timbrarea cererii de revizuire

Cererea de revizuire se timbrează cu 10 lei, taxă judiciară de timbru potrivit art. 3 lit. h) din Legea nr. 146/1997 și 0,15 lei timbru judiciar.

14.7.4. Procedura de judecată

Cererea de revizuire se îndreaptă la instanța care a dat hotărârea rămasă definitivă și a cărei revizuire se cere, potrivit art. 323 C.proc.civ.

În cazul art. 322 pct. 7, cererea de revizuire se va îndrepta la instanța mai mare în grad față de instanța sau instanțele care au pronunțat hotărârile potrivnice. Când cele două instanțe care au dat hotărârile potrivnice fac parte din circumscripții judecătorești deosebite, instanța mai mare în grad la care urmează să se îndrepte cererea de revizuire va fi aceea a instanței care a dat prima hotărâre.

Articolul 324 C.proc.civ. prevede termenul de revizuire și modalitatea de calcul a acestuia. Astfel, termenul de revizuire este de o lună și se va socoti:

1. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 1, 2 și 7 alin. (1), de la comunicarea hotărârilor definitive, iar când hotărârile au fost date de instanțe de recurs după evocarea fondului, de la pronunțare; pentru hotărârile prevăzute la punctul 7 alin. (2) de la pronunțarea ultimei hotărâri;

2. în cazul prevăzut de art. 322 pct. 3, de la cel din urmă act de executare;

3. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 4, din ziua în care partea a luat cunoștință de hotărârea instanței penale de condamnare a judecătorului, martorului sau expertului ori de hotărârea care a declarat fals înscrisul. În lipsa unei astfel de hotărâri termenul curge de la data când partea a luat cunoștință de împrejurările pentru care constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală, dar nu mai târziu de 3 ani de la data producerii acestora;

4. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 5, din ziua în care s-au descoperit înscrisurile ce se invocă ori, după caz, din ziua în care partea a luat cunoștință de hotărârea desființată sau modificată pe care s-a întemeiat hotărârea a cărei revizuire se cere;

5. în cazurile prevăzute de art. 322 pct. 6, de la comunicarea hotărârii definitive făcută statului ori celorlalte persoane de drept public sau de utilitate publică, sau de la întoarcerea dispărutului ori de la dobândirea capacității; în aceste din urmă două cazuri termenul fiind de 6 luni.

În cazul art. 322 pct. 8 termenul de revizuire este de 15 zile și se socotește de la încetarea împiedicării.

Pentru motivul prevăzut la art. 322 pct. 9, termenul este de 3 luni de la data publicării hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Cererea de revizuire se judecă potrivit dispozițiilor prevăzute pentru cererea de chemare în judecată (art. 326 C.proc.civ.).

Întâmpinarea este obligatorie și se depune la dosar cu cel puțin 5 zile înaintea termenului de judecată.

Dezbaterile sunt limitate la admisibilitatea revizuirii și la faptele pe care se întemeiază.

14.7.5. Suspendarea executării hotărârii atacate cu revizuire

Instanța poate suspenda executarea hotărârii a cărei revizuire se cere, sub condiția dării unei cauțiuni, în temeiul art. 325 C.proc.civ. Dispozițiile art. 403 alin. (3) și (4) se aplică în mod corespunzător.

14.7.6. Soluțiile asupra revizuirii

Dacă instanța admite cererea de revizuire, ea va *schimba, în tot sau în parte, hotărârea atacată*, iar în cazul hotărârilor definitive potrivnice, ea va *anula cea din urmă hotărâre*.

Se va face mențiune despre hotărârea dată în revizuire, în josul originalului hotărârii revizuite (art. 327 C.proc.civ.).

14.7.7. Căile de atac împotriva hotărârii pronunțate asupra revizuirii

Hotărârea asupra revizuirii este supusă căilor de atac prevăzute de lege pentru hotărârea revizuită.

Dacă revizuirea s-a cerut *pentru hotărâri potrivnice* calea de atac este *recursul*, cu excepția cazului în care instanța de revizuire este Înalta Curte de Casație și Justiție, a cărei hotărâre este irevocabilă (art. 328 C.proc.civ.).

§15. Executarea silită

15.1. Considerații generale

Executarea silită este a doua fază a procesului civil. Are ca scop realizarea definitivă și practică a unor drepturi recunoscute printr-o hotărâre judecătorească sau un alt titlu executoriu.

Astfel, executarea silită este procedura prin intermediul căreia titularul unui drept, recunoscut printr-un titlu executoriu, constrânge, cu ajutorul organelor competente, pe cel care îi încălcă dreptul, să execute obligația arătată în titlu, asigurându-se în felul acesta respectarea dreptului și restabilirea ordinii de drept încălcate.

15.2. Participanții la executarea silită

15.2.1. Părțile

În faza executării silite, părțile se numesc:

- *creditor*: titularul titlului executoriu, cel căruia i se datorează;
- *debitor*: cel ținut de îndeplinirea titlului executoriu, deci cel care datorează.

15.2.2. Instanța judecătorească

Hotărârile judecătorești și celelalte titluri executorii se execută de executorul judecătoresc din circumscripția judecătorei în care urmează să se efectueze executarea ori, în cazul urmăririi bunurilor, de către executorul judecătoresc din circumscripția judecătorei în care se află acestea.

Dacă bunurile urmăribile se află în circumscripțiile mai multor judecătorei, este competent oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă acestea.

Instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se va face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel (art. 373 C.proc.civ.), și are anumite atribuții în faza executării silite, cum ar fi:

- încuviințează executarea silită;
- rezolvă problemele litigioase ivite în cursul executării, prin judecarea contestației la executare;
- controlează activitatea executorilor judecătorești.

15.2.3. Organele de executare

Organul de executare este organul investit cu autoritatea de stat pentru a putea impune debitorului urmărit sau unor terțe persoane, care dețin bunurile acestuia, obligația de a executa dispozițiile din titlul executoriu.

Astfel, principalele organe de executare sunt:

- executorii judecătorești;
- organele financiare;
- executorii bancari;
- executorii Oficiului pentru Recuperarea Creanțelor Bancare.

15.3. Titlurile executorii

15.3.1. Aspecte preliminare

Titlul executoriu este un înscris care emană de la organul competent, în conformitate cu prevederile legii, și permite punerea în executare a creanței pe care o constată.

15.3.2. Hotărârile judecătorești

Executarea silită se va efectua numai în temeiul unei hotărâri judecătorești ori al unui alt înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu (art. 372 C.proc.civ.).

Pentru a putea fi pusă în executare, hotărârea judecătorească trebuie să *fi rămas definitivă sau să fi devenit irevocabilă*. În acest sens, art. 376 C.proc.civ. stabilește că se investesc cu formula executorie hotărârile care au rămas definitive ori au devenit irevocabile, înscrisurile autentificate, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri, pentru ca acestea să devină executorii, în cazurile anume prevăzute de lege.

Astfel, art. 377 C.proc.civ. prevede că:

- *sunt hotărâri definitive*:
- 1. hotărârile date în primă instanță, potrivit legii, fără drept de apel;

2. hotărârile date în primă instanță care nu au fost atacate cu apel sau, chiar atacate cu apel, dacă judecata acestuia s-a perimat ori cererea de apel a fost respinsă sau anulată;

3. hotărârile date în apel;

4. orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu apel.

- *sunt hotărâri irevocabile*:

1. hotărârile date în primă instanță, fără drept de apel, nerecurate;

2. hotărârile date în primă instanță, care nu au fost atacate cu apel;

3. hotărârile date în apel, nerecurate;

4. hotărârile date în recurs chiar dacă prin acestea s-a soluționat fondul pricinii;

5. orice alte hotărâri care, potrivit legii, nu mai pot fi atacate cu recurs.

Pentru a putea fi pusă în executare, hotărârea trebuie să fie *investită cu formula executorie*, astfel cum prevede art. 374 alin. (1) C.proc.civ.

Președintele instanței verifică dacă hotărârea este definitivă sau irevocabilă și dispune investirea acesteia prin *încheiere*, dată *fără citarea părților*.

Încheierea prin care președintele instanței judecătorești respinge cererea de investire cu formulă executorie a hotărârii judecătorești sau a altui înscris ori cererea de eliberare de către instanță a titlului executoriu în cazurile prevăzute de lege, poate fi atacată *cu recurs de către creditor*. Termenul de recurs este de 5 zile și curge *de la pronunțare, pentru creditorul prezent și de la comunicare, pentru cel lipsă*.

În cazul admiterii cererii de investire cu formulă executorie a hotărârii judecătorești sau a altui înscris în cazurile prevăzute de lege nu există cale de atac (art 373³ C.proc.civ.).

15.3.3. Alte titluri executorii

Cu titlu exemplificativ, sunt titluri executorii potrivit legii:

- actele autentificate de notarul public;
- hotărârile arbitrale;
- hotărârile judecătorești străine și tranzacțiile judiciare încheiate în străinătate;
- cambia, biletul la ordin și cecul;
- actele de sancționare în materia contravențiilor;
- titlurile executorii privind creanțele bugetare;
- contractele de credit bancar;
- decizia casei teritoriale de pensii pentru recuperarea sumelor plătite fără temei;
- contractul de leasing.

15.4. Contestația la executare

15.4.1. Aspecte preliminare

Contestația la executare este mijlocul procedural prin care, în faza executării silite, persoana interesată sau procurorul solicită instanței desființarea actelor de executare nelegale sau clarificarea înțeleșului, întinderii și aplicării dispozitivului.

Astfel, art. 399 C.proc.civ. prevede că *împotriva executării silite înseși*, precum și *împotriva oricărui act de executare* se poate face contestație de către cei interesați sau vătămați prin executare.

Dacă nu s-a utilizat procedura prevăzută de art. 281¹, se poate face contestație și în cazul în care sunt necesare *lămuriri cu privire la înțeleșul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu*, precum și în cazul în care *organul de executare refuză să îndeplinească un act de executare* în condițiile prevăzute de lege.

De asemenea, după ce a început executarea silită, cei interesați sau vătămați pot cere, pe calea contestației la executare, și anularea încheierii prin care s-a dispus investirea cu formulă executorie sau, după caz, încuviințarea executării, dată fără îndeplinirea condițiilor legale

Nerespectarea dispozițiilor privitoare la executarea silită însăși sau la efectuarea oricărui act de executare atrage *sancțiunea anulării actului nelegal*.

15.4.2. Subiectele și obiectul contestației

Contestația la executare poate fi introdusă de cel interesat sau vătămat prin executare.

Contestația la executare poate viza executarea silită în întregul său sau un anumit act de executare.

15.4.3. Termenul de exercitare

Articolul 401 C.proc.civ. prevede că termenul de introducere a contestației la executare este de 15 zile de la data când:

a) contestatorul a luat cunoștință de actul de executare pe care-l contestă sau de refuzul de a îndeplini un act de executare;

b) cel interesat a primit, după caz, comunicarea ori înștiințarea privind înființarea popririi. Dacă poprirea este înființată asupra unor venituri periodice, termenul de contestație pentru debitor începe cel mai târziu la data efectuării primei rețineri din aceste venituri de către terțul poprit;

c) debitorul care contestă executarea însăși a primit somația ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit somația sau executarea se face fără somație. Contestația privind lămurirea înțeleșului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se poate face oricând înăuntrul termenului de prescripție a dreptului de a cere executarea silită.

Contestația prin care o *terță persoană* pretinde că are un drept de proprietate sau un alt drept real asupra bunului urmărit poate fi introdusă în termen de 15 zile de la efectuarea vânzării ori de la data predării silite a bunului. Dacă terțul nu a introdus contestația în acest termen, va putea să-și realizeze dreptul pe calea unei cereri separate.

15.4.4. Procedura de judecată

Potrivit art. 402 C.proc.civ., contestația la executare se judecă cu procedura prevăzută pentru judecata în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător.

Părțile vor fi *citate în termen scurt*, iar judecarea contestației se face *de urgență și cu precădere*.

15.4.5. Soluțiile asupra contestației

Potrivit art. 404 C.proc.civ., contestația la executare poate fi:

- *admisă*, caz în care instanța:
 - anulează actul de executare contestat;
 - dispune îndreptarea actul de executare contestat;
 - anularea executării înseși;
 - încetarea executării înseși;
 - anularea ori lămurirea titlului executoriu;
 - efectuarea actului de executare a cărui îndeplinire a fost refuzată.
- *respinsă*, caz în care instanța poate obliga contestatorul la cerere:
 - la plata unor despăgubiri pentru pagubele cauzate prin întârzierea executării;
 - la plata unei amenzi de la 50 lei la 700 lei, când contestația a fost exercitată cu rea-credință.

15.4.6. Căile de atac

Calea de atac împotriva hotărârii pronunțate cu privire la contestație este *recursul*, care se poate declara în termen de 15 zile de la comunicare,

cu excepția hotărârii pronunțate în temeiul art. 400¹ și al art. 401 alin. (2), care se poate ataca cu *apel*, în termen de 15 zile de la comunicare.

Hotărârea prin care s-a soluționat contestația privind *înțelesul*, *întinderea sau aplicarea titlului executoriu* este supusă *acelorași căi de atac ca și hotărârea ce se execută*.

15.4.7. Suspendarea executării silite a hotărârii atacate cu contestație

În temeiul art. 403 C.proc.civ., până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea silită, instanța competentă poate *suspenda* executarea, dacă se depune o *cauțiune* în cuantumul fixat de instanță, în afară de cazul în care legea dispune altfel.

În cazul în care bunurile urmărite sunt supuse stricăciunii, pieirii sau deprecierii, se va suspenda numai distribuirea prețului [art. 403 alin. (2) C.proc.civ.].

Asupra cererii de suspendare, instanța, în toate cazurile, se pronunță prin *încheiere*, care poate fi atacată cu *recurs*, în mod *separat*.

Articolul 403 alin. (4) C.proc.civ. prevede posibilitatea suspendării provizorii a executării pe cale de ordonanță președințială, până la soluționarea de către instanță a cererii de suspendare prevăzute la alin. (1) și (2). Această măsură se dispune *de președintele instanței*, în cazuri urgente, prin *încheiere*, fără citarea părților, după plata unei cauțiuni de 10% din valoarea obiectului cererii sau 500 lei pentru cereri neevaluabile în bani. Încheierea nu poate fi atacată cu nicio cale de atac.

§16. Proceduri speciale

16.1. Ordonanța președințială

16.1.1. Definiție

Este o procedură specială, reglementată de art. 581 - 582 C.proc.civ.

16.1.2. Condițiile ordonanței

Condițiile de admisibilitate a ordonanței președințiale sunt prevăzute de art. 581 C.proc.civ. care arată că instanța va putea să ordone măsuri vremelnice în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări. Astfel, condițiile de admisibilitate a ordonanței președințiale, care trebuie întrunite cumulativ, sunt:

- urgența;
- vremelnicia;
- neprejudecarea fondului.

16.1.3. Procedura de soluționare a ordonanței

Cererea de ordonanță președințială se va introduce la instanța competentă să se pronunțe asupra fondului dreptului.

Ordonanța va putea fi dată *și fără citarea părților* și chiar atunci când există judecată asupra fondului.

Judecata se face *de urgență și cu precădere*.

Pronunțarea se poate amâna cu cel mult 24 de ore, iar motivarea ordonanței se face în cel mult 48 de ore de la pronunțare.

16.1.4. Hotărârea dată asupra ordonanței

Ordonanța este *vremelnică și executorie*. Instanța va putea hotărî ca executarea să se facă *fără somație sau fără trecerea unui termen*.

16.1.5. Căile de atac

Potrivit art. 582 C.proc.civ., ordonanța este supusă recursului în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, și de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor.

16.1.6. Procedura de judecată a recursului

Instanța de recurs poate *suspenda executarea până la judecarea recursului*, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei quantum se va stabili de către aceasta.

Recursul se judecă *de urgență* și cu precădere, *cu citarea părților*. Dispozițiile art. 581 alin. (3) referitoare la amânarea pronunțării și redactarea ordonanței sunt aplicabile.

Împotriva executării ordonanței președințiale se poate face contestație.

16.2. Sechestrul asigurator

16.2.1. Definiție

Legea oferă celui interesat posibilitatea de a solicita instanței să ordone luarea unor măsuri asiguratorii, adică a unor măsuri de indisponibilizare și conservare, de natură să împiedice pe pârât ca, în timpul procesului, să distrugă sau să înstrăineze bunul care formează obiectul litigiului, ori dacă se cere o sumă de bani, să-și diminueze activul patrimonial.

16.2.2. Condiții

Potrivit art. 591 C.proc.civ., creditorul care:

- nu are titlu executoriu;
- are o creanță care este constatată prin act scris și este exigibilă;
- dovedește că a intentat acțiune,

poate solicita înființarea unui sechestrul asigurator asupra bunurilor mobile și imobile ale debitorului. El poate fi obligat la plata unei cauțiuni în quantumul fixat de către instanță.

Același drept îl are și creditorul care:

- are o creanță care nu este constatată în scris;
- dovedește că a intentat acțiune;
- depune, odată cu cererea de sechestrul, o cauțiune de jumătate din valoarea reclamată.

Instanța poate încuviința sechestrul asigurator *chiar dacă creanța nu este exigibilă*, în cazurile în care:

- debitorul a micșorat prin fapta sa asigurările date creditorului;
- debitorul nu a dat asigurările promise;
- este pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să-și ascundă ori să-și risipească averea.

În aceste cazuri, creditorul trebuie să dovedească îndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de alin. (1) și să depună o cauțiune al cărei quantum va fi fixat de către instanță.

16.2.3. Procedura de soluționare a cererii

Cererea de sechestrul asigurator se adresează instanței care judecă procesul.

Instanța va decide *de urgență*, *în camera de consiliu*, *fără citarea părților*, prin *încheiere executorie*, fixând totodată, dacă este cazul, *quantumul cauțiunii și termenul* înăuntrul căruia urmează să fie depusă aceasta. Încheierea este supusă numai *recursului*, *în termen de 5 zile de la comunicare* (art. 592 C.proc.civ.).

Recursul se judecă *de urgență* și cu precădere, *cu citarea în termen scurt a părților*.

Dispozițiile art. 581 alin. (3) privitoare la pronunțarea și redactarea hotărârii se aplică atât la soluționarea cererii, cât și la judecarea recursului.

Nedepunerea cauțiunii în termenul fixat de instanță atrage *desființarea de drept a sechestrului*. Aceasta se constată prin *încheiere irevocabilă, dată fără citarea părților*.

Dacă debitorul va da, în toate cazurile, garanție îndestulătoare, instanța va putea *ridica*, la cererea debitorului, sechestrul asigurator, în temeiul art. 594 C.proc.civ.

Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență și cu citarea în termen scurt a părților. Încheierea care se pronunță este supusă numai recursului în termen de 5 zile de la pronunțare.

Recursul se judecă *de urgență și cu precădere*, cu aplicarea dispozițiilor art. 592 alin. (3).

În cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asiguratorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre irevocabilă, ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea acesteia, debitorul poate cere *ridicarea* măsurii de către instanța care a încuviințat-o.

Asupra cererii instanța se pronunță prin *încheiere irevocabilă*, dată *fără citarea părților*, cu aplicarea dispozițiilor art. 593 (art. 595).

16.3. Poprirea asigurătorie

16.3.1. Definiție

Potrivit art. 597 C.proc.civ., poprirea asigurătorie se poate înființa asupra sumelor de bani, titlurilor de valoare sau altor bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta i le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente, în condițiile stabilite de art. 591.

16.3.2. Procedura popririi

În ceea ce privește procedura popririi, Codul de procedură civilă face trimitere la dispozițiile art. 592-595, care se aplică în mod corespunzător.

16.4. Sechestrul judiciar

16.4.1. Definiție

Articolul 598 C.proc.civ. prevede că ori de câte ori există un proces asupra:

- proprietății sau altui drept real principal;
- posesiunii unui bun mobil sau imobil;
- folosinței sau administrării unui bun proprietate comună,

instanța competentă pentru judecarea cererii principale va putea să încuviințeze, *la cererea celui interesat*, punerea sub sechestrul judiciar a bunului, *dacă această măsură este necesară pentru conservarea dreptului respectiv*.

Articolul 599 C.proc.civ. prevede că se va putea încuviința sechestrul judiciar, chiar fără a exista proces:

1. asupra unui bun pe care debitorul îl oferă pentru liberarea sa;
2. asupra unui bun cu privire la care cel interesat are motive temeinice să se teamă că va fi sustras, distrus ori alterat de posesorul său actual;
3. asupra unor bunuri mobile care alcătuiesc garanția creditorului, când acesta învederează insolvabilitatea debitorului său ori când are mo-

tive temeinice să bănuiască că debitorul va fugi ori să se teamă de sustrageri sau deteriorări.

În aceste cazuri, competența de soluționare a cererii aparține instanței în circumscripția căreia se află bunul.

16.4.2. Procedura de soluționare a cererii

Conform art. 600 C.proc.civ., cererea de sechestrul judiciar se judecă *de urgență, cu citarea părților*.

În caz de admitere, instanța va putea să oblige pe reclamant la darea unei cauțiuni.

Încheierea este supusă numai recursului, în termen de 5 zile de la pronunțare. Dispozițiile art. 592 alin. (3) se aplică în mod corespunzător.

Paza bunului sechestrat va fi încredințată persoanei desemnate de părți de comun acord, iar în caz de neînțelegere, unei persoane desemnate de instanță, care va putea fi chiar deținătorul bunului.

Administratorul-sechestrului va putea sta în judecată în numele părților litigante cu privire la bunul pus sub sechestrul, dar numai cu autorizarea prealabilă a instanței care l-a numit.

Dacă administrator-sechestrului a fost numită o altă persoană decât deținătorul, instanța va fixa, pentru activitatea depusă, o sumă drept remunerație, stabilind totodată și modalitățile de plată.

În cazuri urgente, președintele instanței va putea numi, prin *încheiere irevocabilă dată fără citarea părților*, un administrator provizoriu până la soluționarea cererii de sechestrul judiciar (art. 601 C.proc.civ.).

16.5. Reconstituirea dosarului

Potrivit art. 583 C.proc.civ., dosarele sau înscrisurile privitoare la o pricină în curs de judecată, dispărute în orice chip, se pot reface de însăși instanța investită cu judecarea pricinii, care:

- va fixa termen, chiar din oficiu, *citând părțile, martorii și experții*;
- va solicita copii de pe înscrisurile ce i-au fost trimise de autorități și de care părțile s-au folosit sau de pe înscrisurile depuse de părți;
- dispune totodată să se scoată din registrele instanței toate datele privitoare la înscrisurile ce se refac.

Pot folosi la refacerea dosarului și copiile legalizate de pe înscrisurile dispărute ce se află în stăpânirea părților, ori altor persoane sau autorități.

Încheierea de refacere nu se va putea *ataca decât odată cu fondul*.

Potrivit art. 584 C.proc.civ., dacă dosarul sau înscrisurile dispărute priveau o pricină în care se pronunțase o hotărâre de către prima instanță și împotriva căreia se făcuse apel, această hotărâre se va reface după cel de-al doilea exemplar al hotărârii păstrat de prima instanță; iar dacă și acel exemplar ar fi dispărut, vor putea folosi la refacere copiile legalizate de pe hotărâre, ce s-au încredințat părților sau altor persoane.

În acest scop, instanța va putea dispune să se facă, din oficiu, publicații într-un ziar mai răspândit, cu arătarea ca orice posesor al unei copii de pe hotărâre să o depună la grefa instanței care a ordonat publicația.

Dacă hotărârea nu se poate reface în această modalitate, se va trece la refacerea ei de către instanța de apel, potrivit dispozițiilor art. 583.

Dacă dosarul, inclusiv hotărârea, nu se poate reface nici în acest mod, instanța de apel va judeca din nou pricina în fond. Pentru judecata din nou a cauzei, părțile sunt obligate să facă dovada că între ele a existat litigiul ce face obiectul rejudecării și că acesta a fost soluționat prin hotărâre judecătorească. Dovada se va face cu orice înscrisuri sau extrase din registrele ori din alte evidențe ale instanței judecătorești sau ale altor autorități.

Dacă în cursul judecății a fost găsită hotărârea dispărută, cererea va fi respinsă.

Dacă ulterior judecății hotărârea dispărută a fost găsită, hotărârea refăcută va fi anulată de către instanța care a pronunțat-o (art. 585 C.proc.civ.).

16.6. Procedura divorțului

Potrivit art. 607 C.proc.civ., cererea de divorț este de *competența* instanței în circumscripția căreia se află *cel din urmă domiciliu comun al soților*.

Dacă soții nu au avut domiciliu comun sau dacă niciunul din soți nu mai locuiește în circumscripția instanței în care se află cel din urmă domiciliu comun, instanța competentă este aceea *în circumscripția căreia își are domiciliul pârâtul*, iar când pârâtul nu are domiciliu în țară, este competentă instanța în circumscripția căreia își are domiciliul reclamantului.

Soțul pârât poate să facă *cerere reconvențională*, pentru desfacerea căsătoriei, cel mai târziu până la prima zi de înfățișare, în ședință publică, pentru faptele petrecute înainte de această dată.

Pentru faptele petrecute după această dată, pârâtul va putea face cerere până la începerea dezbaterilor asupra fondului, în cererea reclamantului (art. 608 C.proc.civ.).

Cererea pârâtului se va face la aceeași instanță și se va judeca împreună cu cererea reclamantului.

În cazul când motivele divorțului s-au ivit după începerea dezbaterilor la prima instanță și în timp ce judecata primei cereri se află în apel, cererea pârâtului va fi făcută direct la instanța investită cu judecarea apelului, potrivit art. 609 C.proc.civ.

Neintroducerea cererii în termenele arătate atrage *decăderea* pentru soțul pârât din dreptul de a cere divorțul, în temeiul art. 610 C.proc.civ., afară de cazul când cererea reclamantului a fost respinsă și motivele divorțului s-au ivit în urmă.

În ceea ce privește stabilirea contribuției de întreținere, art. 611 C.proc.civ. prevede că, și în cazul în care între timp s-au ivit schimbări cu privire la domiciliul părților, această cerere se va face la judecătoria investită cu cererea de divorț.

Cuprinsul cererii de divorț este stabilit de art. 612 C.proc.civ. Astfel, aceasta va cuprinde, pe lângă cele prevăzute de lege pentru cererea de chemare în judecată, următoarele:

- numele copiilor minori născuți din căsătorie sau care se bucură de situația legală a copiilor născuți din căsătorie;

- dacă nu sunt copii minori, se va face o mențiune în acest sens.

La cerere se vor anexa certificatul de căsătorie și certificatele de naștere ale copiilor minori.

Cererea de divorț, împreună cu înscrisurile doveditoare, se va *prezenta personal de către reclamant* președintelui judecătoriei.

Depunerea întâmpinării de către pârât nu este obligatorie.

În ceea ce privește probele care pot fi solicitate, art. 612 alin. ultim C.proc.civ. stabilește că *interogatoriul nu poate fi cerut pentru dovedirea motivelor de divorț*.

Președintele instanței, primind cererea de divorț, va da reclamantului sfaturi de împăcare și, în cazul în care acesta stăruie în cererea sa, va fixa termen pentru judecarea cauzei.

În cazul în care cererea de divorț se întemeiază pe *acordul părților*, ea va fi *semnată de ambii soți*. Atunci când este cazul, în acțiunea de divorț, soții vor stabili și modalitățile în care au convenit să fie soluționate cererile accesorii divorțului.

În acest caz, președintele instanței va verifica existența consimțământului soților, după care va fixa un termen de două luni în ședință publică. La termenul de judecată, instanța va verifica dacă soții stăruie în desface-

rea căsătoriei pe baza acordului lor și, în caz afirmativ, va trece la judecarea cererii, fără a administra probe cu privire la motivele de divorț.

Pentru soluționarea cererilor accesorii privind numele pe care soții îl vor purta după divorț, pensia de întreținere și atribuirea locuinței, instanța va putea dispune, atunci când consideră necesar, administrarea probelor prevăzute de lege.

Pe parcursul procesului, instanța poate lua anumite *măsuri vremelnice*, astfel cum prevede art. 613² C.proc.civ., pe cale de ordonanță președințială, cu privire la încredințarea copiilor minori, la obligația de întreținere, la alocația pentru copii și la folosirea locuinței.

În fața instanțelor *de fond*, *părțile se vor înfățișa în persoană*, cu excepția cazurilor în care unul dintre soți:

- execută o pedeapsă privativă de libertate;
- este împiedicat de o boală gravă;
- este pus sub interdicție;
- are reședința în străinătate.

În aceste cazuri, părțile se vor putea înfățișa prin mandatar.

Cererea de divorț se judecă în ședință publică. Instanța va putea să dispună însă *judecarea în camera de consiliu*, dacă va aprecia că prin aceasta s-ar asigura o mai bună judecare sau administrare a probelor.

În toate cazurile hotărârea se pronunță în ședință publică.

Dacă la termenul de judecată, în primă instanță, reclamantul lipsește nejustificat și se înfățișează numai pârâtul, cererea va fi *respinsă ca nesusținută*, în temeiul art. 616 C.proc.civ.

În ceea ce privește *procedura de citare a pârâtului*, art. 616¹ C.proc.civ. impune ca, dacă procedura de chemare a soțului pârât a fost îndeplinită prin afișare, iar acesta nu s-a prezentat la primul termen de judecată, instanța să ceară dovezi sau să dispună cercetări pentru a verifica dacă pârâtul își are domiciliul la locul indicat în cerere și, dacă constată că nu domiciliază acolo, să dispună citarea lui la domiciliul său, precum și, dacă este cazul, la locul său de muncă.

Hotărârea prin care se pronunță divorțul *nu se va motiva*, dacă ambele părți solicită instanței aceasta (art. 617 C.proc.civ.).

Reclamantul poate *renunța* la cerere în tot cursul judecății înaintea instanțelor de fond, chiar dacă pârâtul se împotrivește. În acest caz, cererea reconvențională făcută de pârât se judecă în continuare.

Acțiunea de divorț se va stinge prin *împăcarea* soților în orice fază a procesului, chiar dacă intervine în instanța de apel sau de recurs iar apelul ori recursul nu sunt timbrate conform legii.

Termenul de apel, precum și cel de recurs este de 30 de zile și curge de la comunicarea hotărârii.

Apelul sau, după caz, recursul reclamantului împotriva hotărârii prin care s-a respins cererea va fi respins ca nesusținut, dacă la judecată se prezintă numai pârâtul.

Apelul sau recursul pârâtului va fi judecat chiar dacă se înfățișează numai reclamantul.

Hotărârea prin care se pronunță divorțul prin acordul soților este definitivă și irevocabilă în ce privește divorțul.

Hotărârea dată în materie de divorț nu este supusă revizuirii.

*

Exemplu de încheiere pentru încuviințarea probelor într-o cauză având ca obiect acțiunea principală pentru desfacerea căsătoriei și cererea reconvențională pentru partaj.

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. ____/_____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

Pe rol fiind soluționarea acțiunii civile formulate de reclamanta _____ domiciliată în _____ în contradictoriu cu pârâtul _____ domiciliat în _____, având ca obiect desfacerea căsătoriei și cererea reconvențională formulată de pârâtul reclamant reconvențional _____ în contradictoriu cu reclamanta pârâtă reconvențională _____, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamanta, asistată de av. __ din Baroul de avocați __, și pârâtul __, asistat de av. __ din Baroul de avocați __.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care instanța acordă cuvântul părților în probațiune.

Reprezentantul reclamantei solicită audierea martorului 1, domiciliat în _____, și 2, domiciliat în _____, care cunosc aspecte în legătură cu

atitudinea necorespunzătoare a pârâtului față de reclamantă și copii. Solicită efectuarea anchetei sociale la domiciliile părților pentru stabilirea condițiilor materiale pe care aceștia le pot oferi minorilor rezultați din căsătorie.

Reprezentantul pârâtului arată că nu se opune încuviințării probelor solicitate de reclamantă și solicită în probațiune audierea martorului 3, domiciliat în _____, care cunoaște împrejurările în care părțile s-au despărțit în fapt. Solicită încuviințarea probei cu expertiza în construcții, pentru determinarea valorii de circulație a imobilului în litigiu.

Reprezentantul reclamantei arată că nu se opune probelor solicitate de pârât.

Instanța pune în vedere reclamantei ca la termenul din __, ora __, să aducă pe minorii _____ și _____, în vederea audierii în Camera de Consiliu, în conformitate cu prevederile art. 42 alin. (1) din Codul familiei și art. 144¹ C.proc.civ.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la probele solicitate de părți, consideră concludentă, pertinentă și utilă proba testimonială solicitată de reclamantă și, în consecință, văzând și prevederile art. 167 C.proc.civ., va încuviința audierea martorului 1, domiciliat în __ și 2, domiciliat în __, pentru dovedirea celor susținute în acțiune cu privire la comportamentul necorespunzător al pârâtului față de reclamantă și copii.

Instanța consideră utilă cauzei proba testimonială solicitată de pârât și, în consecință, văzând prevederile art. 167 C.proc.civ., va încuviința audierea martorului 3, domiciliat în __, pentru dovedirea împrejurărilor în care părțile s-au despărțit în fapt.

Văzând prevederile art. 42 alin. (1) C.fam., instanța va dispune efectuarea anchetei sociale la domiciliile părților, iar minorii _____ și _____ urmează să fie audiați în camera de consiliu.

Văzând prevederile art. 673⁶ C.proc.civ., considerând utilă soluționării cauzei efectuarea unei expertize în construcții, instanța va încuviința administrarea acestei probe în vederea evaluării imobilului supus partajării.

DISPUNE

Încuviințează probele testimoniale solicitate de părți și dispune audierea martorilor 1, 2 și 3.

Dispune efectuarea anchetei sociale la domiciliile părților, de către Serviciul de Autoritate Tutelară din cadrul Primăriei _____.

Reclamanta prezintă minorii _____ și _____ la termenul din __ ora __, în vederea audierii în Camera de Consiliu.

Încuviințează efectuarea unei expertize în construcții având următoarele obiective:

1. stabilirea valorii tehnice și de circulație a imobilului situat în _____.
2. stabilirea posibilității de partajare în natură a imobilului menționat.

Se numește expert în cauză dl _____.

Fixează onorariu provizoriu pentru expertiză în quantum de ____, pârâtul urmând să facă dovada achitării acestuia.

Amână judecarea cauzei la data de ____, pentru când părțile cunosc termenul.

Pronunțată în ședința publică din _____.

Președinte

Grefier

TC reclamanta _____ prin av. _____

TC pârâtul _____ prin av. _____

Se citează martorii:

_____, domiciliat în _____;

_____, domiciliat în _____;

_____, domiciliat în _____;

Se emite adresă către Primăria _____

Se citează expertul _____.

*

Exemplu de adresă prin care se solicită comunicarea veniturilor realizate de una din părți, pentru stabilirea contribuției de întreținere:

ROMÂNIA

JUDECĂTORIA _____

DOSAR NR. _____

Domnului director _____ al S.C. _____ S.R.L.

În vederea soluționării acțiunii înregistrate sub nr. ____/____ la Judecătoria _____, vă solicităm să ne comunicați venitul mediu net pe

ultimele șase luni, realizate de dl _____, care este angajat în funcția de _____, la societatea dvs.

Datele ne sunt necesare înaintea termenului fixat pentru data de _____

Președinte

Grefier

*

Exemplu de practica pentru hotărârea de divorț:

ROMÂNIA
JUDECĂTORIA _____
DOSAR NR. ____/_____

SENTINȚA CIVILĂ NR. ____

Ședința publică din _____

Președinte _____

Grefier _____

Pe rol fiind soluționarea acțiunii civile formulate de reclamanta ____ în contradictoriu cu pârâtul ____ domiciliată în _____, având ca obiect desfacerea căsătoriei și cererea reconvențională formulată de pârâtul reclamant reconvențional ____ domiciliat în _____ în contradictoriu cu reclamanta pârâtă reconvențională, având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă reclamanta, asistată de av. ____ din Baroul de avocați _____, și pârâtul _____, asistat de av. ____ din Baroul de avocați _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care instanța constată că minorul ____ a fost audiat în camera de Consiliu din data de _____.

Reprezentanții părților arată că nu mai formulează alte cereri.

Nemaifiind alte cereri de formulat sau probe de administrat, instanța constată cauza în stare de judecată și acordă cuvântul pe fond.

Reprezentantul reclamantei solicită admiterea acțiunii, desfacerea căsătoriei încheiate între părți la data de _____, din vina _____, reluarea de către reclamantă a numelui avut anterior căsătoriei, acela de _____, încredințarea către reclamantă a minorilor rezultați din căsătorie, precum

și obligarea pârâtului la plata contribuției de întreținere în favoarea minorilor. Lasă la aprecierea instanței soluția cu privire la cererea reconvențională de partaj. Solicită compensarea cheltuielilor de judecată.

Reprezentantul pârâtului arată că nu se opune admiterii acțiunii, astfel cum a solicitat reclamanta. Solicită admiterea cererii reconvenționale, sistarea stării de devălmășie cu privire la imobil și atribuirea acestuia reclamantei, cu obligarea acesteia la plata sultei către pârâtul reclamant reconvențional. Solicită compensarea cheltuielilor de judecată.

16.7. Partajul judiciar

Partajul judiciar este reglementat, ca o procedură specială, în art. 673¹ - 673¹⁴ C.proc.civ.

Sunt incidente dispoziții din Codul civil, art. 728-799, și din Codul familiei, art. 33 și 36.

Decretul - lege nr. 603/1943 a fost abrogat prin O.U.G. nr. 138/2000.

Aceste norme juridice sunt aplicabile, indiferent dacă este vorba de:

- o indiviziune propriu-zisă (care are ca obiect o universalitate de bunuri);
- de proprietatea comună pe cote-părți (care are ca obiect un bun individual), sau

- de proprietatea comună în devălmășie (care are ca obiect bunurile comune ale soților și cu privire la care nu se cunoaște cota-parte ideală și abstractă care revine fiecăruia).

Cei interesați pot recurge la un partaj voluntar, prin bună învoială, și numai în măsura în care nu se înțeleg, se vor adresa instanței.

În cazul partajului succesoral, instanța poate fi sesizată numai cu o cerere în constatare, cu privire la aspectele asupra cărora moștenitorii nu se înțeleg (să se constate dacă un bun face sau nu parte din masa succesorală, sau stabilirea cotelor), iar după rezolvarea acestora, moștenitorii să se adreseze notarului pentru finalizarea împărțelii prin bună învoială.

Cazuri în care partajul judiciar este *obligatoriu*:

- indiviziunea rezultă din succesiune și unul dintre moștenitori lipsește;
- printre moștenitori se află și incapabili sau minori cu capacitate de exercițiu restrânsă și nu există autorizarea autorității tutelare pentru un partaj voluntar;

- unul din soți solicită împărțirea bunurilor comune în timpul căsătoriei, pentru motive temeinice, sau dacă aceasta este cerută de creditorii unuia dintre soți.

Partajul judiciar *se poate realiza*:

- pe cale principală;
- pe cale accesorie (în cadrul procesului de divorț);
- pe cale incidentală (în cadrul contestației la executare, în temeiul art. 400¹ C.proc.civ.).

I. Părțile

Calitatea procesuală activă: reclamant – acțiunea poate fi formulată de oricare din coindivizari.

Se mai poate cere:

- de succesorii în drepturi ai copărtașilor (dacă s-a solicitat partajarea bunurilor comune în timpul căsătoriei, pentru motive temeinice, iar unul dintre soți decedează, procesul nu continuă între soțul supraviețuitor și alți moștenitori ai soțului decedat, ci dosarul se încheie, iar drepturile moștenitorilor vor fi valorificate în cadrul procedurii succesorale);
- de creditorii personali ai acestora;
- de procuror [art. 45 alin. (1) C. proc. civ.].

Calitatea procesuală pasivă: pârât – trebuie chemați în judecată toți ceilalți coindivizari, în caz contrar, împărțeala este nulă (art. 797 C.civ.)

Pot interveni terțe persoane, din proprie inițiativă sau la cererea părților inițiale.

II. Instanța competentă

Din punct de vedere *material*:

- competența revine judecătoriei indiferent de valoarea masei partajabile;
- dacă cererea este formulată în cadrul unei contestații la executare, competența aparține instanței de executare.

Din punct de vedere *teritorial* – se disting următoarele cazuri:

- în cazul unei împărțeli succesorale, instanța de la ultimul domiciliu al defunctului, chiar dacă în masa succesorala s-ar afla și bunuri imobile, situate în circumscripția altei instanțe;
- în cazul împărțelii bunurilor comune ale soților, competența diferă în funcție de calea procedurală aleasă de reclamant:
 - dacă împărțeala se cere în timpul căsătoriei sau după desfacerea acesteia pe cale principală, competența se stabilește potrivit dreptului comun, adică instanța de la domiciliul pârâtului, dacă masa partajabilă cuprinde numai bunuri mobile, iar dacă din masa partajabilă fac parte și bunuri imobile – instanța în raza căreia este situat imobilul;

- dacă împărțeala se solicită pe cale accesorie sau incidentală, competența se stabilește în favoarea instanței care soluționează cererea principală;

- în celelalte cazuri, competența se stabilește în raport cu împrejurarea dacă printre bunurile supuse împărțelii se află sau nu imobile. Dacă nu se află imobile, competența este instanța de la domiciliul pârâtului, iar dacă sunt imobile, instanța în raza căreia se află imobilul.

III. Cererea de chemare în judecată

Potrivit art. 673² C.proc.civ., reclamantul este obligat să arate în cerere:

- persoanele între care urmează a avea loc împărțeala;
- titlul pe baza căruia se cere împărțeala;
- toate bunurile supuse împărțelii;
- evaluarea lor;
- locul unde acestea se află;
- persoana care le deține sau le administrează.

IV. Procedura de judecată

La prima zi de înfățișare, instanța este obligată să ia, din oficiu, declarații părților prezente, cu privire la fiecare din bunurile supuse împărțelii, recunoașterile și acordul în ce privește existența bunurilor, locul unde se află, și valoarea acestora.

Procedura de partaj parcurge, de regulă, două etape:

- admiterea în principiu;
- partajul propriu-zis.

A. *Admiterea în principiu* a acțiunii este reglementată în art. 673⁶-673⁸ C.proc.civ.

Încheierea de admitere în principiu va trebui să cuprindă:

- bunurile mobile și imobile supuse împărțelii;
- calitatea de coproprietari a părților;
- cota-parte care se cuvine fiecărui coproprietar;
- creanțele născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții;
- dacă se împarte o moștenire, instanța va mai stabili datoriile transmise prin moștenire, datoriile și creanțele comoștenitorilor față de defunct, precum și sarcinile moștenirii.

Se dispune efectuarea unui *raport de expertiză*, care va avea ca obiective:

- evaluarea bunurilor și criteriile avute în vedere la stabilirea acesteia;

- dacă bunurile sunt comod partajabile în natură și în ce mod;
- propunerea loturilor care urmează a fi împărțite.

Încheierea de admitere în principiu se poate ataca numai odată cu fondul.

Se poate completa cu o *încheiere suplimentară* (dacă se introduc alți coproprietari sau se includ alte bunuri în masa de împărțit), care are același regim juridic ca și încheierea de admitere în principiu inițială.

B. Partajul propriu-zis constă în formarea loturilor și atribuirea acestora.

Modalitățile de realizare a împărțelii sunt:

- împărțeala în natură;

- atribuirea bunului unui coproprietar – aceasta se poate realiza prin hotărârea asupra fondului sau poate cuprinde două faze: *atribuirea provizorie și atribuirea definitivă*. Atribuirea provizorie se face printr-o *încheiere*, prin care se stabilește și termenul în care coproprietarul căruia i s-a atribuit provizoriu bunul este obligat să depună sumele care reprezintă cotele-părți convenite celorlalți coproprietari. Încheierea poate fi atacată separat cu apel;

- vânzarea bunurilor – prin încheiere se stabilește dacă vânzarea se va face de către părți prin bună învoială, sau de către executorul judecătoresc.

Hotărârea de împărțeală – are ca efect sistarea stării de coproprietate comună dintre foștii coproprietari.

Dacă împărțeala nu se poate realiza în niciuna din modalitățile prevăzute de lege, instanța va hotărî *închiderea dosarului*.

Calea de atac este *apelul sau recursul în 15 zile de la comunicare*, în funcție de valoarea masei partajabile. Astfel, când valoarea bunurilor supuse împărțelii este de până la un miliard lei sentința poate fi atacată numai cu recurs. Peste această valoare cale de atac este apelul, cu perspectiva recursului la curtea de apel.

*

Exemplu de încheiere prin care se încuviințează probe în cadrul procesului de partaj:

JUDECĂTORIA

DOSAR NR. ____/____

ÎNCHEIERE

Ședința publică din _____

Președinte: _____

Grefier: _____

Pe rol fiind soluționarea cauzei civile având ca obiect acțiunea formulată de reclamantul _____ domiciliată în _____ în contradictoriu cu pârâțul _____ domiciliat în _____ având ca obiect partaj.

La apelul nominal făcut în ședința publică, se prezintă reclamantul și pârâțul, asistat de avocat _____ din Baroul de avocați _____.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care, instanța acordă cuvântul părților cu privire la probe.

Reclamantul solicită încuviințarea probei cu înscrisuri, precum și cu interogatoriul pârâțului, pentru a dovedi contribuția sa la dobândirea bunurilor. Solicită efectuarea unei expertize prețuitoare de bunuri mobile, pentru evaluarea bunurilor supuse partajării.

Reprezentantul pârâțului arată că nu se opune la probele solicitate de reclamant, solicitând încuviințarea probei testimoniale, arătând că va depune la dosar lista cu numele și domiciliile martorilor. Precizează că martorii cunosc modalitatea în care s-a achitat prețul pentru mobila supusă partajării.

Reclamantul arată că nu se opune la probele solicitate de reprezentantul pârâțului.

INSTANȚA

În deliberare cu privire la probele solicitate de părți, considerând concludente, pertinente și utile cauzei proba cu înscrisuri, probele testimoniale propuse, precum și cea cu interogatoriul pârâțului, pentru dovedirea contribuției părților la dobândirea bunurilor supuse partajării, urmează a le admite,

Văzând prevederile art. 673⁶ C.proc.civ., considerând utilă cauzei efectuarea unei expertize prețuitoare de bunuri mobile, pentru evaluarea bunurilor supuse partajării, va admite această probă.

DISPUNE

Încuviințează pentru reclamant proba cu înscrisuri, interogatoriul pârâtului și efectuarea unei expertize prețuitoare de bunuri mobile, iar pentru pârât proba cu înscrisuri și proba testimonială, pârâtul urmând să indice numele și adresele martorilor, prin serviciul registratură.

Se va emite adresă către Biroul Local de Expertiză pentru a comunica numele a trei experți în vederea efectuării expertizei prețuitoare de bunuri mobile.

Stabilește onorariu provizoriu pentru expertiză în cuantum de 200 lei, reclamantul urmând să depună dovada achitării acestuia.

Stabilește ca obiective ale raportului de expertiză prețuitoare de bunuri mobile următoarele: evaluarea bunurilor în litigiu la valoarea actuală de circulație, și să se facă propuneri pentru formarea loturilor care urmează a fi atribuite. Bunurile se află la domiciliile părților.

În vederea administrării probatoriului în cauză, acordă termen la

Părțile au termenul în cunoștință.

Pronunțată în ședință publică, azi, _____.

Președinte

Grefier

Red. ____

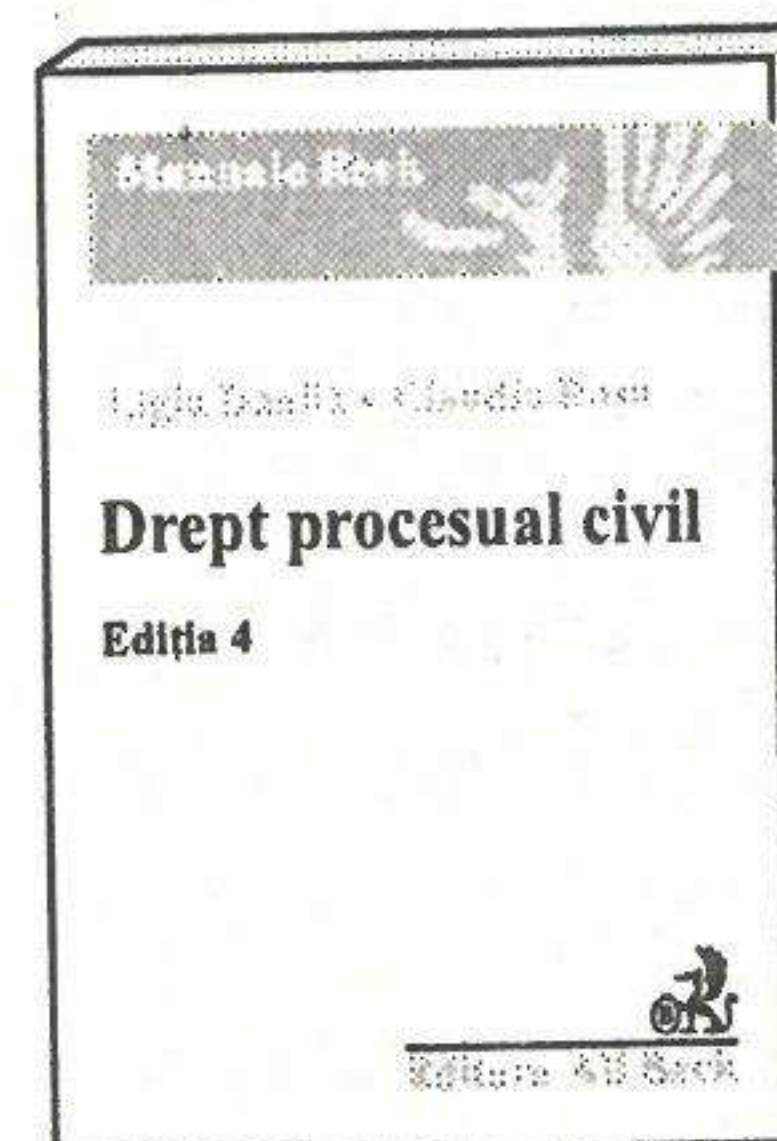
TC reclamantul _____

TC pârâtul _____, prin av. _____ din Baroul de avocați _____.

Drept procesual civil

Ediția 4

Ligia Dănilă, Claudia Roșu

Nr. pagini: 464

Preț: 40,33 lei

ISBN 973-655-609-3

Orice lucrare care vede lumina tiparului se dorește a fi utilă celor cărora le este destinată.

Această axiomă este valabilă pentru toate genurile de comunicare scrisă a unor idei, teme, problematici.

Nici lucrarea de față nu face excepție de la nevoia de a pune la îndemâna specialiștilor, a tinerilor colegi în curs de formare de pe băncile facultăților de drept, a unui mănunchi de cunoștințe, strict necesare și utile, care să poată fi folosite în lumea practicii juridice, de îndată ce ele au fost asimilate.

Fără a fi o lucrare exhaustivă, cu pretenții de tratat, Dreptul procesual civil acoperă prin maniera de tratare toate instituțiile procedurale, având la bază ultimele modificări aduse Codului de procedură civilă.

Nevoile învățăceilor în ale dreptului, setea lor de cunoaștere sperăm că vor reprezenta imbolduri suficiente pentru lecturarea acestei cărți.

Îndemnul autorilor pentru apropierea de conținutul acestui demers este strâns legat de dorința de a pune la îndemâna juriștilor în formare și, de ce nu, a practicienilor, un instrument de lucru sintetic, absolut necesar.

Talon de comandă

Titlu / Autor

Exemplare

CORRESPONDENȚĂ
RĂSPUNS
C.R.
SE TAXEAZĂ LA
DESTINAȚIE

DESTINATAR

Editura C.H. Beck - București, O.P. 83, C.P. 90

Tel.: +40 21 410.08.47; Fax: +40 21 410.08.48

E-mail: comenzi@beck.ro

Cont: RO06RZBR 0000 0600 03338540 Raifeisen Bank, Ag. Sebastian

Cont: RO82FNNB001201052424RO02 FinansBank (Rom) - Suc. Doamnei

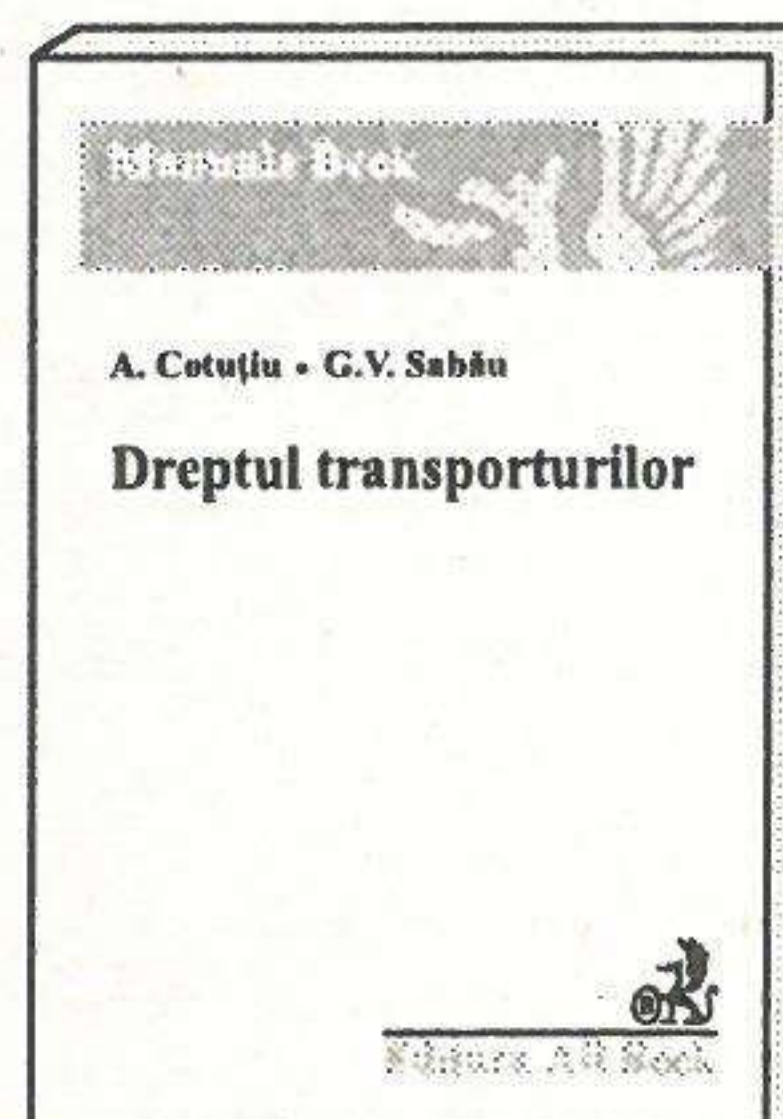
Cont: RO28TREZ7055069XXX000321 Trez. Sect. 5, București

Dreptul transporturilor

Aurelia Cotuțiu

Georgeta Valeria Sabău

Nr. pagini: 384
Preț: 35,97 lei
ISBN 973-655-771450

Studierea manualului permite acumularea unor cunoștințe de drept intern, de drept material comunitar și rezultat din unele tratate internaționale, ratificate de România, în domeniul transporturilor. Demersul teoretic al autoarelor valorifică opiniile exprimate în doctrina de specialitate și soluțiile celei mai recente practici judiciare naționale și internaționale. Caracterul analitic al lucrării conferă o abordare riguroasă a particularităților fiecărei categorii și modalități de transport: feroviar, rutier, aerian, maritim, fluvial ori multimodal.

Prin bogatul și diversificatul conținut lucrarea este utilă atât studenților facultăților de drept, cât și celor cu profil economic, precum și practicienilor și teoreticienilor dreptului ori altor profesioniști angajați activ în sectorul economic vizat.

EXPEDITOR

Nume persoană de contact:				Banca:
Firmă:				Cont:
Strada:				CUI/CNP:
Nr.:	Bl.:	Sc.:	Ap.:	Nr. Reg. Com.:
Localitate:				Telefon:
Județ/Sector:		Cod poștal:	Fax:	
Achitat cu OP/Mandat poștal nr.:				Semnătura:

Datele dvs. de înregistrare sunt confidențiale și pot fi folosite doar în scopuri asociate comercializării produselor Editurii C.H.Beck. Prețurile pot fi schimbate în orice moment, fără notificarea prealabilă a clientului, iar comenzile se onorează în limita stocului disponibil. Așteptăm cu interes răspunsul dvs.

Experiența autoarelor de practiciene ale dreptului, prezentarea succintă a instituțiilor dreptului procesual civil, din perspectiva **ultimelor modificări aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 219/2005** privind aprobarea Ordonanței de urgență nr. 138/2000, în scopul transmiterii unor cunoștințe generale, modelele de acte de procedură propuse, adaptate specificului fiecărui litigiu judecat după normele procedurii civile se constituie în argumente pentru publicarea acestei noi ediții a manualului.

Lucrarea se adresează în principal grefierilor și celuilalt personal specializat al instanțelor judecătorești, dar este utilă, în aceeași măsură și practicienilor tribunalelor arbitrale.

ISBN 978-973-115-019-2

ISBN 973-115-019-6

9 789731 150192

 LIBRIS

27.90